

รายงานผลการพิจารณาศึกษา

เรื่อง

ประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะ ที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

(Accessibility for All Act : AAA)

ของคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกรรมการ ๓

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

รายงานการพิจารณาศึกษา

เรื่อง

ประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึง
และใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA)

ของ

คณะกรรมการการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำนักกรรมการ ๓
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

คณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

สถานิติบัญญัติแห่งชาติ

นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์
ประธานคณะกรรมการ

นายมนเฑียร บุญตัน
รองประธาน
คณะกรรมการ คนที่

นางสุวรรณี สิริเวชชะพันธ์
รองประธาน
คณะกรรมการ คนที่สอง

คุณหญิงทรงสุตา ยอคมณี
รองประธานคณะกรรมการ
คนที่สาม

นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ
เลขานุการคณะกรรมการ

พลตำรวจเอก พงศพัศ พงษ์
เจริญ โฆษกคณะกรรมการ

นายแถมสิน รัตนพันธุ์
กรรมการและที่ปรึกษา

พลตรี จารึก อารีราช
การันย์ กรรมการและที่
ปรึกษา

พลเรือเอก สุรศักดิ์ หุ่น
เริงรัมย์ กรรมการและที่
ปรึกษา

พลเอก วีรณ ฉันทศาสตร์
โกศล กรรมการและที่
ปรึกษา

นางกาญจนารัตน์ สิวโรจน์
กรรมการ

รองศาสตราจารย์กิตติชัย ไตรรัตนศิริ
ชัย กรรมการ

พลเอก ธีระวัฒน์ บุณยะประดับ
กรรมการ

พลเรือเอก นริส ประทุม
สุวรรณกรรมาธิการ

นายปรีชา วัชรากัญ
กรรมาธิการ

พลเรือเอก พลวัฒน์ สีโรดม
กรรมาธิการ

พลเอก ไพชยนต์ คำตัน
เจริญ กรรมาธิการ

นายยุทธนา ทัพเจริญ
กรรมาธิการ

พลเอก ยุทธศิลป์ โดยขึ้น
งาม กรรมาธิการ

พลเอก สกล ชื่นตระกูล
กรรมาธิการ

พลเอก สรรชัย อัจฉานนท์
กรรมาธิการ

พลเอก อุดลยเดช อินทะ
พงษ์ กรรมาธิการ

พลเอก อรุณ สมตน์
กรรมาธิการ

พลตำรวจเอก เอก อังสนานนท์
กรรมาธิการ

นางสาวศิริพร ภิญโญสิริธร
ผู้ช่วยเลขานุการ
คณะกรรมาธิการ

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ
ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
สถานิติบัญญัติแห่งชาติ

พลตำรวจเอก เอก อังสนานนท์
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่หนึ่ง

นายมณฑิร บุญตัน
ประธานคณะอนุกรรมการ

นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ
รองประธานคณะอนุกรรมการ
คนที่สอง

นางสาวเครือวัลย์ เทียงธรรม
อนุกรรมการ

ศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์
อนุกรรมการ
และที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายรัตน์ กิจธรรม
อนุกรรมการ

นางสาววันทนี พันธ์ชาติ
อนุกรรมการ

นายวิฑูต บุนนาค
อนุกรรมการ

นางอาทิตา นรารวัชร
อนุกรรมการ

นายสุชาติ โอวาทวรรณสกุล
อนุกรรมการ

นางพวงแก้ว กิจธรรม
อนุกรรมการและเลขานุการ

นายธีรยุทธ สุนทรวิท
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ
ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

นายชูศักดิ์ จันทยานนท์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

พลอากาศเอก ชนิต รัตนอุบล
ประธานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายต่อพงศ์ เสลานนท์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นางธนาภรณ์ พรมสุวรรณ
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นางนุชจारी คล้ายสุวรรณ
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นางเบญจมา ชลธาร์นนท์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายประกาศิต ภายะสิทธิ์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นางพิมพ์มา ขจรธรรม
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นางวัชรารัตน์ ธีวไพบูลย์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายศุภชีพ ดิษเทศ
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายสมชาย เจริญอำนาจสุข
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

นายสุรธรรม มงคลสวัสดิ์
ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

(สำเนา)
บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ คณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส

ที่ สว (สนช)(กมธ ๓) ๐๐๑๙ / (ร ๖๒) วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๒

เรื่อง รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึง
และใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA)

กราบเรียน ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ด้วยในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๙ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่ประชุมได้ลงมติตั้งคณะกรรมการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๔ ประกอบข้อ ๘๕ วรรคสอง และข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๗๘ (๑๐) มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทำกิจการ พิจารณาสอบหาข้อเท็จจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งประสานกับองค์กรภายในประเทศ ต่างประเทศ ประชาคมนานาชาติเกี่ยวกับแนวทางการร่วมมือเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมศักยภาพของชุมชน ด้านการพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ การสงเคราะห์ ดูแลผู้ยากไร้ การสร้างหลักประกันและความมั่นคงในคุณภาพชีวิตของคนไทยโดยรวม รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งกรรมาธิการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑. นายวัลลภ ตังคณานูรักษ์	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายมณฑิร บัญตัน	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นางสาวรณิ สิริเวชชะพันธ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. คุณหญิงทรงสุตา ยอดมณี	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ	เลขานุการคณะกรรมการ
๖. พลตำรวจเอก พงศพัศ พงษ์เจริญ	โฆษกคณะกรรมการ
๗. นายแถมสิน รัตนพันธ์	กรรมาธิการและที่ปรึกษา
๘. พลตรี จารึก อารีราชการันย์	กรรมาธิการและที่ปรึกษา
๙. พลเรือเอก สุรศักดิ์ หุ่นเรืองรมย์	กรรมาธิการและที่ปรึกษา
๑๐. พลเอก วีรณ ฉันทศาสตร์โกศล	กรรมาธิการและที่ปรึกษา
๑๑. นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์	กรรมาธิการ
๑๒. รองศาสตราจารย์กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย	กรรมาธิการ
๑๓. พลเอก ชีระวัฒน์ บุญยะประดับ	กรรมาธิการ
๑๔. พลเรือเอก นริส ประทุมสุวรรณ	กรรมาธิการ

๑๕. นายปรีชา วัชรภักย์	กรรมการ
๑๖. พลเรือเอก พลวัฒน์ สีโรตม	กรรมการ
๑๗. พลเอก ไพชยนต์ คำทันเจริญ	กรรมการ
๑๘. นายยุทธนา ทัพเจริญ	กรรมการ
๑๙. พลเอก ยุทธศิลป์ โดยชื่นงาม	กรรมการ
๒๐. พลเอก สกล ชื่นตระกูล	กรรมการ
๒๑. พลเอก สรรชัย อจลานนท์	กรรมการ
๒๒. พลเอก อุดุลยเดช อินทะพงษ์	กรรมการ
๒๓. พลเอก อรุณ สมตน	กรรมการ
๒๔. พลตำรวจเอก เอก อังสนานนท์	กรรมการ

คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง ประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณา ศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อที่ประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ รายละเอียดปรากฏตามเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงกราบเรียนมาเพื่อได้โปรดนำเสนอรายงานของคณะกรรมการต่อที่ประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

(ลงชื่อ) วัลลภ ตังคณานุรักษ์
(นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์)

ประธานคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน
สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สมานิติบัญญัติแห่งชาติ

สำเนาถูกต้อง

(นางสาวศิริพร ภิญโญศิริธร)

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมการการพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก
เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส
สำนักกรรมการ ๓

สำนักกรรมการ ๓

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการสังคมฯ

โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๕ - ๖

โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๖

พิมพ์ปัญญา พิมพ์

พิมพ์ปัญญา/จิตตินันท์ ทาน

ศิริพร ตรวง

รายงานการพิจารณาศึกษา
เรื่อง ประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้
(Accessibility for All Act : AAA)
ของคณะกรรมการการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ด้วยในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๔/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๗ ที่ประชุมได้ลงมติตั้งคณะกรรมการการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส ตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๘๔ ประกอบข้อ ๘๕ วรรคสอง และข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๗๘ (๑๐) มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ กระทบกิจการ พิจารณาขอความเห็นจริง หรือศึกษาเรื่องใด ๆ ที่เกี่ยวกับสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส รวมทั้งประสานกับองค์กรภายในประเทศ ต่างประเทศ ประชาคมนานาชาติเกี่ยวกับแนวทางการร่วมมือเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส การส่งเสริมศักยภาพของชุมชน ด้านการพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ การสงเคราะห์ดูแลผู้ยากไร้ การสร้างหลักประกันและความมั่นคงในคุณภาพชีวิตของคนไทยโดยรวม รวมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา เรื่อง ประเด็นการจัดสภาพแวดล้อม สาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานผลการพิจารณาศึกษาเรื่องดังกล่าวต่อที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามข้อบังคับ การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ข้อ ๘๖ ดังนี้

๑. การดำเนินงานของคณะกรรมการ

คณะกรรมการได้ดำเนินการพิจารณาศึกษา ดังนี้

๑.๑ คณะกรรมการได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ โดยมีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกิจการคนพิการ โดยเมื่อได้กระทำกิจการ พิจารณา สอบสวน และศึกษาเรื่องใด ๆ เสร็จเรียบร้อยแล้วให้รายงานต่อคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อพิจารณาต่อไป ซึ่งอนุกรรมการคณะนี้ ประกอบด้วย

๑) นายมณฑิร บุญตัน	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒) พลตำรวจเอก เอก อังสนานนท์	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓) นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔) ศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์	อนุกรรมการและที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๕) นางสาวเครือวัลย์ เทียงธรรม	อนุกรรมการ
๖) นายรัตน์ กิจธรรม	อนุกรรมการ
๗) นางสาววันทนี พันธ์ชาติ	อนุกรรมการ
๘) นายวิฑูต บุญนาค	อนุกรรมการ

๙) นายสุชาติ โอวาทวรรณสกุล	อนุกรรมการ
๑๐) นางอาทิตยา นรารวีชร	อนุกรรมการ
๑๑) นางพวงแก้ว กิจธรรม	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๒) นายธีรยุทธ สุขคนวิท	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ ประกอบด้วย

๑) พลอากาศเอก ชนิต รัตนอุบล	ประธานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒) นายชูศักดิ์ จันทยานนท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๓) นายต่อพงศ์ เสลานนท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๔) นางธนาภรณ์ พรมสุวรรณ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๕) นางนุชจारी คล้ายสุวรรณ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๖) นางเบญจา ชลธารันนท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๗) นายประกาศิต ภาวะสิทธิ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๘) นางพิมพ์พา ขจรธรรม	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๙) นางวัชรารัฐ รั้วไพบูลย์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๐) นายศุภชีพ ดิษเทศ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๑) นายสมชาย เจริญอำนวยสุข	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๒) นายสุภรธรรม มงคลสวัสดิ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

๑.๒ ที่ประชุมคณะกรรมการได้มีมติแต่งตั้ง นางสาวศิริพร ภิญโญสิริธร ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมการพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการ คณะกรรมการตามข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ข้อ ๙๑ วรรคสาม

๒. วิธีการพิจารณาศึกษา

๒.๑ การประชุม

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ได้มีการประชุมเพื่อพิจารณาศึกษารายละเอียดและประเด็นที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๒ ครั้ง ดังนี้

(๑) การประชุม ครั้งที่ ๕/๒๕๕๘	วันพุธที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘
(๒) การประชุม ครั้งที่ ๑๙/๒๕๕๘	วันพุธที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๘
(๓) การประชุม ครั้งที่ ๓๑/๒๕๖๐	วันพุธที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐
(๔) การประชุม ครั้งที่ ๗/๒๕๖๑	วันพุธที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๑
(๕) การประชุม ครั้งที่ ๙/๒๕๖๑	วันพุธที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๑
(๖) การประชุม ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๑	วันพุธที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๑
(๗) การประชุม ครั้งที่ ๑๕/๒๕๖๑	วันพุธที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๑
(๘) การประชุม ครั้งที่ ๑๖/๒๕๖๑	วันพุธที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๑
(๙) การประชุม ครั้งที่ ๑๘/๒๕๖๑	วันพุธที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑
(๑๐) การประชุม ครั้งที่ ๒๐/๒๕๖๑	วันพุธที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑

(๑๑) การประชุม ครั้งที่ ๒๓/๒๕๖๑ วันพุธที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๑

(๑๒) การประชุม ครั้งที่ ๒๗/๒๕๖๑ วันพุธที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๑

๒.๒ การเชิญบุคคลและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น

คณะกรรมการได้เชิญบุคคลและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นในการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อประกอบการพิจารณา ดังนี้

กระทรวงการคลัง**กรมบัญชีกลาง**

(๑) นายรชตะ อุ่นสุข นิตกรชำนาญการ

(๒) นายกิตติ เอื้อพิพัฒน์วรกุล นิตกรปฏิบัติการ

กรมสรรพสามิต

(๑) นายธิติ วัฒนกุล ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานและพัฒนากิจการจัดเก็บภาษี ๒

(๒) นายวัฒนา กิจงาม นักวิชาการสรรพสามิตชำนาญการพิเศษ

(๓) นางสาวกานต์ ขำสังข์ นักวิชาการสรรพสามิตชำนาญการ

สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

นางสาวอาจารย์ ศุภปิโรจน์ ผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมเทคโนโลยีทางการเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย

(๑) นายวินท์ เอี่ยมสอาด ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายนโยบายการกำกับสถาบันการเงิน

(๒) นายกฤษดา หิรัญสี ผู้วิเคราะห์อาวุโส ฝ่ายนโยบายการกำกับสถาบันการเงิน

(๓) นางสาวสวิสา อริยปรัชญา ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ฝ่ายกลยุทธ์สถาบันการเงิน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์**กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ**

(๑) นางสาววิจิตา รชตะนันท์กุล ผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

(๒) นางอุบลทิพย์ เพชรชู ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน

(๓) นายบุญธาตุ โสภา ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมความเสมอภาคและงานคดี

(๔) นางสาวพัทธิธรา กาฬสุวรรณ นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการพิเศษ

(๕) นายจักรพันธ์ รัตนากร นักพัฒนาสังคมชำนาญการ

(๖) นางสาวธาริตรี เคียนทอง นิตกร

กระทรวงคมนาคม**สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม**

(๑) นายสรพงศ์ ไพฑูรย์พงษ์	ผู้ช่วยปลัดกระทรวงคมนาคม
(๒) นายปรียะ เวสสุบุตร	ผู้อำนวยการสำนักกองกลาง
(๓) นางสาวบุณิกา จันเทวี	นักจัดการงานทั่วไปชำนาญการ
สำนักกองกลาง

กรมการขนส่งทางบก

(๑) นายจรงค์ กิจสำราญกุล	รองอธิบดีกรมการขนส่งทางบก
ฝ่ายปฏิบัติการ
(๒) นายสันติ สุระเจริญชัยกุล	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านวิศวกรรมยานยนต์
(๓) นางสาวทวิพร เพิ่มทวี	หัวหน้าสำนักงานกองทุน
เพื่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนน
หัวหน้างานติดตามและประเมินผล
นิติกรชำนาญการพิเศษ
วิศวกรเครื่องกลชำนาญการพิเศษ
สำนักวิศวกรรมยานยนต์
(๔) นางจันทจุฑา ตีระถะ	หัวหน้างานติดตามและประเมินผล
(๕) นางสาวนริศรา สิริทวิพร	นิติกรชำนาญการพิเศษ
(๖) นายทวี เมธิ์สุภักดิ์	วิศวกรเครื่องกลชำนาญการพิเศษ
สำนักวิศวกรรมยานยนต์
(๗) นางยุพิน มีแจ่ม	หัวหน้าส่วนทะเบียนรถขนส่ง
สำนักงานขนส่งกรุงเทพมหานครพื้นที่ ๕
(๘) นายกอบชัย พานิชกุล	หัวหน้าส่วนตรวจสภาพรถ
สำนักงานขนส่งกรุงเทพมหานครพื้นที่ ๕
(๙) นางสาวเรวดี ชูศรี	หัวหน้างานรถโดยสาร
สำนักงานขนส่งกรุงเทพมหานครพื้นที่ ๕
(๑๐) ว่าที่ร้อยตรี วีระพงศ์ มูลบัวภา	นักวิชาการขนส่งปฏิบัติการ

กรมท่าอากาศยาน

(๑) นายถิรพงศ์ ฤกษ์ขำ	นักพัฒนาระบบราชการชำนาญการ
สำนักงาน ก.พ.ร. ปฏิบัติราชการ
กรมท่าอากาศยาน
(๒) นายชัชชัย กสานติกุล	วิศวกรโยธาปฏิบัติการ
(๓) นายธเนศ วัฒนโสภาก	สถาปนิกปฏิบัติการ

สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร

(๑) นายพรชัย สุตันไชยนนท์	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
ชำนาญการพิเศษ
(๒) นางสาวเพ็ญศรี เหลืองอร่ามศรี	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
ชำนาญการ

สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย

(๑) นายอนันต์ คณาวิวัฒน์ไชย	ผู้จัดการฝ่ายกำกับกิจการการบินพลเรือน

(๕)

- (๒) นางสาวศศิมา วงษ์เสรี หัวหน้ากองอัตราค่าบริการ
ฝ่ายกำกับกิจการการบินพลเรือน
- (๓) นายชลธิศ สุทธิกลม หัวหน้ากองตรวจการประกอบกิจการ
และคุ้มครองสิทธิผู้โดยสาร
ฝ่ายกำกับกิจการการบินพลเรือน
- (๔) นางสาวอารีรัตน์ แก้วมี พนักงานกองตรวจการประกอบกิจการ
และคุ้มครองสิทธิผู้โดยสาร
ฝ่ายกำกับกิจการการบินพลเรือน
- (๕) นายศารทูล ทะละศักดิ์ รักษาการหัวหน้ากองพัฒนามาตรฐาน
การอำนวยความสะดวกการบินพลเรือน
ฝ่ายมาตรฐานการรักษาความปลอดภัย
และการอำนวยความสะดวก
ในการบินพลเรือน

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

- (๑) นางสมใจ ประเสริฐจิวังกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการดิจิทัล
เพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- (๒) นางสาวปานทิพย์ อยู่สมศรี นักวิชาการคอมพิวเตอร์

กระทรวงสาธารณสุข

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

- นายदनุภพ ศรศิลป์ รองผู้อำนวยการกองเศรษฐกิจสุขภาพ
และหลักประกันสุขภาพ

กรมการแพทย์

สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ

- (๑) นายแพทย์ศักรินทร์ วงศ์เลิศศิริ ผู้อำนวยการสถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟู
สมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ
- (๒) นางศุภิพันธุ์ โสรัตน์ดา นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ
- (๓) นางสาวภัชราภรณ์ กองเกิด นักกิจกรรมบำบัดชำนาญการพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

- (๑) นางมะลิ รักเปี่ยม ผู้อำนวยการกองกำหนดมาตรฐาน
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา
- (๒) นางสุภัทรา อติสร นักวิชาการมาตรฐานชำนาญการพิเศษ
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

- (๑) นายวีระชัย ก้อนมณี ผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนระบบ
บริการสุขภาพชุมชน

(๖)

(๒) นางสาววัลลภา ภาคเพียร เจ้าหน้าที่อาวุโส กลุ่มงานฟื้นฟู

กระทรวงอุตสาหกรรม

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

นางศันสนีย์ ปิ่นทอง

เภสัชกรชำนาญการ

กระทรวงยุติธรรม

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

(๑) นางสาวเอมอร เสียงใหญ่

รองอธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิ
และเสรีภาพ

(๒) นายวรากร โสมนะพันธุ์

ผู้อำนวยการกองส่งเสริมการระงับ
ข้อพิพาท

(๓) นางสาวนรีลักษณ์ แพไชยภูมิ

ผู้อำนวยการกองสิทธิมนุษยชน
ระหว่างประเทศ

(๔) นายกิจฉัฐ หลวงอินทร์

นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ

กระทรวงแรงงาน

สำนักงานประกันสังคม

(๑) นางสาวอำพันธ์ ชูวิทย์

รองเลขาธิการ

(๒) นางสาวกมลวรรณ บุญเย็น

นักวิชาการแรงงานชำนาญการพิเศษ

(๓) นางผุสณี บุนนาค

นักวิชาการแรงงานชำนาญการ
กลุ่มงานฟื้นฟูสมรรถภาพด้านจิตใจ
และสังคม

กระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

(๑) นายวีระกุล อรัณยะนาค

ผู้ตรวจราชการกระทรวงศึกษาธิการ

(๒) นางสาวจิราพร โสตากุล

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนปฏิบัติการ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

(๑) นายมณฑล ภาคสุวรรณ

ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านนโยบายและแผน

(๒) นางภัทราพรรณ เล็งวัฒนากิจ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

(๓) นางสาวนภลภัส รัตนกิจ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

นางสาวศิริวรรณ ทองสกุล

ครูชำนาญการพิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

นางน่องนุช ธราตลรัตน์นกร

นักวิชาการโสตทัศนศึกษาชำนาญการ
พิเศษ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ว่าที่ร้อยตรีหญิง ทิตา ดาวสวัสดิ์

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

นายบรรลือ วิศิษฏ์อนุพงษ์ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมและพัฒนา
ศักยภาพนักศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

- (๑) นางพรรษา บุญรัตน์ ที่ปรึกษาสำนักงาน
(๒) นายภูวดล วีระเวชพิสัย ผู้อำนวยการสำนักสิทธิมนุษยชน
ระหว่างประเทศ
(๓) นางสาวชุลีพร เดชขำ ผู้อำนวยการสำนักกฎหมายและคดี
(๔) นางสาวปานว่าน साแก้ว นิติกร

กรุงเทพมหานคร

- (๑) นายสมชาย เดชากรณ์ รองผู้อำนวยการสำนักการจราจร
และขนส่ง
(๒) นายอภิชาติ ศุภจิตร์สวัสดิ์ หัวหน้ากลุ่มงานระบบขนส่งมวลชน
กองการขนส่ง สำนักการจราจร
และขนส่ง
(๓) นายธีรวัฒน์ หงษ์แสนยาธรรม หัวหน้ากลุ่มงานวางแผน
และออกแบบ สำนักงานวิศวกรรม
จราจร สำนักงานจราจรและขนส่ง
(๔) นางสาวจิราภรณ์ เศรษฐวิบูลย์ นักสังคมสงเคราะห์ชำนาญการ
สำนักพัฒนาสังคม
(๕) นายฐณวัฒน์ วัฒนจรัส วิศวกรโยธาปฏิบัติการ
สำนักงานวิศวกรรมจราจร
สำนักงานจราจรและขนส่ง

บริษัท/ธนาคาร

บริษัท กรุงเทพธนาคม จำกัด

- (๑) นายเฉลิมชัย เขียวประดิษฐ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย
(๒) นายณัฐพัชร์ แสนสุวรรณ ผู้จัดการโครงการฯ
(๓) นายคชาธิป ศรีมณี ผู้จัดการส่วนประชาสัมพันธ์
และ CSR กิจกรรมสังคม
(๔) นายณัฐวุฒิ อินทवास เจ้าหน้าที่กฎหมาย

บริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

- (๑) นายสุรเชษฐ์ แสงชัยสวัสดิ์ ผู้อำนวยการฝ่ายวางแผนกลยุทธ์
(๒) นาสุมิตร ศรีสันติธรรม ผู้อำนวยการฝ่ายปฏิบัติการ
(๓) นายชัยวุฒิ พักโพธิ์เย็น ผู้อำนวยการฝ่ายความปลอดภัย
และรักษาความปลอดภัย

บริษัท ไทย ไลอ้อน เมนทารี จำกัด

- (๑) นางสาวอ้อ อ่อนสำลี หัวหน้าลูกเรือ
- (๒) นางสาวพัทธ์จิรา สิริจารุตสิทธิ์ หัวหน้าลูกเรือ
- (๓) นายธัญญ์บุรณ์ สังขนิยม หัวหน้าพนักงานต้อนรับภาคพื้น
- (๔) นางสาวพิมพ์พิไล ปล้องใหม่ หัวหน้าพนักงานต้อนรับภาคพื้น

บริษัท ไทยสมายล์แอร์เวย์ จำกัด

- (๑) นางสาวสุทธาทิพย์ ผิวขม เจ้าหน้าที่อาวุโสฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์
- (๒) นางสาวอรุณรศยา พงศ์ทรัพย์เจริญ เจ้าหน้าที่ฝ่ายลูกค้าสัมพันธ์
บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด
- (๓) นางสาววิชชุณี กันตะเพ็ง ผู้อำนวยการฝ่ายปฏิบัติการภาคพื้น
- (๔) นายจุฑาพัฒน์ ปิติปภาดา CSR Manager

บริษัท หลักทรัพย์ เคทีบี (ประเทศไทย) จำกัด

นางสายสมร ผ่องบรรเจิด รองกรรมการผู้จัดการ

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)

- (๑) นายธรรมชาติ โรจนเบญจวงศ์ ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนาดิจิทัลโซลูชัน
เพื่อลูกค้ารายย่อย
- (๒) นางสาววรรณิ์ สมบูรณ์วิศาล ผู้จัดการฝ่ายสนับสนุนระเบียบและ
การปฏิบัติงานสาขา
- (๓) นางสาวสุนิสา ศุภดิษฐ์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายสนับสนุน
ระเบียบและการปฏิบัติงานสาขา

ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

- (๑) นางสาวเอกรัตน์ โปวิบูลย์ AVP บริหารการปฏิบัติการ
ออกแบบและจัดการองค์กร
- (๒) นายทวี ปราบริบูรณ์ AVP กฎเกณฑ์ NON-Financial
กำกับดูแล
- (๓) นางสาวศิริพร วัฒนวงษ์ AVP บริหารการปฏิบัติการ
ออกแบบและจัดองค์กร
- (๔) นายอดุลย์ วัฒนอารมณ์ชัย AP สนับสนุนหน่วยงาน กำกับดูแล
- (๕) นางสาวศรีสุภา วรรณสุศรี AVP บริหาร Portfolio บริหาร
สินเชื่อ
- (๖) นางยุวดี เสี่ยงตากแดด ผู้อำนวยการ สายลูกค้าบุคคล
- (๗) นายประวิทย์ บุรณะสันติกุล ผู้อำนวยการ บริหารช่องทาง
Mobile Banking

ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

- (๑) นางสาวกนกวรรณ บุญชัย รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารช่องทาง
ธุรกิจดิจิทัล

- (๒) นางสาวจันทิมา เอี้ยวศิริพร ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร
ช่องทางธุรกิจดิจิทัล
- (๓) นางสาวจิระวรรณ วนาธนสุวรรณ รองผู้อำนวยการฝ่ายส่งเสริมการ
พัฒนาผลิตภัณฑ์
การชำระเงินและธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

นางสาวน้ำผึ้ง มหาทรัพย์สกุล Product Owner สายงาน Digital
Product

ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)

- (๑) นายเด่น สุทธิรักษ์ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิเคราะห์และ
พัฒนาผลิตภัณฑ์
- (๒) นางสาวชุตติมา ลิขิตเจริญพาณิชย์ หัวหน้าส่วนผู้จัดการวิเคราะห์และ
พัฒนาผลิตภัณฑ์
- (๓) นางสาวหยาดพิรุณ วัฒนพานิช เจ้าหน้าที่อาวุโส
- (๔) นางสาวสิริลักษณ์ ยิ่งจอหอ หัวหน้าส่วนผู้บริหารฝ่าย CSR

ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

- (๑) นางอารีย์ บำรุงราษฎร์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายการธนาคาร
และธุรกิจต่างประเทศ
- (๒) นายสุดใจ วงวิลาศ ผู้บริหารทีม
- (๓) นายกฤษณ์ คณิตนนท์ พนักงานกลยุทธ์การตลาด ๙
ฝ่ายการตลาดดิจิทัล
- (๔) นายมนัษย์ศักดิ์ สุขแก้ว พนักงานกลยุทธ์การตลาด ๘
ฝ่ายการตลาดดิจิทัล
- (๕) นางสาวนิรมล ทับทิม พนักงานธุรกิจเงินฝาก ๙ ฝ่ายเงินฝาก
- (๖) นายวีระยุทธ เอี่ยมพงษ์ พนักงานธุรกิจเงินฝาก ๘ ฝ่ายเงินฝาก

ธนาคารออมสิน

- (๑) นางสาวรัตนา บรรยงคนันท์ รองผู้อำนวยการฝ่าย
ฝ่ายบริหารผลิตภัณฑ์ธุรกิจบริการ
และอิเล็กทรอนิกส์
- (๒) นางสาวอนงค์นุช มุณีนารถ พนักงานบริหารช่องทางธุรกิจบริการ ๕
- ธนาคารอาคารสงเคราะห์
- (๑) นายทวนทอง ตรีนุภาพ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการสายงาน
การตลาดและพัฒนาธุรกิจ ๑
- (๒) นายอภิรัตน์ อรุณวิไลรัตน์ ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการสายงาน
เทคโนโลยีสารสนเทศ
- (๓) นายวิษณุ ศิริโวหาร รักษาการผู้อำนวยการฝ่ายธนาคาร
อิเล็กทรอนิกส์

- (๔) นายณวัฒน์ คุณารักษ์ พนักงานธนาคารอิเล็กทรอนิกส์
สมาคมธนาคารไทย
- (๑) นายรณน แก้วสุทธิ ผู้จัดการด้านการพัฒนาองค์กร
และการบริหารแผนงาน
- (๒) นางสาวธัญญาพร ผดุงการ เจ้าหน้าที่ด้านบริหาร
- (๓) นางสาวอนรรักษ์ เรืองพันธ์ เจ้าหน้าที่อาวุโส
สมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย
- (๑) นายเจริญ คุณินทร์พันธ์ ประธานฝ่ายสวัสดิการ
- (๒) นายชัยพร ภูผารัตน์ ผู้อำนวยการสำนักงาน
และเจ้าหน้าที่ฝ่ายสิ่งอำนวยความสะดวก
และสถาปัตยกรรม
- (๓) นายสุนทร สุขชา เจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมาย
สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย
- นายธมนิภรณ์ ชาญจรัสพงศ์ คณะกรรมการ
สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย
- นางสาวปรียานุช ศศิธรวัฒนกุล เจ้าหน้าที่เครือข่าย
ภาคีเครือข่ายขนส่งมวลชนทุกคนต้องขึ้นได้ (Transportation For All)
- (๑) นายสว่าง ศรีสม เลขานุการ
- (๒) นายมานิตย์ อินทร์พิมพ์ หัวหน้าระบบราง
- (๓) นายวรกร ไหลหรั่ง ทนายความ
- (๔) นายสุภวัฒน์ เสมอภาค ผู้ประสานงาน
- (๕) นายธรรารินทร์ ธีรดิษฐ์ธรรม สมาชิก
นักวิชาการ
- (๑) นางวัชรา รั้วไพบูลย์ นักวิชาการ
- (๒) นางสาวนันทนุช สุวรรณาวุธ นักวิชาการ

๒.๓ การจัดสัมมนาฯ รับฟังความคิดเห็น

คณะกรรมการจัดการจัดสัมมนา เรื่อง “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) ในสังคมไทย” เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๑ ณ ห้องรับรอง ๑ - ๒ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒ เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

๒.๔ เดินทางไปศึกษาดูงาน

คณะกรรมการการสังคมฯ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เดินทางไปศึกษาดูงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ดังนี้

(๑) ณ สถานีสนามไชย การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย (รฟม.) (สถานีรถไฟฟ้าส่วนต่อขยายสีน้ำเงิน) เมื่อวันศุกร์ที่ ๒๒ กันยายน ๒๕๖๐

- (๒) ณ จังหวัดพิษณุโลก ระหว่างวันที่ ๒๔ - ๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๐
- (๓) ณ จังหวัดระยอง ระหว่างวันที่ ๘ - ๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๐
- (๔) ณ จังหวัดขอนแก่น ระหว่างวันที่ ๑๕ - ๑๗ ธันวาคม ๒๕๖๐
- (๕) ณ จังหวัดภูเก็ต ระหว่างวันที่ ๒ - ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑
- (๖) ณ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๖๑

๒.๕ การพิจารณาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง อาทิ กฎหมาย นโยบายรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรี เอกสารวิชาการ รายงานการวิจัย บทความวิชาการ ข่าวและหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ดังนี้

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

- (๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐
- (๒) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ
- (๓) พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖

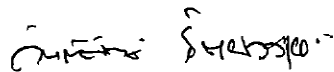
- (๔) ข้อบังคับการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐

เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

- (๑) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔
- (๒) ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี
- (๓) รายงานผลการพิจารณาศึกษาของคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สมานิติบัญญัติแห่งชาติ เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA)

๓. ผลการพิจารณาศึกษา

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ได้เสนอรายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง “ประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA)” ต่อคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สมานิติบัญญัติแห่งชาติ และคณะกรรมการได้มีมติรับรองรายงานดังกล่าว โดยให้ถือว่าเป็นรายงานซึ่งคณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา คณะกรรมการจึงขอเสนอรายงานผลการพิจารณา พร้อมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ เพื่อให้ที่ประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบกับผลการพิจารณา รวมทั้งข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ และขอได้โปรดแจ้งไปยังคณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนสืบต่อไป

(นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ)

เลขานุการคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน
สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
สมานิติบัญญัติแห่งชาติ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร
รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง ประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึง
และใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA)
ของคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
สถานิติบัญญัติแห่งชาติ

คณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
สถานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้พิจารณาศึกษาติดตามการขับเคลื่อน
การจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA)
หรือยุทธศาสตร์ AAA ของทุกหน่วยงาน ได้แก่ (๑) การกำหนดให้ประเด็นการเข้าถึงและใช้ประโยชน์
ได้สำหรับทุกคน (Accessibility for All Act : AAA) หรือยุทธศาสตร์ AAA เป็นวาระแห่งชาติ
(๒) การเร่งผลักดันให้มีกฎหมายด้านการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้
หรือ กฎหมาย AAA (๓) การบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริม
การจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA)
(๔) การกำหนดมาตรการตรวจสอบ ติดตาม ส่งเสริมและสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมาย AAA
ให้มีประสิทธิภาพ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน (๕) การส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการศึกษาวิจัย
เพื่อพัฒนาองค์ความรู้เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้
(Accessibility for All Act : AAA) และ (๖) การรณรงค์เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึก
ในประเด็น AAA ให้ทุกภาคส่วนในสังคม รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสังคมในการขับเคลื่อน
ยุทธศาสตร์ AAA ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคนในสังคม

การจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for
All Act : AAA) มีหลักการสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ (๑) การออกแบบที่เป็นสากล เป็นมิตร และเป็นธรรม
เพื่อคนทั้งมวล (Universal Design : UD) (๒) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก
ความสะดวก (Assistive Technology : AT) และ (๓) การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล
(Reasonable Accommodation : RA) ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ AAA ถือเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและ
เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จต่อการขับเคลื่อนนโยบายในการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ
สังคม ท้องเที่ยว วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป็นกุญแจสำคัญในการสร้างสังคมอยู่เย็น
เป็นสุขร่วมกัน (Inclusive Society) และสอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ
เรื่องความเสมอภาคของคนพิการในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสภาพแวดล้อม
โดย “สภาพแวดล้อม” นอกจากจะหมายถึงอาคาร สถานที่ หรือสิ่งของที่จับต้องได้เป็นรูปธรรมแล้ว
ยังหมายรวมถึงบริการ การสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ด้วย

คณะกรรมการกิจการคนพิการจึงได้พิจารณาศึกษาสถานการณ์ ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน AAA ในประเด็นเฉพาะ ๕ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านระบบขนส่งมวลชน ยังมีปัญหาการขาดกลไกการควบคุมมาตรฐานการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility Standard) ในระบบขนส่งสาธารณะ (๒) ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) ยังมีปัญหาด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับการให้บริการอุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและเครื่องช่วยความพิการที่ยังไม่ครอบคลุมความต้องการของคนพิการ และไม่ตรงตามความต้องการจำเป็นของคนพิการ (๓) ด้านระบบดิจิทัล ยังมีปัญหาด้านการส่งเสริม สนับสนุน และการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลยังไม่ครอบคลุมการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ของทุกคนรวมถึงคนพิการ (๔) ด้านอาคารสถานที่ ยังมีปัญหาความล่าช้าในการประกาศใช้กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมของอาคารที่คนพิการ ผู้สูงอายุ และทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งออกตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งมีการยกเว้นแก้ไขปรับปรุงกฎกระทรวงเดิมให้กว้างขวางครอบคลุมทุกกลุ่มคน รวมทั้งมีมาตรการออกใบอนุญาต ซึ่งถือเป็นมาตรการสำคัญในการบังคับใช้ประเด็นการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility) และ (๕) ด้านการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) ยังมีปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจ และการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังต่อการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลเพื่อให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้กับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยมักเข้าใจว่ามาตรการเชิงบวกหรือการให้แต้มต่อเป็นเรื่องเดียวกันกับการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล ทั้งที่ตามหลักการสากลแล้ว RA เป็นมาตรการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม กล่าวคือ การไม่อำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความพิการ

ดังนั้น เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) เกิดผลเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพขึ้น คณะกรรมาธิการการสังคมฯ จึงมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงาน AAA ดังนี้

๑. ด้านระบบขนส่งมวลชน

๑) คณะรัฐมนตรีควรพิจารณาแต่งตั้ง “คณะกรรมการเพื่อการเข้าถึงระบบขนส่งมวลชน/ขนส่งสาธารณะแห่งชาติ” โดยมีรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายหรือกำกับดูแลกระทรวงคมนาคม เป็นประธาน ทำหน้าที่กำหนดนโยบายหรือแผนงาน ให้ข้อเสนอแนะต่อการแก้ไข/ปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ออกมาตรการ/แนวปฏิบัติเพื่อการเข้าถึงระบบขนส่งมวลชน/ขนส่งสาธารณะ ทั้งทางบก ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศ เพื่อเป็น “กลไกหลัก” ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิการเข้าถึงระบบขนส่งมวลชน/ขนส่งสาธารณะในภาพรวมของประเทศ รวมทั้งกำกับติดตามหน่วยงานในสังกัดกระทรวงคมนาคมและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบริการขนส่งมวลชน/ขนส่งสาธารณะ พิจารณากำหนด “บทลงโทษ” ที่เหมาะสมสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ผู้ที่ละเมิดสิทธิหรือเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลในการเข้าถึงบริการขนส่งสาธารณะ ตั้งแต่การว่ากล่าวตักเตือนเป็นหนังสือ การพักใช้/ระงับใช้ใบอนุญาตเป็นเวลา ไปจนถึงขั้นการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบกิจการขนส่งสาธารณะ เป็นต้น เพื่อป้องปรามผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่

๒) คณะรัฐมนตรีควรมีมติให้ โครงการก่อสร้าง/โครงการจัดซื้อ/เช่าซื้อ ระบบขนส่งมวลชน/ขนส่งสาธารณะที่มีมูลค่าเงินลงทุนรวมเกิน ๑ พันล้านบาททุกโครงการ ทั้งโครงการที่ภาครัฐหรือภาคเอกชนเป็นผู้ลงทุนเองทั้งหมดหรือบางส่วน ต้องจัดให้มีการประเมินผลกระทบการเข้าถึง (Accessibility Impact Assessments) เพื่อสร้างหลักประกันด้านการเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้ของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย

๓) กระทรวงคมนาคม ควรจัดทำ “แผนแม่บทระบบขนส่งสาธารณะของประเทศ” เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) โดยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะ

๔) สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) และกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) ควรร่วมกันจัดทำ “มาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกในระบบขนส่งสาธารณะ” ทั้งทางบก ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศ ที่เป็นมาตรฐานสากลและสอดคล้องกัน ในทุกระบบ ตั้งแต่การเดินทางออกจากบ้าน การเข้าถึงยานพาหนะ การเข้าถึงตัวสถานี/อาคาร สิ่งปลูกสร้าง การเข้าถึงบริการขนส่งสาธารณะประเภทต่าง ๆ การเข้าถึงอุปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึงบริการข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะจุดเชื่อมต่อระหว่างระบบหนึ่งไปอีกระบบหนึ่ง ซึ่งเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไขและนับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น

๕) กระทรวงคมนาคมควรเป็นเจ้าภาพในการจัดทำ “ฐานข้อมูลการตรวจสอบติดตามปัญหาอุปสรรคการเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะแห่งชาติ” เพื่อกำกับ เร่งรัด ติดตามการแก้ไข/ปรับปรุงระบบขนส่งมวลชน/ขนส่งสาธารณะทุกระบบ ทั้งที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ และ/หรือ อยู่ระหว่างก่อสร้าง/ระหว่างปรับปรุง ให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียม เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ ต่อเด็ก คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงอื่น

๒. ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

๑) การจัดทำบัญชีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการหลักแห่งชาติ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในฐานะหน่วยงานที่ทำหน้าที่การบริหารจัดการนโยบายลงสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการกำกับติดตามการดำเนินงานตามกฎหมาย และนโยบาย ควรเป็นเจ้าภาพในการจัดทำบัญชีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหลักแห่งชาติ เพื่อทำให้เป็นบัญชีหลักบัญชีเดียวของประเทศ ในการจัดสวัสดิการเพื่อจัดสรรอุปกรณ์ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องช่วยความพิการ ให้แก่คนพิการ ดังนี้

(๑) ตั้งคณะทำงานศึกษาและยกร่างบัญชีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหลักแห่งชาติ โดยให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่จัดสวัสดิการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน อาทิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานประกันสังคม กรมบัญชีกลาง และสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

(๒) แต่งตั้งคณะกรรมการบัญชีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหลักแห่งชาติ ภายใต้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่พิจารณารายการ อุปกรณ์ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องช่วยความพิการ รวมทั้ง รายการย่อย ข้อบังคับ ราคากลาง และวิธีการจัดสรร โดยให้ศึกษาแบบอย่างจากแนวทางดำเนินงานของ คณะกรรมการยาหลักแห่งชาติ

(๓) เสนอพระราชบัญญัติบัญชีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหลักแห่งชาติ เพื่อกำหนดให้ กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานใด ๆ ที่ทำหน้าที่จัดสวัสดิการด้านเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ นำพระราชบัญญัตินี้ไปพิจารณาจัดสวัสดิการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยความพิการให้คนพิการ เพื่อให้บัญชีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหลักแห่งชาติดังกล่าวมีผลบังคับใช้กับทุกหน่วยงาน

๒) การพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตและบริการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ควรสนับสนุนและ ส่งเสริมให้หน่วยงานในกำกับของกระทรวงฯ ที่มีหน้าที่วิจัยและพัฒนา นวัตกรรม และเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก ให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตและบริการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกในประเทศไทยและส่งออกสู่ตลาดในภูมิภาคและโลก โดยให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ และเครื่องช่วยความพิการที่ตอบสนองความต้องการของบริบทท้องถิ่นไทย เอเชียหรือโลกได้ รวมทั้งเชื่อมโยงการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก กับรายการบัญชีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหลักแห่งชาติ ให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล ซึ่งคิดค้นโดยนักวิจัยไทยหรือผู้ประกอบการไทยได้ด้วย โดยให้นำพระราชบัญญัติหรือระเบียบ ดังต่อไปนี้ไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ดังนี้

(๑) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนานวัตกรรมตามความต้องการของภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๒ ในการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมที่ภาครัฐต้องการ โดยเฉพาะด้าน เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

(๒) พระราชบัญญัติการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน พ.ศ. ๒๕๖๒ ในมาตรา ๗ กำหนดให้หน่วยงานเจ้าของโครงการที่จะจัดทำโครงการร่วมลงทุนในกิจการเกี่ยวกับ โครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะดังต่อไปนี้ ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ และในข้อที่ ๑๐ เป็นเรื่องที่อยู่อาศัยหรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้มีรายได้น้อยหรือปานกลาง ผู้สูงวัย ผู้ด้อยโอกาส หรือผู้พิการ

(๓) พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ตามมาตรา ๖ (๓) และ (๕) มาตรา ๗ (๑) มาตรา ๙ และมาตรา ๓๙ ที่บัญญัติไว้เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและได้รับ ประโยชน์จากการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) ตามนโยบายของรัฐบาลในการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคใน “เขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก” ตลอดจนการดำเนินการตามแผนการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่ต้องให้ประชาชน รวมถึงคนพิการสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกและไม่เลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะการส่งเสริมและสนับสนุน อุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษต้องนำหลักการการออกแบบที่เป็นสากลและการพัฒนาเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกมาประกอบการพิจารณาด้วย

(๔) พระราชบัญญัติพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔๑ (๗) ซึ่งกำหนดเรื่องแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลที่สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลจัดทำขึ้นตามมาตรา ๓๕ (๑) ต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และอย่างน้อยต้องกำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักการการออกแบบที่เป็นสากล และการพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ระบบดิจิทัลของประเทศเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไปโดยมิให้เป็นภาระเลือกปฏิบัติ

(๕) ร่างพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. “มาตรา ๓๕/๑ ภาระบวการพิจารณาอนุญาตเครื่องมือแพทย์ในส่วนนี้ ให้หมายความว่า การพิจารณาคำขอ การตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร การประเมินเอกสารทางวิชาการ การตรวจวิเคราะห์ การตรวจสถานประกอบการ หรือการตรวจสอบเพื่อออกหนังสือรับรอง ใบจดทะเบียน ใบอนุญาต ใบรับแจ้งรายการละเอียด ใบรับจดทะเบียน หรือใบรับรองการประเมิน ตลอดจนการพิจารณาใด ๆ เกี่ยวกับเครื่องมือแพทย์ ภาระบวการพิจารณาอนุญาตเครื่องมือแพทย์ตามวรรคหนึ่ง ต้องให้ความสำคัญด้านการส่งเสริมการผลิตเครื่องมือแพทย์ในประเทศด้วย”ซึ่งได้กล่าวถึงการส่งเสริมอุตสาหกรรมเครื่องมือแพทย์ไว้ด้วย

๓. ด้านระบบดิจิทัล

รัฐควรดำเนินการเพื่อให้เกิดความเท่าเทียม ทัวถึง และเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากระบบดิจิทัล ดังนี้

๑) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ควรเร่งปรับปรุง กฎหมาย ลำดับรองที่ออกตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ (๖) คือ กฎกระทรวงว่าด้วยกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารและบริการสื่อสารณะสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้เป็นปัจจุบันทันกับสถานการณ์ทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และคำนึงถึงการให้บริการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

๒) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ควรเร่งดำเนินการกำหนดนโยบาย แผนระดับชาติและแผนยุทธศาสตร์ ของพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามมาตรา ๖ (๔) และและมาตรา ๔๑ (๗) ซึ่งมาตรา ๖ (๔) กำหนดให้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมมีเป้าหมายและแนวทาง ด้านการส่งเสริมให้เกิดมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องกันเพื่อให้การทำงานระหว่างระบบสามารถทำงานเชื่อมโยงกันได้อย่างมีความมั่นคงปลอดภัย อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน รวมตลอดทั้งทำให้ระบบหรือการให้บริการมีความน่าเชื่อถือ และแนวทางการส่งเสริมให้เกิดการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และมีหลักประกันการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ของประชาชนอย่างเท่าเทียม ทัวถึง และเป็นธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติ และมาตรา ๔๑ (๗) กำหนดเรื่องแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลที่สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลจัดทำขึ้น

ตามมาตรา ๓๕ (๑) ต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และอย่างน้อยต้องกำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักการการออกแบบที่เป็นสากล และการพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ระบบดิจิทัลของประเทศเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไปโดยมิให้เป็นทางเลือกปฏิบัติ

๓) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ควรเร่งออกกฎหมายลำดับรองของร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่..) พ.ศ. มาตรา ๓๔/๓ วรรคสาม

“มาตรา ๓๔/๓ การพิสูจน์และยืนยันตัวตนของบุคคลอาจกระทำผ่านระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลได้

ผู้ใดประสงค์จะอาศัยการพิสูจน์และยืนยันตัวตนของบุคคลอื่นผ่านระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลอาจแจ้งเงื่อนไขเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของการพิสูจน์และยืนยันตัวตน ทางดิจิทัลที่ต้องใช้ให้บุคคลอื่นนั้นทราบเป็นการล่วงหน้า และเมื่อได้มีการพิสูจน์และยืนยันตัวตน ทางดิจิทัลตามเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว ให้สันนิษฐานว่าบุคคลที่ได้รับการพิสูจน์และยืนยันตัวตน เป็นบุคคลนั้นจริง

เงื่อนไขเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลตามวรรคสองต้องมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการตามมาตรา ๓๔/๔ วรรคสอง แล้วแต่กรณี ประกาศกำหนด โดยมีหลักประกันการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ของประชาชนโดยสะดวกและไม่เลือกปฏิบัติ”

๔) สำนักนายกรัฐมนตรี ควรเร่งออกกฎหมายลำดับรองของร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. “มาตรา ๑๗ ให้หน่วยงานของรัฐจัดทำข้อมูลที่ต้องเปิดเผยตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะ โดยต้องให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้อย่างเสรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และสามารถนำไปเผยแพร่ใช้ประโยชน์ หรือพัฒนาบริการและนวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ มาตรฐานและหลักเกณฑ์การเปิดเผยข้อมูลให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลกำหนด ซึ่งต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล” เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ระบบดิจิทัลของประเทศเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไป โดยมิให้เป็นทางเลือกปฏิบัติ

๕) สำนักนายกรัฐมนตรีควรปรับปรุงพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐. โดยให้คำนึงถึงประเด็นการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ของคนทุกคนเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างระบบดิจิทัลนั้น ได้รับพัสดุ ครุภัณฑ์ และบริการ ที่ทุกคนสามารถใช้ได้ด้วยหลักการออกแบบที่เป็นสากล เป็นมิตร และเป็นธรรมเพื่อคนทั้งมวล

๔. ด้านอาคารสถานที่

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมโยธาธิการและผังเมือง ควรเร่งประกาศใช้กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมของอาคารที่คนพิการ ผู้สูงอายุ และทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งถือเป็นมาตรฐานสำคัญต่อการกำหนดประเด็นการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ของอาคารสถานที่สำหรับทุกคน

๕. ด้านการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA)

๑) รัฐควรสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ต่อทุกภาคส่วนในสังคมให้มีความรู้และเจตคติเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation: RA) โดยเฉพาะความเชื่อมโยงกับการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) และการขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม (Anti-Discrimination) เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการต่างๆ บนพื้นฐานความเท่าเทียมกับบุคคลอื่น โดยการศึกษาและใช้หลักการจากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) และข้อคิดเห็นทั่วไปหมายเลข ๖ ความเท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD General Comment No.6 on equality and non-discrimination)

๒) รัฐควรบังคับใช้กลไกคณะกรรมการขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการในมิติต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการดำเนินการด้านการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation: RA) รวมทั้งควรใช้กลไกดังกล่าวในการรวบรวมแนวปฏิบัติ แนวข้อเสนอ หรือความเห็นของคณะกรรมการฯ จากกรณีการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนต่าง ๆ มาสร้างเป็นแนวทางปฏิบัติด้านการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Guideline) ตามที่ระบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการร้องขอ การรวบรวมพยานหลักฐานการใกล้เคียง การวินิจฉัย และค่าตอบแทนของคณะกรรมการหรือผู้ใกล้เคียงเกี่ยวกับการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๖ กำหนดว่าการปฏิเสธการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการรูปแบบหนึ่ง

๓) รัฐควรเร่งออกพระราชบัญญัติขจัดการเลือกปฏิบัติต่อบุคคล และเร่งแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๖ ให้ประกอบด้วยบทบัญญัติว่าด้วยการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation: RA) โดยเฉพาะหลักการเกี่ยวกับการปฏิเสธการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	ก - ข
บทที่ ๑	บทนำ
๑.๑	ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา
๑.๒	วัตถุประสงค์ของการพิจารณาศึกษา
๑.๓	ขอบเขตของการพิจารณาศึกษา
๑.๔	วิธีการพิจารณาศึกษา
๑.๕	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
บทที่ ๒	ด้านระบบขนส่งมวลชน
๒.๑	ระบบขนส่งทางบก : กรณีศึกษาการให้บริการรถแท็กซี่สำหรับ คนพิการและผู้สูงอายุตามโครงการรถบริการสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ
๒.๒	ระบบขนส่งทางบก : กรณีการดำเนินงานโครงการแท็กซี่ สำหรับคนพิการ ซึ่งดำเนินการออกแบบโดยสถาบันเทคโนโลยี พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
๒.๓	ระบบขนส่งทางราง : กรณีศึกษาการให้บริการคนพิการของ รถไฟฟ้าบีทีเอส
๒.๔	ระบบขนส่งทางอากาศ : กรณีศึกษาการให้บริการคนพิการ ของสายการบินต้นทุนต่ำ
บทที่ ๓	ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ (Assistive Technology : AT)
๓.๑	ปัญหาและอุปสรรคการให้บริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับคนพิการ (Assistive Technology : AT)
๓.๒	แนวทางการกำหนดประเภทอุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology) แยกออกจากอุปกรณ์ทางการแพทย์ (Medical Device)
๓.๓	กรณีศึกษาเข้าร่วมประชุม เรื่อง เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) ณ Assistive Technology Center สาธารณสุขรัฐประชาชนจีน
บทที่ ๔	ด้านดิจิทัล
๔.๑	หลักการ AAA กับกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคม
๔.๒	กรณีศึกษาการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาทางธุรกรรม ทางการเงิน : แนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของคนพิการ ในการทำธุรกรรมทางการเงิน

	หน้า	
บทที่ ๕	ด้านอาคารสถานที่	๗๕
	๕.๑ พิจารณาศึกษาการปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๔๘	๗๕
	๕.๒ ความคืบหน้าการปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๒๒	๗๙
บทที่ ๖	ด้านการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA)	๘๓
	๖.๑ การพิจารณาศึกษาด้านการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA)	๘๓
	๖.๒ สรุปผลการสัมมนา เรื่อง “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) ในสังคมไทย”	๘๕
บทที่ ๗	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๑๐๗
	๗.๑ บทสรุป	๑๐๗
	๗.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๐๘
บรรณานุกรม		๑๑๕
ภาคผนวก		๑๑๗
	- รายนามคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ	
	- รายนามที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ และเลขานุการประจำ คณะกรรมการ	
	- รายนามที่ปรึกษากิตติมศักดิ์คณะกรรมการ	
	- รายนามคณะอนุกรรมการ	

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาของการพิจารณาศึกษา

คณะกรรมการการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ได้พิจารณาศึกษาติดตาม การขับเคลื่อนประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ หรือ Accessibility โดยผลักดันให้ยุทธศาสตร์ AAA เป็นวาระแห่งชาติ รวมถึงการจัดทำกฎหมาย ว่าด้วยการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) และได้เสนอรายงานผลการพิจารณาการศึกษาของคณะกรรมการการการสังคมฯ เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) ซึ่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาและมีมติเห็นชอบนำส่งข้อเสนอแนะไปยังคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๑ รับทราบรายงานผลการ พิจารณาตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการการสังคมฯ เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะ ที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) ตามที่กระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสนอ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการคลัง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงคมนาคม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานปรมาณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้รับข้อเสนอแนะเรื่องดังกล่าวไปพิจารณาร่วมกัน ซึ่งหน่วยงานส่วนใหญ่เห็นด้วยกับข้อเสนอแนะ ตามรายงานผลการพิจารณาการศึกษาดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม รายงานผลการพิจารณาการศึกษา เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะ ที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) หรือ ยุทธศาสตร์ AAA ดังกล่าว ถือเป็นเอกสารตั้งต้นและเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ AAA เพื่อบริณาการบทบาท หน้าที่ของทุกกระทรวง ทบวง กรม ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ AAA ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนา คุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ ในยุทธศาสตร์ที่ ๔ เรื่อง การสร้างสภาพแวดล้อมและ บริการสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility)

ดังนั้น คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการจึงได้พิจารณาศึกษาติดตามประเด็นการจัด สภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) เพื่อให้เกิด การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ AAA อย่างต่อเนื่องและเกิดผลเป็นรูปธรรม ในประเด็นเฉพาะ ๕ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านระบบขนส่งมวลชน (๒) ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) (๓) ด้านระบบดิจิทัล (๔) ด้านอาคารสถานที่ (๕) ด้านการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) เพื่อศึกษาสถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคการดำเนินงาน

ด้านการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการพิจารณาศึกษา

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาสถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคของการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA)

๑.๒.๒ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA)

๑.๓ ขอบเขตของการพิจารณาศึกษา

๑.๓.๑ ศึกษาข้อมูล สถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA)

๑.๓.๒ พิจารณากำหนดแนวทางประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) จำนวน ๕ ด้าน ได้แก่

- (๑) ด้านระบบขนส่งมวลชน
- (๒) ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT)
- (๓) ด้านระบบดิจิทัล
- (๔) ด้านอาคารสถานที่
- (๕) ด้านการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA)

๑.๔ วิธีการพิจารณาศึกษา

๑.๔.๑ ศึกษาจากข้อมูลโดยการประชุมร่วมกับบุคคลและผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ประกอบการพิจารณาศึกษา

๑.๔.๒ ศึกษาจากข้อมูลโดยการเดินทางศึกษาดูงานในพื้นที่

๑.๔.๓ ศึกษาจากข้อมูล โดยการศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง อาทิ กฎหมาย นโยบายรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรี เอกสารวิชาการ รายงานการวิจัย และบทความวิชาการ

๑.๕ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๕.๑ ได้รับทราบข้อมูลสถานการณ์ปัจจุบันในการดำเนินงานด้านการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA)

๑.๕.๒ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA)

บทที่ ๒ ด้านระบบขนส่งมวลชน

๒.๑ ระบบขนส่งทางบก : กรณีศึกษาการให้บริการรถแท็กซี่สำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ ตามโครงการรถบริการสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ

๒.๑.๑ ความเป็นมาในการพิจารณาศึกษา

สืบเนื่องจากคณะอนุกรรมการได้พิจารณาศึกษาปัญหาและอุปสรรคการดำเนินโครงการรถบริการสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุที่ใช้วีลแชร์ ซึ่งกรุงเทพมหานครมอบหมายให้บริษัท กรุงเทพมหานคร จำกัด เป็นผู้ดำเนินโครงการดังกล่าว โดยเริ่มต้นจากการให้บริการรถตู้สำหรับคนพิการจำนวน ๑๐ คัน ซึ่งในขณะนั้นได้รับการยอมรับในทางกฎหมาย แต่ต่อมาเมื่อบริษัทได้เพิ่มจำนวนรถให้บริการสำหรับคนพิการเป็นจำนวน ๓๐ คัน เกิดปัญหาเรื่องประเภทรถที่ขอลดทะเบียนรถกับกรมการขนส่งทางบกและปัญหาภาระทางภาษีสรรพสามิตที่มีจำนวนสูงมาก ซึ่งผู้ดำเนินการไม่สามารถรองรับค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้ อาจส่งผลทำให้บริการดังกล่าวไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ และเกิดปัญหาต่อคนพิการที่จะไม่ได้รับบริการอีกต่อไป ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมปรึกษาหารือต่อกรณีดังกล่าวในการประชุมคราวที่ผ่านมา โดยที่ประชุมขอให้กรมการขนส่งทางบกและบริษัท กรุงเทพมหานคร จำกัด หารือร่วมกันว่าจะมีแนวทางอย่างไรเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งถือเป็นกรณีตัวอย่างที่อาจเกิดปัญหาเช่นนี้ได้อีกมากมายในอนาคต เนื่องจากคนพิการมีความจำเป็นต้องใช้บริการขนส่งสาธารณะ โดยเฉพาะคนพิการที่ใช้วีลแชร์หรือคนที่มีความบกพร่องทางร่างกายรุนแรง หากนโยบายและข้อกำหนดต่างๆ ยังมีข้อจำกัดบริการเหล่านี้ก็ไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริงในประเทศไทย ในขณะที่ระบบบริการขนส่งสาธารณะขนาดใหญ่ก็ยังไม่สามารถสร้างหลักประกันการเข้าถึงสำหรับทุกคนได้ ดังนั้น ภายใต้กฎหมายปัจจุบันจะสามารถใช้มาตรการทางฝ่ายบริหารแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างไรหรือมีความจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมาย จึงเป็นที่มาในการหารือร่วมกันของทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีกครั้งในประเด็นการให้บริการรถสำหรับคนพิการที่ใช้วีลแชร์ หรือเรียกว่า “แท็กซี่สำหรับคนพิการ” ซึ่งต้องติดตั้งอุปกรณ์เสริมเพิ่มเติมจากรถทั่วไป เช่น การนำเบาะนั่งออกแล้วใช้ที่ยึดวีลแชร์เข้ากับตัวรถ เป็นต้น จะมีแนวทางอย่างไรเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและไม่ก่อให้เกิดภาระทางภาษีอันเกินควร เนื่องจากบริการขนส่งสาธารณะระบบใหญ่ยังไม่ได้ออกแบบให้ทุกคนเข้าถึงได้อย่างแท้จริง จึงจำเป็นต้องมีบริการเสริมหรือบริการทางเลือกดังกล่าว ดังนั้น จากมุมมองของผู้ให้บริการ หน่วยงานผู้ดูแลระบบขนส่งทางบก และหน่วยงานผู้จัดเก็บภาษี ภายใต้บริบทปัจจุบันจะอย่างไรเพื่อให้มีบริการดังกล่าวเกิดขึ้นได้^๑

^๑ บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๓๑/๒๕๖๐ วันพุธที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

๒.๑.๒ สถานการณ์ สภาพปัญหาและการดำเนินงานของหน่วยงาน

๒.๑.๒.๑ บริษัท กรุงเทพมหานคร จำกัด

การให้บริการรถสำหรับคนพิการที่ใช้วีลแชร์ ในปัจจุบันมีความต้องการใช้บริการสูงมากขึ้น ทั้งนี้ เห็นว่ากฎหมายยังไม่มีความชัดเจนเรื่องการให้บริการรถสำหรับคนพิการ กฎหมายมักจะกำหนดไว้เฉพาะคนปกติ ทั้งนี้ โครงการตั้งใจจะดำเนินการในรูปแบบรถแท็กซี่ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อเป็นโครงการนำร่องสำหรับเอกชนให้ขยายบริการดังกล่าวเพิ่มมากขึ้นต่อไป แต่ไม่สามารถจดทะเบียนเป็นรถแท็กซี่ได้ ด้วยเงื่อนไขตามประกาศของกรมการขนส่งทางบก ทั้งนี้ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๕ กรมการขนส่งทางบกได้แนะนำให้จดทะเบียนรถตู้ที่ให้บริการดังกล่าวเป็นรถโดยสารไม่ประจำทาง ปัจจุบันรถในโครงการจึงเป็นประเภทรถโดยสารไม่ประจำทาง และก่อนที่จะจดทะเบียนก็หารือกับกรมสรรพสามิตด้วยวาจา และได้รับทราบเบื้องต้นว่ากรณีดังกล่าว น่าจะเข้าข่ายเป็นรถฉุกเฉินไม่เสียภาษีสรรพสามิต จึงได้พิจารณาประเมินต้นทุนในการดำเนินโครงการ และก่อนยื่นขอจดทะเบียนรถที่ให้บริการ บริษัทได้รับหนังสือตอบข้อหารือจากกรมสรรพสามิตเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ว่าหากรถติดตั้งเบาะที่นั่งไม่เป็นการถาวร สามารถยกขึ้นลงได้ ไม่ต้องเสียภาษีสรรพสามิต แต่หากภายหลังติดตั้งเบาะที่นั่งถาวรจะถือว่าเข้าข่ายต้องเสียภาษีสรรพสามิต จึงได้นำหนังสือดังกล่าวเสนอขอจดทะเบียนรถ จำนวน ๑๐ คันแรก และสามารถจดทะเบียนได้ บริษัทได้ปฏิบัติตามหนังสือตอบข้อหารือของกรมสรรพสามิต เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ว่าเบาะที่นั่งต้องสามารถถอดขึ้นลงได้จึงเป็นการติดตั้งแบบไม่ถาวร แต่ปัจจุบันเพื่อไม่ให้เกิดประเด็นปัญหาดังกล่าว บริษัทจึงได้ถอดเบาะออกทั้งหมดแล้ว โดยให้ผู้ติดตามคนพิการนั่งเบาะด้านหน้า ซึ่งก็ยังคงมีความไม่สะดวกพอสมควร เนื่องจากรถตู้จำนวน ๑ คัน สามารถบรรทุกวีลแชร์ได้ ๓ ที่นั่ง และผู้ติดตาม ๓ คน ทำให้สามารถรับวีลแชร์ได้เพียง ๑ ที่นั่ง เพราะผู้ติดตามนั่งด้านหน้าได้เพียงคนเดียว สำหรับประเด็นว่าจะยังสามารถให้บริการต่อไปหรือไม่นั้น ยังมีประเด็นปัญหาเรื่องการถูกประเมินภาษีสรรพสามิต กรณีรถของโครงการที่เคยติดตั้งเบาะผู้ติดตามไว้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ถูกมองว่าเป็นการกระทำที่เข้าข่ายเสียภาษีสรรพสามิตมาตั้งแต่ต้น ซึ่งต้องเสียภาษีสรรพสามิตพร้อมเบี้ยปรับเงินเพิ่มรวมทั้งสิ้นกว่า ๕๐ ล้าน จึงอาจจะทำให้ไม่สามารถดำเนินโครงการเพื่อให้บริการรถสำหรับคนพิการต่อไปได้ ประเด็นภาระทางภาษีสรรพสามิตที่ต้องเสียกว่าครึ่งหนึ่งของราคารถและการตัดแปลง ทำให้มีต้นทุนสูงกว่ารถที่ให้บริการคนทั่วไป ซึ่งจะทำให้บริการในลักษณะดังกล่าวจะเกิดขึ้นกับภาคเอกชนได้ยาก จึงควรมีการพิจารณาว่ารถเหล่านี้จำเป็นต้องเสียภาษีสรรพสามิตหรือไม่

๒.๑.๒.๒ กรมการขนส่งทางบก

ภายหลังที่ได้ประชุมร่วมกับคณะอนุกรรมการครั้งที่ผ่านมา กรมการขนส่งทางบกได้รับมอบหมายให้พิจารณาแนวทางการจดทะเบียนรถสำหรับให้บริการคนพิการที่ใช้วีลแชร์ดังกล่าว และเห็นว่ากฎหมายไม่ได้เป็นอุปสรรคสามารถดำเนินการจดทะเบียนเป็นรถโดยสารเฉพาะกิจ (มาตรฐาน ๗) ได้ เนื่องจากเป็นรถลักษณะที่ใช้เพื่อกิจการใดกิจการหนึ่งเป็นการเฉพาะต่างจากรถโดยสารทั่วไป ซึ่งจะมีที่นั่งหรือไม่มีที่นั่งก็ได้ และเพื่อให้เป็นไปตามความเห็นของกรมสรรพสามิต กรณีที่ไม่เข้าข่ายเสียภาษีสรรพสามิต จะต้องติดตั้งเบาะที่นั่งแบบไม่ติดตรึงถาวร สามารถดึงออกได้ ซึ่งจะต้องนำรถดังกล่าวมาตรวจสอบและขอความเห็นชอบ

จากกรรมการขนส่งทางบกเพื่อรับรองด้านมาตรฐานความปลอดภัยเพื่อจดทะเบียนเป็นรถโดยสารเฉพาะกิจ รวมถึงการตรวจสอบและรับรองการติดตั้งเบาะที่นั่งแบบไม่ถาวรว่ามีความมั่นคงแข็งแรงหรือไม่ด้วย เพื่อสามารถจดทะเบียนได้โดยไม่เข้าข่ายเสียภาษีตามความเห็นของกรมสรรพสามิต และรถตู้ที่จดทะเบียนไปแล้วจำนวน ๑๐ คัน ก็ขอให้แจ้งยกเลิกทะเบียนเดิมและขอจดทะเบียนเป็นรถโดยสารเฉพาะกิจใหม่ทั้งหมด

สำหรับประเด็นการตีความหมายว่าเป็นเบาะที่นั่งถาวรหรือไม่จะต้องพิจารณาในหลายส่วน กรณีของรถบัส รถโดยสาร หรือรถตู้ จะมีโครงเหล็กของเบาะที่นั่งยึดติดกับตัวรถซึ่งติดกับคัสชีรอลในลักษณะนี้ถือเป็นการติดตั้งแบบถาวร แต่ในลักษณะที่ไม่ถาวร เช่น กรณีรถกระบะหลังคาไฟเบอร์ได้ติดเบาะนั่งลักษณะคล้ายขนมปังวาง เบาะสามารถดึงเบาะออกได้โดยไม่ต้องขันน็อตหรือปลดคลิปล็อค เป็นต้น รวมทั้ง กรณีรถโดยสารขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) ซึ่งมีพื้นที่สำหรับวีลแชร์ บริเวณดังกล่าวจะมีเก้าอี้ชั่วคราวที่ติดกับผนังรถ เมื่อพับลงมาจะสามารถนั่งได้และพับขึ้นเก็บได้เมื่อไม่นั่ง กรณีนี้ถือเป็นเบาะที่นั่งไม่ถาวรแต่มีความแข็งแรงและกรรมการขนส่งจะไม่ถือว่าเป็นนั่งตามกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ประเด็นเรื่องเบาะที่นั่งไม่ถาวรและมีความมั่นคงแข็งแรงจะได้กลับไปตรวจสอบกฎหมายเพื่อความชัดเจนอีกครั้ง

๒.๑.๒.๓ กรมสรรพสามิต

รถตู้ที่มีการตัดแปลงต้องเสียภาษีสรรพสามิต แต่รถตู้ของโครงการนี้เดิมเป็นรถตู้เปิดโล่งเพื่อใช้บรรทุกวีลแชร์ และไม่มีการติดตั้งที่นั่งถาวร ซึ่งกรมสรรพสามิตได้มีหนังสือตอบข้อหารือของบริษัทไปชัดเจนไปแล้วว่ากรณีดังกล่าวไม่ต้องเสียภาษี แต่หากมีการติดตั้งเบาะที่นั่งเป็นการถาวรจะต้องเสียภาษีสรรพสามิต สำหรับกระบวนการประเมินภาษีนั้น เป็นกรณีข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้ว เนื่องจากฝ่ายตรวจสอบภาษีเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ส่งให้กรมสรรพสามิตไม่ตรงกับข้อเท็จจริงที่ได้ดำเนินการ และจำนวนภาษีสรรพสามิตกว่า ๕๐ ล้าน นั้น น่าจะรวมถึงการคำนวณเบี้ยปรับเงินเพิ่มย้อนหลังไปตั้งแต่การจ่ายภาษีไม่ถูกต้องด้วย กรณีดังกล่าว เป็นข้อมูลที่กรรมการขนส่งได้แจ้งมาเมื่อต้นปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ว่ารถตู้ดังกล่าวติดตั้งเบาะยึดกับตัวรถ กรมสรรพสามิตจึงต้องดำเนินการเข้าตรวจดูสัญญาที่เกี่ยวข้องในการประเมินภาษีดังกล่าว อย่างไรก็ตาม เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวในระยะยาว ควรเสนอเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรีเพื่อขอยกเว้นภาษีสรรพสามิตสำหรับรถตู้คนพิการ

๒.๑.๓ ข้อเสนอแนะต่อแนวทางแก้ไขปัญหา

(๑) เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาขึ้นภายหลัง ก่อนที่จะดำเนินการใด ๆ บริษัทควรเสนอแบบเบาะที่นั่งให้กรรมการขนส่งทางบกได้รับรองเสียก่อนว่าถูกต้องตามเงื่อนไขที่กำหนดหรือไม่ เพื่อให้มีความชัดเจนว่าเป็นแบบที่ถูกต้องตามกฎหมาย จึงควรหารือร่วมกันให้เกิดความชัดเจนก่อนดำเนินการขอจดทะเบียน

(๒) รถตู้ที่ให้บริการสำหรับคนพิการมีความจำเป็นต้องมีเบาะสำหรับผู้ติดตามที่ต้องคอยดูแลอำนวยความสะดวกระหว่างเดินทาง ซึ่งเบาะที่นั่งก็ต้องมีความมั่นคง แข็งแรงและปลอดภัยเช่นกัน กรณีรถตู้ที่ติดตั้งเบาะแบบถอดประกอบได้โดยไม่ต้องใช้น็อต สามารถถอดขึ้นลงได้เวลาใช้งานจะใส่เบาะเข้าไปในรางบนรถและล็อคด้วยเช็ครางที่ยึดตัวเบาะไว้กับพื้นรถ กรณีดังกล่าว

ถือเป็นการติดตั้งเบาะถาวรหรือไม่ ทั้งนี้ คำว่าไม่ถาวรควรจะหมายถึงการติดตั้งเบาะโดยไม่ต้องใช้น็อตและสามารถนำเบาะที่นั้งออกไปได้ทั้งหมด เพื่อเพิ่มพื้นที่ในตัวห้องโดยสารด้วยหรือไม่

(๓) ในอนาคตหากกรมการขนส่งทางบกกับผู้ใช้บริการเห็นตรงกันและกรมการขนส่งทางบกรับรองว่าเป็นการติดตั้งเบาะที่นั้งแบบไม่ถาวร ก็ไม่มีเหตุที่จะต้องเสียภาษีสรรพสามิต ส่วนกรณีที่ผ่านมา กระบวนการประเมินภาษีได้ดำเนินการไปแล้ว ซึ่งกรมขนส่งทางบกได้ชี้ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. ๒๕๖๐ แล้วว่าเป็นการติดตั้งแบบถาวรจึงเป็นเหตุให้ผู้ใช้บริการต้องจ่ายภาษีสรรพสามิต รวมถึงเบี้ยปรับเงินเพิ่มกว่า ๕๐ ล้านบาท กรณีดังกล่าว จะมีกระบวนการหรือวิธีการที่จะขอผ่อนผันหรือมีมติใด ๆ ของฝ่ายบริหาร เพื่อให้พิจารณา ถึงเจตนาของผู้ให้บริการหรือไม่

(๔) เจตนารมณ์การจัดเก็บภาษีสรรพสามิตดังกล่าวซึ่งเป็นสินค้าลักษณะฟุ่มเฟือย แต่กรณีการดัดแปลงรถตู้เพื่อให้บริการรับส่งผู้โดยสารวีลแชร์ จึงควรพิจารณาเจตนารมณ์ดังกล่าวร่วมด้วยหรือไม่ ทั้งนี้ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หรือ พก. ควรมีหนังสือขอความร่วมมือเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในกรณีดังกล่าว จะสามารถใช้เป็นเหตุแห่งการผ่อนผันและยกเว้นภาษีดังกล่าวได้หรือไม่

(๕) บริษัท กรุงเทพมหานคร จำกัด มีความตั้งใจและเจตนาที่ดีในการจัดทำโครงการพิเศษเพื่อให้บริการสำหรับคนพิการ เมื่อบริษัทไม่รู้ว่าต้องเสียภาษีดังกล่าวและไม่ได้ตั้งใจหลีกเลี่ยงภาษี รวมทั้งมีความชัดเจนว่าโครงการดังกล่าวมีชื่อเสียงด้านการให้บริการที่มีประโยชน์สำหรับคนพิการอย่างแท้จริง กรมสรรพสามิตจะสามารถช่วยหาทางออกแก้ไขปัญหากรณีดังกล่าวได้หรือไม่

(๖) การดำเนินโครงการเพื่อคนพิการซึ่งมีวัตถุประสงค์และเจตนาพิเศษเพื่อให้บริการคนพิการนั้น ควรพิจารณาทบทวนประเด็นกฎหมายด้านภาษีว่าควรมีข้อยกเว้นต่อกรณีดังกล่าว

(๗) ความเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- กรมการขนส่งทางบก : ตามหลักวิศวกรรมการยึดให้มั่นคงแข็งแรง มีหลายวิธี อาจจะเป็นรางหรือจุดยึด กรณีการติดตั้งเบาะด้วยชุดรางที่ยึดกับพื้นรถนั้น ถือเป็นการออกอย่างหนึ่งทางวิศวกรรม คือ การนำเบาะไปติดตั้งโดยเสียบไปในรางแล้วล็อคชั้นเดียวหรือสองชั้นเพื่อความปลอดภัย ซึ่งตามความเห็นด้านวิศวกรรมเห็นว่าไม่ได้ถาวรแต่มั่นคงแข็งแรง อย่างไรก็ตาม กรมการขนส่งทางบกต้องตรวจสอบแบบที่ติดตั้งอีกครั้งว่าถูกต้องและเป็นไปตามหลักวิศวกรรมหรือไม่

- บริษัท กรุงเทพมหานคร จำกัด : ประเด็นการติดตั้งเบาะที่นั้งแบบไม่ถาวรนั้น บริษัทได้ประสานกับเจ้าหน้าที่กองวิศวกรรมของกรมการขนส่งทางบก อย่างต่อเนื่อง โดยได้ออกแบบและส่งแบบไปให้ดูเบื้องต้นแล้ว ซึ่งเป็นเบาะพับขึ้นลงที่ผ่านมาตรฐานอุตสาหกรรม (มอก.) เช่นเดียวกับของ บริษัท โตโยต้า มอเตอร์ ประเทศไทย ที่ได้ผลิตอยู่แล้ว โดยมีเข็มขัดที่ไม่ได้ติดตั้งกับเบาะ แต่เป็นเข็มขัดชุดเดียวกับที่ยึดติดคนพิการกับวีลแชร์ ทั้งนี้ อยู่ระหว่างการประสานให้กรมการขนส่งทางบกพิจารณาตรวจสอบว่าได้มาตรฐานและมีความมั่นคงแข็งแรงหรือไม่

- กรมสรรพสามิต : กระบวนการประเมินภาษีจะพิจารณาเบี้ยปรับเงินเพิ่มตามกฎกระทรวงการคลัง ฉบับที่ ๒๙ ว่าด้วยหลักเกณฑ์การงดหรือลดเบี้ยปรับและเงินเพิ่ม ซึ่งจะพิจารณาจากเจตนาและความร่วมมือด้วย ทั้งนี้ กรณีดังกล่าวเป็นการประเมินภาษีกับบริษัทผู้รับจ้างจากบริษัท กรุงเทพมหานคร จำกัด ในฐานะผู้รับจ้างผลิตในขณะนั้นรู้กฎหมายหรือไม่ว่าการ

ดัดแปลงและติดตั้งเบาจะต้องเสียภาษีสรรพสามิต จึงต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงดังกล่าวด้วย
อย่างไรก็ตาม การประเมินภาษีดังกล่าวอยู่ในอำนาจของส่วนงานตรวจสอบภาษี กรมสรรพสามิต
ซึ่งจะได้รับข้อมูลจากที่ประชุมไปประสานงานเพื่อให้ความเป็นธรรม หากข้อเท็จจริงไม่ได้มีเจตนา
หลีกเลี่ยงภาษีและทำเพื่อประโยชน์สาธารณะ

(๘) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการพิจารณาศึกษาและข้อเสนอแนะต่อกรณีการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการจดทะเบียนรถตู้ดัดแปลงหรือติดตั้งอุปกรณ์เสริมสำหรับคนพิการหรือผู้สูงอายุที่ใช้วีลแชร์ เห็นว่า
การดัดแปลงหรือติดตั้งอุปกรณ์เสริมรถยนต์โดยสารเพื่อใช้เป็นรถรับ – ส่งคนพิการและผู้สูงอายุ
ที่ใช้วีลแชร์ ไม่ได้เป็นการดัดแปลงเพื่อการอำนวยความสะดวกในลักษณะที่เป็นการพุ่มพวย
ตามนิยามภาษีพุ่มพวยที่จัดเก็บกับรถตู้ดัดแปลงซึ่งกำหนดไว้ในกฎหมายปัจจุบัน ดังนั้น เพื่อให้การ
แก้ไขปัญหาดังกล่าวเกิดผลเป็นรูปธรรม จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑. กรมการขนส่งทางบกควรพิจารณากำหนดแนวทางหรือมาตรการในการจดทะเบียนหรือต่อทะเบียนรถสำหรับรถยนต์นั่งหรือรถโดยสารที่มีการดัดแปลงหรือติดตั้งอุปกรณ์เสริม
เพื่อการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ของคนพิการและผู้สูงอายุที่ใช้วีลแชร์ หรืออุปกรณ์เครื่องช่วยความ
พิการ หรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นในลักษณะทำนองเดียวกัน ซึ่งมีสภาพตัวรถหรือ
จำนวนเบาที่นั่งไม่ตรงกับที่จดทะเบียนไว้เดิม ทั้งนี้ เพื่อรับรองสถานะรถยนต์ภายหลังที่มีการ
ดัดแปลงหรือติดตั้งอุปกรณ์เสริมสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุที่ใช้วีลแชร์ หรืออุปกรณ์เครื่องช่วย
ความพิการ หรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นในลักษณะทำนองเดียวกันให้ถูกต้อง
ตามกฎหมาย

๒. กรมสรรพสามิต ควรออกประกาศยกเว้นภาษีสรรพสามิตพร้อมทั้งได้รับ
การยกเว้นภาษี เบี้ยปรับและเงินเพิ่มย้อนหลัง สำหรับผู้ดัดแปลงหรือติดตั้งอุปกรณ์เสริมสำหรับ
คนพิการหรือผู้สูงอายุที่ใช้วีลแชร์ ในลักษณะเดียวกันกับการยกเว้นภาษีสรรพสามิต สำหรับการ
ดัดแปลงรถตู้เพื่อใช้เป็นรถพยาบาลฉุกเฉิน

๓. คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติควรพิจารณา
มาตรการแก้ไขปัญหา และเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้สั่งการดำเนินการให้รถตู้ดัดแปลงหรือติดตั้ง
อุปกรณ์เสริมสำหรับคนพิการหรือผู้สูงอายุที่ใช้วีลแชร์จดทะเบียนได้พร้อมทั้งได้รับการเว้น
ภาษีสรรพสามิต

**๒.๒ ระบบขนส่งทางบก : กรณีการดำเนินงานโครงการแท็กซี่สำหรับคนพิการ ซึ่งดำเนินการ
ออกแบบโดยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง**

๒.๒.๑ สถานการณ์ สภาพปัญหาและการดำเนินงานของหน่วยงาน

๒.๒.๑.๑ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ในฐานะผู้ดำเนิน
โครงการแท็กซี่สำหรับคนพิการ ให้ข้อมูลว่า การจัดทำต้นแบบแท็กซี่สำหรับคนพิการ ได้นำรถยนต์
อินโนวา มาดัดแปลงเปลี่ยนพื้นให้เป็นพื้นราบและตัดเสากลางของตัวรถออกแล้วนำมาติดเข้ากับ

ประตูบานหลังและตัดแปลงให้เปิดออกจากกันได้ เพื่อเปิดตรงกลางโล่งสะดวกกับการนำวีลแชร์ขึ้นลง ซึ่งเสากลางที่ตัดออกนั้นได้นำไปติดอยู่ประตูหลังให้สามารถเคลื่อนที่ได้เวลาเปิดประตู จะยกเสากลางไปด้วย เมื่อปิดประตูเสากลางก็จะเข้ามาอยู่ในตำแหน่งเดิม แนวคิดการจัดทำรถต้นแบบได้นำแนวคิดมาจาก London Taxi และ Toyota Sienna โดยนำมาผสมผสานออกแบบเป็นรถต้นแบบของโครงการ ในเบื้องต้นจากการทดสอบพบว่ามีความสะดวกสบายต่อคนพิการที่ใช้วีลแชร์ สามารถขึ้นวีลแชร์ขึ้นลงไปได้สะดวก มีที่วางเหลือให้ผู้ติดตามนั่งได้อีก ๓ ที่นั่ง ที่สำคัญคนพิการสามารถหมุนวีลแชร์ภายในห้องโดยสารเพื่อหันหน้าไปด้านหน้ารถได้เลย พื้นที่รถจะถูกแบ่งออกเป็นสามตอน พื้นที่ส่วนกลางหรือตอนที่สอง เป็นพื้นที่สำหรับคนพิการหรือวีลแชร์ ส่วนผู้ติดตามก็สามารถเลือกที่นั่งได้ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ซึ่งในขณะนี้อยู่ระหว่างการนำรถต้นแบบเข้าตรวจสอบด้านวิศวกรรมเพื่อขอจดทะเบียนเป็นรถแท็กซี่สาธารณะกับกรมการขนส่งทางบกต่อไป^๒

๒.๒.๑.๒ กรมการขนส่งทางบก

กรณีรูปแบบของรถต้นแบบตามโครงการแท็กซี่สำหรับคนพิการ ซึ่งตัดเสากลางของรถออกจะมีผลกระทบต่อโครงสร้างตัวรถ จึงต้องส่งให้สำนักวิศวกรรม กรมการขนส่งทางบก ตรวจสอบเรื่องความปลอดภัยและความมั่นคงแข็งแรงเป็นหลัก และกรณีดังกล่าวเป็นการตัดแปลงเฉพาะคันที่จะกระทบต่อโครงสร้างหลักของตัวรถที่ถูกผลิตมาจากบริษัทที่ป้อนชิ้นรูปเมื่อตัดหรือตัดแปลงในแต่ละคันแม้จะตัดแปลงเหมือนกันแต่ความแข็งแรงก็จะไม่เท่ากันทุกคัน กรมการขนส่งทางบก จึงต้องตรวจสอบความมั่นคงแข็งแรงของรถเป็นรายคัน ทั้งนี้ ตามกฎหมายเดิมรถที่มีการตัดแปลงจะไม่สามารถจดทะเบียนเป็นรถแท็กซี่ได้ ต่อมามีการแก้ไขกฎหมายให้รถที่ตัดแปลงขอจดทะเบียนเป็นรถแท็กซี่ได้ แต่ต้องผ่านการตรวจสอบของสำนักวิศวกรรมเรื่องความปลอดภัยและความมั่นคงแข็งแรงของรถ โดยชำระอัตราค่าธรรมเนียมและภาษีต่าง ๆ เช่นเดียวกับการจดทะเบียนของรถแท็กซี่ทั่วไป สำหรับกรณีที่บริษัทผู้ผลิตรถยนต์ต้องการผลิตรถต้นแบบดังกล่าวจากโรงงานก็สามารถส่งแบบขอความเห็นชอบจากกรมการขนส่งทางบกเพื่อขออนุญาตผลิตได้เช่นกัน

๒.๒.๑.๓ กรมสรรพสามิต

กรณีรถตู้ ๑๑ ที่นั่ง ของโครงการบริษัท กรุงเทพมหานคร จำกัด ไม่อยู่ในพิกัดอัตราภาษีสรรพสามิตจึงไม่มีภาระภาษีมาตั้งแต่ต้น แต่หากมีการตัดแปลงที่นั่งให้เหลือต่ำกว่า ๑๐ ที่นั่งลงมา จะต้องเสียภาษีสรรพสามิตเมื่อมีการตัดแปลง แต่กรณีรถต้นแบบตามโครงการแท็กซี่คนพิการของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังซึ่งเป็นรถยนต์นั่ง จะมีการเสียภาษีสรรพสามิตมาแล้วตั้งแต่ต้น เมื่อมีการตัดแปลงรถภายหลังจึงไม่ต้องเสียภาษีเพิ่มอีก

๒.๒.๑.๔ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.)

โครงการแท็กซี่สำหรับคนพิการ ได้ใช้วิธีศึกษาวิจัยและประมาณต้นทุนรถต้นแบบดังกล่าวประมาณคันละ ๑ ล้านบาทบาท แม้ปัจจุบันเทคโนโลยีต่าง ๆ มีความทันสมัยมากขึ้นรถที่มีเทคโนโลยีสำหรับคนพิการในต่างประเทศก็มีราคาไม่สูงมากนัก แต่ยังคงติดปัญหาการนำเข้าที่ต้อง

^๒ บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๓๑/๒๕๖๐ วันพุธที่ ๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เสียภาษีเพิ่มขึ้นอีกจำนวนมาก จึงยังเป็นอุปสรรคสำคัญในการนำรถเข้ามาให้บริการสำหรับคนพิการ ซึ่งหากสามารถนำเขารถดังกล่าว โดยไม่มีภาระทางภาษีสรรพสามิต ก็จะสามารถนำเขารถสำหรับมาให้บริการคนพิการในประเทศไทยได้เพิ่มมากขึ้น

๒.๒.๒ ข้อเสนอแนะต่อแนวทางแก้ไขปัญหา

(๑) ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีจำนวนคนพิการเพิ่มขึ้นจำนวนมาก จึงต้องมาพิจารณาประเด็นกฎหมายต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับสังคมผู้สูงอายุด้วย ซึ่งใน ๓ ปีข้างหน้าจะมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเป็น ๒๐ เปอร์เซ็นต์ และการจะทำให้ผู้สูงอายุออกมาจากบ้านได้นั้นก็ต้องการรถและสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่รองรับด้วย ดังนั้น นอกจากเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ต้องพัฒนาให้มีความก้าวหน้าด้วยแล้ว ยังจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายให้ก้าวทันไปพร้อมกับสังคมที่ปรับเปลี่ยนไปด้วย

(๒) โครงการแท็กซี่สำหรับคนพิการเป็นโครงการที่กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ หรือ พก. ให้เงินสนับสนุนเพื่อให้ศึกษาวิจัยว่าหากจะทำบริการแท็กซี่สำหรับคนพิการ จะต้องใช้รถลักษณะใด โดยมีการประชุมร่วมกับหลายหน่วยงานเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายที่กำหนด โครงการแท็กซี่สำหรับคนพิการ ถือเป็นทางเลือกใหม่ของแท็กซี่ หากโครงการดังกล่าวได้รับการรับรองจากกรมการขนส่งทางบกแล้ว ก็สามารถประสานให้บริษัทแท็กซี่เข้าร่วมโครงการโดยสร้างแรงจูงใจต่างๆ หากมีแท็กซี่สำหรับคนพิการเพิ่มมากขึ้นคนพิการก็จะได้ประโยชน์มากขึ้น โครงการดังกล่าวจะช่วยให้คนพิการได้ออกมาใช้ชีวิต จับจ่าย ใช้สอยมากขึ้น ส่งผลให้มีเม็ดเงินออกมาในระบบมากขึ้น ทั้งนี้ อัตราค่าบริการของแท็กซี่สำหรับคนพิการจัดเก็บเช่นเดียวกับคนทั่วไปที่จะสามารถใช้ได้ ทั้งคนปกติและคนพิการ จึงถือเป็นทางเลือกที่จะช่วยให้คนพิการได้ออกจากบ้านเช่นเดียวกับคนปกติ ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๖๔ ประเทศไทยจะมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ ๒๐ ของประชากรทั้งหมด จำนวนกว่าครึ่งหนึ่งของผู้สูงอายุจะเป็นคนพิการ หากมีแท็กซี่สำหรับคนพิการมากขึ้นก็จะมีประโยชน์มหาศาลที่จะช่วยให้คนเหล่านี้ได้ออกไปจับจ่ายใช้สอยได้มากขึ้น

(๓) ควรกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าร่วมกัน ซึ่งในระยะยาวจะต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายทั้งเรื่องภาษี และการจดทะเบียนรถให้มีความทันสมัย เพื่อรองรับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

๒.๓ ระบบขนส่งทางราง : กรณีศึกษาการให้บริการคนพิการของรถไฟฟ้าบีทีเอส

๒.๓.๑ ความเป็นมาในการพิจารณาศึกษา

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้พิจารณาศึกษาปัญหาการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ กรณีรถไฟฟ้าบีทีเอสปฏิเสธคนพิการเข้าใช้บริการ โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม จำนวน ๘ หน่วยงาน ได้แก่ (๑) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (๒) ภาควิชาครีเอชียขนส่งมวลชนทุกคนต้องขึ้นได้ (Transportation For All : T4A) (๓) บริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) (๔) กรุงเทพมหานคร (๕) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) (๖) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม (๗) กระทรวงคมนาคม และ (๘) สำนักนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) สืบเนื่องจากกรณีข่าวคนพิการทุบกระจก

ประตุสิทธิ์ของสถานีรถไฟฟ้ายูบีทีเอส สถานีอโศก คณะอนุกรรมการจึงได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมพิจารณาประเด็นปัจจัยพื้นฐานที่เป็นสาเหตุทำให้เกิดกรณีดังกล่าว พร้อมทั้งพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่มีผลกระทบต่อ การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ นอกจากนี้ จากกรณีดังกล่าว ภาคีเครือข่ายขนส่งมวลชนทุกคนต้องขึ้นได้ ได้ยื่นข้อเสนอแนะเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในการใช้งานระบบขนส่งสาธารณะ ต่อนายวัลลภ ตังคณานุก์ษ์ ประธานคณะกรรมการการสังคมฯ ซึ่งประธานคณะกรรมการ ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ นำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาพิจารณาศึกษา ประกอบการหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อหาทางออกเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบขนส่งสาธารณะสำหรับทุกคน ^๓

๒.๓.๒ สถานการณ์ สภาพปัญหาและการดำเนินงานของหน่วยงาน

๒.๓.๒.๑ ภาคีเครือข่ายขนส่งมวลชนทุกคนต้องขึ้นได้

(๑) นายมานิตย์ อินทร์พิมพ์ ในฐานะคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่นั่งวีลแชร์ ซึ่งได้ทูลกระจงประตุสิทธิ์ของสถานีรถไฟฟ้ายูบีทีเอส สถานีอโศก ตามที่นำเสนอในข่าว โดยเมื่อวันที่ ๑๑ มีนาคม ๒๕๖๑ เวลาประมาณ ๒๐.๐๐ นาฬิกา ได้เดินทางไปขึ้นรถไฟฟ้ายูบีทีเอส สถานีอโศก เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยแจ้งว่าคนพิการต้องลงชื้อเข้าใช้บริการ ซึ่งตนเองได้แจ้งว่าไม่ขอลงชื้อเพราะต้องรีบเดินทาง เมื่อเจ้าหน้าที่ยืนยันให้ลงชื้อ จึงขอหารือกับผู้จัดการสถานีรวมทั้งโทรประสานกับศูนย์บริการชื้อมูล หรือ Call Center ได้รับชื้อมูลแจ้งยืนยันเช่นเดียวกันว่าคนพิการต้องลงชื้อเข้าใช้บริการก่อน จึงจะสามารถเดินทางได้ ซึ่งจากประสบการณ์เดินทางโดยรถไฟฟ้ายูบีทีเอสที่ผ่านมา พบว่ามีเพียงสถานีอโศกแห่งเดียว ที่กำหนดให้คนพิการต้องลงชื้อก่อนใช้บริการ ตนเองได้แจ้งยืนยันไปว่าไม่ขอลงชื้อ และได้ออกไปชื้อตัวเดินทางเองเพื่อแสดงตัวว่าจะไม่ใช้สิทธิคนพิการเดินทาง ภายหลังกชื้อตัวแล้วไปรอหน้าลิฟต์เพื่อขึ้นสู่ชั้นชานชลา แต่ไม่มีเจ้าหน้าที่มาเปิดลิฟต์ประตูหน้าห้องลิฟต์โดยสาร จึงได้ตัดสินใจใช้มือทูลกระจงประตุสิทธิ์ดังกล่าว ทั้งนี้ ระยะเวลาตั้งแต่เดินทางไปถึงสถานีตามที่ได้พูดคุยกับเจ้าหน้าที่จนกระทั่งทูลกระจงประตุสิทธิ์ใช้เวลากว่า ๓๕ นาที และภายหลังกเกิดเหตุในวันต่อมาตนเองได้แถลงข่าวกับสื่อมวลชน และต่อจากนั้นได้รับเชิญให้เข้าประชุมร่วมกับผู้บริหารกรุงเทพมหานครและผู้บริหารของบริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) หรือ BTS โดยมีผู้อำนวยการสำนักการจราจรและขนส่ง กรุงเทพมหานคร เป็นประธานในที่ประชุม ซึ่งได้หารือร่วมกันถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และกรุงเทพมหานครได้รับว่าจะดำเนินการแก้ไขปัญหามีอยู่ต่อไป จากกรณีดังกล่าว แยกปัญหาออกเป็น ๒ ประเด็น ได้แก่ (๑) ปัญหากรณีที่ตนเองถูกละเมิด และ (๒) ปัญหาการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกของคนพิการในระบบขนส่งสาธารณะซึ่งความเท่าเทียมยังไม่เกิดขึ้นจริง และสิ่งที่ต้องการสื่อสารกับสังคมคือ คนพิการยังถูกทอดทิ้ง ยังไม่มีสิทธิ อย่างแท้จริง ตามที่นายกรัฐมนตรีได้ประกาศนโยบายไว้ว่า จะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง แต่ความเป็นจริงคนพิการและผู้ด้อยโอกาส ก็ยังถูกทิ้งไว้ข้างหลังเช่นเดิม สิทธิ

^๓ บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๗/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๑

และความเท่าเทียมยังไม่เกิดขึ้นกับคนพิการ สิทธิในการเดินทางซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของทุกคน แต่คนพิการยังไม่สามารถเดินทางไปสถานที่ต่าง ๆ เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ดังนั้น จึงขอเรียกร้อง ความเท่าเทียมการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่สังคมไทย ยังเพิกเฉย ละเลย และมองไม่เห็นปัญหา ดังกล่าวที่เป็นปัญหาระดับประเทศ

(๒) กรณี Stair Lift ซึ่งภาคีเครือข่าย T4A ได้ยื่นหนังสือต่อรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงคมนาคมขอให้พิจารณายกเลิกการใช้งาน Stair Lift เนื่องจากเป็นอุปกรณ์ช่วยเหลือชั่วคราว ไม่ควรนำมาใช้เป็นอุปกรณ์ในระบบขนส่งสาธารณะ เนื่องจากมีโอกาสเกิดอันตรายสูง ซึ่งในต่างประเทศมีอุบัติเหตุและมีคนเสียชีวิตมาแล้ว หลายประเทศพยายามยกเลิกการใช้ ทั้งนี้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมได้ยืนยันกับภาคีเครือข่าย T4A ว่าจะยกเลิกการใช้ Stair Lift อนึ่ง การให้ความช่วยเหลือคนพิการ ควรพิจารณาความสมดุลในการให้บริการว่าไม่มากไม่น้อย จนเกินไป ให้ยึดถือว่าคนพิการต้องการมีชีวิตโดยพึ่งพาตัวเองมากที่สุด อีกทั้ง จำนวนประชากร ของประเทศไทยใน ๑๐ ปีข้างหน้าจะมีผู้โดยสารเป็นคนพิการเพิ่มขึ้น แต่แต่ละสถานีควรมีเจ้าหน้าที่ เพียงพอในการให้บริการหรือไม่ รวมถึงค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นตามค่าแรงซึ่งจะเพิ่มขึ้นในอนาคต ดังนั้น การลงทุนในการออกแบบและสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกให้ได้มาตรฐานจึงเป็นการลงทุนขั้นพื้นฐาน ที่คุ้มค่า โดยมีผลของการวิจัยที่แสดงให้เห็นชัดเจนว่าการติดตั้งสิ่งอำนวยความสะดวกให้สมบูรณ์ ตั้งแต่เริ่มต้นใช้งบประมาณไม่ถึงร้อยละ ๒ ของค่าใช้จ่ายโครงการนั้น ๆ

(๓) การใช้พิธีสารเลือกรับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Optional Protocol to the CRPD) หรือ OP นั้น ภาคีเครือข่าย T4A ได้ทำหนังสือไปที่องค์กรสหประชาชาติ และได้เข้าไปพบข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (Office of the High Commissioner for Human Rights : OHCHR) ณ คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจและสังคมแห่ง สหประชาชาติสำหรับเอเชียและแปซิฟิก (United Nations Economic and Social Commission for Asia and the Pacific : UNESCAP) ซึ่ง OHCHR ได้เสนอแนะว่ามีคำพิพากษาศาลปกครอง สูงสุดอยู่แล้วจึงต้องการให้แก้ไขปัญหภายในประเทศให้เรียบร้อยเสียก่อน หากยังไม่ได้ผลค่อย กลับมาดูอีกทีว่าควรจะต้องใช้ OP หรือไม่ ภาคีเครือข่าย T4A ได้กลับมาหารือกับกรุงเทพมหานคร และ BTS ซึ่งมีความคืบหน้าและมีแผนการทำงานที่ค่อนข้างชัดเจนต่อการปรับปรุงแก้ไข ดังนั้น ในขณะนี้จะได้ติดตามการแก้ไขปัญหาดังกล่าว รวมทั้งการบังคับคดีของศาลปกครองต่อไป

(๔) แนวคิดการออกแบบระบบขนส่งมวลชน เมื่อเทียบกับบุคคลทั่วไป แนวคิดการออกแบบระบบขนส่งสาธารณะ คือ ต้องใช้เวลาน้อยและเดินทางสะดวกรวดเร็ว แต่วิถีคิด เดียวกันไม่ได้ถูกนำมาใช้กับคนพิการ จึงทำให้เกิดปัญหาขึ้นมา หากการออกแบบมองว่าทุกคน ให้ความสำคัญกับเวลามาก คนพิการก็เช่นเดียวกันต้องการเวลาไปใช้สร้างผลิตผลให้กับสังคม เหมือนกัน ดังนั้น ควรออกแบบระบบขนส่งมวลชนที่ทำให้คนพิการเดินทางและใช้เวลาน้อย เหมือนกับคนทั่วไปได้มากที่สุด น่าจะเป็นวิถีคิดที่ดีที่สุด และคนที่ไม่ได้รับความสะดวกในการเดินทาง ไม่ใช่เพียงคนพิการ ยังมีผู้สูงอายุ แม่ที่ใช้รถเข็นเด็ก สตรีมีครรภ์ ผู้บาดเจ็บชั่วคราว เมื่อเดินทาง ไม่สะดวกก็จะมีการเดินทางน้อยลง การกระจายรายได้สู่สังคมรอบข้างก็ลดลง ซึ่งเป็นผลตอบแทน

ทางเศรษฐกิจที่ถูกมองข้ามไป ทั้งนี้ คนพิการไม่ใช่ผู้ด้อยโอกาสตามที่เคยเข้าใจในอดีตแล้ว แต่คนพิการเป็นผู้สร้างคุณค่าทางเศรษฐกิจให้กับสังคมได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป

(๕) ประเด็นการออกแบบเมือง ซึ่งต้องยอมรับว่ารถไฟฟ้าถูกพัฒนาไปด้วยดี แต่การออกแบบเมืองยังตามไม่ทัน ทางท้ายยังเป็นปัญหามาก การออกแบบเมืองที่ไม่ได้คำนึงถึงการใช้งานของคนทุกกลุ่มมีปัญหาที่เรื้อรังมานานยิ่งกว่าระบบขนส่งสาธารณะ เนื่องจากระบบขนส่งมาทีหลัง แต่การออกแบบเมืองมาก่อน ดังนั้น ควรทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาระบบการออกแบบเมืองให้สอดคล้องกับระบบขนส่งสาธารณะ

(๖) ประเด็นการให้ความช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ จากประสบการณ์ที่เคยได้รับความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ หลายครั้งมีโอกาเสี่ยงที่จะได้รับอุบัติเหตุจากการช่วยเหลือดังกล่าว ดังนั้น เจ้าหน้าที่ที่จะให้ความช่วยเหลือควรผ่านการฝึกอบรมอย่างถูกต้อง เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากการช่วยเหลือ จึงควรยกระดับการอำนวยความสะดวกและให้บริการของเจ้าหน้าที่ให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น

(๗) ปัญหาการใช้กฎหมายของประเทศไทย กฎหมายใดที่ไม่ได้กำหนดบทลงโทษไว้ก็มักจะถูกละเลย ทั้งนี้ ทุกคนควรรู้หน้าที่และสิทธิของตนเอง สำหรับหน่วยงานของรัฐและเอกชน กฎหมายกำหนดไว้ชัดเจนว่ากระทำการอันเป็นการเบียดบังหรือละเมิดสิทธิของบุคคลจะกระทำไม่ได้ กฎหมายของไทยมีจำนวนมาก แต่การนำมาใช้เป็นรูปธรรม ยังเป็นเรื่องยาก เช่นกรณีผู้สูงอายุหรือคนพิการที่จำเป็นต้องเข้าไปในพื้นที่ศาล ยังมีความยากลำบากในการขึ้นบันไดศาล เป็นต้น ปัญหาดังกล่าวยังถูกมองข้ามทั้งที่มีกฎหมายกำหนด ทั้งนี้ หากทุกหน่วยงานให้ความสำคัญกับสิทธิของแต่ละบุคคล หน่วยงานที่มีหน้าที่ควรนำเสนอสิทธิดังกล่าวให้ถึงเจ้าของสิทธิ เมื่อทุกหน่วยงานใช้กฎหมายในทางสร้างสรรค์ ดำเนินการขับเคลื่อนเพื่อให้สิทธิตามที่กฎหมายกำหนดเกิดขึ้นได้จริง มากกว่าการหาช่องว่างของกฎหมายที่จะไม่ต้องปฏิบัติตาม ก็จะผลดีต่อสังคม เนื่องจากทุกคนรวมถึงคนในครอบครัวก็ล้วนแต่มีโอกาที่จะเป็นคนพิการหรือสูงอายุที่ต้องใช้ไม้เท้าหรือใช้วีลแชร์ ดังนั้น ทุกภาคส่วนจึงควรร่วมกันดำเนินการและเพื่อไม่ให้สวนทางกับสิ่งที่รัฐบาลกำลังบอกว่าประเทศไทยจะต้องดำเนินการเพื่อรองรับสังคมผู้สูงอายุที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต

๒.๓.๒.๒ บริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) (BTS)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๓๙ - ๒๕๔๐ เป็นช่วงที่รถไฟฟ้า BTS อยู่ระหว่างการก่อสร้างและเตรียมเปิดให้บริการ ซึ่งขณะนั้น BTS ไม่ได้เตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับลิฟท์ไว้ จึงได้หารือเกี่ยวกับการให้บริการคนพิการที่ใช้วีลแชร์ ซึ่งกรุงเทพมหานครและรัฐบาลได้จัดให้มีการก่อสร้างลิฟท์ จำนวน ๕ สถานี รวม ๑๑ ชุด ในการสร้างลิฟท์ดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อคนพิการที่ใช้วีลแชร์ เมื่อเข้าไปใช้บริการระบบ BTS จึงจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกเพื่อไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ ทั้งนี้ จากกรณีคนพิการทุพกระจกลิฟท์ดังกล่าว แบ่งออกได้ ๒ ประเด็นคือ (๑) ขั้นตอนการลงทะเบียนคนพิการเพื่อเข้ารับบริการในส่วนของคนพิการที่ใช้วีลแชร์ที่จะเข้าสู่ระบบ ซึ่งเป็นข้อตกลงตั้งแต่วันเปิดให้บริการกับสมาคมคนพิการว่าจำเป็นต้องมีระบบลงทะเบียนไว้ เพื่อรวบรวมส่งรายชื่อคนพิการให้สมาคมชำระค่าโดยสารภายหลัง ซึ่งต่อมา BTS ได้ประกาศว่าคนพิการที่แสดงตัวว่าเป็นคนพิการโดยมีบัตรประจำตัวคนพิการใช้บริการได้

โดยไม่เก็บค่าโดยสาร และ (๒) การเปิด-ปิดประตูลิฟท์ BTS จำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ดูแลคนพิการ ดังนั้น การที่คนพิการมาใช้ลิฟท์ ภายใน ๕ สถานี ๑๑ ชุด โดยต้องกดอินเตอร์คอม หรือระบบเรียกเจ้าหน้าที่ของ BTS ไปดูแล ซึ่งหากเปิดประตูลิฟท์นี้เปิดให้ทุกคนเข้ามาได้ทั้งหมด เมื่อคนพิการเข้ามาเจ้าหน้าที่ก็จะไม่ทราบเลยว่ามีคนพิการที่ต้องดูแลเข้ามาใช้บริการ ก็อาจจะเกิดปัญหาขึ้นได้ ทั้งนี้ ระบบเปิดปิดลิฟท์ของ BTS ที่สร้างขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ ยังคงปฏิบัติมาเช่นเดิม ซึ่ง BTS จะเร่งหาวิธีการปฏิบัติเพื่อให้บริการคนพิการให้มีความรวดเร็วมากขึ้น

๒.๓.๒.๓ สำนักการจราจรและขนส่ง กรุงเทพมหานคร

การแก้ไขปัญหากรณีดังกล่าวในระยะสั้น ตามที่ BTS ได้ชี้แจงไปแล้ว ในฐานะผู้ให้บริการนั้น ถือเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในส่วนที่สัมปทาน สำหรับโครงการส่วนต่อขยาย ได้จัดสร้างระบบลิฟท์พร้อมหมดแล้ว โดยในระบบสัมปทานที่ยังเป็นปัญหาการก่อสร้างลิฟท์นั้น ได้ดำเนินการสร้างลิฟท์ไปแล้วส่วนหนึ่ง ในขณะที่อยู่ระหว่างการของงบประมาณสร้างส่วนที่เหลือ สำหรับบางสถานีที่มีลิฟท์จากชั้นพื้นดินไปชั้นจำหน่ายตั๋ว และยังมีไม่ครบทั้งสองฝั่ง โดยปัจจุบันได้ขอจัดสรรงบประมาณประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๑ เพิ่มเติม สำหรับก่อสร้างลิฟท์เพิ่มเหลืออีก ๑๖ สถานี จำนวน ๑๗ ตัว และจัดทำลิฟท์จากชั้นจำหน่ายตั๋วถึงชั้นชานชาลา อีก ๒ สถานี จำนวน ๒ ตัว รวมงบประมาณกว่า ๒๕๐ ล้านบาท ซึ่งอยู่ระหว่างการขอจัดสรรงบประมาณดังกล่าวเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ยังมีจำนวน ๓ สถานีที่มีปัญหาในการก่อสร้างลิฟท์จากชั้นพื้นดินถึงชั้นจำหน่ายตั๋ว คือ ชิดลม เพลินจิต และศาลาแดง เนื่องจากมีปัญหาทางกายภาพของทางเท้าที่ความกว้างไม่เพียงพอ ซึ่งต้องหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป อาจจะใช้การก่อสร้างสกายวอล์ค (Sky Walk) โดยขอให้เอกชนเปิดใช้ลิฟท์เพื่อเชื่อมต่อสู่ระบบ BTS ให้ครบถ้วนทั้งหมด

๒.๓.๒.๔ สำนักการจราจรและขนส่ง กรุงเทพมหานคร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ได้มอบหมายให้มารับฟังและชี้แจงเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนทุกกลุ่มซึ่งกระทรวงคมนาคมให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก หลังจากที่เกิดเหตุการณ์ดังกล่าว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ได้เรียกหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาทบทวนมาตรการทั้งหมด ตั้งแต่แรกที่ดำเนินการมาของรัฐบาลชุดนี้ว่าได้ดำเนินการตามเกณฑ์ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วหรือไม่ ทั้งนี้ ปัจจุบันการพัฒนาระบบขนส่งมวลชน โดยการรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย (รฟม.) ในทุกสถานีได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกครบถ้วนแล้ว อาจจะมีบางส่วนของรถไฟฟ้าสายสีม่วงที่ยังไม่ครบถ้วนโดยซึ่งมีความพยายามปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ และในส่วนของรถไฟฟ้ารางคู่ที่อยู่ระหว่างการก่อสร้างอีก ๙๐๗ กิโลเมตร ขณะนี้ได้ปรับขึ้นแพลตฟอร์มให้สูงทั้งหมด พร้อมทั้งสั่งการให้พิจารณาปรับปรุงตัวรถให้สามารถเทียบแพลตฟอร์มเพื่อสามารถเชื่อมต่อกันได้ รวมถึงรถเมล์รุ่นใหม่ขององค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก.) เป็นรถเมล์ชานต่ำ (Low-Floor) ทั้งหมด ขณะนี้อยู่ระหว่างการตรวจรับ จำนวน ๔๙๘ คัน ทั้งหมดเป็นเรื่องที่กระทรวงคมนาคมมีความพยายามดำเนินการ สำหรับการแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐานเก่าก่อนที่จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาบังคับใช้ สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคมได้จ้างที่ปรึกษาเพื่อสำรวจตรวจสอบโครงสร้างพื้นฐานโดยเฉพาะสถานีขนส่งและท่าเรือที่สำคัญทั่วประเทศ รวมทั้ง การจัดฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ที่บริการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และสำนักงานนโยบายและแผนการขนส่ง

และจรรยา (สนข.) อยู่ระหว่างการดำเนินการจัดทำมาตรฐานคู่มือยานพาหนะต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่อง
ที่กระทรวงคมนาคมมีความพยายามดำเนินการและให้ความสำคัญ นอกจากนี้ ตามที่ภาคีเครือข่าย
T4A ได้เข้าพบรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์คนพิการทุบกระจกลิฟท์
BTS นั้น รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมได้สั่งการให้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมาอีก ๑ ชุด
เพื่อช่วยดำเนินการดูแล ตรวจสอบ และกำกับมาตรฐานการให้บริการทั้งหมดให้เป็นที่พึงใจ
สำหรับคนทุกกลุ่ม

๒.๓.๒.๕ สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.)

ปัญหาที่เกิดขึ้น แบ่งเป็น ๒ เรื่องหลัก คือ (๑) กรณีปัญหาอาคารสถานที่
ซึ่งแผนพัฒนาในอนาคตมีกฎหมายและยุทธศาสตร์กำหนดไว้อยู่แล้ว และอยู่ระหว่างการ
ทำแผนปฏิบัติการเพื่อกำกับให้หน่วยงานดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ ทั้งมาตรฐานบุคลากร
มาตรฐานอาคารสถานที่ และมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกในยานพาหนะประเภทต่าง ๆ
ให้สอดคล้องกับกฎหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ อาคาร สถานที่ และยานพาหนะในอนาคตทั้งหมด
ย่อมเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น เป็นปัญหาที่สั่งสมกันมาก่อนที่จะมี
กฎหมาย มาตรฐาน และองค์ความรู้ในการดำเนินการ จุดที่จะต้องแก้ไข คือ การมีส่วนร่วมของ
ประชาชนทุกภาคส่วน ทุกหน่วยงาน และกลุ่มคนพิการที่ร่วมกันหาข้อตกลงกันว่า อาคาร สถานที่
หรือยานพาหนะ เหล่านี้จะแก้ไขปัญหาให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างไร กรณีปัญหา
ของลิฟท์สถานีรถไฟฟ้า BTS ซึ่งเป็นลักษณะการก่อสร้างเพื่อแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าให้คนพิการ
สามารถเข้าถึงบริการได้ การทำเพิ่มเติมภายหลัง ไม่ได้บรรจุไว้ตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบ
จึงเป็นปัญหาไม่เป็นไปตามมาตรฐาน จึงต้องหาจุดพอดี โดยการมีส่วนร่วม อยากรู้ก็ตามปัจจุบัน
ทุกหน่วยงานมีการพัฒนาในการดำเนินการเรื่องนี้ดีขึ้นเรื่อย ๆ เกิดการมีส่วนร่วมของคนพิการ
ผู้สูงอายุ สภาสถาปนิก และสภาวิศวกร เพื่อร่วมกันหาจุดที่สมดุลเพื่อตอบสนองผู้ใช้บริการให้มากที่สุด

การดำเนินการโดยใช้ระบบอินเทอร์เน็ตคอมพิวเตอร์ เช่น เมืองลอนดอน ประเทศ
อังกฤษได้ดำเนินการจนประสบความสำเร็จเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเข้าถึงระบบขนส่ง (Inclusive
Transport) โดยมีป้ายสัญลักษณ์บริเวณที่เป็นจุดจอดเรียกให้เจ้าหน้าที่มาให้บริการนำคนพิการไป
จนถึงชานชาลา เป็นต้น ด้วยปัญหาของประเทศไทยที่สะสมมานาน รวมถึงจำนวนคนพิการที่เพิ่มมากขึ้น
และการเตรียมการเพื่อสังคมผู้สูงอายุ จะทำอย่างไรเพื่อให้เกิดบูรณาการการทำงานร่วมกันเป็นทีม
ในลักษณะหน่วยงาน นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญในส่วนของผู้ใช้บริการให้เป็นทีมเดียวกันที่ทำงานร่วมกัน

ส่วนประเด็นเรื่องลิฟท์หรือแพลตฟอร์มลิฟท์ สำหรับสถานีรถไฟฟ้าที่อยู่
คร่อมแยก รฟม. ได้ออกแบบให้มีทางเข้าออก จำนวน ๔ ทางออก (EXIT) บนถนนไปกลับ
โดยออกแบบเป็น EXIT ในจุดที่ยานพาหนะประเภทอื่นมาถึงก่อน จึงมีลิฟท์อยู่ทะแยงกันสองฝั่ง
ดังนั้น จากทางออก ๔ EXIT จะมีลิฟท์จำนวน ๒ EXIT ส่วนอีก ๒ EXIT ที่มีการร้องเรียนจากคน
พิการว่าเข้าถึงไม่ได้นั้น ได้ติดเป็นลิฟท์บันได (Stair Lift) โดยกระบวนการออกแบบและก่อสร้างจาก
การมีส่วนร่วมของประชาชน กลุ่มคนพิการและนักวิชาการได้เข้ามาร่วมกันหาข้อยุติว่าจัดให้เป็น
Stair Lift แต่ในความต้องการของประชาชนที่ร้องเรียนเนื่องจากไม่ได้รับความสะดวกในการใช้บริการ
มีความล่าช้าและต้องใช้เวลาหากมีคนพิการที่ใช้วีลแชร์เดินทางมาเป็นกลุ่มวีลแชร์ต้องใช้เวลาในการรอ

ปัญหาเหล่านี้ได้เสนอให้กระทรวงคมนาคมมอบหมายหน่วยงานถือปฏิบัติว่าอาคาร สถานที่ในกรณีของลิฟท์ให้คำนึงถึงการเข้าถึง โดยให้ใช้เป็นลิฟท์หรือทางลาดแทน Stair Lift แต่ในส่วนที่เปิดให้บริการแล้วใช้ไปแล้ว ยังไม่ได้รื้อทิ้ง ยังเป็นประโยชน์และสามารถใช้งานได้ ควบคู่กับมีเจ้าหน้าที่ให้บริการ ซึ่งมาตรฐานสากลเมื่อเข้ามาในระบบของรถไฟฟ้าแล้ว เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องดูแล เช่นเดียวกับกรณีเดินทางไปสนามบินเมื่อวีลแชร์เข้ามาถึงสนามบินก็ต้องมีเจ้าหน้าที่พาไปจนถึงขึ้นเครื่องบินเช่นกัน

๒.๓.๒.๖ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.)

อธิบดีกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ได้ฝากแสดงความห่วงใยและให้กำลังใจคนพิการซึ่งประเด็นดังกล่าว พก. ได้ติดตามและขับเคลื่อนมาอย่างต่อเนื่อง นโยบายของ พก. ในฐานะหน่วยงานประสานเชิงนโยบายที่ขับเคลื่อนงานตามกฎหมายและพันธกรณีระหว่างประเทศ คือ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) ทั้งนี้ มาตรา ๓๗ ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดให้ทุกหน่วยงานโดยมีหน่วยงานหลัก ได้แก่ กระทรวงคมนาคม กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือ พม. ขับเคลื่อนงานจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในระบบบริการสาธารณะและยานพาหนะขนส่งสาธารณะ โดยมีการจัดประชุมติดตามการดำเนินงานว่าในแต่ละหน่วยงานได้ดำเนินงานอย่างไรบ้าง รวมทั้งเร่งรัดให้ดำเนินการให้เสร็จสิ้น ซึ่งก็อาจจะยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่บ้างทั้งเรื่องพื้นที่และงบประมาณ นอกจากนี้ พก. ยังมีกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน คือ คณะอนุกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งเป็นช่องทางหรือหน่วยประสานงานกลางที่จะสามารถเชิญให้ทุกหน่วยงานมาร่วมตกลงหรือให้ความร่วมมือกัน แต่สิ่งที่ พก. ยังห่วงใยคือ ประเด็นหลังจากที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ในปีนี้เป็นปีที่ ๑๑ โดยในอนุสัญญาได้กำหนดเรื่องการส่งเสริมความเท่าเทียมและจัดการเลือกปฏิบัติอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งรัฐบาลหรือประเทศไทยต้องปฏิบัติตามพันธกรณีดังกล่าว แต่ที่ผ่านมาก็ยังติดขัดอุปสรรคหลายเรื่อง ล่าสุดเมื่อประมาณ ๒ ปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้ลงนามในพันธกรณี Optional Protocol to the Convention on the Rights of Persons with Disabilities ซึ่งเป็นการยอมรับให้คนพิการสามารถร้องคดีได้ต่อคณะกรรมการ CRPD หากประเทศไทยไม่สามารถเร่งรัดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนพิการได้ ประเทศไทยก็อาจจะถูกยื่นเรื่องดังกล่าวไปยังคณะกรรมการ CRPD จึงควรมีกระบวนการเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาให้เสร็จสิ้นในประเทศไทย

๒.๓.๒.๗ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้ตระหนักต่อการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างดี ได้จัดฝึกอบรมการให้ความรู้ด้านการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชนตามรัฐธรรมนูญสำหรับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ในกรณีปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพอาจจะไม่เกี่ยวข้องโดยตรงแต่สามารถช่วยด้านคดีความต่าง ๆ กรณีที่มีข้อพิพาท กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพจะเชิญคู่กรณีมาทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท หรือหากมีความเสียหายต่าง ๆ เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ และพระราชบัญญัติค่าตอบแทน

ผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ โดยการเชิญผู้กรณิมาทำการไกล่เกลี่ยเพื่อหาข้อยุติและหาข้อตกลงต่อไป

๒.๓.๒.๘ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับเรื่องร้องเรียนจากภาคีเครือข่ายขนส่งมวลชนทุกคนต้องขึ้นได้ หรือ T4A กรณีการติดตั้งลิฟท์ของสถานีรถไฟฟ้า BTS ยังไม่ครบถ้วนตามคำพิพากษาศาลปกครอง ทั้งนี้ได้เตรียมเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาชี้แจงแต่ด้วยในขณะนี้ มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้าง และจัดระบบภายในใหม่และคาดว่าจะสามารถดำเนินการเรื่องนี้ต่อไปได้ เรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับการเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะที่ได้รับมีจำนวน ๒ เรื่อง คือ สายการบินต้นทุนต่ำและรถไฟฟ้า BTS อย่างไรก็ตามนอกเหนือจากการเดินทางโดยเครื่องบินและรถไฟฟ้าแล้ว คณะกรรมการสิทธิต้องการทำระบบขนส่งมวลชนทั้งระบบในทุกรูปแบบของการเดินทาง ทั้งรถประจำทาง รถไฟเร็ว รถแท็กซี่ และยานพาหนะอื่น ๆ โดยในสัปดาห์ต่อไปจะได้เชิญผู้แทนจากสมาคมคนพิการมาประชุมร่วมกับคณะกรรมการสิทธิเพื่อให้ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงระบบขนส่งมวลชน เพื่อทำข้อเสนอแนะไปยังรัฐบาล คณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วันนี้มีคามยินดีที่ได้รับทราบว่าหน่วยงานในระดับนโยบายได้ให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการ ซึ่งทราบดีว่าในแง่ปฏิบัติก็ยังมีปัญหาพอสมควร ซึ่งจะได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งกรุงเทพมหานคร มาคุยกันเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการติดตั้งลิฟท์ BTS ด้วย ประเด็นช่องทางการร้องเรียนของคนพิการไปยังองค์การสหประชาชาติ ในฐานะหน่วยงานของรัฐที่ดูแลเรื่องสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ต้องการให้มีการพูดคุยหารือกันให้ชัดเจนเพื่อจะหาทางออกร่วมกันภายในประเทศ เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหารวดเร็วสำหรับคนพิการ ทั้งนี้ ประมาณเดือนเมษายน ๒๕๖๑ จะเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรณีดังกล่าวมาร่วมหารือ อย่างไรก็ตาม ประเด็นการเข้าถึงการเดินทางสาธารณะถือเป็นสิทธิที่สำคัญตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้คนพิการสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์เท่าเทียมกับคนอื่น หลักการของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการและจากการทำรายงานคู่ขนานตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ได้รับทราบจากคนพิการว่าปัญหาเรื่องการเดินทางเป็นปัญหาสำคัญ เช่น อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการต้องการส่งเสริมให้คนพิการมีงานทำ แต่คนพิการที่มีงานทำแล้วก็ไม่สามารถเดินทางไปทำงานได้ ดังนั้น การที่คนพิการไม่สามารถเดินทางไปทำกิจกรรมในที่ต่าง ๆ ทั้งโรงเรียนหรือโรงพยาบาล ทำให้ไม่สอดคล้องกับหลักการสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ คือ การสร้างสังคมที่ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Inclusive Society) จึงขอฝาก ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่าการดำเนินงานของหน่วยงานของท่านมีผลต่อคนพิการและประเทศไทย

๒.๓.๓ ข้อเสนอแนะต่อแนวทางแก้ไขปัญหา

(๑) ปัญหาอุปสรรคการเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะรถไฟฟ้า BTS ได้มีการพูดคุยหารือกันมาตั้งแต่เปิดให้บริการเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๒ จนถึงปัจจุบันกว่า ๒๐ ปี ปัญหาดังกล่าวเกิดมานานแล้ว ประกอบกับสถานการณ์เรื่องสิทธิของคนพิการที่เปลี่ยนแปลงไป มาตรา ๑๕ แห่ง

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนดหลักประกันให้การกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ มาตรการ วิธีการต่าง ๆ ทั้งหน่วยงานของรัฐ เอกชน บุคคล ในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ จะกระทำไม่ได้ ดังนั้น กรณีที่ BTS มีนโยบายให้คนพิการต้องลงชื่อก่อนใช้บริการ หากปฏิบัติเช่นเดียวกันกับคนทั่วไปจะรู้สึกเช่นไร ทั้งนี้ กระบวนการที่แตกต่างอันเนื่องจากความพิการจะนำมาใช้ในสังคมยุคปัจจุบันไม่ได้แล้ว การแก้ไขปัญหาดังกล่าว จะต้องเกิดขึ้นบนการเคารพเรื่องของสิทธิขั้นพื้นฐานของทุกคน คนพิการเป็นส่วนหนึ่งของประชาชน หน่วยงานต้องมีความเข้าใจสิทธิขั้นพื้นฐานเป็นต้นมา จึงต้องการให้เรื่องนี้ถูกนำไปสู่การแก้ไขปัญหายังเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง

(๒) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักในการดูแลด้านสิทธิคนพิการ ซึ่งมีกลไกของคณะกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ และเป็นที่พึ่งของคนพิการนั้น ควรให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนกลไกดังกล่าวเพื่อให้เรื่องร้องเรียนของคนพิการนำไปสู่การแก้ไขปัญหามาในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) ให้ข้อมูลว่า คณะอนุกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการยังประชุมต่อเนื่อง ล่าสุดได้จัดประชุมหารือ เรื่องการเลือกปฏิบัติต่อการขึ้นเครื่องบินสายการบินนกแอร์ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งสายการบินนกแอร์ ได้ดำเนินการปรับปรุงบริการสำหรับคนพิการ รวมทั้งจัดฝึกอบรมหลักสูตรการส่งเสริมสิทธิความเสมอภาคของคนพิการ (Disability Equality Training) สำหรับผู้บริหารและพนักงานของสายการบินนกแอร์ จำนวน ๒ รุ่น หลักสูตรนี้มีความสำคัญมากในการสร้างความเข้าใจและความตระหนักรู้ทั้งการให้บริการและการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหลายที่เหมาะสมกับการขนส่งสาธารณะขนส่งทั้งหมด คณะอนุกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการยังคงทำหน้าที่อย่างต่อเนื่องและพร้อมที่จะรับเรื่องร้องทุกข์จากทุกภาคส่วนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาดังกล่าว

(๓) กรณีแนวทางปฏิบัติของสถานี BTS อโศก ที่ต้องให้คนพิการลงชื่อเพื่อเรียกเจ้าหน้าที่มาช่วยดูเมื่อต้องการใช้บริการ ถือเป็นปฏิบัติตามมาตรฐานในการดูแลคนพิการหรือไม่ ในกรณีของต่างประเทศดำเนินการอย่างไร และมีข้อจำกัดหรือความจำเป็นด้านความปลอดภัยอย่างไร จึงต้องมีเจ้าหน้าที่มาคอยดูแลคนพิการที่แตกต่างจากสถานีอื่น ๆ

- สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร ให้ข้อมูลว่าการให้บริการคนพิการหรือผู้สูงอายุที่ใช้วีลแชร์ในระบรถไฟฟ้าของประเทศญี่ปุ่น ผู้โดยสารทุกคนต้องผ่านมาตรฐานจุดจำหน่ายตั๋ว ซึ่งจะมีเจ้าหน้าที่มาดูแลคนพิการที่ใช้วีลแชร์ เนื่องจากแพลตฟอร์มกับตัวตู้โดยสารจะมีระยะห่างอาจจะทำให้วีลแชร์ตกหรือเกิดอุบัติเหตุได้ จึงแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการออกแบบการให้มีบริการโดยเจ้าหน้าที่นำคนพิการที่ใช้วีลแชร์ขึ้นไปโดยลิฟท์ หรือใช้บันไดเลื่อนด้วยการปรับขั้นบันไดให้เสมอกันเพื่อให้วีลแชร์เข้าไปได้ แล้วคล้องโซ่ระหว่างใช้บริการวีลแชร์เมื่อเลื่อนไปถึงขั้นบันไดปรับขั้นบันไดเลื่อนให้เป็นบันไดทั่ว ๆ ไปที่คนอื่นใช้ได้ปกติ อาจจะไม่เสียเวลาบ้างแต่ก็สามารถจัดอุปสรรคการเข้าถึงของคนพิการ จึงมีทั้งข้อดีและข้อเสียของแต่ละบริการ ขึ้นอยู่กับอาคารสถานที่นั้นมีข้อจำกัดอย่างไรแต่อย่างน้อยคนพิการต้องเข้าถึงระบบได้ และเมื่อวีลแชร์ไปถึงชั้นชานชาลาก็มีเจ้าหน้าที่ที่ยืนรอเพื่อกางกระดานที่ถูกจัดทำมาเป็นพิเศษมีน้ำหนักเบาและ

มีความแข็งแรงสูง โดยใช้พาตระหว่างชานชาลา กับตัวตู้รถเพื่อให้วีลแชร์เข้าและออกได้โดยสะดวก ดังนั้น เมื่อมีคนพิการและผู้สูงอายุเข้ามาในระบบของรถไฟฟ้า เจ้าหน้าที่จำเป็นต้องรู้เพื่อให้บริการ และให้ความช่วยเหลือได้ถูกต้อง กรณีของรถไฟฟ้า BTS ที่ต้องมีเจ้าหน้าที่มาดูแลคนพิการ โดยหลักการถูกต้องแล้ว แต่ต้องมีการปรับปรุงบริการดังกล่าวให้มีความสะดวกรวดเร็วและคล่องตัว มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้การลงทะเบียนคนพิการที่เป็นผู้ใช้บริการเป็นส่วนหนึ่งในการจัดเก็บข้อมูลผู้ใช้บริการ ซึ่งเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดของหน่วยปฏิบัติงานด้านขนส่งที่ต้องมีสัดส่วนปริมาณผู้โดยสารที่เพิ่มขึ้น ในแต่ละปี ที่จำแนกตาม เพศ วัย และความบกพร่องทางร่างกายที่เป็นส่วนหนึ่งของตัวชี้วัดของ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals :SDGs) ซึ่งต้องพิจารณาปรับปรุง แก้ไขรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวให้มีความสะดวกรวดเร็วไม่เป็นภาระกับคนพิการมากขึ้น

- บริษัท ระบบขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ให้ข้อมูลว่า การให้บริการ ของเจ้าหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการไม่ใช่เฉพาะสถานีโศกเท่านั้น มีบริการ ทุกสถานี แต่สำหรับการลงชื่อของคนพิการที่คนพิการแจ้งว่ามีเฉพาะสถานีโศกนั้น กรณีการลงชื่อ ของคนพิการก็ต้องลงเช่นกันในทุกสถานี แต่สถานีอื่น ๆ ผู้โดยสารมีจำนวนไม่มากเท่าสถานีโศก ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ของสถานีโศกอาจมีความเคร่งครัดในเรื่องดังกล่าวมากจนเกิดความสะดวก ซึ่งอาจจะต้องไปปรับปรุงการให้บริการต่อไป ส่วนกรณีการเดินทางของคนพิการตามความเต็มใจ หรือไม่เต็มใจของคนพิการ BTS มุ่งเน้นให้บริการเพื่อความปลอดภัยของผู้โดยสาร และขอยืนยันว่า ทุกสถานีมีเจ้าหน้าที่ในการทำหน้าที่ให้บริการคนพิการ

(๔) BTS ควรมีการพิจารณามาตรการระบบการป้องกันไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ มากกว่าใช้เป็นเหตุในการชะลอการเดินทาง เช่น ระบบประตูบานเลื่อนกันหรือสัญญาณเตือนภัย ก่อนถึงขอบชานชาลา เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นประเด็นที่สามารถแก้ไขได้ทางเทคนิคทั้งสิ้น

(๕) ควรพิจารณาแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงการเดินทาง ไม่ใช่เฉพาะกลุ่มคนพิการทางการเคลื่อนไหวเท่านั้น ยังรวมถึงคนพิการกลุ่มอื่น ทั้งกลุ่มคนหูหนวก กลุ่มพ่อแม่ที่มีลูก เป็นคนพิการทั้งหมด ดังนั้น การออกแบบระบบขนส่งสาธารณะจึงควรคำนึงถึงการ เข้าถึงของคนทุกกลุ่ม และควรให้ความสำคัญต่อประเด็นการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับสิทธิคนพิการ ตามที่ประเทศไทยเคยรายงานผลการปฏิบัติตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไปแล้วนั้น ปัญหาเดิม ที่เคยเกิดขึ้นควรจะได้รับการพัฒนาและแก้ไขให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ประเทศไทยในฐานะรัฐภาคี ที่ต้องรายงานผลการดำเนินงานต่าง ๆ ต่อคณะกรรมการ CRPD ต่อไป

(๕) ควรพิจารณาศึกษาการกำหนดมาตรฐานอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ สถานี หรือ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อย่างจริงจัง โดยการหารือร่วมกันของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการทำงานในเชิงบูรณาการ เพื่อแก้ไขปัญหาและปรับปรุงมาตรฐานดังกล่าว ทั้งนี้ คนพิการ มีหลายประเภทนอกจากคนพิการที่มีความเสี่ยงในการเดินทางแล้ว ยังมีความเสี่ยงจาก การสื่อสารหรือสาเหตุอื่น ๆ ด้วย จึงควรพิจารณาและเตรียมพร้อมในการกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ เหล่านี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดอันตรายกับผู้เดินทาง

(๖) คนพิการมีสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งนอกจากสิทธิตามกฎหมายแล้ว “สิทธิ” ยังหมายถึงความถึงความชอบธรรมและความเป็นธรรม ดังนั้น ทั้งคนพิการและคนที่ให้บริการจะต้องทำ

ด้วยความชอบธรรมและเป็นธรรม จะทำอย่างไรให้เกิดความสมดุลระหว่างคนพิการ ในฐานะผู้ใช้บริการและหน่วยงานในฐานะผู้ให้บริการ ซึ่งต้องให้ความช่วยเหลือคนพิการให้สอดคล้อง กับความต้องการจำเป็นของคนพิการ ตามหลัก “ทางสายกลาง” ที่ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป

(๗) ประเด็นที่ต้องพิจารณาต่อเนื่อง คือ ประเด็น Reasonable Accommodation หรือ การช่วยเหลือที่สมเหตุสมผลของสังคมไทย ซึ่งมาตรการเชิงบวกแตกต่างกับการช่วยเหลือที่ สมเหตุสมผล โดยมาตรการเชิงบวก ถือเป็นมาตรการที่ผู้ให้บริการกำหนดขึ้นเพื่อเพิ่มเติมหรือ ช่วยเหลือผู้ใช้บริการ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นมาตรการชั่วคราว แต่การให้ความช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล จะเกิดจากความเห็นพ้องต้องกันของผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ซึ่งอาจจะต้องเกิดขึ้นชั่วคราวหรือ ตลอดไปก็ได้ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องมีการเรียนรู้ไปด้วยกัน

๒.๔ ระบบขนส่งทางอากาศ : กรณีศึกษาการให้บริการคนพิการของสายการบินต้นทุนต่ำ

๒.๔.๑ ความเป็นมาในการพิจารณาศึกษา

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเดินทาง โดยสายการบินต้นทุนต่ำ จำนวน ๑๒ หน่วยงาน ได้แก่ (๑) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน แห่งชาติ (๒) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ (๓) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (๔) สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย (๕) กรมท่าอากาศยาน (๖) บริษัท ไทย ไลอ้อน เมนทารี จำกัด (๗) บริษัท ไทยสมายล์แอร์เวย์ จำกัด (๘) บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด (๙) สมาคม สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย (๑๐) สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย (๑๑) สมาคม คนหูหนวกแห่งประเทศไทย และ (๑๒) ภาควิชาครีโอล็อกซ์ยชนสงมวลงนทุกคนต้องขึ้นได้ (Transportation For All : T4A) เพื่อพิจารณาศึกษาติดตามการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของคน พิการในการใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำ^๔ และแลกเปลี่ยนความเห็นต่อประเด็น การจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งรวมถึงกรณีปัญหา สายการบินต้นทุนต่ำปฏิเสธการให้บริการคนพิการ ทั้งนี้ มีการเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วม ประชุมเพื่อแก้ไขปัญหาพร้อมกันกรณีดังกล่าวมาหลายครั้งแล้ว แต่ก็ยังมีปัญหาเกิดขึ้นกับคนพิการ โดยคณะอนุกรรมการได้รวบรวมผลการหารือร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องครั้งที่ผ่านมา พร้อมทั้งนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของคนพิการในการใช้บริการ สายการบินต้นทุนต่ำเสนอต่อนายกรัฐมนตรีแล้ว โดยมีข้อเสนอแนะ จำนวน ๔ ข้อ ดังนี้

๑. สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย ควรร่วมมือกับสายการบินและ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำมาตรฐาน คู่มือ และแนวปฏิบัติในการให้บริการคนพิการให้มีมาตรฐาน เดียวกัน อาทิ การจำกัดจำนวนคนพิการจำนวน ๔ คนต่อเที่ยวบิน การไม่จำกัดจำนวนคนตาบอด และคนหูหนวกต่อเที่ยวบิน และแนวทางการนำผู้โดยสารวีลแชร์ขึ้นลงเครื่องบิน เป็นต้น โดยนำคู่มือ การเข้าถึงการเดินทางโดยเครื่องบินสำหรับคนพิการ (Manual on Access to Air Transport by

^๔ บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๙/๒๕๖๑ เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๑

Persons with Disabilities : Doc 9984) ขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (International Civil Aviation Organization : ICAO) นำมาใช้เป็นเอกสารหลักในปรับปรุงกฎ ระเบียบ มาตรฐาน คู่มือ และแนวปฏิบัติการให้บริการของสายการบินให้ทันสมัยและเป็นปัจจุบันมากขึ้น และต้องจัดให้มีการฝึกอบรมผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีความรู้ ความเข้าใจ ต่อมาตรฐานที่ได้จัดทำขึ้น เพื่อให้ทุกสายการบินมีมาตรฐานการให้บริการคนพิการเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ทั้งนี้ แม้ปัจจุบัน ICAO จะยังไม่ได้หยิบยกประเด็นด้านการเข้าถึงของคนพิการ (Accessibility) ขึ้นมาในการประเมินสายการบินของประเทศไทยก็ตาม แต่หากยังไม่มีการพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในอนาคตอาจจะกลายเป็นประเด็นที่ถูกร้องเรียนต่อ ICAO ได้เช่นกัน รวมทั้งประเด็นดังกล่าว ถือเป็นประเด็นความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ ธุรกิจด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่ได้นำประเด็นการเข้าถึงไปใช้เป็นข้อได้เปรียบทางธุรกิจ

๒. กรมท่าอากาศยาน และบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) ในฐานะเจ้าของสถานที่และดูแลรับผิดชอบท่าอากาศยาน ควรเป็นผู้จัดซื้อจัดหาอุปกรณ์มาให้บริการสายการบินด้วยวิธีการให้เช่าหรืออาจจะถือเป็นส่วนหนึ่งในสิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งเจ้าของสถานที่จัดไว้เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในการขึ้นลงท่าอากาศยาน ซึ่งจะเกิดประโยชน์อย่างมากต่อประชาชนในฐานะผู้รับบริการ ไม่ให้ภาระของข้อจำกัดด้านอุปกรณ์ต้องตกไปอยู่กับผู้โดยสารที่มีข้อจำกัดไม่สามารถเดินทางได้ หากให้สายการบินลงทุนเองก็น่าจะเป็นเรื่องยาก เนื่องจากด้านความคุ้มค่าในการลงทุนของสายการบิน รวมถึงปัญหาด้านสถานที่จัดเก็บและการดูแลรักษาอุปกรณ์ ทั้งนี้ ควรทำความร่วมมือกับสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาต้นแบบแลมปหรือทางลาดชนิดพับในประเทศไทย เพื่อจัดหาอุปกรณ์ในราคาที่สมเหตุสมผลและแจกจ่ายไปในทุกสนามบินเพื่อใช้สำหรับเครื่องบินขนาดเล็กที่ใช้โฮลิลิฟท์ไม่ได้ซึ่งนอกจากจะใช้อำนวยความสะดวกในการขึ้นลงวีลแชร์ของคนพิการแล้ว ยังใช้อำนวยความสะดวกสำหรับคนทั่วไปในการเข็นกระเป๋าสัมภาระได้ด้วย

๓. สายการบินและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้

๓.๑ ควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้โดยสารได้รับทราบอย่างชัดเจนว่าสายการบินให้บริการเรื่องใดสำหรับคนพิการบ้าง เช่น การให้ข้อมูลผ่านทางเว็บไซต์ของสายการบิน เป็นต้น

๓.๒ ควรเพิ่มช่องทางให้คนพิการสามารถแจ้งความต้องการบริการพิเศษ ตั้งแต่ขั้นตอนการจองบัตรโดยสารเครื่องบิน เช่นเดียวกับรูปแบบของการสอบถามผู้โดยสารว่าต้องการอาหารพิเศษเพิ่มเติมหรือไม่ เพื่อเป็นข้อมูลให้สายการบินได้เตรียมบริการให้ตรงกับความต้องการจำเป็นของคนพิการ

๓.๓ ควรนำเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกมาใช้แก้ไขปัญหาการให้บริการของสายการบินสำหรับคนพิการ เพื่อเป็นการรองรับสังคมผู้สูงอายุและจำนวนคนพิการที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบในการแข่งขันทั้งธุรกิจการบินและการท่องเที่ยวอย่างมาก

๔. ข้อเสนอแนะ ตามข้อ ๑ – ๓ ในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้คนพิการได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ (full and effective participation)

เพื่อให้การกำหนดแนวทางการให้บริการหรือให้ความช่วยเหลือคนพิการได้ตรงตามความต้องการจำเป็นของคนพิการแต่ละบุคคล หรือคนพิการแต่ละประเภท เนื่องจากที่ผ่านมายังมีความเข้าใจผิดว่าคนพิการมีลักษณะและข้อจำกัดที่เหมือนกัน จึงทำให้ออกข้อกำหนดและแนวทางปฏิบัติการให้บริการและความช่วยเหลือคนพิการทุกประเภทเป็นรูปแบบเช่นเดียวกันทั้งหมด อาทิ การให้บริการผู้โดยสารตาบอด สายการบินก็มักจะนำรถเข็นหรือวีลแชร์มารับ ซึ่งแท้จริงแล้วคนตาบอดสามารถเดินทางได้เอง แต่ความช่วยเหลือที่คนตาบอดต้องการ คือ บริการผู้นำทาง (Sighted Guide) เพื่อช่วยให้เดินทางได้รวดเร็วขึ้น เป็นต้น

ทั้งนี้ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ได้มีหนังสือลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๖๐ แจ้งว่า ตามที่คณะกรรมการการการสังคมฯ ได้รายงานผลการพิจารณาศึกษา เรื่อง ข้อเสนอแนะต่อการแก้ไข ปัญหาและอุปสรรคของคนพิการในการใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำ นั้น สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรีได้นำเรียนรองนายกรัฐมนตรี (พลเรือเอก อนุพงษ์ พิศาลพัฒนาศัย) และรองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) ทราบแล้ว พร้อมส่งเรื่องให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และกระทรวงคมนาคม เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาแล้ว อย่างไรก็ตาม สิทธิในการเดินทางถือเป็นสิทธิมนุษยชนของพลเมืองทุกคน การกระทำหรือไม่กระทำใด ๆ จนเป็นเหตุให้เกิดการจำกัดสิทธิในการเดินทาง อาจเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนของพลเมืองได้ และการให้บริการของสายการบินของประเทศไทยยังมีความสำคัญต่อชื่อเสียงและภาพพจน์ของประเทศไทยด้วย ดังนั้นทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรช่วยกันพิจารณาศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของการเดินทางโดยสายการบินต้นทุนต่ำของคนพิการร่วมกันให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป

๒.๔.๒ สถานการณ์ สภาพปัญหาและการดำเนินงานของหน่วยงาน

๒.๔.๒.๑ ภาคีเครือข่ายขนส่งมวลชนทุกคนต้องขึ้นได้ (Transportation For All : T4A)

(๑) ประเด็น “คนพิการช่วยตัวเองไม่ได้ ต้องมีผู้ติดตาม” จากประสบการณ์คนพิการทางการเคลื่อนไหวได้ซื้อบัตรโดยสารเครื่องบินของสายการบินเวียดเจ็ทแอร์ เพื่อเดินทางไปเชียงใหม่ ผ่านแอปพลิเคชันที่เป็นตัวแทนจำหน่ายทราเวลโลก้า แต่เนื่องด้วยไม่ได้ใส่ข้อมูลคนพิการลงไป จึงได้โทรศัพท์เข้าไปแจ้งที่ศูนย์บริการลูกค้า (Call Center) ของสายการบินเวียดเจ็ทแอร์ โดยเจ้าหน้าที่สายการบินได้แจ้งว่าหากไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้สายการบินไม่ให้ขึ้นเครื่องคนเดียวต้องมีผู้ติดตามไปด้วย จึงต้องเปลี่ยนรูปแบบการเดินทางไปซื้อตั๋วรถไฟ เพื่อเดินทางไปเชียงใหม่แทน

(๒) ประเด็น “สายการบินไม่บริการคนพิการที่เดินขึ้นเครื่องไม่ได้” ปัญหาการเดินทางด้วยเครื่องบินของคนพิการ ซึ่งคนพิการยังถูกเลือกปฏิบัติมาโดยตลอด ส่วนใหญ่คนพิการจะสำรองบัตรโดยสารเครื่องบินผ่านแอปพลิเคชัน และจะไปเกิดปัญหาเมื่อถึงเวลาเดินทางว่าจะสามารถเดินทางได้หรือไม่ ซึ่งสายการบินมักมีคำถามว่าสามารถเดินขึ้นเครื่องบินได้เองหรือไม่ เป็นคำถามที่ไม่ควรถามผู้โดยสาร เนื่องจากคนพิการที่นั่งวีลแชร์มาก็ต้องมีความต้องการใช้บริการเคบินวีลแชร์ (Cabin Wheelchair) และบริการรถไฮลิฟท์ (Hi - Lift) เพื่อขึ้นลงเครื่องบิน ควรเป็นหน้าที่ของสายการบิน ที่จะต้องแจ้งว่ามีบริการหรือไม่ หลายกรณีที่สายการบินปฏิเสธไม่ให้คนพิการ

เดินทาง เป็นปัญหาจากการไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก แต่มักถูกอ้างว่าเป็นเรื่องความปลอดภัย ทั้งนี้ T4A ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการฝึกอบรมให้กับเจ้าหน้าที่ของสายการบินหนึ่ง ทำให้เจ้าหน้าที่ของสายการบินมีความคุ้นเคยกับคนพิการ ได้แลกเปลี่ยนมุมมองระหว่างเจ้าหน้าที่สายการบินและคนพิการ เกิดความไว้วางใจและทราบแนวทางที่จะปฏิบัติต่อกันอย่างไร

(๓) ประเด็น “คนพิการใช้ห้องน้ำในสนามบินไม่ได้” กรณีท่าอากาศยานจังหวัดกระบี่ พบปัญหาเรื่องห้องน้ำคนพิการ ซึ่งสนามบินมีห้องน้ำรวม ๔ จุด มีห้องน้ำคนพิการ ๓ จุด แต่บางจุดมีเพียงป้ายไม่มีห้องน้ำ และบางจุดใช้งานไม่ได้ และจากการสอบถามได้รับทราบข้อมูลว่ามีการเสนอเรื่องให้มีการปรับปรุงซ่อมแซมห้องน้ำดังกล่าวมานานแล้วแต่ยังไม่มีความคืบหน้า จึงขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจสอบปัญหาห้องน้ำของทุกสนามบินด้วย

(๔) ประเด็น “แนวทางการนำแบตเตอรี่ขึ้นเครื่องบิน” กรณีคนพิการทางการเคลื่อนไหวที่ต้องใช้รถเข็นไฟฟ้าที่ต้องใช้แบตเตอรี่แห้ง บางสายการบินอนุญาตให้นำแบตเตอรี่ขึ้นเครื่องบินได้ แต่บางสายการบินไม่อนุญาตให้นำขึ้นเครื่องเลย จึงควรแจ้งความชัดเจนเกี่ยวกับแนวปฏิบัติและระเบียบการนำแบตเตอรี่แห้งสำหรับรถเข็นไฟฟ้าขึ้นเครื่องบิน

(๕) ประเด็น “การจัดทำอุปกรณ์อำนวยความสะดวกในสนามบิน” เห็นด้วยกับข้อเสนอให้ บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด หรือ AOT และกรมท่าอากาศยาน ต้องเข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการจัดทำอุปกรณ์อำนวยความสะดวกและฟาซิลิตี้ (facility) ในสนามบิน รวมทั้ง ควรมีมาตรการลดหย่อนทางภาษีให้กับภาคธุรกิจที่ดำเนินการในเรื่องนี้ด้วย

(๖) ประเด็น “บันไดทางลาดขึ้นลงเครื่องบิน (Ramps)” ซึ่งมีลักษณะทางลาดที่ใช้สำหรับขึ้นลงเครื่องบิน ซึ่งทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ได้ ควรมีต้นแบบสำหรับนำมาใช้ในประเทศไทย เนื่องจากต้นทุนน่าจะน้อยกว่ารถไฮลิฟท์ และใช้แก้ไขปัญหาการขาดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกขึ้นลงเครื่องบิน

(๗) ประเด็น “วิธีคิดและวิธีปฏิบัติของสายการบินต่อคนพิการ” ทุกครั้งที่ไปสนามบินคนพิการจะรู้สึกว่าเป็นเด็กและเป็นคนป่วย สายการบินควรเคารพคนพิการในฐานะที่เป็นผู้ใหญ่ที่ตัดสินใจเลือกวิถีทางการเดินทางของตนเองได้ และไม่ควรมองคนพิการว่าเป็นคนป่วย ควรมองคนพิการว่าเป็นผู้โดยสาร

(๘) ประเด็น “บริการพื้นฐานสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุ” ควรกำหนดไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน เพื่อเป็นบริการพื้นฐานที่สายการบินต้องจัดให้มี ไม่ใช่บริการพิเศษ นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้คนพิการได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินการในฐานะผู้มีประสบการณ์โดยตรง เพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่ดีที่สุดและแก้ไขปัญหารื่องนี้ให้ได้เร็วที่สุด

(๙) ประเด็น “คนพิการต้องการสิทธิในการเดินทางไม่ต่างกับคนอื่น ๆ ในสังคม” ไม่ได้ต้องการความเป็นพิเศษ แต่คนพิการก็ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับการเดินทางโดยสายการบินมาโดยตลอด ถูกละเมิดสิทธิในทุกๆ วัน ปัญหาดังกล่าวกระทบถึงเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อชาวต่างชาติมาประเทศไทยเกิดความไม่สะดวก กลับไปก็นำไปพูดต่อ ๆ กันไป ดังนั้น ภาคเอกชนและภาครัฐที่กำหนดนโยบาย ควรมีความจริงจังในการแก้ไขปัญหา ซึ่งในสนามบินของประเทศไทยก็ยังมีปัญหาเรื่องการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ปัญหาเรื่องห้องน้ำ เป็นต้น

(๑๐) ประเด็น “การกำหนดกรอบระยะเวลาหรือไทม์ไลน์การแก้ไขปัญหาอย่างชัดเจน” ในฐานะผู้ที่ติดตามเรื่องนี้มาโดยตลอด ควรกำหนดไทม์ไลน์การแก้ไขปัญหาในแต่ละเรื่องให้มีความชัดเจน และเห็นผลเป็นรูปธรรมหากทุกฝ่ายร่วมมือกัน และหลังจากประชุมในครั้งนี้ ในฐานะภาคีเครือข่าย T4A จะได้จัดทำประเด็นเพื่อติดตามความคืบหน้าการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๒.๔.๒.๒ สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย

คนตาบอดยังประสบปัญหาจากการเดินทางด้วยเครื่องบิน โดยแบ่งออกได้ ๓ ส่วน ได้แก่

(๑) การเตรียมตัวเดินทาง คนตาบอดมีปัญหาการเข้าถึงเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันของ สายการบิน ซึ่งคนตาบอดยังไม่สามารถเข้าถึงเพื่อทำการสำรองบัตรโดยสาร เครื่องบินและเช็คอินได้ด้วยตนเอง จึงยังต้องมีคนช่วยเหลือ และเมื่อเดินทางมาถึงสนามบินสายการบินก็มักจะถามว่าสามารถเดินทางโดยลำพังได้หรือไม่ จะต้องมีคนเดินทางด้วย เนื่องจากสายการบินไม่ให้คนตาบอดเดินทางโดยลำพัง หรือต้องรอจนกว่าจะมีผู้โดยสารปกติที่สะดวกให้เดินทางไปด้วย

(๒) ระหว่างการเดินทาง เมื่ออยู่บนเครื่องบินมีหลายครั้งที่ได้รับการปฏิบัติว่าคนตาบอดต้องนั่งกับผู้โดยสารที่ยินดีจะนั่งกับคนตาบอด โดยอ้างเหตุผลเรื่องความปลอดภัย ซึ่งไม่แน่ใจว่าแนวปฏิบัติดังกล่าวเป็นนโยบายสากลหรือไม่ ที่กำหนดให้คนพิการจะต้องนั่งติดกับผู้โดยสารทั่วไปเพื่อความปลอดภัย

(๓) ภายหลังจากการเดินทาง เมื่อเครื่องบินลงสู่ภาคพื้นดิน คนตาบอดมักพบปัญหาการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ภาคพื้นดินกับเจ้าหน้าที่บนเครื่องบิน จึงทำให้ไม่มีเจ้าหน้าที่นำคนตาบอดเดินทางไปบริเวณที่จะส่งต่อไปยังการเดินทางในรูปแบบต่อไป หรือบางครั้งต้องรอจนผู้โดยสารทั้งหมดลงจากเครื่องบินก่อนและคนพิการรอลงเป็นคนสุดท้าย

๒.๔.๒.๓ สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย

(๑) ประเด็นคนหูหนวกถูกเลือกปฏิบัติ ตามที่สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย ได้ยื่นเรื่องร้องเรียนกรณีคนหูหนวกถูกเลือกปฏิบัติจากสายการบินไทยไลอ้อนแอร์ ซึ่งต่อมาสมาคมได้รับบัตรโดยสารฟรีจากสายการบินไทยไลอ้อนแอร์ แต่ส่งถึงประธานคณะกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ สมาคมจึงได้ส่งขึ้นไปยังกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) และกรณีดังกล่าวก็ยังไม่ทราบความคืบหน้าแต่อย่างใด

(๒) ประเด็นสายการบินมักจัดผู้ดูแลให้กับคนหูหนวก โดยไม่ได้ถามคนหูหนวกว่าต้องการคนดูแลหรือไม่ ซึ่งคนหูหนวกสามารถเดินทางได้ด้วยตนเอง ไม่จำเป็นต้องมีคนดูแล และกรณีที่คนหูหนวกได้เดินทางเป็นหมู่คณะ มีทั้งคนหูดีและคนหูหนวก ก็กลับได้นั่งแยกกัน ซึ่งเวลาที่คนหูหนวกไม่ต้องการคนดูแลสายการบินก็จัดคนดูแลให้ แต่เมื่อคนหูหนวกเดินไปเป็นคณะควรได้นั่งอยู่ใกล้ ๆ เพื่อช่วยให้สื่อสารกันได้ แต่กลับจัดให้นั่งแยกกัน

๒.๔.๒.๔ สมาคมสหภาพการทุกประเภทแห่งประเทศไทย

(๑) เจ้าหน้าที่สายการบินปฏิเสธการใช้บริการสำรองบัตรโดยสารเครื่องบินของสหภาพการ โดยโทรศัพท์ผ่านทางศูนย์บริการลูกค้า หรือ Call Center หากเจ้าหน้าที่สายการบินรู้ว่าเป็นสหภาพการก็มักจะถูกปฏิเสธทันที สหภาพการจึงมักจะสำรองบัตรโดยสารเครื่องบินผ่านแอปพลิเคชัน และสายการบินจะรู้ว่าเป็นสหภาพการเมื่อไปเข้ารับการตรวจบัตรโดยสารหรือเช็คอิน (Check-In) เพื่อขึ้นเครื่องบินก็อาจจะไม่ถูกปฏิเสธการเดินทาง

(๒) แนวปฏิบัติของสนามบินและสายการบินที่ยังมีความแตกต่างกัน การตีความกฎระเบียบขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (The International Civil Aviation Organization : ICAO) ของแต่ละสายการบินแตกต่างกัน จึงส่งผลให้มีนโยบายต่างกัน เช่น จากที่เคยเดินทางไปเชียงใหม่ได้นำน้ำหอม ขนาดเกิน ๑๐๐ มิลลิกรัม ซึ่งขาไปสามารถนำเข้าไปได้ แต่ในขากลับน้ำหอมดังกล่าวถูกใช้ไปแล้ว กลับไม่สามารถนำเข้าไปได้ ถือเป็นตัวอย่างของการไม่มีมาตรฐานเดียวกัน ดังนั้น แนวปฏิบัติที่ยังมีความแตกต่างกันในแต่ละสนามบิน แต่ละเที่ยวบิน แสดงให้เห็นว่าระบบการบินของประเทศไทยยังขาดมาตรฐานและขาดการปฏิบัติที่เป็นระบบ

๒.๔.๒.๕ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.)

(๑) ประเด็นเรื่องร้องเรียนของสมาคมคนหูหนวก กรณีคนหูหนวกถูกเลือกปฏิบัติจากสายการบินไทยไลอ้อนแอร์ เป็นการรับเรื่องต่อจากคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ซึ่งส่งต่อไปที่ พก. จำนวน ๒ เรื่อง กรณีของสายการบินนกแอร์และสายการบินไทยไลอ้อนแอร์ ซึ่งได้นำเรื่องเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ และได้เชิญผู้แทนจากสายการบินไทยไลอ้อนแอร์ และสายการบินนกแอร์เข้าชี้แจง ในกรณีของสายการบินนกแอร์เป็นกรณีปฏิเสธคนตาบอดไม่ให้เดินทางโดยลำพัง และกรณีสายการบินไทยไลอ้อนแอร์เป็นกรณีการจำกัดจำนวนคนหูหนวก จากทั้งหมด ๑๒ คน ให้เดินทางในเที่ยวบินนั้นเพียง ๑๐ คน เหลืออีก ๒ คนไม่ให้เดินทาง ทั้งที่ซื้อบัตรโดยสารแล้ว ซึ่งสายการบินทั้งสองแห่งได้ชี้แจงว่าเจ้าหน้าที่ภาคพื้นดินเข้าใจผิด กรณีคนพิการ ที่สามารถขึ้นเครื่องเองได้ ไม่ต้องมีผู้ดูแลมาด้วย ทั้งกรณีคนตาบอดและคนหูหนวก ถือว่าไม่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ซึ่งกรณีที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ หมายถึง คนที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้ ได้แก่ คนพิการ ที่นั่งวีลแชร์ โดยสายการบินจะจำกัดจำนวนผู้โดยสารที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ตามขนาดของเครื่องบินในเที่ยวบินนั้น ๆ และได้นำเสนอระเบียบปฏิบัติของสายการบินที่ประกาศใช้ใหม่มาพร้อมกับคณะกรรมการด้วยแล้ว

(๒) การแก้ไขปัญหา กรณีสายการบินนกแอร์ได้จ่ายเงินค่าบัตรโดยสารคืนให้กับคนตาบอดแล้ว แต่กรณีสายการบินไทยไลอ้อนแอร์ ซึ่งคนหูหนวกขอให้ชดเชยจากกรณีดังกล่าว ในเบื้องต้นสายการบิน ได้ส่งบัตรโดยสารมาให้สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทยแล้ว แต่จากการประสานงานทราบว่าสมาคมต้องการให้สายการบินชดเชยค่าเสียหาย ค่าโรงแรม และค่าเดินทางที่ต้องจ่ายเพิ่มจากกรณีดังกล่าว คณะอนุกรรมการในฐานะตัวกลางที่จะสื่อสารระหว่างผู้แทนของสายการบินไทยไลอ้อนแอร์และคนหูหนวก ซึ่งสายการบินได้ยืนยันว่าสามารถชดเชยได้เพียงบัตรโดยสารฟรีเท่านั้น ดังนั้น หากคนหูหนวกยังไม่ยอมรับ ก็จะต้องเข้าสู่กระบวนการตกลงกันของคู่กรณีต่อไป จากกรณีเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ถือเป็นสิ่งที่ พก. ดำเนินการช่วยเหลือคนพิการในรูปของ

คณะอนุกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ ซึ่งปฏิบัติหน้าที่แทน คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ โดยมีอำนาจตามกฎหมาย และคำสั่ง ถือเป็นที่สุด โต้แย้งไม่ได้

๒.๔.๒.๖ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

กรณีเรื่องร้องเรียนของคนพิการที่ถูกเลือกปฏิบัติจากสายการบินต้นทุนต่ำ จำนวน ๒ เรื่อง ซึ่งคณะกรรมการสิทธิฯ ส่งมายังกรมคุ้มครองสิทธิเพื่อพิจารณา นั้น กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้พิจารณาจากกฎหมายและสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน คือ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ โดยกฎหมายภายในประเทศ แบ่งออกเป็น ๒ ด้าน คือ (๑) กฎหมายเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ซึ่ง พก.รับผิดชอบ จึงได้ส่งเรื่องให้ พก.พิจารณาในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก และ (๒) กฎหมายเกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกในการเดินทางโดยสายการบิน ตลอดจนการคุ้มครองสิทธิผู้โดยสารในการให้บริการของสายการบิน ซึ่งสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ จึงได้ส่งเรื่องต่อให้สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย อย่างไรก็ตาม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้พิจารณาเรื่องร้องเรียนตามอำนาจหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน หากเรื่องใดที่ยังเป็นช่องว่างไม่มีหน่วยเฉพาะรับผิดชอบโดยตรง ก็จะพยายามเข้าไปเพิ่มเติม แต่หากมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยเฉพาะจะส่งเรื่องไปให้หน่วยงานนั้น ๆ ทั้งนี้ ด้านนโยบายเชิงบริหาร จะมีกระบวนการรายงานต่อนายกรัฐมนตรีในทุกสัปดาห์ ซึ่งสามารถใช้กลไกดังกล่าวเสนอแนะไปได้ เพื่อใช้อำนาจในทางบริหารสั่งการไปยังหน่วยงานนั้น เพื่อเสนอให้มีการปรับปรุงกลไก มาตรการ และกฎหมายที่ยังมีปัญหาอยู่ได้

๒.๔.๒.๗ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มีการพิจารณาเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้บริการสายการบินต้นทุนต่ำของคนพิการ จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่ (๑) กรณีสายการบินนกแอร์ยกคนพิการลงจากเครื่องบิน ซึ่งญาติที่เดินทางไปกับคนพิการเห็นว่าเป็นวิธีการที่ไม่ปลอดภัย และ (๒) กรณีที่คนพิการถูกปฏิเสธการเดินทาง เนื่องจากเป็นคนพิการทางการเคลื่อนไหว สายการบินยืนยันว่าต้องมีผู้ช่วยหากไม่มีจะไม่สามารถเดินทางได้ จึงได้พิจารณา ๒ กรณีรวมกัน โดยเชิญผู้ถูกร้องและผู้ร้อง รวมทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูล ในเบื้องต้นสรุปได้ว่าการให้บริการกับคนพิการของสายการบินต้นทุนต่ำยังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน และจะได้จัดทำข้อเสนอแนะให้กำหนดมาตรฐานที่ชัดเจน เพื่อให้สายการบินต้นทุนต่ำปฏิบัติได้เหมือนกัน รวมทั้งกรณีปัญหาการขาดอุปกรณ์อำนวยความสะดวกเพื่อให้บริการคนพิการขึ้นลงเครื่องบินหรือรถไฮลิฟท์ ซึ่งท่าอากาศยานมิให้เช่าแต่คิดค่าใช้จ่ายต่อครั้งสูงมาก ซึ่งควรเป็นหน้าที่ของท่าอากาศยานหรือไม่ ที่ต้องจัดบริการให้กับสายการบิน เนื่องจากสายการบินต้นทุนต่ำไม่สามารถจัดทำได้เอง ในแง่ของงบประมาณ ท่าอากาศยานจึงควรเป็นผู้ให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้สายการบินได้นำไปให้บริการผู้โดยสารร่วมกัน ทั้งนี้ อยู่ระหว่างการรวบรวมและประมวลข้อมูลดังกล่าวเพื่อเสนอคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเพื่อพิจารณาต่อไป

๒.๔.๒.๘ สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย

(๑) สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยอยู่ระหว่างการจัดทำมาตรฐานให้สอดคล้องกับการบินพลเรือนระหว่างประเทศ ซึ่งจะต้องดูแลผู้โดยสารทั้งหมดทั้งผู้โดยสารปกติและผู้โดยสารที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ ทั้งนี้ จะได้นำความคิดเห็นของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไปประกอบการดำเนินการจัดทำมาตรฐานต่อไป กรณี ไฮลิฟท์ ก็มีศึกษาเรื่องค่าบริการอยู่เช่นเดียวกัน ต้องพิจารณาว่าค่าใช้จ่ายควรเป็นของหน่วยงานใด หากมีข้อมูลจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมาสนับสนุนเพิ่มเติมก็จะช่วยยืนยันว่าควรเป็นท่าอากาศยานที่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายดังกล่าว

(๒) กรณีสายการบินนกแอร์ที่มีปัญหาความล่าช้าจากตารางการบินบ่อยครั้ง ได้แจ้งให้สายการบินปรับตารางการบินให้สอดคล้องกับความเป็นจริงและความหนาแน่นทางการจราจรการบินแล้ว

(๓) สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยอยู่ระหว่างการร่างแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเดินทางอากาศ โดยมีส่วนที่เกี่ยวกับคนพิการ จำนวน ๓ มาตรา ได้แก่ (๑) การเก็บค่าโดยสารคนพิการ (๒) หลักการห้ามปฏิเสธผู้โดยสารที่เป็นคนพิการ ยกเว้นที่มีกฎหมายลำดับรองกำหนดไว้ และ (๓) บทลงโทษการปฏิเสธคนพิการที่ไม่เป็นไปตามกฎหมาย รวมทั้ง มีการร่างมาตรฐานเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ซึ่งเป็นกฎหมายลำดับรองของกฎหมายว่าด้วยการเดินทางอากาศที่อยู่ระหว่างแก้ไขดังกล่าว เมื่อกฎหมายดังกล่าวมีผลบังคับใช้ก็จะมีฐานอำนาจ ในการออกกฎหมายลำดับรองต่อไป ซึ่งจะได้จัดทำมาตรฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและจะได้เชิญสายการบินและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาร่วมกันเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด

๒.๔.๒.๙ กรมท่าอากาศยาน

กรณีปัญหาห้องน้ำของท่าอากาศยานกระบี่ ขอชี้แจงว่าในปัจจุบันมีงานปรับปรุงซ่อมแซมห้องน้ำภายในท่าอากาศยานกระบี่ ซึ่งมีทั้งส่วน ที่ปรับปรุง ขยายพื้นที่ และเปลี่ยนตำแหน่ง จึงอาจจะเกิดความขัดข้องเล็กน้อย เรื่องป้ายบอกทางห้องน้ำอาจจะยังไม่ได้แก้ไขให้ตรงตามตำแหน่งใหม่ที่มีการปรับปรุง ทั้งนี้ กรมท่าอากาศยานพร้อมรับไปตรวจสอบแก้ไข ทั้งประเด็นทางลาด ผิวสัมผัส และห้องน้ำ ของท่าอากาศยาน ซึ่งในปัจจุบันอยู่ระหว่างการจัดทำแบบเพื่อจัดซื้อจัดจ้างปรับปรุงห้องน้ำของท่าอากาศยานด้วย

๒.๔.๒.๑๐ บริษัท ไทยแอร์เอเชีย จำกัด

สายการบินไทยแอร์เอเชีย มีความต้องการพัฒนา และปรับปรุงบริการอยู่ตลอดเวลา สายการบินคำนึงอยู่เสมอว่าไม่มีคนพิการ มีแต่สิ่งแวดล้อมเท่านั้นที่ทำให้เกิดความพิการขึ้น

(๑) สิ่งที่สายการบินดำเนินการไปแล้ว คือ (๑) การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ฝึกอบรมการใช้รถเข็น การดูแลคนพิการ ในเบื้องต้นจัดอบรมการดูแลผู้โดยสารที่นั่งวีลแชร์ คนหูหนวก และคนตาบอด (๒) การให้บริการอุปกรณ์ วีลแชร์และรถไฮลิฟท์ ซึ่งขณะปัจจุบันสายการบินมีไฮลิฟท์ที่ท่าอากาศยานดอนเมือง เพียง ๑ ตัวเท่านั้น นอกนั้นต้องจัดเช่าเพิ่มเติม และ (๓) ทำ

กิจกรรมเพื่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) การจ้างคนพิการทำงานในสถานที่
ท่องเที่ยวต่าง ๆ

(๒) สิ่งที่สายการบินจะดำเนินการต่อไป คือ กรณีข้อเสนอของคนตาบอด
ในการพัฒนาเว็บไซต์และแอปพลิเคชันของสายการบินเพื่อให้คนตาบอดเข้าถึงได้ ทั้งนี้ สายการบิน
จะได้นำไปศึกษาและปรับปรุงต่อไป รวมถึงการจัดทำเอกสารด้านความปลอดภัยเป็นอักษรเบรลล์
ก็น่าจะสามารถดำเนินการได้เช่นกัน

(๓) สิ่งที่สายการบินยังมีข้อจำกัด คือ เรื่องรถวีลแชร์ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน
คนพิการและผู้สูงอายุที่ต้องการใช้บริการวีลแชร์ในสนามบินจำนวนมากขึ้น แม้สายการบินมีวีลแชร์
ให้บริการโดยไม่คิดค่าธรรมเนียมแล้ว แต่ก็ยังมีจำนวนไม่เพียงพอ จึงเสนอให้ท่าอากาศยาน
มีศูนย์บริการให้ผู้โดยสารสามารถยืมวีลแชร์ใช้ขึ้นเข้าประตูขึ้นเครื่องบิน เพื่อเป็นช่องทางหนึ่ง
ที่จะให้บริการเพิ่มเติม สำหรับกรณีรถไฮลิฟท์ซึ่งสายการบินมีอยู่ที่สนามบินดอนเมืองแห่งเดียว
ส่วนสนามบินอื่น ๆ จะจัดเช่าจากสนามบินนั้น ๆ แต่ราคาเช่าตอนนี้มีราคาสูงมาก ซึ่งสนามบินควร
มีรถไฮลิฟท์ไว้ให้บริการ และขอให้ทุกฝ่ายได้เห็นภาพรวมและช่วยกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว
เพื่อให้ทุกคนสามารถเดินทางได้อย่างสะดวก

๒.๔.๒.๑๑ บริษัท ไทยสมายล์แอร์เวย์ จำกัด

สายการบินไทยสมายล์มีบริการผู้โดยสารที่เป็นคนพิการและผู้โดยสาร
ที่ต้องการความช่วยเหลือเพิ่มเติม โดยติดตั้งวีลแชร์คนพิการในห้องโดยสาร (Wheelchair in Cabin)
บนเครื่องบินทุกลำ พร้อมทั้งจัดทำคู่มือแนะนำด้านความปลอดภัย (Safety Instruction)
รูปแบบภาษาเบรลล์ เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้คนตาบอด และให้พนักงานแนะนำขั้นตอน
ระเบียบด้านความปลอดภัยบนเครื่องบินด้วยภาษามือเพื่อคนหูหนวกด้วย

๒.๔.๒.๑๒ บริษัท ไทย ไลอ้อน เมนทารี จำกัด

(๑) สายการบินได้ปรับเนื้อหาในคู่มือที่เกี่ยวข้องกับแนวทางปฏิบัติ
ต่อการเดินทางของคนพิการ และเน้นย้ำในการฝึกอบรมพนักงานทั้งพนักงานต้อนรับบน
เครื่องบินและพนักงานภาคพื้น โดยเฉพาะกรณีผู้โดยสารคนตาบอดและคนหูหนวก สามารถเดินทาง
ได้โดยลำพังและไม่จำกัดจำนวน หากสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และสามารถขึ้นลงเครื่องได้
เพื่อแก้ไขปัญหาการปฏิเสธผู้โดยสารที่เป็นคนตาบอดและหูหนวก

(๒) ประเด็นการนำแบตเตอรี่แห่งของรถวีลแชร์ไฟฟ้าขึ้นเครื่องบิน
สายการบินไทย ไลอ้อนแอร์ จะให้ผู้โดยสารแยกแบตเตอรี่แห่งออกจากรถเข็นไฟฟ้า
เพื่อนำแบตเตอรี่ขึ้นเครื่องบินได้ ส่วนวีลแชร์ไฟฟ้านำลงใต้ท้องเครื่องบิน

(๓) ประเด็นแอปพลิเคชันเพื่ออำนวยความสะดวกในการสำรองบัตร
โดยสารเครื่องบิน และการจัดทำคู่มือแนะนำด้านความปลอดภัยที่เป็นอักษรเบรลล์ให้คนตาบอด
จะได้นำเสนอผู้บริหารต่อสายการบิน เพื่อพิจารณาดำเนินการปรับปรุงบริการดังกล่าวต่อไป

๒.๔.๓ ข้อเสนอแนะต่อแนวทางแก้ไขปัญหา

(๑) กรณีคนตาบอดไม่สามารถเข้าถึงแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ได้นั้น เกิดจาก
การออกแบบแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ที่ไม่ครอบคลุมคนพิการไม่สามารถใช้งานได้ ซึ่งปัญหา

การจัดทำแอปพลิเคชันหรือเว็บไซต์ของบริการภาครัฐและเอกชนไทย เกินกว่าร้อยละ ๙๐ ไม่เป็นมิตรกับคนพิการ ซึ่งอาจจะเกิดจากความไม่รู้ ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขได้ง่ายด้วยเทคโนโลยี หากทุกสายการบินปรับปรุงเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ก็จะช่วยให้มีลูกค้าเพิ่มมากขึ้น

(๒) คนพิการและสายการบินมีข้อจำกัดคนละเรื่อง คนหูหนวกต้องการสื่อสารกับคนหูหนวกและคนที่เดินทางไปด้วยกันเป็นกลุ่ม ซึ่งคล้ายกับคนตาบอดเวลาเดินทางเป็นกลุ่มก็เช่นเดียวกัน ซึ่งสายการบินมักจะอ้างว่าที่นั่งติดกันไม่มี จำเป็นต้องแยกกัน ซึ่งควรต้องมีการศึกษาเรื่องนี้อย่างจริงจัง

(๓) ปัญหาของสายการบินนกกแอร์ที่มักพบปัญหาความล่าช้าของเที่ยวบินบ่อยครั้ง และปัญหาการเปลี่ยนแปลงสถานที่ขึ้นเครื่องจนเกิดความสับสนให้กับผู้โดยสาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อและเกิดความเสียหายอย่างยิ่งต่อผู้ใช้บริการ จึงขอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปดูแลแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง

(๔) ปัญหาและอุปสรรคของคนพิการในการเดินทางโดยเครื่องบินที่ยังเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัจจุบันมีพัฒนาการของการแก้ไขปัญหาไปในทิศทางที่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามควรต้องมีความจริงจังในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้หมดไป เพื่อช่วยให้คนพิการสามารถเดินทางได้ด้วยตัวเองอย่างเป็นอิสระ

(๕) สายการบินควรมีหลักเกณฑ์และมาตรฐานในการปฏิบัติที่ตรงกัน และขอให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้จัดส่งผลการพิจารณากรณีสายการบินต้นทุนต่ำมายังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนเพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินงานเรื่องดังกล่าวต่อไป

(๖) กรณีการแนะนำระบบความปลอดภัยบนเครื่องบินโดยเจ้าหน้าที่สายการบิน คนหูดีสามารถเข้าถึงมาตรการความปลอดภัยดังกล่าวได้ แต่คนหูหนวกไม่สามารถเข้าถึงได้ ดังนั้นสายการบินควรจัดทำซับไตเติล (subtitle) เป็นข้อความบรรยายที่วิบนจอทีวีบนเครื่องบิน เพื่อให้คนหูหนวกได้เข้าถึงข้อมูลและได้รับบริการที่เท่าเทียมกับผู้โดยสารคนอื่น ซึ่งนอกจากจะเป็นประโยชน์กับคนหูหนวกแล้ว คนทั่วไปก็ได้รับประโยชน์ด้วย

(๗) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ (๑) ผู้ควบคุมกฎระเบียบ คือสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย ซึ่งต้องกำกับดูแลงานด้านการบินของประเทศไทยทั้งหมด (๒) ผู้ที่อำนวยความสะดวกในสนามบิน คือ กรมท่าอากาศยาน และ AOT และ (๓) ผู้ให้บริการ คือ สายการบิน ซึ่งทุกฝ่ายต้องร่วมรับผิดชอบกับคนพิการ และประเด็นการสื่อสารเป็นเรื่องสำคัญ ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสื่อสารให้เกิดความเข้าใจ หากทุกคนอยู่บนพื้นฐานความเข้าใจก็จะสามารถแก้ไขปัญหาได้ รวมทั้ง ควรเสนอมาตรฐานการทางภาษีสำหรับสายการบินที่ดำเนินการอันเป็นประโยชน์ต่อคนพิการด้วย

(๘) บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด หรือ AOT และกรมท่าอากาศยาน ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบสนามบินต่างๆ ต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกหรือฟาซิลิตี้ (facility) ในสนามบิน เช่น รถไฮลิฟท์ รถวีลแชร์ เป็นต้น

(๙) เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและสร้างให้เกิดความเท่าเทียมในการเข้าถึงการเดินทางให้กับผู้โดยสารทุกคนรวมถึงคนพิการในทุกสนามบิน และเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับคนทั้งมวล หรือ Tourism for All นั้น ท่าอากาศยานทุกแห่งก็ต้องเอื้อให้คนพิการและผู้สูงอายุใช้บริการการเดินทางโดยสายการบินได้ดี ทั้งนี้ AOT มีรายได้จากการบริหารจัดการท่าอากาศยานนานาชาติ ซึ่งมีรายได้ต่อปีจำนวนมากก็สามารถนำเงินส่วนหนึ่งมาจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกของสนามบิน เนื่องจาก AOT เป็นรัฐวิสาหกิจในกำกับของรัฐ ควรนำรายได้มาสร้างความเป็นธรรมและเท่าเทียมให้เกิดขึ้นกับสังคม และกรมท่าอากาศยาน ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงคมนาคม มีรายได้จากการตั้งงบประมาณ ก็ควรเสนอตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกในสนามบินทุกแห่งในความรับผิดชอบเช่นกัน

(๑๐) สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย ในฐานะเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลสายการบิน เป็นผู้คุมกฎระเบียบต่าง ๆ เรื่องการบินในประเทศไทย เป็นหน่วยงานออกใบอนุญาตการบินให้กับสายการบินทุกสายการบินที่บินผ่านน่านฟ้าไทย ซึ่งที่ผ่านมาทำให้ความสำคัญใน ๒ เรื่องคือ เรื่องความปลอดภัยและเรื่องความมั่นคง แต่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องการเข้าถึงสำหรับคนทุกกลุ่ม(Accessibility for all) จึงควรศึกษามาตรฐานขององค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศว่ามีกฎระเบียบเกี่ยวกับเรื่องนี้อย่างไร และในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ดูแลเรื่องออกใบอนุญาตซึ่งมีอำนาจในการกำกับดูแลสายการบิน ควรเชิญสายการบินเพื่อนำปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มาร่วมกันแก้ไขปัญหาให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันเกิดผลเป็นรูปธรรมรวมทั้ง

(๑๑) สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยควรเข้าไปดูแลทั้งสายการบินและกิจการท่าอากาศยานด้วยให้มีมาตรฐานว่าด้วยกิจการท่าอากาศยาน เมื่อก็มีมาตรฐานดังกล่าวแล้วก็มี ความชอบธรรมในการขอตั้งงบประมาณและดำเนินการ นอกจากนี้ AOT ซึ่งมีผลกำไรสูง จึงควรนำเงินบางส่วนมาดำเนินการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกในท่าอากาศยาน ส่วนกรมท่าอากาศยาน ถึงแม้จะใช้งบประมาณแผ่นดินก็มีความชอบธรรมที่จะเสนอตั้งงบประมาณเพื่อนำมาดำเนินการเช่นกัน

(๑๒) สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยควรเร่งดำเนินการจัดทำแนวทางหรือมาตรฐานการปฏิบัติของสายการบิน เพื่อไม่ให้ประเทศไทยเสียโอกาสทางเศรษฐกิจ จากการที่คนต่างชาติเข้ามาใช้บริการและลงทุนในประเทศไทย ซึ่งปัญหานี้มักถูกมองเป็นภาระสังคมและเป็นภาระของรัฐ ไม่มองว่าเป็นการลงทุนซึ่งมีผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ การลงทุนที่ได้ลูกค้าเพิ่มได้ภาพลักษณ์ที่ดี บริษัทข้ามชาติหลายบริษัทถือเป็นยุทธศาสตร์การสร้างข้อได้เปรียบทางธุรกิจ ดังนั้น ภาคเอกชนและภาครัฐไทยจึงควรนำประเด็นดังกล่าวมาพิจารณาด้วย

(๑๓) ควรพิจารณาความชัดเจนประเด็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวก กรณีที่ต้องอยู่ในความรับผิดชอบของสายการบิน เช่น ข้อมูล แอปพลิเคชัน และการให้บริการโดยพนักงาน เป็นต้น ซึ่งหลายเรื่องที่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงรถไฮลิฟท์ ควรอยู่ในความรับผิดชอบของกรมท่าอากาศยาน และ AOT ทั้งนี้ สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย ต้องกำกับดูแลให้มีความเชื่อมโยงกับนโยบายของรัฐบาล “ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง”

(๑๔) กรมท่าอากาศยานให้ข้อมูลว่า สนามบินที่อยู่ในการดูแลของ AOT ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจ จำนวน ๖ แห่ง ได้แก่ ดอนเมือง สุวรรณภูมิ เชียงใหม่ เชียงราย ภูเก็ต และหาดใหญ่ และสนามบินที่อยู่ในการดูแลของกรมท่าอากาศยานซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ จำนวน ๒๘ แห่ง ในส่วนของกรมท่าอากาศยาน ได้รับจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน ไม่มีผลกำไร รายได้จากค่าเช่าที่ภายในสนามบินต้องส่งคืนเป็นรายได้แผ่นดินภายใต้ระเบียบที่ราชพัสดุ ทั้งนี้ กรมท่าอากาศยานจะได้รับข้อเสนอแนะเรื่องการตั้งงบประมาณเพื่อดำเนินการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกในสนามบินภายใต้การดูแลของกรมท่าอากาศยานเพื่อไปประกอบการพิจารณาดำเนินการต่อไป

(๑๕) สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย ให้ข้อมูลว่า เรื่อง รถไฮลิฟท์ ตามกฎกระทรวงกำหนดลักษณะ หรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการ ในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ และบริการขนส่ง เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของสายการบิน ดังนั้น ข้อเสนอให้ AOT และกรมท่าอากาศยาน เป็นผู้ให้บริการ รถไฮลิฟท์ ในท่าอากาศยาน ควรมีการแก้ไขปรับปรุงกฎกระทรวงคมนาคมดังกล่าว ด้วย ซึ่งในขณะนี้ สำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทยอยู่ระหว่างการพิจารณาการเก็บค่าบริการของท่าอากาศยาน โดยจะพิจารณาให้สอดคล้องต้นทุนที่แท้จริง

(๑๖) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) ให้ข้อมูลว่า กฎกระทรวงคมนาคม ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งออกตามความ ในมาตรา ๓๗ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ ข้อ ๑๐ กำหนด ให้เจ้าของอากาศยานขนส่งต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก จำนวน ๙ รายการ รวมถึง ไฮลิฟท์ จึงเห็นด้วยกับผู้แทนสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย หากจะกำหนดให้ท่าอากาศยานเป็นหน่วยงานรับผิดชอบ จำเป็นต้องแก้ไขกฎกระทรวงนี้ด้วย และการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายการเดินทางอากาศ ก็ควรกำหนดเรื่องนี้ไว้ด้วย โดยให้มีการออกกฎกระทรวงเพื่อให้กรมท่าอากาศยานและ AOT ออกทุนเพื่อดำเนินการเรื่องการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและรถไฮลิฟท์ เพื่อให้สายการบินมาใช้บริการหรือให้เช่าในราคา ที่เป็นธรรม ดังนั้น จึงควรแก้ไขปรับปรุงกฎกระทรวงเดิมและกำหนดให้ชัดเจนในกฎหมายใหม่ด้วย

บทที่ ๓

ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ (Assistive Technology : AT)

๓.๑ ปัญหาและอุปสรรคการให้บริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ (Assistive Technology : AT)

๓.๑.๑ ความเป็นมาในการพิจารณาศึกษา

ในระยะเวลา ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมา คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้พิจารณาศึกษาภาพรวมของปัญหาและอุปสรรคที่มีผลให้เกิดความพิการอันเนื่องมาจากการสร้างขึ้นของสังคม นั่นคือ สภาพแวดล้อมโหดร้าย ไม่เป็นมิตร ไม่เป็นธรรม และไม่สามารถเข้าถึงบริการสาธารณะได้ ซึ่งนับวันยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นในสังคมและรุนแรงมากกว่าความบกพร่องทางอวัยวะหรือความสามารถของบุคคล ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่องการ จัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้วเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๐ แล้ว ต่อมาจึงได้พิจารณา ศึกษาในประเด็นที่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน และมีความจำเป็นเร่งด่วน โดยเฉพาะประเด็นปัญหาและ อุปสรรคการให้บริการสื่อ อุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศ เครื่องมือ สิ่งอำนวยความสะดวก และ อุปกรณ์เครื่องมือช่วยคนพิการ ที่จะบูรณาการครอบคลุมทุกกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งที่ผ่านมาได้เชิญ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุมและได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดซื้อ จัดจ้างอุปกรณ์ และ สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการที่ส่งผลกระทบต่อ คนพิการ จึงเห็นควรเชิญผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน ๑๗ หน่วยงาน เข้าร่วมประชุม ได้แก่ (๑) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (๒) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (๓) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (๔) สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (๕) สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (๖) สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา(๗) สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (๘) สำนักงานคณะกรรมการ ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (๙) สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ (๑๐) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (๑๑) กรมบัญชีกลาง (๑๒) สำนักงานประกันสังคม (๑๓) กรมการขนส่งทางบก (๑๔) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (๑๕) สมาคมสภา คนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย (๑๖) นางวัชรา รั้วไพบูลย์ นักวิชาการ (๑๗) นางสาวนันทนุช สุวรรณาวุธ นักวิชาการ เข้าร่วมประชุมอีกครั้ง เพื่อร่วมกันพิจารณาประเด็นปัญหาและแนวทาง ในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันให้เกิดผลเป็นรูปธรรม^๕

^๕ บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๖/๒๕๖๑ วันพุธที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๑

๓.๑.๒ สถานการณ์ สภาพปัญหาและการดำเนินงานของหน่วยงาน

๓.๑.๒.๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.)

สพฐ. มีงบประมาณที่ใช้สำหรับจัดซื้อและอุดหนุนให้กับคนพิการ ๒ ส่วน ส่วนที่หนึ่งคือ บัญชี ก. ส่วนที่ ๒ คือ บัญชี ข. และบัญชี ค. ในส่วนของบัญชี ก. คือ บัญชี ที่เกี่ยวกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกในราคาที่สูงกว่า ๒,๐๐๐ บาทขึ้นไป ส่วนบัญชี ข. และบัญชี ค. คือการจัดสรรในรูปแบบอุปถัมภ์ให้กับคนพิการเป็นรายบุคคลไม่เกินคนละ ๒,๐๐๐ บาท ซึ่งข้อมูลคนพิการที่ สพฐ. สืบได้จากระบบแผนพัฒนาการศึกษารายบุคคล (Individual Development Plan: IDP) มีจำนวนประมาณ ๑๘๐,๐๐๐ คน และในปีงบประมาณปัจจุบันได้รับจัดสรรงบประมาณเข้าสู่บัญชี ข. และบัญชี ค. จำนวน ๒๐๐ ล้านบาท ปัจจุบันได้จัดสรรงบประมาณให้แก่คนพิการไปแล้ว ๑๒๒ ล้านบาท เพื่อให้คนพิการได้นำไปจัดซื้ออุปกรณ์ในบัญชี ข. และที่เหลือประมาณ ๗๗ ล้านบาทนั้น ได้โอนให้กับคนพิการในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๒ ส่วนการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะสำหรับคนพิการนั้น งบประมาณส่วนนี้จัดอยู่ในงบประมาณของสถานศึกษาระดับจังหวัด ซึ่งสถานศึกษาของ สพฐ. ได้จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ รูปแบบสาธารณะเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เช่น ทางลาด ลิฟต์คนพิการ ที่จอดรถคนพิการ เป็นต้น

ทั้งนี้ สพฐ. ยังคงได้รับการจัดสรรงบประมาณสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะสำหรับคนพิการ บัญชี ข. และบัญชี ค. แต่ปัญหาที่พบคือ สพฐ. ไม่ได้รับงบประมาณสำหรับจัดซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกทางเทคโนโลยี สื่อบริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ สำหรับบัญชี ก. เนื่องจากพบปัญหาบุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านั้น ปัญหาการซ่อมบำรุง รวมทั้งปัญหาการยืมและคืนอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่ง สพฐ. พยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

๓.๑.๒.๒ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) มีภารกิจในการดูแลสุขภาพของประชากรในทุกกลุ่มวัย และทุกระดับ ในส่วนของงบประมาณนั้น กระทรวงสาธารณสุขได้รับการจัดสรรจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) และได้ดำเนินการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับมาลงสู่หน่วยบริการต่างๆ ทั่วประเทศ สำหรับประเด็นการให้บริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการนั้น สธ. ได้เตรียมความพร้อม ดังนี้

(๑) ด้านบุคลากร ได้จ้างพนักงานสหวิชาชีพในทุกสาขาวิชาชีพให้ครอบคลุมคนพิการทุกประเภท

(๒) ด้านสถานที่ ได้ปรับปรุงสถานพยาบาลให้สามารถอำนวยความสะดวกแก่คนพิการให้มากที่สุด เช่น การจัดสร้างห้องน้ำสำหรับคนพิการ ทางเดินสำหรับคนพิการ ระบบแสงสว่าง เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการให้มากที่สุด การจัดซื้อครุภัณฑ์ทางการแพทย์ที่เหมาะสมและเพียงพอกับทุกกลุ่มวัย

(๓) ระบบการแพทย์ปฐมภูมิ ได้ออกกฎหมายเพื่อให้ครอบคลุมทุกภาคส่วน และเกิดการบูรณาการร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นแพทย์ พยาบาล นักกายภาพ ผู้ช่วยเหลือคนไข้ และโครงการหมอครอบครัว จะเห็นได้ว่า กระทรวงสาธารณสุขมีความพยายามบูรณาการเชิงรุกให้สามารถเข้าถึง

ความต้องการของประชาชน ทุกกลุ่มอย่างทั่วถึง โดยในปีนี้กระทรวงสาธารณสุขได้รับงบประมาณจากรัฐบาล ๔,๐๐๐ ล้านบาท และจาก สปสช. เพิ่มขึ้น

ทั้งนี้ สธ. ได้จัดทำ Service Plan เป็นแผนระยะยาว ซึ่งจะเป็นโยบายขึ้นต่อประชาชนอย่างมาก ทั้งนี้ ความคาดหวังของ สธ. คือ การบูรณาการให้มีหน่วยงานกลางที่จะดูแลเรื่องเทคโนโลยีฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในรูปแบบแอปพลิเคชันระบบนัดหมายคนไข้เพื่อให้คนไข้เข้าถึงการจัดการได้ง่ายขึ้น ซึ่ง สธ. พร้อมที่จะบูรณาการกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของการจัดสรรอุปกรณ์ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องช่วยความพิการต่าง ๆ สธ. ได้จัดสรรให้ตรงตามความต้องการของคนพิการอยู่แล้ว โดยการที่นักกายภาพเสนอขอความต้องการไปยังแพทย์ และหน่วยงานเป็นผู้สั่งซื้อ จึงไม่เกิดปัญหาในการจัดซื้อที่ไม่ตรงกับความต้องการ ทั้งนี้ ปัญหาที่ สธ. ยังพบคือ ประเด็นความล่าช้าอันเนื่องมาจากการดำเนินการตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างรูปแบบใหม่ ที่ส่งผลกระทบให้การดำเนินการต้องขยายเวลาออกไป แต่ในส่วนของการกระบวนการทำงานและคุณสมบัติของอุปกรณ์เครื่องมือฯ ตรงตามความต้องการที่จะจัดซื้อไม่พบปัญหาแต่อย่างใด

๓.๑.๒.๓ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)

การจัดการศึกษาของคนพิการโดย สอศ. นั้น ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพ คือ การสร้างทางลาดสำหรับคนพิการ ห้องน้ำสำหรับคนพิการ โดยได้ดำเนินการในสถานศึกษา ทั่วประเทศจำนวน ๑๕ แห่ง การพัฒนาศูนย์บริการและสนับสนุนนักศึกษาพิการที่ได้รับงบประมาณจากกองทุนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการทั้งหมด ๑๐๐ ศูนย์ และในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ จะนำงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมาพัฒนาศูนย์ดังกล่าวให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น ในส่วนของการจัดตั้งงบประมาณสำหรับจัดซื้ออุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการนั้น สอศ. ได้จัดตั้งงบประมาณโดยอ้อม กล่าวคือ จัดตั้งงบประมาณเพื่อจัดทำสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการ โดยมอบหมายให้วิทยาลัยสารพัดช่างประดิษฐ์อุปกรณ์สำหรับคนพิการ เพื่อเป็นการลดงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างลง ซึ่ง สอศ. มีศักยภาพที่จะประดิษฐ์สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการได้และมีส่วนช่วยลดภาระด้านงบประมาณให้กับรัฐบาลได้อีกทางหนึ่ง

๓.๑.๒.๔ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)

กศน. มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ๒ ส่วน คือ (๑) สิ่งอำนวยความสะดวกสื่อบริการและความช่วยเหลืออื่นในทางการศึกษา ซึ่งอยู่ภายใต้กฎกระทรวงฯ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ กศน. ได้รับการจัดสรรงบประมาณจำนวน ๒๐ ล้านบาท ขณะนี้พบปัญหาคือ เนื่องจากโดยส่วนใหญ่แล้วนักศึกษาของ กศน. เป็นผู้ใหญ่ แต่การจัดซื้ออุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการตามบัญชีของกระทรวงนั้นเป็นของเด็กเล็ก ทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการไม่ได้มีแนวทางแก้ไข คือ ในอนาคตจะดำเนินการแก้ไขระเบียบที่เกี่ยวข้องขึ้นใหม่ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นผู้จัดซื้ออุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกไม่ต้องใช้คู่มือเพื่อให้เกิดความสะดวกและตรงตามความต้องการของคนพิการมากยิ่งขึ้น ขณะนี้ได้ดำเนินการประชุมปรึกษาหารือแล้วคาดว่าจะดำเนินการได้ภายในต้นปี พ.ศ. ๒๕๖๒ และ (๒) สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อคนพิการ เช่น ห้องน้ำสำหรับ

คนพิการ ทางลาดสำหรับคนพิการ ที่จอดรถคนพิการป้ายสัญลักษณ์ต่าง ๆ นั้น กศน. มีศูนย์ในประเทศประมาณ ๙๐๐ กว่าแห่ง ขณะนี้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการเพื่อให้คนพิการสามารถดำเนินชีวิตยังไม่เพียงพอเนื่องจากติดปัญหาด้านงบประมาณ

๓.๑.๒.๕ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.)

ภาพรวมงบประมาณ สกอ. ได้รับการจัดสรรงบประมาณมาอย่างต่อเนื่อง โดยงบประมาณปี พ.ศ. ๒๕๖๒ สกอ. ขอจัดสรรงบประมาณจำนวน ๘๙ ล้านบาท ขณะนี้ได้รับทราบข้อมูลในเบื้องต้นว่าถูกปรับลดงบประมาณลงกว่า ๓๐ ล้านบาท ทำให้เหลืองบประมาณเพียง ๕๐ ล้านบาท เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมาได้รับงบประมาณจำนวนประมาณ ๕๙ ล้านบาท เหตุผลในการถูกปรับงบประมาณลดลง อาจเนื่องมาจากนักศึกษาพิการที่เข้าสู่อุปการศึกษาระดับอุดมศึกษามีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แต่ภาพรวมนั้นนักศึกษาที่จะเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยลดลง ทั้งนี้ สกอ. มีการพัฒนาศูนย์บริการนักศึกษาพิการขณะนี้มียุทธศาสตร์กว่า ๔๐ แห่ง ซึ่ง สกอ. ได้แบ่งงบประมาณออกเป็น (๑) เงินอุดหนุนสำหรับคนพิการที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษา และ (๒) จัดสรรให้กับมหาวิทยาลัยที่เสนอโครงการเพื่อขอรับการจัดซื้อครุภัณฑ์ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการในมหาวิทยาลัยที่มีศูนย์บริการสนับสนุนสำหรับนักศึกษาพิการระดับอุดมศึกษา (Disability Support Services :DSS) ตามความต้องการของนักศึกษาพิการที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ไอแพด เป็นต้น ซึ่งจัดสรรงบประมาณในรูปแบบคณะทำงาน

นอกจากนั้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ สกอ. มีนักศึกษาพิการจำนวนทั้งสิ้น ๓,๒๕๘ คน ส่วนใหญ่จะเป็นความพิการด้านร่างกาย ด้านสุขภาพ การได้ยิน และการเห็น ทั้งนี้ ภาพรวมของการจัดซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการ จากสถิติ ๖ ปีย้อนหลัง สกอ. จัดสรรให้กับศูนย์คนพิการในสังกัด สกอ. ทั่วประเทศจำนวน ๔๐ แห่ง เป็นงบประมาณจำนวนกว่า ๕๖.๙ ล้านบาท โดยแบ่งเป็นกลุ่มมหาวิทยาลัยของรัฐเดิม กลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาวิทยาลัยราชชมงคล และมหาวิทยาลัยเอกชน อีกทั้งได้ติดตามประเมินผล รวมถึงผลักดันให้ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเห็นถึงความสำคัญในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาพิการ ไม่ว่าจะเป็นห้องน้ำสำหรับคนพิการ ทางลาดสำหรับคนพิการ รวมถึงผลักดันนโยบายต่างๆ เพื่อคนพิการ จากการติดตามพบว่ามหาวิทยาลัยทั่วประเทศได้จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม สกอ. ได้ส่งสำเนาหนังสือของสำนักงานประมาณแจ้งเวียนไปยังสถานศึกษาต่างๆ ของ สกอ. หากมีงบประมาณเหลือจ่ายในแต่ละปีสามารถจัดสรรงบประมาณเหล่านั้นเพื่อปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักศึกษาพิการได้ ซึ่งสถานศึกษาต่างๆ ได้รับทราบและดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ของนักศึกษาพิการต่อไป

นอกจากนี้ การจัดซื้อสิ่งอำนวยความสะดวกของ สกอ. จัดทำในรูปแบบคณะกรรมการโดยจัดสรรให้กับมหาวิทยาลัยเพื่อจัดสรรให้กับนักศึกษาพิการโดยตรง เช่น หากนักศึกษาคนใดต้องการใช้โน้ตบุ๊ก ไอแพด หรือเครื่องพิมพ์ สามารถยืมจากมหาวิทยาลัยได้ รวมถึงในกรณี ความลำบากในการเดินทางในพื้นที่ของมหาวิทยาลัยในจังหวัดพะเยา และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ซึ่งพื้นที่มีเนินเขา คณะกรรมการได้จัดซื้อรถกอล์ฟ เพื่ออำนวยความสะดวก

สะดวกแก่นักศึกษาพิการ ซึ่งเป็นการจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตรงกับความต้องการของนักศึกษาพิการมากที่สุด

๓.๑.๒.๖ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.)

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) มีโรงเรียนการศึกษาพิเศษในสังกัดจำนวน ๑๙ แห่ง และโรงเรียนเรียนร่วมจำนวน ๗๒๙ แห่ง มีนักเรียนพิการจำนวน ๔,๕๐๐ คน สช. ได้รับการอุดหนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาและสิ่งอำนวยความสะดวกและสื่อบริการของนักเรียนพิการซึ่งเป็นบัญชีเดียวกับ สพฐ. ในอัตราคนละ ๒,๐๐๐ บาท ต่อคนต่อปี ซึ่งที่ผ่านมาได้ดำเนินการจัดสรรให้เป็นรายปี โดยใช้งบประมาณปีละ ๘ ล้านบาท นอกจากนี้ยังพบปัญหาการคัดกรองนักเรียนพิการค่อนข้างล่าช้า เนื่องจากต้องอาศัยศูนย์การศึกษาพิเศษในการช่วยคัดกรองนักเรียนพิการ ซึ่งปัจจุบันได้มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรของโรงเรียนเอกชนในการคัดกรองนักเรียนพิการได้เอง ในส่วนของสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานศึกษาเอกชนนั้นได้มีการจัดตั้งงบประมาณในการสร้างอาคารเรียนเอง อย่างไรก็ตามโรงเรียนการศึกษาพิเศษเป็นสถานศึกษาการกุศลประเภทหนึ่งซึ่งสามารถขอรับการสนับสนุนงบประมาณการก่อสร้างอาคารเรียนและอาคารประกอบได้ แต่ในส่วนของก่อสร้างลิฟต์สำหรับคนพิการหรือการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการนั้นทางโรงเรียนการศึกษาพิเศษยังไม่ได้ส่งเรื่องเข้ามาขอจัดสรรงบประมาณกับ สช. แต่อย่างใด ซึ่งหากโรงเรียนการศึกษาพิเศษได้ตั้งเรื่องขอจัดสรรงบประมาณเข้ามาทาง สช. จะได้ตั้งคณะกรรมการเพื่อจัดตั้งงบประมาณสนับสนุนเป็นรายปีต่อไป

๓.๑.๒.๗ สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

การดำเนินงานและปัญหาอุปสรรคภารกิจคนพิการตั้งแต่เมื่อครั้งยังเป็นกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีดังนี้

(๑) นำเสนอข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม บริการสื่อสารสาธารณะ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสาร โดยให้บริการข้อมูล ข่าวสาร องค์กรความรู้ และบริการต่างๆ ของภาครัฐผ่านทางเว็บที่คนพิการเข้าถึงได้ และมีการตรวจประเมินของหน่วยงานภาครัฐให้เป็นไปตามมาตรฐาน Web Accessibility ของ World Wide Web Consortium (W3C) ด้วยเครื่องมือการตรวจสอบอัตโนมัติผ่านทางเว็บไซต์ (<https://achecker.ca/checker/index.php>) และจัดทำรายงานสรุปผลการตรวจประเมินเว็บไซต์ของแต่ละหน่วยงาน และเมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๖ ได้ขอความร่วมมือ ๒๘๓ หน่วยงานในการปรับปรุงเว็บไซต์หน่วยงานให้เป็นเว็บไซต์ที่ทุกคนเข้าถึงได้ และมีหน่วยงานที่ผ่านการตรวจประเมินเว็บไซต์ตามมาตรฐาน W3C จำนวน ๕๒ หน่วยงาน เช่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และกรมคุมประพฤติ เป็นต้น

(๒) บริการ หรือให้ยืมอุปกรณ์ และเครื่องมือเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร หรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ซึ่งสามารถให้บริการแก่คนพิการแบบรายบุคคลไปแล้วจำนวน ๙๔๔ รายและรายแบบกลุ่มจำนวน ๑๔ กลุ่ม

(๓) จัดฝึกอบรมความรู้ด้าน ICT ให้แก่คนพิการ และผู้ที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งสามารถสรุปจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรมทั้งสิ้นจำนวน ๑๕,๐๖๕ คน ประกอบด้วยคนพิการหรือผู้เกี่ยวข้อง ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส วิทยากรอาสาสมัคร และบุคลากรทางการศึกษา โดยเป็นคนพิการและผู้เกี่ยวข้อง จำนวน ๕,๗๙๙ คน

ปัญหาและอุปสรรคที่พบ ได้แก่ (๑) อุปกรณ์และเครื่องมือฯ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ เครื่องคอมพิวเตอร์แบบพกพา เครื่องแสดงอักษรเบรลล์ มีไม่เพียงพอต่อความต้องการของคนพิการ (๒) อุปกรณ์และเครื่องมือฯ ที่มีอยู่มีการเสื่อมสภาพและชำรุดทำให้ไม่สามารถนำมาใช้งานได้ ซึ่งอุปกรณ์และเครื่องมือฯ เหล่านี้ยังมีได้ทำการส่งมอบให้แก่คนพิการ และ (๓) อุปกรณ์และเครื่องมือฯ ที่มีอยู่นั้นล้าสมัย ไม่เป็นที่ต้องการของคนพิการ ทั้งนี้ ที่ผ่านมาไม่สามารถจัดหาอุปกรณ์และเครื่องมือฯ ให้มีความทันสมัยได้ เนื่องจากไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อ ยังไม่มีแนวทางในการนำอุปกรณ์และเครื่องมือกลับมาจากส่วนภูมิภาค และส่วนภูมิภาคไม่มีงบประมาณในการส่งกลับมายังกระทรวงฯ เนื่องจากคนพิการไม่มาขอรับอุปกรณ์และเครื่องมือฯ และบางรายขอสละสิทธิ์

๓.๑.๒.๘ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ได้รับสนับสนุนงบประมาณสำหรับคนพิการในรูปแบบเหมาจ่ายเป็นรายปี โดยคณะกรรมการบริหารจะจัดสรรงบประมาณเพื่อดูแลคนพิการให้ชัดเจนยิ่งขึ้นโดยการจัดสรรงบประมาณที่ได้รับการอุดหนุนมาเฉลี่ยให้กับคนพิการเป็นรายบุคคล ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ สปสช. ได้รับงบประมาณทั้งสิ้น ๗๘๗ ล้านบาท โดยเฉลี่ยให้กับคนพิการคนละ ๓,๑๐๐ บาท ทั้งนี้ไม่รวมค่ารักษาพยาบาล โดยงบประมาณในส่วนนี้จะจัดสรรไปยังหน่วยบริการซึ่งใช้สำหรับการจัดซื้อกายอุปกรณ์และเครื่องช่วยคนพิการประมาณคนละ ๑๖ บาท สำหรับการจัดซื้อกายอุปกรณ์และเครื่องช่วยคนพิการนั้นหน่วยบริการจะเป็นผู้จัดซื้อตามบัญชีรายละเอียดอุปกรณ์จำนวน ๗๖ รายการ และบริการฟื้นฟูคนพิการจำนวน ๙ รายการ ซึ่งงบประมาณที่ สปสช. ได้รับสำหรับการบริการในส่วนนี้มีความเพียงพอและเหมาะสมแล้ว

นอกจากนี้ เพื่อเป็นการสร้างการเข้าถึงและการสร้างนวัตกรรม สปสช. ยังมีงบประมาณบางส่วนสำหรับจัดตั้งกองทุนร่วมกับท้องถิ่น ซึ่งดำเนินการร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ขณะนี้ อปท. เข้าร่วมแล้วจำนวน ๔๒ แห่ง โดย สปสช. ได้จัดสรรงบประมาณลงไปยังอปท. และได้ออกระเบียบเพื่อให้ อปท. สมทบเงินเข้าสู่กองทุนดังกล่าวเท่ากับจำนวนงบประมาณที่ สปสช. อุดหนุน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ อปท. สนับสนุนกายอุปกรณ์และพัฒนานวัตกรรมต่าง ๆ เช่น กลุ่มเครือข่ายของหน่วยบริการที่เกิดการสร้างนวัตกรรมการผลิตอุปกรณ์บางประเภทที่เหมาะสมกับคนพิการซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่คนในท้องถิ่นเป็นอย่างมาก กองทุน สปสช. ร่วมกับท้องถิ่นนี้แตกต่างจากระบบเดิมคือการเปิดกว้างให้สามารถสร้างการวิจัยได้ และงบประมาณในกองทุนดังกล่าวยังสามารถหนุนเสริมให้กับเครือข่ายคนพิการ สมาคมคนพิการต่าง ๆ สามารถนำงบประมาณไปบริหารจัดการภายในสมาคมได้ โดยสามารถนำไปปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การดำรงชีวิตของคนพิการได้ เช่น ปรับปรุงห้องน้ำ ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงการบริการระหว่างเครือข่ายคนพิการและหน่วยบริการ สปสช. ในท้องถิ่น

ปัญหาและอุปสรรคที่พบ ได้แก่ (๑) คณะกรรมการสิทธิประโยชน์และขอบเขตบริการ ได้มีการศึกษารายละเอียดที่จะเพิ่มบริการต่างๆ เช่น การศึกษาการฝึกใช้รถโยก รถเข็นคนพิการ ในขณะนี้แนวทางการดำเนินการอยู่ระหว่างการศึกษารายละเอียดและการรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (๒) ประเทศไทยมีฐานข้อมูลคนพิการหลายแหล่งแต่ไม่สามารถผสานข้อมูลกันได้ ขณะนี้ทาง พม. อปท. และ สปสช. กำลังดำเนินการรวบรวมฐานข้อมูลเหล่านี้ให้เป็นฐานข้อมูลกลาง ซึ่งจะเป็นโยบายต่อการสำรวจความต้องการของคนพิการ และ (๓) ปัญหาเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้าง คือ กระบวนการจัดหาอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการที่เฉพาะเจาะจงและเหมาะสมกับแต่ละบุคคลนั้นจำเป็นต้องทดสอบการใช้อุปกรณ์เหล่านั้นก่อนการจัดซื้อ และอุปกรณ์บางประเภทที่ต้องกำหนดคุณลักษณะเฉพาะ อาจเกิดการเข้าใจผิดเกี่ยวกับการจำกัดคุณสมบัติ ซึ่งจะส่งผลให้ไม่สามารถจัดซื้อได้ตรงตามความต้องการได้

๓.๑.๒.๙ สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ

บทบาทของสถาบันสิรินธรฯ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข หน้าที่ส่วนใหญ่ของสถาบันสิรินธรฯ เป็นด้านวิชาการ คือ (๑) การฝึกอบรมบุคลากรเพื่อตอบสนองการใช้อุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการ (๒) การจัดหาอุปกรณ์ที่ไม่มีในบัญชีของ สปสช. กรมบัญชีกลาง หรือสำนักงานประกันสังคม (๓) การให้บริการคนพิการโดยตรง และ (๔) การกระจายพื้นที่บริการในรูปแบบการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ

นอกจากนี้ สถาบันสิรินธรฯ ตระหนักถึงสภาพแวดล้อมที่ทุกคนเข้าถึงได้ โดยมีแนวคิดหากกระจายศูนย์บริการไปยังพื้นที่แล้วจะมีส่วนในการสร้างการเข้าถึงของคนพิการมากขึ้น จึงมีนโยบายในการสร้างศูนย์เพิ่มขึ้นให้ครบทุกภูมิภาค ขณะนี้มีแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์ฯ ซึ่งในอนาคตจะมีการพัฒนาให้เทียบเท่ากับสถาบันสิรินธรฯ โดยในภาคเหนือมีการจัดตั้งขึ้นแล้วในจังหวัดลำปาง รับผิดชอบภาคเหนือทั้งหมด ภาคอีสานมีแนวคิดในการจัดตั้งศูนย์ฯ ในจังหวัดขอนแก่น ส่วนภาคใต้นั้นอยู่ระหว่างการตัดสินใจ แต่คาดว่าจะจัดตั้งในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสถาบันสิรินธรฯ คือ ไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลความต้องการของคนพิการอย่างแท้จริง เป็นผลให้การจัดหาอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกไม่ตรงตามความต้องการเท่าที่ควร ทั้งนี้ สถาบันสิรินธรฯ ได้มีแนวทางการแก้ไขคือ การจัดทำโครงการงานวิจัยขึ้น เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงบัญชีอุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการขึ้นใหม่ โดยให้คนพิการเป็นผู้แจ้งความประสงค์เข้ามาและนำข้อมูลนั้นไปจัดทำบัญชีซึ่งแตกต่างจากการจัดทำบัญชีรูปแบบเดิมที่เป็นการกำหนดมาจากส่วนกลาง ขณะนี้อยู่ในระหว่างการดำเนินการ

ประเด็นรถเข็นสำหรับคนพิการ หรือวีลแชร์ (wheelchair) ขณะนี้มีหลายหน่วยงานที่แจกจ่ายให้คนพิการ ซึ่งแต่ละหน่วยงานได้แจกจ่ายไปเป็นจำนวนมาก เมื่อแจกจ่ายไปแล้วรถเข็นคนพิการเหล่านั้นกระจายไปถึงคนพิการอย่างทั่วถึงหรือไม่ เกิดความซ้ำซ้อนหรือไม่ จึงอยากขอความร่วมมือหน่วยงานต่างๆ ในการบูรณาการฐานข้อมูลร่วมกันเพื่อให้ทราบถึงความต้องการของคนพิการและตรวจสอบได้ว่ามีพื้นที่ใดบ้างที่ยังต้องการความช่วยเหลือ อีกหนึ่งปัญหาที่พบคือ เมื่อใช้งานรถเข็นคนพิการไประยะหนึ่งแล้วเกิดความชำรุดเสียหายแต่ไม่มีหน่วยงานใดรับผิดชอบในการซ่อมบำรุง จะมีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใดหากจะมอบหมายให้สำนักงานพัฒนา

สังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) เป็นหน่วยงานหลักในการซ่อมบำรุงรถเข็นคนพิการ หรืออุปกรณ์เครื่องช่วยคนพิการที่ชำรุดเสียหายเหล่านั้น ทั้งนี้สถาบันสิรินธรฯ ยินดีที่จะเป็นหน่วยงานให้การอบรมให้ความรู้แก่บุคลากร ในการซ่อมบำรุงอุปกรณ์ดังกล่าว

อีกหนึ่งปัญหาที่สำคัญ คือ ขาดแคลนบุคลากรที่มีองค์ความรู้ที่จะสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์ได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากอุปกรณ์บางประเภทจำเป็นต้องได้รับการแนะนำวิธีการใช้งานเพื่อให้การใช้งานเกิดประสิทธิภาพมากที่สุด อย่างไรก็ตาม เป็นหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์ และสถาบันสิรินธรฯ ที่จะต้องผลิตบุคลากรเพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการต่อไป

๓.๑.๒.๑๐ สำนักงานประกันสังคม

คนพิการที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานประกันสังคม คือ ผู้ประกันตนทุพพลภาพ ซึ่งจะได้รับการประเมินจากแพทย์ว่ามีการสูญเสียอวัยวะตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยจะได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ และพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. ๒๕๓๗ ซึ่งด้านการอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ สำนักงานประกันสังคมทั่วประเทศ ได้จัดทำทางลาดและห้องน้ำสำหรับคนพิการ รวมถึงมีการติดตั้งลิฟท์เพิ่มเติมในสำนักงานบางแห่ง ทั้งนี้ เพื่อรองรับการให้บริการคนพิการซึ่งเป็นผู้ทุพพลภาพที่มาติดต่อขอรับบริการจากสำนักงานประกันสังคม และด้านการรักษาพยาบาล สำนักงานประกันสังคมมีเครือข่ายโรงพยาบาลทั่วประเทศ กรณีคนพิการในระบบประกันสังคม หากใช้บริการโรงพยาบาลของรัฐก็ไม่ต้องสำรองจ่าย สามารถเข้ารับบริการรักษาพยาบาลได้เลย รวมทั้ง ด้านกายอุปกรณ์หรืออวัยวะเทียมคนพิการ จะได้รับบริการตามบัญชีของกรมบัญชีกลางเป็นหลัก โดยคณะกรรมการการแพทย์ซึ่งมีอำนาจในการพิจารณา หากอุปกรณ์ดังกล่าวไม่มีอัตราตามที่กรมบัญชีกลางกำหนดไว้ อาจจะไปใช้ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือ สปสช. หรือใช้ดุลพินิจของคณะกรรมการการแพทย์ ทั้งนี้ ในการให้บริการกายอุปกรณ์หรืออวัยวะเทียมคนพิการของสำนักงานประกันสังคม ไม่มีปัญหาในการเบิกจ่าย ทั้งนี้ กรณีผู้ประกันตนทุพพลภาพแล้วไม่ได้ทำงาน จะไม่มีบัตรรับรองสิทธิ สามารถเข้ารับบริการรักษาพยาบาลโรงพยาบาลของรัฐแห่งใดก็ได้ แต่กรณีคนพิการที่มาทำงานในสถานประกอบการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ซึ่งกำหนดให้นายจ้างต้องจ้างคนพิการในอัตราลูกจ้าง ๑๐๐ คน ต่อการจ้างคนพิการ ๑ คน ถือเป็นผู้ประกันตนที่มีความพิการ โดยจะมีบัตรรับรองสิทธิการรักษาพยาบาลซึ่งจะสามารถใช้บริการได้เฉพาะโรงพยาบาลตามที่ระบุไว้ในบัตรเท่านั้น รวมทั้งการให้บริการกายอุปกรณ์และเครื่องช่วยคนพิการ อยู่ระหว่างการเปลี่ยนแปลงให้ผู้ประกันตนที่เป็นคนพิการสามารถใช้บริการที่โรงพยาบาลของรัฐแห่งใดก็ได้เช่นกัน

ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนงาน เพื่อดูแลลูกจ้างที่เจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน ซึ่งให้บริการทางการแพทย์และบริการด้านอาชีพ รวมถึงบริการกายอุปกรณ์และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกแก่ลูกจ้างที่พิการ เช่น บริการวีลแชร์ การพัฒนาวีลแชร์โดยต่อยอดนวัตกรรมมาเป็นวีลแชร์ไฟฟ้าเพื่อให้คนพิการสามารถเคลื่อนที่ได้ด้วยตนเองไม่ต้องมีคนเข็น และการพัฒนาอุปกรณ์เครื่องเตือนคนพิการที่นอนติดเตียงได้ขยับตัวเพื่อช่วยลดการเกิดแผลกดทับ เป็นต้น รวมทั้งบริการ

ด้านการฝึกอาชีพให้คนพิการ และในระหว่างการฝึกอาชีพจะมีการจัดทำอุปกรณ์เพื่อรองรับการฝึกอาชีพสำหรับคนพิการ เช่น การปรับมอเตอร์จักรเย็บผ้าให้สามารถใช้มือทำงานได้ เป็นต้น โดยได้รับการสนับสนุนจากกองทุนเงินทดแทน ทั้งนี้ ผู้ประกันตนทุพพลภาพและคนพิการ ปัจจุบันมีจำนวนประมาณ ๙๓,๐๐๐ คน โดยยังมีความทับซ้อนอยู่กับ สปสช. ประมาณ ๒๐,๐๐๐ คน เนื่องจากปัจจุบันคนพิการมีสิทธิเลือกใช้สิทธิรักษาพยาบาลของ สปสช. หรือประกันสังคมก็ได้ ส่วนบริการต่าง ๆ ที่จะอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการในการใช้บริการตามสิทธิต่าง ๆ สำนักงานประกันสังคมได้จัดทำแอปพลิเคชัน สำหรับให้บริการผู้ประกันตนในการติดต่อขอเบิกจ่ายเงินตามสิทธิต่าง ๆ รวมถึงแอปพลิเคชันรายงานตัวสำหรับว่างงาน นอกจากนี้ ยังมีการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อประชาสัมพันธ์ ข่าวสาร สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ สำหรับผู้ประกันตนที่เป็นคนพิการและผู้ประกันตนทั่วไปด้วย

สำนักงานประกันสังคมไม่มีปัญหาด้านการให้บริการเครื่องช่วยความพิการสามารถให้บริการได้ครอบคลุม เนื่องจากสำนักงานประกันสังคมมีสาขาอยู่ทั่วประเทศ กว่า ๑๓๗ หน่วย และในทุกปีจะมีโครงการเยี่ยมผู้ทุพพลภาพ ซึ่งในเบื้องต้นแพทย์จะเป็นผู้วินิจฉัยว่าจะต้องใช้กายอุปกรณ์ใด โดยจะยึดตามบัญชีของกรมบัญชีกลางเป็นหลัก และหากมีความจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ นอกเหนือจากบัญชีดังกล่าวก็สามารถใช้คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการแพทย์ให้ใช้ได้เช่นกัน

๓.๑.๒.๑๑ กรมการขนส่งทางบก

กรมขนส่งทางบก มีความผูกพันและร่วมรับผิดชอบในส่วนของการช่วยเหลือสนับสนุนผู้ที่ประสบภัยจากการใช้รถใช้ถนน โดยสนับสนุนอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้แก่ วีลแชร์ กายอุปกรณ์ต่าง ๆ แขนเทียม ขาเทียม อุปกรณ์เสริม รถนั่งสำหรับคนพิการ ทั้งนั่งธรรมดาและรถนั่งไฟฟ้า เบาะรองนั่งป้องกันแผลกดทับ เครื่องดูดเสมหะ เป็นต้น

กรมการขนส่งทางบกได้จัดประมูลเลขทะเบียนรถสวย ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปี ๒๕๔๖ จนถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ ได้ประมาณการรายได้จากการประมูลเลขทะเบียนรถสวยไว้กว่า ๒,๘๐๐ ล้านบาท โดยจะได้จัดสรรเงินประมาณร้อยละ ๕ จากการประมูลเลขทะเบียนรถสวยต่อปี เพื่อนำมาใช้ดำเนินการด้านการช่วยเหลือผู้ที่ประสบภัยจากการใช้รถใช้ถนน ซึ่งในปีนี้ได้จัดสรรงบประมาณไว้กว่า ๑๔๐ ล้านบาท การให้บริการกระจายไปยังสำนักงานขนส่งทางบกจังหวัดทั่วประเทศ ๗๖ แห่ง ทำหน้าที่กระจายข่าวสารและให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการใช้รถใช้ถนน โดยวัตถุประสงค์ของการช่วยเหลือจะจำกัดไว้เฉพาะผู้ประสบภัยที่เกิดจากการใช้รถใช้ถนนเท่านั้น จึงขอยืนยันว่าสามารถให้ความช่วยเหลือได้ครบถ้วนทุกราย ทั้งนี้ จะมีการตรวจสอบผู้ที่ขอรับบริการอุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการว่าเคยได้รับการจากกรมการขนส่งไปแล้วหรือไม่ ซึ่งต้องเว้นระยะ ๕ ปี หรือหากเคยได้รับจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กระทรวงสาธารณสุข หรือ สปสช. ก็จะต้องได้รับมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ ปี ดังนั้น กรมการขนส่งทางบกจะเปิดคำขอจากผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้รถใช้ถนนทั่วประเทศทุกปี โดยจะมีคณะอนุกรรมการคนพิการประจำจังหวัดทุกจังหวัด ซึ่งมีตัวแทนจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญมาร่วมวิเคราะห์ผลกระทบความไม่สามารถใช้ชีวิตประจำวันของผู้ได้รับผลกระทบว่าควรได้รับอุปกรณ์สิ่งใดที่เข้าไปเสริมให้สามารถใช้ชีวิตประจำวันให้มีความสะดวกเพิ่มขึ้น และเหมาะสมกับร่างกายของแต่ละ

บุคคล บริการนี้ถือเป็นการให้ความช่วยเหลือที่อุดหนุนเพิ่มเติมหลังจากที่ได้รับความช่วยเหลือจากกฎหมายคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถแล้ว

นโยบายของกรมการขนส่งทางบก ให้อาคารทุกแห่ง ทุกจังหวัด ทุกสาขา กว่า ๒๐๐ กว่าแห่ง ต้องมีทางลาด เพื่อให้สามารถเคลื่อนย้ายรถวีลแชร์ขึ้นลงไปได้สะดวก รวมทั้งกำหนดจุดบริการให้อยู่ชั้น ๑ เพื่อให้สอดคล้องกับการให้บริการภาครัฐสะดวกมากขึ้น และการพัฒนาแอปพลิเคชันในการให้บริการต่างๆ ของกรมการขนส่งทางบก เพื่อให้ผู้ที่มีข้อจำกัดในการใช้ชีวิตประจำวันสามารถใช้ชีวิตประจำวันในการติดต่อกับกรมการขนส่งทางบกได้มีความสะดวกในการติดต่อของใช้บริการต่างๆ ได้สะดวกมากขึ้น เช่น การเสียภาษีรถยนต์ผ่านแอปพลิเคชัน เป็นต้น

นอกจากนี้ การออกใบอนุญาตให้กับผู้ประกอบการต่าง ๆ เช่น องค์กรขนส่งมวลชนกรุงเทพ (ขสมก) บริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) และบริษัทเอกชน กรมการขนส่งทางบก ได้กำหนดเงื่อนไขสำหรับการยื่นขอประกอบการหากมีคุณสมบัติหรือลักษณะรถที่จะนำมาให้บริการที่มีความพร้อมในการเคลื่อนย้ายรถวีลแชร์บนรถก็จะมีแต้มต่อในการพิจารณาออกใบอนุญาตด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นความพร้อมในการให้บริการของผู้ประกอบการรายนั้น ๆ รวมถึงสถานีขนส่งทั้งของรัฐและเอกชน ได้กำหนดไว้ว่าการก่อสร้างอาคารจะต้องมีทางลาดหรือลิฟท์ที่เอื้อต่อคนทุกกลุ่มให้สามารถใช้หรือเข้าถึงบริการสาธารณะได้

๓.๑.๒.๑๒ กรมบัญชีกลาง

แนวคิดการจัดทำบัญชีกายอุปกรณ์และเครื่องช่วยความพิการ ได้ถูกหยิบยกขึ้นมา เมื่อ ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมา โดยหน่วยงานด้านสุขภาพ ๓ หน่วยงานหลัก คือ กรมบัญชีกลาง สำนักงานประกันสังคม และ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ได้นำประเด็นการเปลี่ยนแปลงสิทธิของคนพิการระหว่าง ๓ สิทธิ คือ ประกันสังคม สปสช. และกรมบัญชีกลาง จนนำมาสู่การจัดทำบัญชีกายอุปกรณ์และเครื่องช่วยความพิการขึ้น เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงสิทธิคนพิการไม่ว่าจะอยู่ในกองทุนใด จะต้องได้สิทธิเดียวกัน ไม่มีความเหลื่อมล้ำกัน

ประกาศกระทรวงการคลัง เรื่อง ประเภทและอัตราค่าอวัยวะเทียมและอุปกรณ์ในการบำบัดรักษาโรค พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งประกาศใช้เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๖๐ ที่ผ่านมานั้น ได้ดำเนินการโดยคณะกรรมการโดยได้รวบรวมรายการจากรวมราชวิทยาลัยต่าง ๆ รวมถึงความเห็นจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญรวมดำเนินการจัดทำบัญชีดังกล่าว อย่างไรก็ตามบัญชีอุปกรณ์นี้เน้นรายการของอวัยวะเทียมและอุปกรณ์ในการบำบัดรักษาโรค เป็นลักษณะของอวัยวะเทียมและอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับผู้ป่วยทั่วไป ไม่ได้มีลักษณะจำเพาะพิเศษ ดังนั้น หากมีลักษณะพิเศษที่เกินไปกว่านี้ อาจจะต้องเชื่อมโยงไปยังกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ รวมทั้งรายการใดที่มีราคาสูงก็สามารถขอรับบริการจากสถาบันสิรินธรฯ ได้ ในการให้บริการของทั้ง ๓ กองทุน คนพิการจะที่มาขอรับบริการผ่านหน่วยบริการของแต่ละกองทุน ซึ่งสามารถให้บริการคนพิการได้ทั้งหมด จึงต้องมาช่วยกันพิจารณาถึงกรณีคนพิการที่ไม่ได้มาหน่วยบริการซึ่งต้องหาเจ้าภาพเพิ่มเติมการให้บริการกลุ่มดังกล่าวให้ครอบคลุมต่อไป

ประเด็น กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ตามพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้าง ที่ออกมาใช้บังคับใหม่นั้น ในช่วงแรก ๆ ถือเป็นปัญหาอุปสรรคในการทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องทางการแพทย์ กายอุปกรณ์ และอวัยวะเทียม ซึ่งมีความจำเพาะมากกว่าการจัดซื้อพัสดุอย่างอื่น ทั้งนี้ กรมบัญชีกลางมีความเข้าใจและพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าวว่าจะมีแนวทางอย่างไร ในเชิงระเบียบ ที่จะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างกายอุปกรณ์ เครื่องช่วยความพิการ และอุปกรณ์อื่น ๆ ซึ่งมีความจำเป็นที่ต้องเลือกก่อนซื้อ เพื่อให้ถูกต้องตามกฎหมายและดำเนินการได้คล่องตัวมากขึ้น ทั้งนี้ ประเด็นดังกล่าวกรมบัญชีกลางอยู่ระหว่างพิจารณาหาแนวทางที่เหมาะสมต่อ อย่างไรก็ตาม หน่วยงานในระบบสุขภาพทั้ง ๓ หน่วยงานหลักนั้น ได้ให้ความสำคัญกับคนพิการ บนพื้นฐาน หลักการ คนพิการต้องได้รับประโยชน์และใช้ชีวิตได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป

๓.๑.๒.๑๓ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.)

การจัดทำบัญชีแห่งชาติว่าด้วยเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับคนพิการ ได้ปรากฏอยู่ในแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ ในยุทธศาสตร์ที่ ๔ โดยมี ๗ แนวทางในการผลักดันสนับสนุนให้มินวัตกรรม เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกทุกประเภท สำหรับคนพิการ รวมทั้งประเด็นการสนับสนุนให้มีการจัดทำแผนงานวิจัย และนวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อคนพิการ ทั้งนี้ ที่ประชุมคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๑ ได้มีมติเห็นชอบแผนวิจัยฯ โดยคณะกรรมการส่งเสริมฯ เห็นชอบแผนงานวิจัยและนวัตกรรม เทคโนโลยีเพื่อคนพิการ ซึ่งแผนดังกล่าวประกอบด้วย ๓ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (๑) การส่งเสริมให้มีงานวิจัยและนวัตกรรม (๒) การสนับสนุนให้มีการขับเคลื่อน และผลักดันแผนงานวิจัย และ (๓) การนำแผนวิจัยไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์งานวิจัยดังกล่าว มีความชัดเจนในการสนับสนุน การศึกษาพัฒนานวัตกรรม เทคโนโลยี และการนำไปใช้ประโยชน์ได้

ทั้งนี้ พก. มีการส่งเสริมการดำเนินงานการขับเคลื่อนผ่านคณะกรรมการ ให้บริการอุปกรณ์เทคโนโลยีสำหรับคนพิการในชุดต่าง ๆ อาทิ คณะอนุกรรมการภายใต้กระทรวง ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นต้น รวมทั้ง กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ได้สนับสนุนงบประมาณวิจัยด้านนวัตกรรม เทคโนโลยีสำหรับคนพิการ โดยจัดสรรกรอบวงเงิน งบประมาณสำหรับนักวิจัย นวัตกรรม เทคโนโลยี ที่มีความสนใจพัฒนางานวิจัยนวัตกรรม ทั้งด้านสุขภาพ ด้านเทคโนโลยี รวมถึงงานวิชาการต่าง ๆ รวมทั้ง มีการจัดงานสัมมนาวิชาการ ระดับชาติด้านคนพิการทุกปี ซึ่งในงานมีงานประกวดนวัตกรรมของสถาบันการศึกษาที่คิดค้น งานนวัตกรรมต่าง ๆ และล่าสุดมีความร่วมมือกับศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์ แห่งชาติ (เนคเทค) ซึ่งได้สนับสนุนให้นักวิจัยนวัตกรรม สามารถเข้าร่วมประกวดในระดับนานาชาติ ด้วย นอกจากนี้ ประเด็นแนวทางการจัดทำบัญชีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก ที่ประชุม คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๑ เห็นควรรวบรวมงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อให้ศึกษาค้นคว้า วิจัย และทดลองใช้ได้ โดยมีข้อสั่งการให้ พก. ไปศึกษาแนวทางและหาสถานที่จัดตั้งศูนย์นวัตกรรมแห่งชาติด้านคนพิการ และอยู่ระหว่างการ จัดหาพื้นที่ที่จะเป็นแหล่งรวบรวมพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรม สำหรับเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ต่อไป

๓.๑.๒.๑๔ นางวัชรา รั้วไพบูลย์ ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ ในฐานะ นักวิชาการ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการที่ยั่งยืน ควรยึดหลักตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of the Persons with Disabilities : CRPD) ในข้อบทที่ ๙ ความสามารถในการเข้าถึง หรือ Accessibility ถือเป็นประเด็นสำคัญ เพื่อให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตได้โดยอิสระและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในทุกด้านของการดำเนินชีวิต โดยเป้าหมาย สำคัญ คือ บุคคลมีโอกาสเท่าเทียมกันในการเข้าไปในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ ด้านการทำงาน และด้านการร่วมกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) จึงถือเป็นส่วนสำคัญหนึ่งของ Accessibility ทั้งนี้ การให้บริการ AT ในประเทศไทยซึ่งมีความหลากหลาย ทั้งกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงาน

บัญชีรายการเครื่องช่วยความพิการของกรมบัญชีกลาง ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญเพื่อให้แต่ละหน่วยงานนำไปพัฒนาบัญชี AT ของตนเอง อย่างไรก็ตาม บัญชีรายการเครื่องช่วยความพิการของกรมบัญชีกลาง เกิดขึ้นภายใต้ระบบคิดเรื่องการรักษาพยาบาลจึงถือเป็นบัญชีอุปกรณ์ทางการแพทย์ ซึ่งยังเป็นบัญชีอุปกรณ์ AT ที่ยังรวมอยู่กับอุปกรณ์การแพทย์ ซึ่งเป็นแนวคิดด้านการรักษาเพื่อให้เอาชีวิตรอด ซึ่งยังต่างจากแนวคิดของอุปกรณ์ AT เป็นอุปกรณ์ที่ช่วยสนับสนุนการดำรงชีวิตและการเข้าถึงที่ต่าง ๆ ได้ ซึ่งต้องดูแลและสนับสนุนกันในระยะยาว ดังนั้น จุดเริ่มต้น หากนำบัญชีของกรมบัญชีกลางมาแยกอุปกรณ์ AT ออกมาเป็นบัญชีเริ่มต้นได้ เพื่อให้หน่วยงานในแต่ละด้านนำใช้อ้างอิงและจัดทำบัญชีของแต่ละหน่วยงานต่อไป และเพื่อประสานกับทุกหน่วยงานจึงเห็นควรร่วมกันจัดทำมีบัญชีแห่งชาติ เพื่อใช้เป็นบัญชีหลักด้าน AT ที่สามารถปรับปรุงให้ทันสมัยตามความต้องการและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปได้ รวมถึงมีกลไกทางวิชาการเพื่อพิสูจน์รายการอุปกรณ์ AT ที่จะเสนอเข้าไปในบัญชีนั้นเป็นอุปกรณ์ที่มีความคุ้มค่าที่จะทำให้คนที่ได้รับสามารถดำรงชีวิตอิสระได้จริง ทำให้เกิดประโยชน์การใช้ทรัพยากรที่สูงที่สุด ซึ่งบัญชีแห่งชาติดังกล่าวทุกหน่วยงานสามารถนำไปใช้อ้างอิงและนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับกติกา เงื่อนไข และกฎหมายของแต่ละหน่วยงานต่อไป เพื่อช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและความซ้ำซ้อนในการให้บริการสำหรับคนพิการของแต่ละหน่วยงานด้วย ดังนั้น หากเกิดความร่วมมือและจัดทำให้เกิดบัญชีแห่งชาติ AT ให้เกิดขึ้น ก็จะทำให้เกิดประโยชน์กับทุกหน่วยงาน เกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนของชาติ และประโยชน์ต่อประเทศชาติและสังคม

๓.๑.๒.๑๕ นางสาวนันทนุช สุวรรณารุช นักวิชาการและคนพิการที่ได้รับประโยชน์ จากเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

ในฐานะคนพิการที่ได้รับประโยชน์จากเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ และนักวิชาการที่เคยได้ศึกษาวิจัยการให้บริการสื่อเทคโนโลยีในระดับอุดมศึกษา อาทิ การให้บริการอุปกรณ์ AT การสร้างความตระหนักรู้ และบุคลากรที่จะเข้ามีส่วนเกี่ยวข้องในการให้บริการ โดยพบว่า การให้บริการอุปกรณ์ AT ยังไม่ตรงกับความต้องการเท่าที่ควร ซึ่งในมิติของคนพิการจะมีหลาย ๆ ช่วงอายุ ตั้งแต่ การศึกษา การสาธารณสุข และการทำงาน จึงจำเป็น

ต้องใช้เทคโนโลยีตลอดช่วงอายุและคาบเกี่ยวกันในหลายช่วงวัย เช่น คนพิการในวัยเรียนก็ต้องการทั้งด้านการศึกษาและด้านสาธารณสุข เป็นต้น ซึ่งยังพบปัญหาคนพิการและผู้ปกครองไม่ทราบว่า จะขอรับบริการจากหน่วยงานใดบ้าง เนื่องจากบริการต่างๆ ยังความกระจัดกระจายหลายหน่วยงาน และในมุมมองของนักวิชาการด้านสารสนเทศ ด้านระบบจัดการฐานข้อมูลยังพบปัญหาว่า ด้านการให้บริการอุปกรณ์ AT แต่ละหน่วยงานยังไม่มีเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ อุปกรณ์บางอย่าง มีความทับซ้อน เช่น คอมพิวเตอร์มีให้บริการทั้งกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งส่งผลต่อประโยชน์สูงสุดของการใช้งบประมาณแผ่นดิน จึงเห็นด้วยว่า ควรมีบัญชี AT แห่งชาติ และสามารถให้บริการผู้รับบริการได้โดยตรง

นอกจากนี้ ตัวอย่างของระบบฐานข้อมูลและเว็บไซต์ของสหรัฐอเมริกา ที่ได้รวบรวมข้อมูลอุปกรณ์ AT มาไว้จุดเดียว และเรียงไว้เป็นหมวดหมู่ เช่น การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น เพื่อให้คนพิการ ผู้ปกครอง หรือผู้ใช้บริการ สามารถเข้าไปในระบบเพื่อหาข้อมูล และขอให้บริการได้โดยตรง เช่น <https://abledata.acl.gov/> <http://assistivetech.net/about/index.php> [http://abilitytools.org /services/ services-directory.php](http://abilitytools.org/services/services-directory.php) เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม การรวบรวมข้อมูลของแต่ละหน่วยงานในประเทศไทย เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลดังกล่าว ยังไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากกฎหมายของแต่ละหน่วยงานที่ยังแตกต่างกัน ซึ่งในอนาคต ควรมีการหารือกันเพื่อนำไปสู่การพัฒนาฐานข้อมูล หรือ BIG DATA กันต่อไป โดยต้องมีฐานข้อมูลทางวิชาการและงานวิจัยมารองรับ รวมทั้งต้องมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงาน และผู้รับบริการ โดยตรง ทั้งองค์กรคนพิการ และผู้ปกครองคนพิการ เพื่อช่วยกันพัฒนาระบบดังกล่าว ให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

๓.๑.๒.๑๖ สมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย

สมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย ในฐานะผู้ใช้บริการ ซึ่งมีส่วนร่วมในการสะท้อนความต้องการของคนพิการให้หน่วยบริการได้จัดบริการให้ตรงตามความต้องการจำเป็นของคนพิการ ทั้งนี้ สมาคมได้ขับเคลื่อนประเด็นที่สำคัญในเรื่องต่าง ๆ ไปสู่สาธารณะแล้ว เช่น การใช้วีลแชร์ของคนพิการทางการเคลื่อนไหวในพื้นที่สาธารณะ เป็นต้น แต่ในส่วนของคนพิการบางกลุ่ม เช่น ออทิสติก หรือคนพิการทางสติปัญญา ยังมีปัญหาอยู่มาก อย่างไรก็ตาม สมาคมได้เข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อให้ความเห็นในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการของหน่วยงานต่าง ๆ เช่น กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กรมการขนส่งทางบก เป็นต้น ทั้งนี้ สมาคมจึงขอให้ทุกหน่วยงานให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของคนพิการ เพื่อให้จัดบริการได้ตรงตามความต้องการจำเป็นของคนพิการ

๒.๑.๓ ข้อเสนอแนะต่อแนวทางแก้ไขปัญหา

(๑) ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๑) ควรกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงาน ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ให้บริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ โดยบรรจุไว้ในร่างพระราชบัญญัติการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้

ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) รวมทั้งกำหนดมาตรการผ่านกลไกของกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เพื่อให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการบริการสามารถมอบอำนาจให้ศูนย์บริการคนพิการทั่วไปทำหน้าที่ให้บริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการได้

๒) ควรกำหนดให้มีชุดข้อมูลมาตรฐานด้านคนพิการ (Standard Disability Data set) เพื่อสนับสนุนการจัดทำระบบฐานข้อมูลคนพิการแห่งชาติ เพื่อให้ทุกหน่วยงานได้เชื่อมโยงข้อมูลด้วยกันได้ และควรเพิ่มฐานข้อมูลย่อย เรื่อง เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ (Assistive Technology Device) ที่เปิดให้หน่วยงานที่ให้บริการนำเข้าข้อมูลร่วมกันได้ รวมถึงควรนำแผนปฏิบัติการว่าด้วยคนพิการขององค์การอนามัยโลก ๒๐๑๔ - ๒๐๒๑ (The WHO global disability action plan 2014 -2021) ในส่วนของแผน เรื่อง อุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อประกอบการจัดทำชุดข้อมูลมาตรฐานด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

๓) ควรจัดทำบัญชีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแห่งชาติ เพื่อกำหนดรายการบัญชีกลาง กำหนดมาตรฐานกลาง และราคากลางของเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ รวมถึงการเสนอให้กองควบคุมเครื่องมือแพทย์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา พิจารณาให้เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดเป็นเครื่องมือแพทย์ ณ ปัจจุบัน ให้แยกออกจากการเป็นเครื่องมือทางการแพทย์ซึ่งจะทำให้อุปกรณ์ดังกล่าวราคาถูกลงและสอดคล้องกับแนวโน้มขององค์การอนามัยโลก

๔) ควรกำหนดกลไกและวิธีการประเมินความต้องการจำเป็นของคนพิการ (Need Assessment) และการประเมินประสิทธิภาพในการจัดบริการ (Effective Coverage Assessment) รวมถึงกำหนดหน่วยงานผู้ประเมินเพื่อออกใบรับรองการประเมินความต้องการจำเป็นของคนพิการ อาทิ หน่วยบริการของรัฐ และศูนย์บริการคนพิการ เป็นต้น

๕) ควรกำหนดวิธีการจัดหาอุปกรณ์ โดยอาจพิจารณาใช้ระบบผสมระหว่างระบบจัดซื้อจัดจ้างและระบบคนพิการจัดซื้อเอง โดยออกใบรับรองจากการประเมินความต้องการจำเป็น เพื่อให้คนพิการไปจัดซื้อเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ดังนี้

- กำหนดแนวทางเพื่อให้คนพิการสามารถนำใบรับรองการประเมินความต้องการจำเป็นของคนพิการไปจัดซื้ออุปกรณ์ได้ตามความต้องการ ซึ่งจะอยู่ภายใต้ราคากลางและมาตรฐานตามบัญชีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแห่งชาติ

- กำหนดแนวทางเพื่อให้บริษัทผู้ค้า ร้านค้า สหกรณ์ หรือวิสาหกิจเพื่อสังคมที่จำหน่ายอุปกรณ์ให้กับคนพิการขึ้นทะเบียน เพื่อเบิกค่าอุปกรณ์ดังกล่าวจากหน่วยงานของรัฐที่ให้บริการ

- กำหนดวิธีการให้บริการ โดยพิจารณาว่าควรมีเฉพาะระบบการให้เปล่าหรือไม่ หรือควรมีระบบการให้ยืมร่วมด้วย

ทั้งนี้ อาจจะอาศัยกลไกของคณะกรรมการด้านกลไกสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยี และการจัดการความรู้ ในคณะอนุกรรมการนโยบาย แผนงาน และมาตรการกองทุนส่งเสริมและพัฒนา

คุณภาพชีวิตคนพิการ ด้านยุทธศาสตร์มุ่งเป้าซึ่งอยู่ภายใต้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เพื่อพิจารณากำหนดมาตรการ แนวทาง และวิธีการให้บริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

(๒) ผลการหารือได้ข้อสรุปร่วมกันว่า เพื่อให้การจัดบริการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ (Assistive Technology : AT) เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการใช้งบประมาณแผ่นดิน จึงเห็นควรจัดทำบัญชีอุปกรณ์ AT แห่งชาติ เพื่อให้แต่ละหน่วยงานได้นำบัญชีดังกล่าวไปใช้อ้างอิงให้สอดคล้องกับบริการของหน่วยงานนั้น ๆ เพื่อลดปัญหาความขาดแคลนและความซ้ำซ้อนในการให้บริการอุปกรณ์ AT สำหรับคนพิการ ซึ่งควรทบทวนระบบให้บริการอุปกรณ์ AT เพื่อให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ โดยใช้ระบบอุดหนุนและการประเมินความต้องการจำเป็นมาใช้ในระบบการให้บริการอุปกรณ์ AT สำหรับคนพิการด้วย

(๓) เห็นควรพิจารณาศึกษาแนวทางการกำหนดประเภทอุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology) แยกออกจากอุปกรณ์ทางการแพทย์ (Medical Device) ให้มีความเหมาะสมตามข้อเสนอขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) และองค์กรด้านคนพิการระดับนานาชาติ อันจะช่วยส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตอุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกในประเทศไทยให้เพิ่มสูงขึ้น และสอดคล้องกับโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor Development : EEC) ของรัฐบาลซึ่งจะส่งผลดีต่อคนพิการและผู้สูงอายุของไทยในการเข้าถึงอุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกได้มากขึ้น อันเป็นการขับเคลื่อนแนวทางดังกล่าวเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเกิดผลเป็นรูปธรรม

๓.๒ แนวทางการกำหนดประเภทอุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology) แยกออกจากอุปกรณ์ทางการแพทย์ (Medical Device)

๓.๒.๑ ความเป็นมาในการพิจารณาศึกษา

(๑) ตามที่คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) เข้าร่วมประชุมหารือแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการให้บริการ AT เรื่องนี้ถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะนอกจากจะเป็นทั้งปัญหาและอุปสรรคแล้ว ยังเป็นโอกาสของประเทศไทย กล่าวคือ ประเด็น AT ถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ หรือยุทธศาสตร์ AAA ซึ่งที่ผ่านมาคณะอนุกรรมการได้พิจารณาศึกษาแนวทางการกำหนดให้มีบัญชีแห่งชาติว่าด้วย AT และวิธีการได้มาซึ่ง AT โดยเสนอให้เปลี่ยนรูปแบบจากการจัดซื้อ จัดหา และจัดจ้างให้เป็นระบบอุดหนุนแทน ในการประชุมครั้งนี้ถือเป็นอีกมิติของ AT เพื่อผลักดันให้ AT เป็นประเด็นสำคัญ จึงควรกำหนดรูปแบบมาตรฐาน AT ให้แยกออกจากอุปกรณ์การแพทย์ให้ชัดเจน เพื่อให้เกิดความสะดวกในการจัดการและส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศด้วย โดยมติขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๑ ที่ผ่านมา ไม่ได้กล่าวถึงการแยก AT ออกจากอุปกรณ์การแพทย์ไว้ชัดเจน แต่ได้กล่าวถึงมาตรการส่งเสริมให้คนพิการ ผู้สูงอายุ และกลุ่มเป้าหมายอื่น เข้าถึง AT ได้โดยง่าย ซึ่งถือเป็นต้นเรื่องสำคัญที่จะสามารถนำไปใช้

ในการนำเสนอแนวคิดและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อเสนอไปยังรัฐบาลต่อแนวทางการสนับสนุนการผลิต การพัฒนา และจัดหาอุปกรณ์ AT อย่างเป็นระบบต่อไป ^๖

(๒) การประชุมด้านสุขภาพโลก ครั้งที่ ๗๑ ว่าด้วยเรื่องเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก สืบเนื่องมาจากการประชุม ครั้งที่ ๖๙ ซึ่งจัดทำ Priority Assistive Products List ขึ้น โดยกลุ่มประเทศที่มีความหลากหลายจำนวนมากหนึ่ง เพื่อนำเสนอแนวคิดที่ว่าเมื่อทรัพยากรมีอยู่อย่างจำกัด ควรจัดลำดับความสำคัญ ซึ่งเริ่มมาจากแนวคิดการเข้าถึงยาจำเป็นที่นำมาสู่การจัดทำบัญชียาหลักแห่งชาติโดยภาครัฐ ที่เกิดจากปัญหาการเข้าถึงยาจำเป็น เพื่อนำยาที่มีความจำเป็นทุกรายการเข้าอยู่ในบัญชียาหลัก รวมทั้งเป็นเกณฑ์ให้ภาครัฐต้องใช้งบประมาณจัดซื้อยาบัญชีหลักกว่า ร้อยละ ๗๐ เมื่อมีบัญชียาจึงช่วยสร้างประสิทธิภาพและสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงได้มากขึ้น จากนั้น มีการออก WHO global disability action plan ๒๐๑๔ – ๒๐๒๑ better health for all people with disability ทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อให้เกิดพลังที่ทำให้สามารถใช้สินค้าท้องถิ่นได้มากขึ้น ระหว่างนั้นมีความพยายาม ทำให้เกิดแนวทางต่อเรื่องดังกล่าวจนในปีนี้จะเกิดประเด็นการเข้าถึงอุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกขึ้น ซึ่งคล้ายกับแนวทางการขับเคลื่อนให้เกิดบัญชียาหลักแห่งชาติ ทั้งนี้ อุปกรณ์ AT ในประเทศไทย แม้แต่รถวีลแชร์ก็ยังอยู่ในอุปกรณ์การแพทย์ทั้งหมด ดังนั้น การขับเคลื่อนบัญชีอุปกรณ์ AT จึงคล้ายคลึงบัญชียาแห่งชาติ ซึ่งในการประชุมวันนี้ ควรหารือประเด็นการกำหนดมาตรฐาน AT ใน ๒ ส่วน คือ (๑) การกำหนดมาตรฐานและการกำกับให้เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งมาตรฐานผลิตภัณฑ์และมาตรฐานการผลิต ซึ่งต้องแยกส่วนกัน และ (๒) หน่วยทดสอบและหน่วยรับรองมาตรฐาน ทั้งนี้ การจัดทำ Priority Assistive Products List ซึ่งมีจำนวน ๕๐ รายการนั้น ถือเป็นความตั้งใจเพื่อแยกประเภท AT ออกจากอุปกรณ์ทางการแพทย์ เพื่อให้เห็นกระบวนการของอุปกรณ์ AT เมื่อถูกกำหนดให้เป็นเครื่องมือการแพทย์ต้องผ่านการรับรองมาตรฐานต่าง ๆ ทำให้ราคาเพิ่มสูงขึ้นมาอีกหลายเท่า

(๓) มิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาศึกษาในครั้ง นี้ ได้แก่ มิติของ WHO ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ AT เพื่อนำไปสู่เข้าถึงอุปกรณ์ AT ได้จริง และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ AAA ซึ่งในขณะนี้อยู่ระหว่างแนวคิดการเสนอให้มีบัญชีแห่งชาติว่าด้วย AT รวมถึงประเด็นในเรื่องโอกาสประเทศไทยในอุตสาหกรรม AT ซึ่งได้กำหนดไว้ในกฎหมายต่าง ๆ อาทิ พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก พ.ศ. ๒๕๖๑ พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อคนพิการ ผู้สูงอายุ และบุคคลที่จำเป็นต้องใช้ ถือเป็นโอกาสสำคัญในการวิจัยและพัฒนาทางเศรษฐกิจภายในประเทศด้วย โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องคือ (๑) การกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ ที่ต้องคำนึงถึงความสะดวกและความปลอดภัยของผู้บริโภค และ (๒) การส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศ โดยต้องมองประเด็น AT ว่าเป็นโอกาสของประเทศไทย

^๖ บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๐/๒๕๖๑ วันพุธที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑

ไม่ได้เป็นเพียงภาระ ต้องมองในมิติของประชาชนและการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมภายในประเทศ

(๔) ประเด็น เรื่อง อุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology) หรือ AT ปรากฏอยู่ในกฎหมายระหว่างประเทศ ได้แก่ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ รวมทั้งปรากฏอยู่ในข้อมติต่างๆ ขององค์การสหประชาชาติ องค์การอนามัยโลก และองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทั้งในระดับนานาชาติและระดับภูมิภาค นอกจากนี้ ยังปรากฏอยู่ในกฎหมายของประเทศไทย อาทิ กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ กฎหมายว่าด้วยการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ กฎหมายว่าด้วยเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก กฎหมายว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงกฎหมายด้านสุขภาพด้วย นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเป็นผู้ริเริ่มในการรวมตัวกันของ ๑๐ ประเทศในเอเชีย จัดประชุมวิชาการนานาชาติ เรื่อง วิศวกรรมฟื้นฟูสมรรถภาพและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือ i-CREATE ทั้งนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเสด็จพระราชดำเนินเป็นองค์ประธานในประชุมทุกครั้ง ซึ่งในปีนี้เป็นปีที่ ๑๒ และจัดขึ้น ณ นครเชียงใหม่ สาธารณรัฐประชาชนจีน โดยในงานมีการแข่งขันความสามารถการประดิษฐ์อุปกรณ์ AT ซึ่งมีนักเรียน นิสิต นักศึกษา และนักวิจัยพัฒนาไทยได้รับรางวัลชนะเลิศทุกครั้ง แต่สิ่งที่เกิดขึ้น คือ อุปกรณ์ AT ยังไปไม่ถึงประชาชน ยังมีปัญหาความคลาดเคลื่อน ไม่ตรงกับความต้องการหรือได้รับซ้ำซ้อนมากเกินไปเกินความต้องการ และยังคงพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ แม้ i-CREATE ซึ่งเป็นงานระดับนานาชาติที่ริเริ่มโดยประเทศไทย แต่ไม่ได้มีผลทำให้เกิดประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมและการลงทุนในประเทศไทยเลย

(๕) คณะกรรมการการสังคมฯ ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ จัดทำยุทธศาสตร์ AAA ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่าด้วยเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้โดยมีองค์ประกอบหนึ่งว่าด้วยเรื่องเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือ AT ซึ่งคณะอนุกรรมการ ได้มีการพิจารณาศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ AT จำนวน ๒ เรื่อง ได้แก่ (๑) แนวทางการจัดทำบัญชี AT แห่งชาติ เพื่อลดความซ้ำซ้อน ความยุ่งยาก และให้เป็นมาตรฐานร่วมกันข้ามกระทรวง ทบวง กรม และ (๒) แนวทางการให้บริการและการกระจาย AT การพิจารณาศึกษาประเด็น AT ซึ่งถูกจัดประเภทไว้ในอุปกรณ์ทางการแพทย์ ทำให้อุปกรณ์ AT มีราคาสูง เป็นอุปกรณ์ที่เฉพาะบางประเทศเท่านั้นที่ผูกขาดการผลิต พัฒนาและส่งออก โดยในรอบ ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมา กลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิคนพิการ ผู้สูงอายุ และองค์การอนามัยโลกมีความพยายามที่จะทำให้การเข้าถึง AT เป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากอีกประมาณ ๒๐ ปีข้างหน้าจะมีประชากรเป็นคนพิการกว่า ๒,๐๐๐ ล้านคน การเข้าถึงอุปกรณ์ AT จึงเป็นปัญหาของผู้สูงอายุและคนพิการที่จะเพิ่มจำนวนมากขึ้น ซึ่งผู้สูงอายุส่วนหนึ่งเป็น คนพิการ ทั้งนี้ WHO ได้มีข้อมติเมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๑ ที่ผ่านมา เพื่อกำหนดมาตรการให้แก่ประเทศสมาชิกให้ส่งเสริมการเข้าถึงอุปกรณ์ AT ด้วยการแยกหรือกำหนดประเภทอุปกรณ์ AT ออกจากอุปกรณ์การแพทย์ให้มีความชัดเจน เพื่อกระจายโอกาสให้มีการเข้าถึง AT ได้มากขึ้น และเพื่อส่งเสริมให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถผลิต AT ขึ้นเองได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีหน่วยงานที่ดูแลมาตรฐานที่ได้รับความเชื่อถืออย่างยิ่ง คือ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ดังนั้น จึงขอรับทราบแนวทางการดำเนินงานของ สมอ. และ อย. ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมให้เกิดการกำหนดมาตรฐาน อุปกรณ์ AT ขึ้นในประเทศไทย และเป็นการกำหนดมาตรฐาน อุปกรณ์ AT นอกจากจะเอื้อต่อการเข้าถึงอุปกรณ์ AT สำหรับประชาชน ทั้งคนพิการ ผู้สูงอายุ คนเจ็บป่วย และคนที่มีความจำเป็นต้องใช้ ตลอดจนยังเป็นโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจ ส่งเสริม การวิจัย และพัฒนาการลงทุนด้านอุตสาหกรรมไปพร้อม ๆ กัน

๓.๒.๒ สถานการณ์ สภาพปัญหา และการดำเนินงานของหน่วยงาน

๓.๒.๒.๑ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.)

(๑) สมอ. เป็นสถาบันมาตรฐานแห่งชาติ มีภารกิจหลักในการกำหนด มาตรฐานให้การรับรอง และตรวจติดตาม ปัจจุบันมีพระราชบัญญัติรองรับ จำนวน ๒ ฉบับ ได้แก่ (๑) พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. ๒๕๑๑ และ (๒) พระราชบัญญัติ การมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ นอกจากนี้ มีมติคณะรัฐมนตรีเรื่อง การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ ชุมชน (มผช.) ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๕ เพื่อส่งเสริมผลิตภัณฑ์ชุมชนในแต่ละท้องถิ่นที่ทำขึ้นมา และมาตรฐาน S ซึ่งเป็นการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือ (SMEs) ซึ่งปัจจุบัน เกิดขึ้นจำนวนมากแต่ยังไม่ถึงมาตรฐาน มอก. จึงได้มีมาตรฐาน S เกิดขึ้นมา

(๒) การกำหนดมาตรฐานอุตสาหกรรม (มอก.) มี ๒ ลักษณะ คือ (๑) มาตรฐานทั่วไป คือ มาตรฐานที่เกิดจากความสมัครใจ และ (๒) มาตรฐานบังคับ ซึ่งเกิดขึ้นตาม กฎหมายกำหนดให้ผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย กิจกรรมทางเศรษฐกิจ ความมั่นคงของ ประเทศ ผู้ขาย ผู้ส่งออก และผู้นำเข้า ต้องได้รับอนุญาตจาก สมอ. ปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์ที่ต้องได้รับ อนุญาตจาก สมอ. กว่า ๑๐๖ ผลิตภัณฑ์ ที่เป็นผลิตภัณฑ์บังคับ ส่วนที่เหลือกว่า ๓,๐๐๐ ผลิตภัณฑ์ เป็นมาตรฐานทั่วไป สำหรับมาตรฐานที่ต่อยอดจากนโยบายรัฐบาล คือ ผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นบัญชี นวัตกรรม หรือ บัญชีสิ่งประดิษฐ์ไทย ซึ่งถูกนำมาจัดทำเป็นมาตรฐาน แต่ต้องพิจารณาเรื่อง ข้อกำหนดและการจดทะเบียนสิทธิบัตรของนวัตกรรมนั้น ๆ ด้วย ซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยจัดซื้อจัด จ้างหน่วยงานของรัฐจะได้รับงบประมาณในการจัดซื้อผลิตภัณฑ์จากบัญชีนวัตกรรม ร้อยละ ๓๐

(๓) มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์เครื่องมือแพทย์ มีจำนวนกว่า ๑๔๒ มาตรฐาน และในกลุ่มมาตรฐาน AT ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ มีจำนวน ๒๒ มาตรฐาน และอีก ๕ มาตรฐานอยู่ระหว่าง การดำเนินการและคาดว่าจะแล้วเสร็จภายในสิ้นปีนี้ ทั้งนี้ สมอ. จัดทำมาตรฐานตามมาตรฐานสากลที่สำคัญ คือ มาตรฐาน ISO (International Organization for standardization) มาตรฐาน IEC (International Electrotechnical Commission) ซึ่งเป็น มาตรฐานที่องค์การการค้าโลก หรือ WTO (The World Trade Organization) ยอมรับ ซึ่งได้นำใช้ เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐาน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในทางการค้า และยึดหลักการส่งเสริมและ ค้ำครองผู้บริโภคภายในประเทศด้วย

(๔) การรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์ มี ๒ ลักษณะ คือ (๑) มาตรฐานรับรอง (๒) ผลิตภัณฑ์บังคับ แต่ด้วยข้อจำกัดของจำนวนเจ้าหน้าที่ที่มีจำนวนไม่เพียงพอ จึงมีการถ่ายโอนงาน

การตรวจสอบ และตรวจประเมินโรงงาน ให้กับภาคเอกชนเป็นหน่วยงานตรวจสอบ (Inspection Body :IB) และหน่วยงานรับรอง(Certification Body : CB) เพื่อควบคุมคุณภาพผลิตภัณฑ์ ทั้งนี้ IB และ CB ต้องผ่านการประเมินว่ามีศักยภาพที่เชื่อถือได้ว่าการประเมินนั้นเป็นไปตาม ISO/IEC ๑๗๐๒๕ หรือ ISO/IEC ๑๗๐๒๕ ซึ่งเป็นไปตามหน่วยงานที่จะได้รับถ่ายโอนงานไปว่าเป็น IC หรือ CB โดยการให้ใบอนุญาตหรือการรับรองจะทำ ๒ ส่วน คือ (๑) ประเมินการควบคุมการผลิตและควบคุมคุณภาพว่าดีเพียงพอที่จะมั่นใจได้ว่าผลิตภัณฑ์จะได้คุณภาพสม่ำเสมอ และ (๒) การเก็บตัวอย่างตรวจสอบว่าผลิตภัณฑ์ที่ผลิตมีคุณภาพเป็นไปตามที่มาตรฐานกำหนด เมื่อทั้ง ๒ ส่วน ประกอบกันก็จะออกใบอนุญาตหรือใบรับรองให้และภายหลังที่ออกใบอนุญาตหรือใบรับรองแล้ว จะมีการติดตามตรวจทั้งสถานที่ผลิตและตลาด เพื่อให้มั่นใจว่าผลิตภัณฑ์ยังมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน โดยในส่วนของอุปกรณ์เครื่องมือทางการแพทย์ หรือเครื่องช่วยความพิการ ยังเป็นมาตรฐานทั่วไปทั้งหมด อุปกรณ์ทางการแพทย์จะมีมาตรฐานบังคับ จำนวน ๔ มาตรฐาน ได้แก่ (๑) ผลิตภัณฑ์ที่มีสารคาร์บอนไดออกไซด์ (๒) ออกซิเจน (๓) ไนตรัสออกไซด์ และ (๔) ถังน้ำเกลือ และหน่วยงานที่กำกับดูแลโดยตรง คือ อย. ซึ่งกำกับดูแลเรื่องเครื่องมือแพทย์ อย่างไรก็ตาม การจัดทำมาตรฐานทุกเรื่องได้ประสานกับ อย.ร่วมเป็นกรรมการหรืออนุกรรมการในคณะกรรมการวิชาการที่กำหนดมาตรฐานดังกล่าวด้วย

(๕) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ให้ข้อมูลต่อข้อซักถามกรณีมาตรฐานทั่วไปของ สมอ. ว่ามีหน่วยงานรัฐใดนำมาตราฐานของ สมอ. ไปใช้อ้างอิงหรือบังคับใช้ในหน่วยงานต่าง ๆ หรือไม่ ซึ่งที่ผ่านมามีการผลักดันให้หน่วยงานของรัฐจัดทำเว็บไซต์ให้เป็นไปตามมาตรฐาน มอก. โดยอ้างอิงมาตรฐานของ Web Content Accessibility Guideline (WCAG) แต่หน่วยงานของรัฐส่วนใหญ่ยังไม่ปฏิบัติตาม ทั้งนี้ การบัญญัติกฎหมายเพื่ออ้างอิงไปยังมาตรฐานจะมีความยืดหยุ่น ปรับตัวได้ตามความเหมาะสม และทำให้กฎหมายไม่ล้าสมัยไปด้วย ดังนี้

- ตัวอย่างหน่วยงานรัฐที่นำมาตราฐาน สมอ. ไปอ้างอิงที่เห็นชัดเจน ได้แก่ อย. ซึ่งได้อ้างอิงมาตรฐาน สมอ. ในบางเรื่อง ทั้งนี้ มาตรฐานและกฎระเบียบยังมีความแตกต่างกัน มาตรฐานต้องเปิดกว้างเพื่อเป็นการจำกัดเทคโนโลยีหรือองค์ความรู้ แต่กฎระเบียบต้องมีความชัดเจนและมุ่งเน้นว่าต้องการอะไร แต่การนำมาตราฐานไปเขียนในกฎหมายต้องกำหนดให้แคบลงเพื่อมีหลักปฏิบัติที่ชัดเจน ทั้งนี้ หน่วยงานอื่นอาจจะนำมาตราฐาน สมอ. ไปใช้ในการจัดซื้อจัดจ้าง แต่เมื่อกล่าวถึง มาตรฐาน ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ ความต้องการ และประสิทธิภาพ จะแตกต่างจากกฎระเบียบที่จะนำมาตราฐานไปกำหนดไว้ในกฎระเบียบนั้น ๆ หน่วยงานกำหนดมาตรฐานในต่างประเทศทั้งสหรัฐอเมริกาและยุโรป จะเป็นองค์กรเอกชนหรือมูลนิธิที่เป็นหน่วยงานของผู้บริโภคในการกำหนดมาตรฐาน แตกต่างจากประเทศไทยที่หน่วยงานรัฐเป็นผู้กำหนดมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้มาตรฐานผ่านกฎหมายจะต้องออกกฎหมายมาเพื่อกำหนดให้ชัดเจนว่ากฎหมายนั้นต้องการอ้างอิงไปยังมาตรฐานเพียงบางส่วนหรือทั้งหมด

- สมอ.มีปัญหาในทางปฏิบัติ เรื่องผลิตภัณฑ์บังคับ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ต้องตราพระราชกฤษฎีกาที่ต้องอ้างอิงมาตรฐาน โดยระบุเลขมาตรฐานรวมทั้งปี พ.ศ. ของมาตรฐานนั้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขมาตรฐานตามเทคโนโลยีการผลิตที่เปลี่ยนไป ก็ต้องเข้า

สู่กระบวนการทำมาตรฐานแก้ไข ซึ่งจะต้องตราพระราชกฤษฎีกาใหม่ กระบวนการทั้งหมดจนถึงมาตรฐานจะมีผลบังคับใช้ต้องใช้เวลาพอสมควร ดังนั้น การตราพระราชกฤษฎีกาถือเป็นปัญหาหนึ่งในการบังคับใช้มาตรฐาน หากแก้ไขให้เป็นอนุบัญญัติในระดับประกาศกระทรวงจะสามารถช่วยให้การประกาศมาตรฐานเป็นไปได้รวดเร็วขึ้น

(๖) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ให้ข้อมูลต่อข้อซักถามกรณีรายการอุปกรณ์ AT ที่ยังคงอยู่ในกระบวนการประกาศมาตรฐานของ สมอ.หลายรายการ อาทิ มาตรฐานเครื่องช่วยฟัง มาตรฐานหนังสือ EPUB เป็นต้น มีความคืบหน้ากรณีดังกล่าวอย่างไร เนื่องจาก สมอ. ถือเป็นหน่วยงานหนึ่งที่จะเป็นหัวใจสำคัญของประเทศไทย ในการพัฒนาอุตสาหกรรม AT ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม สมอ. มีความต้องการให้ช่วยเสริมในเรื่องใด เพื่อให้ทำงานได้สะดวก มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งประชาชนและอุตสาหกรรม โดยเฉพาะการลงทุนพัฒนาในประเทศไทย ดังนี้

- เนื่องจากมาตรฐานพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับ สมอ. มีข้อจำกัดด้านบุคลากรและงบประมาณ สมอ. มีความพยายามเปลี่ยนแปลงวิธีการเพื่อให้จัดทำมาตรฐานได้รวดเร็วขึ้นแต่ยังคงหลักการการกำหนดมาตรฐาน ให้มีความน่าเชื่อถือและเป็นไปตามหลักสากล ทั้งนี้ การจัดทำมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของคนพิการ หากสามารถต่อยอดหรือเชื่อมโยงข้อมูลหรืองานวิจัยร่วมกันได้ หน่วยงานใดที่ต้องการขอมาตรฐานสามารถจัดทำร่างมาตรฐานเสนอเข้ามาเป็นร่างแรกหรือร่างที่ได้รับความเห็นมาแล้ว เพื่อให้ สมอ. นำเข้ากระบวนการจัดทำมาตรฐานได้รวดเร็วมากขึ้น

- สมอ. ได้ตั้งหน่วยงานใหม่เพื่อดูแลโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งพยายามผลักดันให้เกิดองค์กรกำหนดมาตรฐานประเภทขึ้นต้น (Standards Developing Organizations : SDOs) ให้เกิดขึ้นจำนวนมาก เช่นเดียวกับนานาชาติประเทศที่มีเอกชนจัดทำมาตรฐานทั้งในสหรัฐอเมริกาและยุโรป เนื่องจากภาคเอกชนจะมีกลุ่มผู้ผลิต ผู้ประกอบการซึ่งอยู่ในกลุ่มต่าง ๆ จำนวนมาก จึงต้องการให้ภาคผู้ประกอบการได้เห็นความสำคัญของมาตรฐานและช่วยกันทำมาตรฐานให้เกิดเพิ่มมากขึ้น เพราะมาตรฐานมีจำนวนมากจะทำโดยภาครัฐอย่างเดียวไม่ได้

๓.๒.๒.๒ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.)

(๑) ตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องมือแพทย์ในปัจจุบัน อุปกรณ์ AT ทั้งหมดถูกกำหนดให้เป็นเครื่องมือแพทย์ ซึ่งกำหนดไว้กว้างมาก ตามบทนิยาม “เครื่องมือแพทย์” ในมาตรา ๔ ของพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“เครื่องมือแพทย์” หมายความว่า

(๑) เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องกล วัตถุที่ใช้ใส่เข้าไปในร่างกายมนุษย์หรือสัตว์ น้ำยาที่ใช้ตรวจในห้องปฏิบัติการ ผลิตภัณฑ์ ซอฟต์แวร์ หรือวัตถุอื่นใด ที่ผู้ผลิตมุ่งหมายเฉพาะสำหรับใช้อย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ไม่ว่าจะใช้โดยลำพัง ใช้ร่วมกันหรือใช้ประกอบกับสิ่งอื่นใด

(ก) ประกอบโรคศิลปะ ประกอบวิชาชีวะเวชกรรม ประกอบวิชาชีวะการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ประกอบวิชาชีวะทันตกรรม ประกอบวิชาชีวะเทคนิคการแพทย์

ประกอบวิชาชีพกายภาพบำบัด และประกอบวิชาชีพการสัตวแพทย์ตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นหรือประกอบวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุขอื่นตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

(ข) วินิจฉัย ป้องกัน ติดตาม บำบัด บรรเทา หรือรักษาโรคของมนุษย์หรือสัตว์

(ค) วินิจฉัย ติดตาม บำบัด บรรเทา หรือรักษา การบาดเจ็บของมนุษย์หรือสัตว์

(ง) ตรวจสอบ ทดแทน แก้ไข ดัดแปลง พยุง ค้ำ หรือจุนด้านกายวิภาคหรือกระบวนการทางสรีระของร่างกายมนุษย์หรือสัตว์

(จ) ประคับประคองหรือช่วยชีวิตมนุษย์หรือสัตว์
(ฉ) คุมกำเนิด หรือช่วยการเจริญพันธุ์ของมนุษย์หรือสัตว์
(ช) ช่วยเหลือหรือช่วยชดเชยความทุพพลภาพหรือพิการของมนุษย์หรือสัตว์

(ซ) ให้ข้อมูลจากการตรวจสิ่งส่งตรวจจากร่างกายมนุษย์หรือสัตว์เพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์หรือการวินิจฉัย

(ณ) ทำลายหรือฆ่าเชื้อสำหรับเครื่องมือแพทย์
(๒) อุปกรณ์ หรือส่วนประกอบของเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องกลผลิตภัณฑ์ หรือวัตถุตาม (๑)

(๓) เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องกล ผลิตภัณฑ์ หรือวัตถุอื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดว่าเป็นเครื่องมือแพทย์

ผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหมายของสิ่งที่กล่าวถึงตาม (๑) ซึ่งเกิดขึ้นในร่างกายมนุษย์ หรือสัตว์ต้องไม่เกิดจากกระบวนการทางเภสัชวิทยา วิทยาภูมิคุ้มกันหรือปฏิกิริยาเผาผลาญให้เกิดพลังงานเป็นหลัก”

(๒) ปัจจุบัน อย. อยู่ระหว่างการเสนอแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบหลักการแล้ว เมื่อวันที่ ๑๗ เมษายน ๒๕๖๑ ขณะนี้อยู่ระหว่างการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เหตุผลในการแก้ไข มี ๓ ประการสำคัญได้แก่ (๑) ประเทศไทยได้ทำความตกลง ASEAN Agreement on Medical Device Directive : AMDD เมื่อวันที่ ๒๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๗ ส่งผลให้ต้องมาดำเนินการแก้ไขพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์รวมถึงกฎหมายลำดับรอง (๒) เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการค้า และเพิ่มประสิทธิภาพการคุ้มครองผู้บริโภค ลดอุปสรรคขัดข้องในการบังคับใช้กฎหมาย และ (๓) เพิ่มมาตรการจัดแจ้งและปรับบทลงโทษ อัตราโทษที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ทั้งนี้ มีสาระสำคัญในการแก้ไขนิยามเครื่องมือแพทย์ ในหลายประเด็น ได้แก่ (๑) ตัดคำว่า “เครื่องมือที่ใช้ในการประกอบวิชาชีพทางการแพทย์และสาธารณสุข” ออก (๒) ตัดคำว่า “อุปกรณ์หรือส่วนประกอบของเครื่องมือแพทย์” ออก และ (๓) เพิ่มคำว่า “เจ้าของผลิตภัณฑ์” เป็น “เครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องกล วัตถุที่ใช้ใส่เข้าไปในร่างกาย ผลิตภัณฑ์ ซอฟต์แวร์

หรือวัตถุดิบใดที่ผู้ผลิตหรือเจ้าของผลิตภัณฑ์มุ่งหมายเฉพาะสำหรับใช้อย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้ ไม่ว่าจะใช้โดยลำพัง ใช้ร่วมกัน หรือใช้ประกอบกับสิ่งอื่นใด เป็นต้น

(๓) ภายใต้กฎหมายปัจจุบัน ออย. ได้ดำเนินการกำกับเครื่องมือแพทย์ เริ่มตั้งแต่การจดทะเบียนสถานประกอบการ ทั้งผู้ผลิตและผู้นำเข้าต้องมาจดทะเบียนสถานประกอบการการผลิตหรือการนำเข้ากับสำนักงาน ออย. ซึ่งต้องขอใบอนุญาตผลิตภัณฑ์ เช่น ใบอนุญาตผลิต ใบอนุญาตนำเข้า ใบรับแจ้งรายการละเอียด หนังสือรับรองผู้ประกอบการนำเข้า สำหรับเครื่องมือแพทย์ทั่วไป โดยผลิตภัณฑ์บางรายการจะต้องขอใบอนุญาตจำหน่าย เช่น ถุงบรรจุเลือด ชุดตรวจ HIV เป็นต้น และการขออนุญาตโฆษณา ซึ่งภายหลังที่อนุญาตผลิตภัณฑ์ไปแล้ว ออย. จะเฝ้าระวัง สถานที่ ผลิตภัณฑ์และโฆษณา รวมถึง โรงงานที่ได้ GMP (Good Manufacturing Practice) ซึ่งเป็นเกณฑ์ควบคุมการผลิตให้เป็นไปตามมาตรฐานการผลิตผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ ออย. มีศูนย์เฝ้าระวังความปลอดภัยด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพ (Health Product Vigilance Vigilance Center : HPVC) ซึ่งเป็นศูนย์รายงานผลการทำงานอันผิดปกติของเครื่องมือแพทย์หรือผลที่ไม่ถึงประสงค์ที่เกิดกับผู้บริโภค เพื่อหามาตรการแก้ไขปัญหาและจัดการความเสี่ยงที่เหมาะสม

(๔) ปัจจุบันมาตรการควบคุมเครื่องมือแพทย์ มี ๓ ระดับ ได้แก่ (๑) เครื่องมือแพทย์ที่ต้องได้รับใบอนุญาต ถือเป็นระดับเครื่องมือแพทย์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ AT (๒) เครื่องมือแพทย์ที่ต้องแจ้งรายการละเอียด ในระดับนี้มีโอกาสเกี่ยวข้องกับ AT อยู่บ้าง อาทิ เครื่องใช้หรือผลิตภัณฑ์เพื่อกายภาพบำบัด และ (๓) เครื่องมือแพทย์ทั่วไป เป็นระดับที่มีอุปกรณ์ AT อยู่จำนวนมาก โดยระดับเครื่องมือแพทย์ทั่วไป ไม่ต้องขอใบอนุญาต ไม่ต้องแจ้งรายการละเอียด เพียงแต่การนำเข้าต้องมีหนังสือรับรองประกอบการนำเข้าเครื่องมือแพทย์ทั่วไปจากหน่วยงานของประเทศผู้ผลิตหรือประเทศเจ้าของผลิตภัณฑ์ แต่กรณีผลิตไม่ต้องขออนุญาต ซึ่ง ออย. สนับสนุนให้มีการผลิต ซึ่งผู้ประกอบการขอจดทะเบียนสถานที่ผลิตให้ถูกต้อง อย่างไรก็ตาม แม้จะมีการสนับสนุน แต่การผลิตอุปกรณ์ AT ก็ยังเกิดขึ้นน้อยมาก ไม่เกินร้อยละ ๒๐ และกว่าร้อยละ ๘๐ ยังเป็นการนำเข้า

(๕) แนวทางการควบคุมเครื่องมือแพทย์ในอนาคต จะมีการปรับ การควบคุม โดยแบ่งการควบคุมตามความเสี่ยงที่จะเกิดอันตรายกับผู้บริโภคตามหลักสากล ทั้งนี้ ประเทศไทยโดย ออย. ได้ลงนามความร่วมมือกับประเทศในอาเซียนจำนวน ๑๐ ประเทศ หรือเรียกว่า ASEAN Agreement on Medical Device Directive (AMDD) เพื่อปรับลดระดับการควบคุมให้ สอดรับกันในประเทศอาเซียน เป็นการสนับสนุนการค้าขายและปรับรูปแบบการขึ้นทะเบียนอุปกรณ์ การแพทย์ให้สอดคล้องกับ AMDD ซึ่งสร้างความสะดวกรวดเร็วและสร้างความพึงพอใจให้กับ ผู้ประกอบการมากขึ้น ดังนั้น ในอนาคต ออย. จะมีเปลี่ยนการกำกับควบคุมเครื่องมือแพทย์ จากเดิม ที่แบ่งเป็น ๓ ระดับ เปลี่ยนเป็นแบ่งตามประเภทความเสี่ยง ๔ ประเภท ได้แก่ (๑) ระดับใบอนุญาต เป็นประเภท ๔ (Class D) หรือประเภทความเสี่ยงสูง (๒) ระดับใบรับแจ้งรายการละเอียด เป็นประเภท ๓ (Class C) หรือประเภทความเสี่ยงค่อนข้างสูง และระดับ ๒ (Class B) ประเภทความ เสี่ยงปานกลาง และ (๓) ระดับใบจดทะเบียนเครื่องมือแพทย์ เป็นประเภท ๑ (Class A) หรือประเภท

ความเสี่ยงค่า ทั้งนี้ การยื่นเอกสารของผู้ประกอบการตาม AMDD จะใช้เอกสารร่วมกันตามข้อตกลง โดยจะมีเอกสารบางส่วนเท่านั้นที่แต่ละประเทศจะปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทของประเทศตนเอง

(๖) การดำเนินงานของ ออย. ต่อแนวทางการแยกอุปกรณ์ AT ออกจากอุปกรณ์การแพทย์ตามแนวทางของ WHO เป็นการแยกให้ออกจากกันชัดเจน หรือเป็นเพียงการจัดประเภท AT ภายใต้อุปกรณ์แพทย์ให้มีความชัดเจน เพื่อให้การควบคุมอุปกรณ์ AT มีความเข้มข้นน้อยลง เพื่อความสะดวกในการส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายภายในประเทศโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา

- แนวทางการแยกอุปกรณ์ AT ออกจากอุปกรณ์การแพทย์ตามแนวทางของ WHO เป็นการแยกให้ออกจากกันชัดเจน หรือเป็นเพียงการจัดประเภท AT ภายใต้อุปกรณ์แพทย์ให้มีความชัดเจน เพื่อให้การควบคุมอุปกรณ์ AT มีความเข้มข้นน้อยลง เพื่อความสะดวกในการเข้าถึงและส่งเสริมการผลิตและจำหน่ายภายในประเทศโดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนา

- การเสนอร่างแก้ไขกฎหมายเพื่อแก้ไขนิยามเครื่องมือแพทย์ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับ WHO แต่เป็นการปรับปรุงการขึ้นทะเบียนให้เป็นไปตามหลักสากลและเป็นไปตามข้อตกลงของ ๑๐ ประเทศในอาเซียน เพื่อทำให้ความเป็นสากลเกิดขึ้นในอาเซียนก่อนด้วยการร่วมกันทำธุรกิจร่วมกันและเพื่อผลักดันให้เป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทั้งนี้ ประเด็นการแยก AT ออกจากเครื่องมือแพทย์ โดยความเห็นส่วนตัวยังไม่เห็นด้วย เนื่องจากอุปกรณ์ AT ยังต้องมีการควบคุมคุณภาพและเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่อผู้บริโภคภายหลัง และยังมีรายงานความผิดพลาดในการใช้อุปกรณ์ AT จำนวนมาก

(๗) ประเด็นมาตรฐานผลิตภัณฑ์และอุปกรณ์ AT ออย. และ สมอ. มีความเชื่อมโยงกันอย่างไร รวมถึงความคืบหน้าเกี่ยวกับมาตรฐานโรงงานผลิต ISO ๑๓๔๘๕

- อุปกรณ์ AT ที่ถูกจัดอยู่ในระดับเครื่องมือแพทย์ทั่วไป แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ (๑) การผลิต และ (๒) การนำเข้า ทั้งสองส่วนจะต้องขอจดทะเบียนสถานที่ประกอบการเพื่อให้รู้ตัวตนสถานประกอบการ สำหรับผลิตภัณฑ์ กรณีผู้ผลิตไม่ต้องขออนุญาต แต่ผู้นำเข้าจะต้องแสดงหนังสือรับรองประกอบการนำเข้าจากประเทศเจ้าของผลิตภัณฑ์หรือประเทศผู้ผลิต

- ประเด็นด้านมาตรฐาน ปัจจุบัน ออย.มีมาตรฐาน GMP เป็นมาตรฐานสมัครใจ ซึ่งขอให้ทุกโรงงานที่ผลิตเครื่องมือแพทย์ทั้งหมดต้องทำมาตรฐาน GMP ซึ่งยังไม่ได้บังคับ แต่สำหรับมาตรฐานผลิตภัณฑ์มีการกำกับให้เป็นไปตามมาตรฐาน สมอ. ในทุกตัวที่มีการกำหนดมาตรฐานแล้ว ทั้งนี้ ออย.จะมีการกำหนดเรื่องมาตรฐานโดยอ้างอิงมาตรฐานที่ สมอ. กำหนดไว้ เมื่อ สมอ.ปรับปรุงมาตรฐาน ออย. ก็จะไปปรับปรุงตามไปด้วย แต่สำหรับเรื่องข้อมูลผลิตภัณฑ์และฉลาก ออย.ยังจะเป็นผู้กำกับดูแล

- ปัจจุบันยังไม่มีการบังคับใช้มาตรฐาน ISO ๑๓๔๘๕ กับโรงงานผลิตเครื่องมือแพทย์ เนื่องจากต้องใช้ต้นทุนสูงในการขอมาตรฐานดังกล่าว จึงเริ่มต้นจากมาตรฐาน GMP ไปก่อน แต่ในขณะเดียวกัน ออย. มีโครงการพัฒนาห้องปฏิบัติการหรือห้องแล็บ (lap) เพื่อใช้ทดสอบมาตรฐานต่าง ๆ รวมถึงรองรับการมาตรฐาน ISO ไปพร้อมกัน เนื่องจากมาตรฐานเหล่านี้ต้องมีความพร้อมด้านห้องแล็บด้วยจึงจะเกิดการรับรองมาตรฐานดังกล่าวได้

(๘) นโยบายส่งเสริมของ อย. ให้เกิดการผลิตเครื่องมือแพทย์และอุปกรณ์ AT ประเทศไทย ได้ผลมากน้อยเพียงใด

- การส่งเสริมจากบัญชีนวัตกรรมได้ผลดี ซึ่งเป็นการบูรณาการร่วมกันของทุกหน่วยงานภาครัฐ เมื่อเป็นผู้ประกอบการที่เข้าสู่บัญชีนวัตกรรมแล้วได้เป็นผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในบัญชีนวัตกรรมแล้วหน่วยงานรัฐสามารถจัดซื้อจัดจ้างได้ด้วยวิธีพิเศษ และมีการส่งเสริมให้หน่วยงานรัฐจัดซื้อสินค้าที่อยู่ในบัญชีนวัตกรรม ทั้งนี้ บัญชีนวัตกรรมดังกล่าวจะขึ้นทะเบียนไว้สูงสุด ๘ ปี โดยสามารถขอขึ้นทะเบียนได้ www.inovation.co.th เมื่อขอขึ้นบัญชีจะมีการตรวจสอบคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์ จากนั้น สำนักงบประมาณจะดำเนินการตรวจสอบราคาและทำประกาศบัญชีนวัตกรรมไทย เพื่อสนับสนุนให้ภาครัฐจัดซื้อบัญชีนวัตกรรมไทย ปัจจุบันมีผู้ขึ้นบัญชีจำนวนมาก แต่ในส่วนของอุปกรณ์ AT ยังมีจำนวนไม่มากนัก

๓.๒.๓ ข้อเสนอแนะ

(๑) อุปกรณ์ AT บางอย่างไม่ใช่นวัตกรรม แต่ต้องการทำให้เกิดขึ้นในประเทศ ใช้วัสดุในประเทศ เพื่อลดการนำเข้า ไม่ใช่ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้นมาใหม่ จึงไม่สามารถขึ้นบัญชีนวัตกรรม ทั้งนี้ ควรมีมาตรการส่งเสริมเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดการผลิตอุปกรณ์ AT ในประเทศไทย

(๒) โดยหลักของการใช้ AT ไม่ได้เกี่ยวกับเครื่องมือแพทย์เลย แต่อุปกรณ์ AT ยังเป็นอุปกรณ์การแพทย์ตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องมือแพทย์ กรณีการส่งเสริมให้เกิดการผลิตอุปกรณ์ AT ในประเทศไทยก็ยังเป็นไปได้ยากเนื่องจากข้อจำกัดด้านมาตรฐานต่าง ๆ เช่น กรณีการผลิตรวิลแชร์ในการขอมาตรฐาน สมอ. อุปกรณ์ทุกชิ้นของรวิลแชร์ต้องได้มาตรฐาน สมอ.ทั้งหมด จึงเป็นไปได้ยากที่จะได้ใช้วัตถุดิบภายในประเทศ เป็นต้น

(๓) จากข้อมูลการดำเนินงานของ สมอ.และ อย. ทำให้เห็นว่าในเชิงกระบวนการและหลักการไม่น่าจะเป็นอุปสรรค แต่ปัญหาการเข้าไม่ถึงเรื่องของอุปกรณ์ AT มี ๒ ส่วน ได้แก่ (๑) เรื่อง มาตรฐาน เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตและผู้ขาย มาตรฐานมีประโยชน์เพราะเป็นเรื่องความปลอดภัยและประสิทธิภาพในการใช้งาน ซึ่ง อย. อยู่ระหว่างการปรับกระบวนการให้ดีขึ้นและไม่ได้มีหลักเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรค แต่กระบวนการที่ล่าช้าและความไม่รู้ก็ยังคงอาจยังเป็นอุปสรรคอยู่บ้างในเรื่องดังกล่าว และ (๒) เรื่อง บัญชี AT แห่งชาติ เป็นการส่งเสริมการเข้าถึงของผู้ซื้อ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับผู้ผลิต ทั้งนี้ การทำบัญชี AT แห่งชาติ จึงคล้ายกับการทำบัญชียาแห่งชาติ ซึ่งต้องมีมาตรฐานเมื่อเทียบกับอุปกรณ์ AT ก็ต้องไปดูว่าอุปกรณ์การแพทย์จะกระทบกระเทือนกับร่างกายและชีวิต แต่อุปกรณ์ AT ส่วนใหญ่จะไม่กระทบกระเทือนกับร่างกายและชีวิต

ดังนั้น เมื่อจัดหมวดหมู่หรือแบ่งประเภทอุปกรณ์การแพทย์ตามความเสี่ยง โดยจัดลำดับความสำคัญเช่นเดียวกับบัญชียาหลักแห่งชาติ จึงควรพิจารณาประเด็นการผ่อนปรนเรื่องมาตรฐาน หรือหากสามารถจัดทำมาตรฐานของประเทศไทยขึ้นมาเอง ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่คล้ายกับการผลิตยาเอง เมื่อประเทศกำลังพัฒนาไม่ต้องนำเข้าและสามารถรวมตัวกันผลิตขึ้นเองได้ ก็จะสร้างให้เกิดการเข้าถึงอุปกรณ์ได้มากขึ้น แต่สำหรับบัญชีนวัตกรรมนั้น ถือเป็นโอกาสในการจัดซื้อจัดจ้างเป็นการจูงใจผู้ผลิตส่งเสริมให้เกิดลงทุน

(๔) ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์ AT ประกอบด้วย ๓ ส่วนสำคัญ ได้แก่ (๑) บัญชี AT แห่งชาติ เพื่อลดความซ้ำซ้อนและทำให้เกิดการบูรณาการงานระหว่างหน่วยงานร่วมกัน (๒) วิธีการจัดบริการอุปกรณ์ AT ให้กับคนพิการ เสนอให้เปลี่ยนระบบการจัดซื้อเป็นจำนวนมากแล้วนำไปแจกจ่าย เปลี่ยนเป็นวิธีการอุดหนุนให้ประชาชนไปซื้อตามมาตรฐานหรือเกณฑ์กลางที่กำหนด และ (๓) มาตรฐาน เป็นเรื่องของด้านการผลิต จึงต้องมีมาตรฐานขั้นต่ำที่ยอมรับได้ในระดับนานาชาติ (๕) ข้อเสนอแนะต่อการขับเคลื่อนประเด็น AT ดังนี้

๑) ควรเริ่มต้นด้วยการทำบัญชีรายการอุปกรณ์ AT ภายใต้กฎหมายว่าด้วยเครื่องมือแพทย์ในปัจจุบัน โดยจัดประเภทอุปกรณ์ AT ให้ชัดเจนมากขึ้น

๒) ควรจัดประเภทหรือกลุ่มตามระดับความเสี่ยง เพื่อปรับกระบวนการแต่ละประเภทแต่ละกลุ่มให้เหมาะสม

๓) ควรพิจารณาตามความต้องการใช้เพื่อส่งเสริมให้เกิดการผลิต และหากมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ เพื่อให้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายว่าควรส่งเสริมการลงทุนในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติมจากบัญชีนวัตกรรม เนื่องจากประเทศไทยมีตลาดและกำลังซื้อน้อยไม่สามารถแข่งขันกับประเทศจีนซึ่งเป็นตลาดที่ใหญ่มาก จึงต้องมีมาตรการส่งเสริมด้านการลงทุนให้เพิ่มมากขึ้น รวมถึงส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดห้องปฏิบัติการหรือหน่วยทดสอบมาตรฐานให้เพียงพอและรองรับการลงทุนของผู้ประกอบการด้วย

๔) ควรนำเสนอตัวเลขผู้สูงอายุและคนพิการที่ในอนาคตของประเทศไทยมีแนวโน้มจะเพิ่มจำนวนสูงมากขึ้นกว่า ๑๐ ล้านคน ซึ่งถือเป็นตัวเลขสำคัญที่ใช้สนับสนุนให้เกิดการผลิตอุปกรณ์ AT ภายในประเทศไทย

๕) ควรสร้างเอกลักษณ์ด้านมาตรฐานหรือความโดดเด่นของอุปกรณ์ AT ที่ผลิตในประเทศไทยเพื่อเป็นจุดขายไปยังต่างประเทศด้วย เช่นเดียวกับกรณีไม้เท้าขาวของประเทศเกาหลีใต้ที่ได้รับการยอมรับ ซึ่งประเทศไทยน่าจะสามารถผลิตอุปกรณ์ AT ที่มีความโดดเด่นและความมีเอกลักษณ์เฉพาะที่ผลิตในประเทศไทย เพื่อสอดรับกับคนใช้ภายในประเทศแล้วยังสามารถเพิ่มยอดขายไปยังต่างประเทศได้เช่นเดียวกัน

๖) สมอ. ควรช่วยสนับสนุนในการจัดทำมาตรฐานอุปกรณ์ AT เพื่อรองรับการจัดทำบัญชี AT แห่งชาติ ทั้งนี้ บัญชีแห่งชาติว่าด้วยอุปกรณ์ AT นอกจากจะเป็นบัญชีที่ให้บริการคนพิการแล้วยังเป็นบัญชีที่ใช้ส่งเสริมอุตสาหกรรมในประเทศไทยด้วย ซึ่งการขับเคลื่อนงานด้าน AT สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ทั้งการรองรับสังคมผู้สูงอายุ นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ และสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยด้วย

(๖) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ให้ข้อมูลว่า ผู้ประกอบการส่วนหนึ่งสามารถผลิตอุปกรณ์ AT ได้แต่อาจจะยังไม่ได้มาตรฐานที่กำหนด จึงไม่นำไปสู่การส่งเสริมให้เกิดการเข้าถึง ดังนั้น ประเด็นมาตรฐาน หากจะทำให้เกิดขึ้นจริง ควรเริ่มจากการจัดลำดับความสำคัญอุปกรณ์ AT แต่ละรายการ ซึ่งมาตรฐานสามารถทำได้ในหลายระดับ เช่น มาตรฐาน SMEs เป็นมาตรฐานที่รองรับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กที่ยังไม่สามารถผ่านมาตรฐาน มอก. ได้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม มาตรฐานเครื่องมือแพทย์ซึ่งอยู่ภายใต้กฎหมายว่าด้วยเครื่องมือแพทย์

ซึ่ง อย. ต้องควบคุมไม่ให้เกิดอันตรายต่อผู้บริโภค อย. อาจกำหนดเป็นหลักเกณฑ์หรือประกาศ หรือสร้างมาตรฐานร่วมกันให้เกิดขึ้น ทั้งนี้ กรณีการผลิตวีลแชร์ ชนิดนั่งพับได้ในมาตรฐาน สมอ. หากเกี่ยวข้องกับวัสดุที่ยังไปอุตสาหกรรมอื่นที่มีคุณภาพและกำหนดมาตรฐานแล้วก็ต้องเชื่อมโยง มาตรฐานเป็นห่วงโซ่ เพื่อให้เกิดการพัฒนา หากใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองจะมั่นใจ ในเรื่องคุณภาพ และขอเสนอประเด็นการขับเคลื่อน AT ดังนี้

๑) ควรจัดทำรายการบัญชีอุปกรณ์ AT ตามลำดับความสำคัญและตามความ ต้องการที่ต้องการเข้าถึงในประเทศไทย

๒) ควรจัดทำมาตรฐานอุปกรณ์ AT ร่วมกันระหว่างภาคผู้ประกอบการ ภาคประชาชน ภาคของประชาชน และนักวิชาการ

๓) ควรมีการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมด้านอุปกรณ์ AT ให้ครบวงจร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนและพัฒนาห้องแล็บสำหรับทดสอบทดสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ ในประเทศไทยเช่นเดียวกับประเทศจีนที่ประสบความสำเร็จในการผลิตอุปกรณ์ทางการแพทย์ เนื่องจากจีนมีระบบการส่งเสริมอุตสาหกรรมการผลิตแบบครบวงจร

(๗) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) ให้ข้อมูลว่า พก. ได้ทำงาน ร่วมศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) ซึ่งมีงานวิจัยหลายชิ้น ที่เป็นงานวิจัยด้านนวัตกรรม และทราบว่านักวิจัยมีความพยายามจะต่อยอดไปเป็นผลิตภัณฑ์ ที่สามารถใช้งานได้จริง จึงเห็นควรร่วมกันกำหนดแนวทางและกระบวนการเพื่อให้สามารถ ต่อยอดจากงานวิจัยต่างๆ ให้เกิดผลิตภัณฑ์เพื่อให้คนพิการเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

(๘) สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ให้ข้อมูลว่า อย. อยู่ระหว่างการพัฒนาห้องปฏิบัติการ โดยกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการของ อย. ทั้งนี้ อย. ได้ร่วมพัฒนาห้องปฏิบัติ มาแล้วกว่า ๓ ปี ซึ่งห้องปฏิบัติการที่ อย. จะรับรองต้องได้รับมาตรฐานห้องปฏิบัติการ ISO ๑๗๐๒๕ ปัจจุบัน อย. มีห้องปฏิบัติการในเครือข่ายกว่า ๕๐ แห่ง แต่ส่วนใหญ่ยังไม่ได้ ISO ๑๗๐๒๕ ซึ่ง อย. ได้เข้าไปช่วยส่งเสริมร่วมกับมหาวิทยาลัยต่างๆ เพื่อพัฒนาต่อไป โดยปลายปี พ.ศ. ๒๕๖๑ นี้ จะได้ประกาศห้องปฏิบัติการที่ อย. ให้การรับรอง ซึ่งผู้ที่ขอใบอนุญาตต่างๆ สามารถนำผล การทดสอบของห้องปฏิบัติการตามที่ อย. ประกาศรับรองมาใช้ยื่นขอใบอนุญาตได้

(๙) ข้อเสนอแนะร่างพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ พ.ศ.^๗ ดังนี้

๑) ควรแก้ไขนิยาม “เครื่องมือแพทย์” ซึ่งกำหนดไว้กว้างมากทั้งใน (ข) ใน (๑) มาตรา ๔ “(ข) ช่วยเหลือหรือช่วยชดเชยความทุพพลภาพหรือพิการของมนุษย์หรือสัตว์” และ (๒) ของมาตรา ๔ “ (๒) อุปกรณ์หรือส่วนประกอบของเครื่องมือ เครื่องใช้ เครื่องกล ผลิตภัณฑ์ หรือ วัตถุตาม (๑)” ซึ่งส่งผลให้อุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) ทั้งหมดอยู่ในอุปกรณ์ทางการแพทย์ (Medical Device)

^๗ บันทึกการประชุมคณะกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการกิจการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๖๑ วันพุธที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๑

๒) ควรแก้ไขให้สอดคล้องกับมติขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ในการส่งเสริมการเข้าถึงอุปกรณ์ AT ด้วยการแยกหรือกำหนดประเภทอุปกรณ์ AT ออกจากอุปกรณ์การแพทย์ให้มีความชัดเจน เพื่อกระจายโอกาสให้คนพิการเข้าถึงอุปกรณ์ AT ได้มากขึ้น และเพื่อส่งเสริมให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถผลิต AT ขึ้นเองได้ตามมาตรฐานที่กำหนด

๓) ควรมีข้อเสนอแนะให้อุปกรณ์ AT ได้เข้าไปอยู่ในบัญชีนวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ไทย และการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ

๒.๓ กรณีศึกษาเข้าร่วมประชุม เรื่อง เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) ณ Assistive Technology Center สาธารณรัฐประชาชนจีน

๓.๓.๑ สถานการณ์และสภาพปัญหาด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT)

๓.๓.๑.๑ สรุปสาระสำคัญจากการเข้าร่วมประชุม เรื่อง เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) ณ Assistive Technology Center สาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อต้นเดือนตุลาคม ๒๕๖๑ โดยนางสาววันทนี พันธ์ชาติ อนุกรรมการกิจการคนพิการ^๘ ดังนี้

(๑) ข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ระหว่างประเทศจีนและประเทศสมาชิกตามกรอบความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้าง (Lancang - Mekong Cooperation : LMC) จำนวน ๕ ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา ลาว เมียนมา เวียดนาม และไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการแข่งขัน และสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ รวมทั้งลดช่องว่างทางเศรษฐกิจและการพัฒนาของประเทศสมาชิกกลุ่มน้ำโขง

(๒) ปัญหาเกี่ยวกับ AT ที่สำคัญ ได้แก่ การเข้าถึงของคนพิการ การนำเข้า AT จากต่างประเทศที่ยังไม่ตรงกับความต้องการของคนพิการในประเทศ และการทำวิจัยเรื่อง AT ภายในประเทศยังมีน้อย

(๓) Assistive Technology Center ซึ่งเป็นศูนย์ AT ของประเทศจีน เป็นคลังอุปกรณ์ AT ที่เป็นสวัสดิการของรัฐบาล มีสาขาทั่วประเทศกว่า ๒,๘๐๐ แห่ง โดยงบประมาณในการดำเนินการมาจากกองทุนซึ่งมีรายได้จากการนำส่งเงินของสถานประกอบการที่ไม่จ้างงานคนพิการ โดยกฎหมายประเทศจีนกำหนดให้สถานประกอบการที่เปิดมาแล้ว ๓ ปี และจ้างงานตั้งแต่ ๒๐ คนขึ้นไป ต้องจ้างงานคนพิการขั้นต่ำ ร้อยละ ๑.๕ – ร้อยละ ๒ หรือนำส่งเงินเข้ากองทุนคนพิการ ซึ่งผู้ประกอบการส่วนใหญ่มักจะจ่ายเงินเข้ากองทุน นอกจากนี้ ยังมีระบบยกเว้นภาษีให้กับสถานประกอบการที่จ้างงานคนพิการ ๒ เท่า และยกเว้นภาษีให้กับคนพิการที่มีรายได้จากการทำงาน

^๘ บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๗/๒๕๖๑ วันพุธที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๑

(๔) ข้อมูลสถิติที่สำคัญของประเทศจีน อาทิ (๑) ข้อมูลรายการบัญชี AT ที่เริ่มต้นจาก ๑,๐๐๐ รายการ จนในปัจจุบันเพิ่มจำนวนมากขึ้นกว่า ๑๐,๐๐๐ รายการ (๒) ข้อมูลการส่งเสริมอุตสาหกรรม AT ในประเทศ ซึ่งเริ่มต้นจากจำนวนไม่กี่บริษัท แต่ปัจจุบันมีบริษัทที่ผลิต AT มากกว่า ๑,๕๐๐ บริษัท และ (๓) ข้อมูลจำนวนสถิติคนพิการที่เข้าถึง AT ปัจจุบันคิดเป็นร้อยละ ๒๐ ทั้งนี้ ถือเป็นฐานข้อมูลสำคัญที่ประเทศไทยควรต้องมีฐานข้อมูลดังกล่าว เพื่อใช้พัฒนาการเข้าถึง AT ของประเทศไทย

๓.๓.๑.๒ ประเด็นข้อสังเกตจากผลการการประชุมข้างต้น ถือเป็นประเด็นการประเมินสถานการณ์ประเทศสมาชิกตามกรอบความร่วมมือแม่โขง - ล้านช้างที่รวมถึงประเทศไทย อนึ่ง ประเทศจีนมีความพยายามในการหาตลาดเพื่อส่งออก AT เนื่องจากประเทศจีนถือเป็นแหล่งผลิต AT ที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง AT พื้นฐานที่ไม่ใช่นวัตกรรม ประเทศไทยจึงควรเตรียมการรับมือในเรื่องดังกล่าว แม้ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติเขตพัฒนาเศรษฐกิจภาคตะวันออก พ.ศ. ๒๕๖๑ ตามนโยบายระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor :EEC) แล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่มีการลงทุนใด ๆ ในเชิงนโยบาย ดังนั้น กรอบความร่วมมือที่สำคัญที่ควรนำมาวิเคราะห์ในประเด็น AT คือ (๑) กรอบความร่วมมือแม่โขง-ล้านช้าง (Lancang - Mekong Cooperation : LMC) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ของประเทศจีนสำหรับการเพิ่มบทบาทด้านการค้าการลงทุนเข้ามาในกลุ่มประเทศอาเซียนบริเวณลุ่มแม่น้ำโขง ๕ ประเทศ และ (๒) กรอบความร่วมมือประเทศลุ่มน้ำโขงกับญี่ปุ่น (Mekong - Japan Cooperation) ซึ่งเป็นความร่วมมือของญี่ปุ่นและกลุ่มประเทศอาเซียนบริเวณลุ่มแม่น้ำโขงด้านเศรษฐกิจและการลงทุนเช่นกัน

๓.๔.๒ ข้อเสนอแนะ

(๑) เห็นควรนำกรอบความร่วมมือทั้ง ๒ ฉบับ มาศึกษาวิเคราะห์ประกอบการจัดทำข้อเสนอแนะ เรื่อง AT ว่าประเทศไทยควรกำหนดนโยบายการลงทุนเรื่องนี้อย่างไร เนื่องจากประเทศญี่ปุ่นต้องการฐานการผลิตที่ควบคุมได้และต้นทุนด้านแรงงานที่ต่ำกว่าการผลิตในประเทศ เพื่อใช้ในประเทศและกระจายสินค้าในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงและอาเซียนตะวันออกเฉียงใต้ โดยพร้อมที่จะมาตั้งโรงงานผลิตในประเทศไทยด้วยการอาศัย EEC เป็นเครื่องมือ ส่วนประเทศจีนซึ่งสามารถผลิต AT ได้เองจำนวนมากและพร้อมจะส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ รวมถึงประเทศไทย

(๒) ข้อเสนอแนะต่อประเด็น AT ได้แก่

๑) การจัดทำบัญชี AT แห่งชาติ

๒) การประเมินความต้องการจำเป็นของคนพิการ

๓) การจัดซื้อจัดจ้างอุปกรณ์ AT

๔) การนำรายการ AT ออกจากบัญชีอุปกรณ์ทางการแพทย์ตามข้อเสนอแนะขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO)

๕) การส่งเสริมอุตสาหกรรมภายในประเทศตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วย EEC ซึ่งประเทศไทยควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการลงทุน เรื่อง AT จากกรอบความร่วมมือทั้ง ๒ ประเทศข้างต้นให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ต่อประเทศไทยมากที่สุด ทั้งนี้ AT ทั่วไป

ที่ไม่มุ่งเน้นความต้องการส่วนบุคคล ซึ่งประเทศจีนสามารถผลิตได้จำนวนมากและต้นทุนต่ำ การแข่งขันด้านต้นทุนจึงเป็นเรื่องยาก ก็ควรเปิดให้มีการนำเข้าจากประเทศจีน แต่สำหรับ AT ที่มีความละเอียดอ่อน ต้องใช้ความพิถีพิถัน ต้องการการพัฒนาที่คำนึงถึงความต้องการเฉพาะบุคคล ควรให้ความสนใจผลักดันให้เกิดการลงทุนภายในประเทศไทย ซึ่งประเทศญี่ปุ่นน่าจะให้ความสนใจในการลงทุนดังกล่าว

(๓) ควรจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายนำเสนอต่อรัฐบาลและผู้ที่มีหน้าที่เจรจาในเรื่อง EEC ได้ให้ความสำคัญในเรื่อง AT เพื่อให้ประเทศไทยมีการพัฒนา และเตรียมรับมือการลงทุนเรื่องดังกล่าวให้เกิดความเหมาะสม คุ่มค่า เป็นประโยชน์ต่อคนพิการไทยมากที่สุด

บทที่ ๔ ด้านระบบดิจิทัล

๔.๑ หลักการ AAA กับกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

๔.๑.๑ ความเป็นมาในการพิจารณาศึกษา

ตามที่ที่ประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๖/๒๕๕๙ วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๕๙ ได้ลงมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. (คณะรัฐมนตรี เป็นผู้เสนอ) ไว้พิจารณา และตั้งกรรมาธิการวิสามัญพิจารณาพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. นั้น คณะอนุกรรมาธิการกิจการคนพิการ ได้พิจารณาเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเด็นการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ของคนพิการด้านระบบดิจิทัล จึงได้พิจารณาศึกษาติดตามความคืบหน้าการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว และนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มเติมหลักการ AAA เข้าไปบรรจุไว้ในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว อันจะส่งผลต่อการพัฒนาระบบดิจิทัลให้ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ตามยุทธศาสตร์ AAA ต่อไป

๔.๑.๒ หลักการและเหตุผลของร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

เหตุผล

โดยที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งส่งผลต่อฐานความรู้และขีดความสามารถ ในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจต่างมีความต้องการนำระบบเทคโนโลยี ด้านดิจิทัลดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของการให้บริการ เพื่อประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับหรือการพัฒนาในการแข่งขันทางธุรกิจของภาคเอกชน แต่ประเทศไทยยังขาดการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านดิจิทัล อย่างเป็นระบบที่จะสามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศครอบคลุมการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและการวางโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศ อย่างเป็นระบบเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานและส่งเสริมกิจกรรมในด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

- มาตรา ๓ ได้กำหนดนิยาม คำว่า “ดิจิทัล” และ “ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม” ดังนี้
 “ดิจิทัล” หมายความว่า เทคโนโลยีที่ใช้วิธีการนำสัญลักษณ์ศูนย์และหนึ่งหรือสัญลักษณ์อื่นมาแทนค่าสิ่งทั้งปวง เพื่อใช้สร้าง หรือก่อให้เกิดระบบต่าง ๆ เพื่อให้มนุษย์ใช้ประโยชน์

“ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม” หมายความว่า ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มีการติดต่อสื่อสาร การผลิต การอุปโภคบริโภค การใช้สอย การจำหน่ายจ่ายแจก การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ การคมนาคมขนส่ง การโลจิสติกส์ การศึกษา การเกษตรกรรม การอุตสาหกรรม การสาธารณสุข การเงินการลงทุน การภาษีอากร การบริหารจัดการข้อมูล และเนื้อหาหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอื่นใด หรือการใด ๆ ที่มีกระบวนการหรือการดำเนินงานทางดิจิทัลหรือทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ กิจการวิทยุคมนาคม กิจการโทรคมนาคม กิจการสื่อสารดาวเทียม และการบริหารคลื่นความถี่ โดยอาศัยโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งเทคโนโลยีที่มีการหลอมรวม หรือเทคโนโลยีอื่นใดในทำนองเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน

๔.๑.๓ ข้อเสนอเพิ่มหลักการ AAA ในร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ

และสังคม พ.ศ.

นายมนต์เชียร บุณตัน ประธานคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในฐานะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ได้เสนอความเห็นเพิ่มเติมหลักการ AAA ในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว และคณะกรรมการวิสามัญได้รับความเห็นชอบให้แก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอดังกล่าว ดังนี้

(๑) “มาตรา ๖ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มีเป้าหมายและแนวทางอย่างน้อย ดังต่อไปนี้

..... ๖๑.....”

(๔) การส่งเสริมให้เกิดมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องกัน เพื่อให้การทำงานระหว่างระบบสามารถทำงานเชื่อมโยงกันได้อย่างมีความมั่นคงปลอดภัยอยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน รวมตลอดทั้งทำให้ระบบหรือการให้บริการมีความน่าเชื่อถือ และแนวทางการส่งเสริมให้เกิดการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และมีหลักประกันการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ของประชาชนอย่างเท่าเทียม ทั่วถึง และเป็นธรรมโดยไม่เลือกปฏิบัติ

..... ๖๑.....”

(๒) “มาตรา ๔๑ แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลที่สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลจัดทำขึ้นตามมาตรา ๓๕ (๑) ต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และอย่างน้อยต้องกำหนดเรื่องดังต่อไปนี้ด้วย

..... ๖๑.....”

(๓) แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้ เหมาะสมกับผู้พิการตามหลักการการออกแบบที่เป็นสากล และการพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

..... ๖๑.....”

(๓) ข้อสังเกตของคณะกรรมการสิทธิการวิสามัญ

“แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล ตามมาตรา ๔๑ (๗) เกี่ยวกับหลักการการออกแบบที่เป็นสากล และการพัฒนาเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ทุกคน รวมถึงคนพิการ ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส หรือผู้มีความ หลากหลายทางภาษาสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลควรจัดทำ แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล โดยมีการกำหนดหลักการการออกแบบที่เป็นสากล (Universal Design) ตามที่ได้รับการรับรองไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) ซึ่งการออกแบบที่เป็นสากล หมายถึง การออกแบบผลิตภัณฑ์ สภาพแวดล้อม โปรแกรม และบริการที่ทุกคนสามารถใช้ได้ ในขอบเขต มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยไม่จำเป็นต้องดัดแปลง หรือออกแบบเป็นพิเศษ เป็นการเฉพาะเจาะจง เพื่อช่วยคนพิการกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น”

ทั้งนี้ ที่ประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๘/๒๕๕๙ วันพฤหัสบดีที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ได้ลงมติเห็นสมควรประกาศใช้ร่างพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อ เศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. เป็นกฎหมายแล้ว และประกาศราชกิจจานุเบกษา แล้วเมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐

๔.๒ กรณีศึกษาการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาทางธุรกรรมทางการเงิน : แนวทาง การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคของคนพิการในการทำธุรกรรมทางการเงิน

๔.๒.๑ ความเป็นมาในการพิจารณาศึกษา

(๑) คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้พิจารณาศึกษาติดตามการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคของคนพิการในการทำธุรกรรมทางการเงินกับธนาคาร โดยเชิญผู้แทนจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม จำนวน ๑๘ หน่วยงาน ได้แก่ (๑) ธนาคารแห่งประเทศไทย (๒) กรมส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (๓) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม (๔) สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (๕) สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์ และตลาดหลักทรัพย์ (๖) สมาคมธนาคารไทย (๗) ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) (๘) ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) (๙) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) (๑๐) ธนาคารไทย พาณิชย์ จำกัด (มหาชน) (๑๑) ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) (๑๒) ธนาคารเพื่อการเกษตรและ สหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) (๑๓) ธนาคารออมสิน (๑๔) ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (๑๕) บริษัท หลักทรัพย์ เคทีบี (ประเทศไทย) จำกัด (๑๖) สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย (๑๗) สมาคม คนหูหนวกแห่งประเทศไทย และ (๑๘) สภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย^๕

^๕ บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สมานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๑ วันพุธที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๖๑

(๒) สืบเนื่องจากที่คณะกรรมการการการสังคมฯ ได้รับเรื่องร้องเรียนจากคนพิการ กรณีธนาคารปฏิเสธให้คนพิการทำธุรกรรมทางการเงินกับธนาคาร ซึ่งธนาคารมักอ้างเหตุผลที่ไม่ให้คนพิการทำธุรกรรมทางการเงิน เนื่องจากเกรงว่าจะเป็นอันตรายต่อทรัพย์สินของคนพิการ แต่ผลตรงข้ามการที่คนพิการไม่สามารถเข้าถึงการทำธุรกรรมทางการเงินได้ ส่งผลกระทบอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตของคนพิการ การเก็บรักษาเงินของคนพิการด้วยตนเองทำให้เกิดความยุ่งยากลำบาก ไม่สามารถเข้าถึงการดำรงชีวิตเช่นกับคนทั่วไป คณะอนุกรรมการได้เชิญธนาคารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าประชุมหารือร่วมกันมาแล้วหลายครั้ง อย่างไรก็ตาม ยังมีเรื่องร้องเรียนกรณีดังกล่าวมาอีกต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องหารือร่วมกันเพื่อติดตามความคืบหน้าในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการพิจารณาประเด็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาทางธุรกรรมทางการเงินซึ่งต้องคำนึงถึงความต้องการและสิทธิในการเข้าถึงบริการของคนทุกกลุ่มรวมถึงคนพิการด้วย

ทั้งนี้ คนพิการถือเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของความเท่าเทียมและความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการ ประกอบกับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีในพันธกรณีระหว่างประเทศอาทิ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ซึ่งห้ามเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในทุกรูปแบบ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ อันมีหลักการสำคัญที่นายกรัฐมนตรีได้กล่าวไว้เสมอ คือ “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ดังนั้น เมื่อรัฐบาลมีความมุ่งมั่นที่จะลดความเหลื่อมล้ำให้กับสังคมแล้ว ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรร่วมกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เกิดผลเป็นรูปธรรมต่อไป

๔.๒.๒ สถานการณ์ สภาพปัญหาและการดำเนินงานของหน่วยงาน

๔.๒.๒.๑ สมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย

สมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยได้รับเรื่องร้องเรียนจากคนพิการกรณีการถูกเลือกปฏิบัติในการทำธุรกรรมทางการเงินกับธนาคารจำนวนมาก และถือเป็นปัญหาของคนพิการที่ร้องเรียนมาในอันดับต้น ๆ ซึ่งคนพิการส่วนใหญ่ที่ประสบปัญหาคือกลุ่มคนตาบอด โดยปัญหาของคนตาบอดที่ไม่สามารถทำธุรกรรมทางการเงินกับธนาคารได้ เช่น ธนาคารไม่ให้เปิดบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารไม่ให้ทำบัตรเอทีเอ็ม เป็นต้น และในแต่ละสาขาของแต่ละธนาคารก็ยังให้บริการที่แตกต่างกัน จากการเก็บข้อมูลได้รับทราบสาเหตุสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ (๑) เจ้าหน้าที่ธนาคารมองว่าคนตาบอดอ่านข้อความหรือรายละเอียดของสัญญาการทำธุรกรรมทางการเงินไม่ได้ (๒) เจ้าหน้าที่ธนาคารมองว่าคนตาบอดมีความเสี่ยงที่จะถูกหลอกหลวงได้ง่ายกว่าคนทั่วไป และ (๓) เจ้าหน้าที่ธนาคารมองว่าคนพิการไม่สามารถลงลายชื่อในเอกสารได้

๔.๒.๒.๒ สมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทย

(๑) ปัญหาการเปิดบัญชีและการทำธุรกรรมทางการเงินของคนตาบอดกับธนาคาร นั้น ธนาคารมักมองว่าคนพิการหรือคนตาบอดไม่สามารถทำธุรกรรมได้เช่นเดียวกันคนทั่วไป จนเป็นเหตุให้ธนาคารมีกระบวนการขั้นตอนในการทำธุรกรรมทางการเงินกับคนตาบอดที่ยุ่งยากมากกว่าคนทั่วไป

(๒) ปัญหาการเปิดบัญชีหลักทรัพย์ของคนตาบอดเมื่อบริษัทหลักทรัพย์ทราบว่าเป็นคนตาบอดก็แจ้งว่ามีความเสี่ยงและไม่อนุญาตให้เปิดบัญชีหลักทรัพย์

(๓) ปัญหาการขอสินเชื่อกับธนาคารของคนตาบอด เพื่อขยายธุรกิจหรือปรับปรุงธุรกิจ เจ้าหน้าที่ประเมินสินเชื่อก็มักจะประเมินความสามารถในการบริหารกิจการของคนตาบอดว่ามีความเสี่ยงมากกว่าคนปกติ จนเป็นเหตุไม่ได้รับการพิจารณาในการอนุมัติสินเชื่อหรือมีอัตราดอกเบี้ยแพงกว่าคนปกติ

(๔) ประเด็นการพัฒนาเทคโนโลยีในการทำธุรกรรมทางออนไลน์ของทั้งธนาคารและตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งปัจจุบันคนตาบอดสามารถใช้งานได้ด้วยตนเองผ่านแอปพลิเคชันทางโทรศัพท์มือถือ ซึ่งหลายธนาคารให้ความสนใจศึกษาการจัดทำแอปพลิเคชันที่รองรับการใช้งานของคนตาบอด และหลายธนาคารได้ติดต่อไปที่ฝ่ายเทคโนโลยีของสมาคมคนตาบอดแห่งประเทศไทยเพื่อขอคำแนะนำและปรึกษาเรื่องการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อให้คนตาบอดสามารถใช้งานได้ ซึ่งจะช่วยทำให้คนตาบอดมีความสะดวกในการใช้งานมากขึ้น ทั้งนี้เมื่อระบบการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือ อีเพย์เมนต์ มีความแพร่หลายมากขึ้น การดำเนินชีวิตของคนตาบอดที่ต้องเกี่ยวข้องกับการชำระเงินก็จะมีความสะดวกมากขึ้น หากธนาคารหรือสถาบันการเงินจัดทำแอปพลิเคชันที่คนตาบอดเข้าถึงและใช้งานได้ ดังนั้น จึงขอให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้พัฒนาเทคโนโลยีทางการเงินโดยคำนึงถึงการลดอุปสรรคในการเข้าถึงของคนตาบอดด้วย

(๕) ประเด็นการประเมินความเสี่ยงของผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ หรือ ก.ล.ต. ควรลงไปดูว่าเนื้อหาข้อมูลของบริษัทหลักทรัพย์นั้น ๆ ว่าสามารถทำให้ผู้ลงทุนรวมถึงคนพิการสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเองหรือไม่ เช่น หนังสือชี้ชวน ส่วนใหญ่มักเป็นรูปแบบเอกสาร .pdf ซึ่งคนตาบอดไม่สามารถอ่านได้ด้วยตนเองและเป็นข้อมูลสำคัญที่ต้องใช้พิจารณาลงทุน ดังนั้น ก.ล.ต. จึงควรกำกับดูแลเรื่องข้อมูลบนเว็บไซต์และแอปพลิเคชันของบริษัทหลักทรัพย์ด้วยว่า คนพิการสามารถเข้าถึงได้ด้วยตนเองหรือไม่

(๖) ประเด็นการจัดทำมาตรฐานการให้บริการทางการเงินสำหรับคนพิการ รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีของธนาคาร ควรมีตัวแทนสมาคมของคนพิการระดับชาติที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ความคิดเห็นและเป็นที่ปรึกษาจะทำให้ปัญหาลดน้อยลงและตรงกับความต้องการของคนพิการแต่ละประเภทมากขึ้น

๔.๒.๒.๓ นายธีรยุทธ สุคนธวิท อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ในฐานะคนพิการรุนแรงระดับคอ ไม่สามารถใช้มือได้อย่างเต็มที่

มีปัญหาเวลาทำธุรกรรมทางการเงิน คือ ไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ ซึ่งบางธนาคารจะบังคับให้พิมพ์ลายนิ้วมือ และไม่อนุญาตให้ทำบัตรเอทีเอ็ม ทั้งนี้ กรณีกลุ่มคนพิการรุนแรงที่สูญเสียการทำงานของมือและแขน อาจถูกบังคับให้เปิดบัญชีในนามบุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้แทนเพื่อคนพิการ โดยให้เหตุผลเพื่อป้องกันความเสี่ยงของคนพิการ รวมทั้ง ปัญหาการลงลายมือชื่อที่ไม่สามารถลงน้ำหนักเพื่อใช้ตรวจสอบลายมือชื่อกับสมุดบัญชี ก็เป็นอีกข้อจำกัดหนึ่งที่ทำให้ไม่สามารถถอนต่างสาขาได้ และการเบิกเงินสาขาที่เปิดบัญชี เจ้าหน้าที่ก็จะต้องตรวจสอบลายมือชื่อกับบัตรตัวอย่างลายมือชื่อต้นฉบับที่ธนาคารเก็บไว้ ถือเป็นตัวอย่างของปัญหาของกลุ่มคนพิการ

ทางการเคลื่อนไหวในการทำธุรกรรมทางการเงินกับธนาคาร จึงขอทราบแนวปฏิบัติของแต่ละธนาคารต่อเรื่องดังกล่าว

๔.๒.๒.๔ นางสาวเครือวัลย์ เทียงธรรม อนุกรรมการ ในฐานะผู้แทนกลุ่มคนพิการทางจิตสังคม หรือคนที่มีประสบการณ์กับโรคจิตเวช

เนื่องจากคนพิการทางจิตสังคมอาการจะไม่ปรากฏในทางกาย ธนาคารส่วนใหญ่ก็มักจะให้ทำธุรกรรมได้ นอกจากกรณีที่ศาลสั่งให้เป็นผู้ไร้ความสามารถ จึงจะไม่สามารถทำธุรกรรมได้ แต่กรณีปัญหาคนที่เป็นโรคอารมณ์แปรปรวนสองขั้ว หรือโรคไบโพลาร์ (Bipolar disorder) ที่มีภาวะแมนี (Mania) ที่จะขาดความยั้งคิด ไม่สามารถยับยั้งชั่งใจในการใช้จ่ายบัตรเครดิต ซึ่งในบางครั้งธนาคารไม่ค่อยอำนวยความสะดวกในการยกเลิกบัตรเครดิต เพราะเกิดการใช้จ่ายที่ไม่สมเหตุสมผล จึงเสนอให้ควรพิจารณากระบวนการที่เคารพต่อสิทธิคนพิการ และในขณะเดียวกันก็ควรมีกระบวนการในการปกป้องคุ้มครองในประเด็นดังกล่าวด้วย

๔.๒.๒.๕ ธนาคารแห่งประเทศไทย

ธนาคารแห่งประเทศไทยมีการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการกำกับดูแลงานด้านสังคมและประเด็นการคุ้มครองการเข้าถึงบริการ ดังนี้

(๑) ในช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่ผ่านมา ธนาคารแห่งประเทศไทยได้ออกประกาศ เรื่อง การกำกับดูแลการให้บริการแก่ลูกค้าอย่างเป็นธรรม (Market conduct) เพื่อดูแลให้ธนาคารเสนอขายผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้าอย่างเป็นธรรม รวมถึงการพัฒนาและออกผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ระบุมตรฐานขั้นต่ำไว้ว่าผู้ให้บริการต้องพิจารณาและส่งเสริมกลุ่มลูกค้าที่ควรได้รับความช่วยเหลือ และผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ออกมาใหม่ ๆ ต้องคำนึงถึงและเอื้อต่อกลุ่มคนเหล่านี้ ได้แก่ คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้มีรายได้น้อยด้วย

(๒) ที่ผ่านมาธนาคารแห่งประเทศไทยได้ส่งเสริมให้ธนาคารดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน (Sustainable Banking) และมุ่งเน้นให้ธนาคารและสถาบันการเงินให้ความสนใจกับการทำ Sustainable Banking มากขึ้น ทั้งนี้ ธนาคารแห่งประเทศไทยกำหนดจัดสัมมนาครั้งใหญ่ ช่วงกลางปี พ.ศ. ๒๕๖๑ เพื่อเชิญผู้บริหารระดับสูงของทุกธนาคารเข้าร่วมเพื่อสร้างแรงกระตุ้นการรับรู้ และร่วมกันพัฒนาการและสร้างให้เกิด “การธนาคารที่ยั่งยืน” (Sustainable Banking)

(๓) ด้านการพัฒนาเทคโนโลยี ธนาคารแห่งประเทศไทยช่วยส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีและแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือของธนาคารที่เอื้อต่อคนพิการ โดยการสนับสนุนห้องทดสอบเพื่อให้ธนาคารนำเทคโนโลยีทางการเงินมาทดลองใช้กับกลุ่มผู้ทดลองใช้ เพื่อพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมและกรอบการบริหารความเสี่ยงทั้งกับคนทั่วไปและคนพิการ

(๔) ธนาคารแห่งประเทศไทย มีศูนย์คุ้มครองผู้ใช้บริการทางการเงิน (ศคง.) ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถแจ้งเรื่องร้องเรียนได้ที่ สายด่วน ๑๒๑๓ เจ้าหน้าที่จะรับเรื่องร้องเรียนไปหารือกับธนาคารและติดตามการแก้ไขปัญหา เนื่องจากธนาคารแต่ละแห่งจะมีหน่วยที่ดูแลเรื่องร้องเรียนและมีหน้าที่แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วรายงานต่อธนาคารแห่งประเทศไทย ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ของ ศคง. จะเป็นผู้ประสานงานระหว่างผู้ร้องเรียนกับธนาคารเพื่อให้ทราบว่าเรื่องร้องเรียน

มีการแก้ไขปัญหาและแนวทางจัดการอย่างไร ทั้งนี้ สามารถติดต่อได้ในเวลาราชการและใช้บริการได้ทั่วประเทศ

๔.๒.๒.๖ ธนาคารแห่งประเทศไทย

(๑) บริการทางการเงินที่ทุกคนเข้าถึง (Financial Inclusion) เป็นแผนหนึ่งของสมาคมธนาคารไทย โดยหนึ่งในแผนดังกล่าว คือ การสร้างมาตรฐานหรือแนวทางการเปิดเผยข้อมูลของคณพิการเพื่อแก้ไขปัญหาประเด็นมาตรฐานการให้บริการของแต่ละธนาคารไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ สมาคมธนาคารไทยจะได้เชิญธนาคารซึ่งเป็นสมาชิกของสมาคมหารือร่วมกันเพื่อกำหนดกรอบแนวทางที่เป็นมาตรฐานสำหรับให้ธนาคารนำไปใช้ปฏิบัติได้ตรงกัน ทั้งนี้ สมาคมเคยออกมาตราฐานชุดดังกล่าวมาแล้ว เมื่อ ๑๐ ปีที่ผ่านมา ซึ่งในขณะนั้นทุกบริการของธนาคารมุ่งเน้นไปที่สาขาทั้งหมด ไม่มีช่องทางบริการช่องอื่น แต่ในปัจจุบันเทคโนโลยีพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปมาก มีการพัฒนาระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล (Digital ID) ที่รองรับเทคโนโลยีการทำธุรกรรมทางการเงินที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตเป็นอย่างมาก สมาคมจะได้หารือกับธนาคารแห่งประเทศไทยและธนาคารที่เป็นสมาชิกเพื่อร่วมกันปรับปรุงมาตรฐานขึ้นมาให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป ทั้งนี้ คาดว่าจะเริ่มใช้มาตรฐานดังกล่าวได้ในต้นปี พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งจะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาการเข้าถึงบริการสำหรับคณพิการได้

(๒) สมาคมธนาคารไทยได้ร่วมกับสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) ในการจัดทำมาตรฐานเทคโนโลยีว่าด้วยการทำธุรกรรมแบบพบเห็นลูกค้าต่อหน้าสำหรับธนาคาร เพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้ธนาคารนำไปอ้างอิงในการปรับปรุงกระบวนการทำธุรกรรมแบบพบเห็นลูกค้าต่อหน้าให้มีวิธีการที่เหมาะสม เชื่อถือได้ และสอดคล้องตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การใช้รหัส หรือ PIN เพื่อยืนยันตัวตน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แนวทางการเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของกรมการปกครองซึ่งสมาคมได้มีความพยายามในการหารือร่วมกันมานานแล้ว แต่ยังคงติดปัญหาเรื่องข้อจำกัดด้านกฎหมายที่ไม่สามารถเปิดเผยข้อมูลได้ และฐานข้อมูลของกรมการปกครองในปัจจุบันยังไม่รับรองกับเทคโนโลยีการจดจำใบหน้า หรือ Face ID

๔.๒.๒.๗ ธนาคารกรุงไทย

(๑) ผลจากการประชุมร่วมกับคณะอนุกรรมการกิจการคณพิการครั้งที่ผ่านมา ธนาคารได้แก้ไขปัญหาเรื่องร้องเรียนและให้ความช่วยเหลือเรียบร้อยแล้ว จากนั้น ธนาคารได้ดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง โดยแจ้งเวียนระเบียบปฏิบัติในการบริการลูกค้าที่เป็นคณพิการไปยังธนาคารสาขาทุกสาขาทั่วประเทศ รวมทั้งเวียนแจ้งทางอีเมลเน้นย้ำเป็นระยะ ๆ

(๒) ช่องทางการรับเรื่องร้องเรียนของธนาคารกรุงไทย หมายเลข ๐๒ ๑๑๑ ๑๑๑๑ และอีเมล complaint.center@ktb.co.th หรือ ทางเว็บไซต์ โดยค้นคำว่า “ศูนย์รับเรื่องร้องเรียนลูกค้าธนาคารกรุงไทย” หรือ ส่งจดหมายไปที่ ศูนย์รับเรื่องร้องเรียนลูกค้า ตู้ ปณ. ๔๔ ศฝ หัวลำโพง กทม. ๑๐๓๓๑

(๓) การพัฒนาเทคโนโลยีของธนาคาร อยู่ระหว่างการดำเนินการพัฒนาแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือให้สามารถรองรับการใช้งานสำหรับคนตาบอด รวมทั้ง มีโครงการ

ศึกษาเรื่องการนำเทคโนโลยีเทคโนโลยีไบโอเมตริกมาใช้ เพื่อส่งเสริมให้คนพิการทางสายตาสามารถทำธุรกรรมทางการเงินด้วย

๔.๒.๒.๘ ธนาคารออมสิน

ธนาคารออมสินได้มีการปรับปรุงบริการทางแอปพลิเคชัน MyMo ซึ่งจากเดิมจำกัดวงเงินการถอนเงินสดโดยไม่ต้องใช้บัตร ไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท ขณะนี้ธนาคารได้ขยายวงเงินเป็นไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท นอกจากนี้ ได้เพิ่มความปลอดภัยและสะดวกในการใช้แอปพลิเคชัน MyMo โดยใช้ระบบสแกนลายนิ้วมือ เพิ่มเติมจากการใช้รหัส ๖ หลัก ทั้งนี้ ที่ผ่านมธนาคารยังมีปัญหาเรื่องร้องเรียน หากลูกค้ามีข้อร้องเรียนก็สามารถแจ้งได้ที่สายด่วนธนาคารออมสิน เบอร์โทรศัพท์ ๑๑๑๕

๔.๒.๒.๙ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) มีระเบียบปฏิบัติในการให้บริการคนพิการทางสายตาอยู่แล้ว ซึ่งจะได้เน้นย้ำประสานงานกับธนาคารสาขาให้ปฏิบัติตรงกัน นอกจากนี้ธนาคารได้พัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับผู้พิการทางสายตาโดยเฉพาะ เรียกว่า K PLUS Beacon ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างการทดสอบแอปพลิเคชัน โดยมีคนพิการทางสายตาเข้าร่วมทดสอบกว่า ๒๐๐ คน เพื่อเก็บผลการทดสอบว่าสามารถรองรับการใช้งานของคนตาบอดได้หรือไม่และจะสามารถให้บริการได้ทั่วประเทศในปี

๔.๒.๒.๑๐ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ได้ให้ความสำคัญต่อการให้บริการเพื่อรองรับคนพิการ และในการพัฒนาแอปพลิเคชันซึ่งต้องใช้งานผ่านโทรศัพท์มือถือ ธนาคารได้เชิญเจ้าหน้าที่จากบริษัทแอปเปิล เพื่อให้คำแนะนำในการพัฒนาแอปพลิเคชันให้รองรับการใช้งานของโทรศัพท์มือถือซึ่งมีเทคโนโลยีรองรับการเข้าถึงของคนพิการอยู่แล้ว ทั้งนี้ เมื่อได้รับคำแนะนำจากบริษัทแอปเปิลแล้ว ธนาคารจะได้นำไปปรับปรุงแอปพลิเคชันให้รองรับการทำงานของคนทุกกลุ่ม รวมถึงคนพิการต่อไป

๔.๒.๒.๑๑ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) มีการพัฒนาแอปพลิเคชันผ่านโทรศัพท์มือถือ หรือ Mobile Banking โดยให้ความสำคัญในการให้บริการลูกค้าทุกกลุ่มรวมถึงคนพิการ ปัจจุบันธนาคารอยู่ระหว่างการศึกษาระบบ E-KYC (Electronic Know Your Customer) ในการพัฒนาระบบการเปิดบัญชีโดยไม่ต้องใช้สมุดบัญชี ทั้งนี้ จะได้นำข้อเสนอแนะจากการประชุมวันนี้ เสนอต่อธนาคารเพื่อศึกษาและปรับปรุงบริการของธนาคารต่อไป

๔.๒.๒.๑๒ ธนาคารอาคารสงเคราะห์

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของคนพิการ โดยธุรกรรมทางการเงินที่ให้บริการคนพิการมีทั้งสินเชื่อบ้านและบัญชีเงินฝากและธนาคารมีระเบียบปฏิบัติในการให้บริการคนพิการทางสายตาโดยเฉพาะ กรณีมีข้อร้องเรียนลูกค้าสามารถแจ้งได้ ๒ ช่องทางหลัก คือ (๑) ผ่านทางเว็บไซต์ www.gsbank.go.th โดยกดปุ่มถึงกรรมการผู้จัดการ หรือ ลูกค้าสัมพันธ์ และ (๒) โทรศัพท์ ๐๒ ๖๔๕ ๙๐๐๐

๔.๒.๒.๑๓ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

นโยบายการให้บริการลูกค้าของธนาคารไม่มีการปิดกั้น ธนาคารให้บริการกับคนทุกกลุ่มรวมถึงคนพิการ ซึ่งปัจจุบันธนาคารให้บริการทางการเงินกับคนพิการและผู้สูงอายุจำนวนมาก โดยธนาคารมีระเบียบปฏิบัติอยู่แล้ว และมีช่องทางแจ้งเรื่องร้องเรียนโทรศัพท์ ๐๒ ๕๕๕๕ ๐๕๕๕ ทั้งนี้ ธนาคารเพิ่งเริ่มเปิดตัวแอปพลิเคชันของธนาคาร และขอรับข้อมูลจากประชุมครั้งนี้ไปใช้ในการพัฒนาแอปพลิเคชันของธนาคารต่อไป

๔.๒.๒.๑๔ สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

(๑) ก.ล.ต. ให้ความสำคัญในเรื่องการเข้าถึงการลงทุน ซึ่งเป็นสิทธิของทุกคนรวมถึงคนพิการ และมีความห่วงใยต่อนักลงทุนรายย่อย สถาบันการเงินที่เป็นนายหน้าซื้อขายหลักทรัพย์หรือโบรกเกอร์ ต้องให้ความสำคัญต่อการรู้จักลูกค้าก่อนที่จะเสนอขายผลิตภัณฑ์หรือแนะนำการลงทุนได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักลงทุนรายย่อยที่มีความเปราะบาง (Vulnerable Investors) เช่น ผู้ที่มีข้อจำกัดในการสื่อสารหรือข้อจำกัดด้านสุขภาพ เป็นต้น ซึ่งในปีที่ผ่านมา ก.ล.ต. ออกประกาศเพื่อให้ผู้ประกอบการใช้ความระมัดระวังในการเสนอขายผลิตภัณฑ์ ซึ่งต้องเหมาะกับลูกค้าอย่างแท้จริงและผู้ลงทุนจะต้องได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนเหมาะสม ทั้งนี้ สถาบันการเงินหรือโบรกเกอร์ภายใต้กำกับ ก.ล.ต. อาจจะมีกระบวนการให้มีความมั่นใจว่าผู้ลงทุนได้ผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมและรัดกุมมากยิ่งขึ้น สำหรับกรณีตัวอย่างของผู้ลงทุนซึ่งเป็นคนตาบอดที่มีประสบการณ์ทางการเงิน นั้น ก.ล.ต. มีแนวทางปฏิบัติให้สถาบันการเงินที่เป็นโบรกเกอร์ใช้ดุลพินิจได้ หากผู้ลงทุนมีประสบการณ์ในการลงทุนหรือมีความรู้ทางการเงินที่เพียงพอ อาจจะไม่จำเป็นต้องมีกระบวนการเพิ่มเติมจากกรณีปกติก็ได้

(๒) ประเด็นเทคโนโลยี ก.ล.ต. ตระหนักถึงความสำคัญในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการซื้อขายตลาดหลักทรัพย์ โดยมีโครงการที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา ด้านเทคโนโลยี เช่น ก.ล.ต. ร่วมกับหน่วยงานพันธมิตรจัดโครงการ FinTech Challenge เพื่อสานต่อการพัฒนานวัตกรรมฟินเทค และต่อยอดการพัฒนาธุรกิจทางการเงิน การลงทุน และการประกันภัย เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้ใช้บริการได้รับความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น เป็นกิจกรรมจัดประกวดนวัตกรรมทางการเงิน การลงทุน โดยผู้ที่ได้รับรางวัลจากโครงการนี้จะได้เข้าไปร่วมพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการของภาคธุรกิจทางการเงินการลงทุนต่อไป

(๓) ประเด็นการให้สถาบันการเงินหรือโบรกเกอร์ใช้ดุลพินิจ ในกระบวนการเสนอขายผลิตภัณฑ์ให้กับนักลงทุนรายย่อยที่มีความเปราะบางนั้น ต้องเป็นการใช้ดุลพินิจด้านการเพิ่มความคุ้มครองให้กับนักลงทุน ไม่ใช่การใช้ดุลพินิจปฏิเสธการให้บริการ ซึ่งกรณีที่นักลงทุนรายย่อยรายที่มีความเปราะบางรายใด เป็นผู้ที่มีความรู้ในการลงทุนหรือมีประสบการณ์ในการลงทุนที่เพียงพอผู้ให้บริการก็อาจจะไม่จำเป็นต้องใช้กระบวนการที่ต่างไปจากปกติได้

๔.๒.๒.๑๕ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่รับคำร้องเรียนและตรวจสอบเรื่องร้องเรียนต่าง ๆ ตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ได้รับการคุ้มครองหรือรับรองไว้

ตามรัฐธรรมนูญ รวมทั้งอนุสัญญาต่าง ๆ รวมถึงอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ปัจจุบัน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติอยู่ระหว่างการศึกษาร่างการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จำนวน ๒ เรื่อง คือ (๑) การเข้าถึงบริการสาธารณะ ซึ่งอยู่ระหว่างการศึกษาร่างบริการขั้นพื้นฐานต่างๆ และจะเริ่มต้นจากระบบการขนส่งก่อน และ (๒) ประเด็นเรื่องผู้สูงอายุ ซึ่งจะมีการศึกษาให้ครอบคลุมในทุกมิติ โดยประเด็นการเข้าถึงบริการและข้อมูลข่าวสารทางธุรกรรมทางการเงินการลงทุนอย่างรอบด้านของคนพิการจะได้นำไปรวมกับการพิจารณาประเด็นเรื่องผู้สูงอายุด้วย

๔.๒.๒.๑๖ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

(๑) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ เป็นหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่คุ้มครองส่งเสริมด้านสิทธิมนุษยชน และมีช่องทางการรับเรื่องร้องเรียน แต่ที่ผ่านมายังไม่มีเรื่องร้องเรียนจากคนพิการกรณีธนาคารปฏิเสธการทำธุรกรรมทางการเงิน อย่างไรก็ตาม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งอยู่ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม จะเน้นให้ความช่วยเหลือประชาชนรวมถึงคนพิการทางด้านกฎหมาย เช่น การพัฒนาระบบล่ามภาษามือในกระบวนการยุติธรรม การขึ้นทะเบียนและอบรมล่ามภาษามือ การจัดทำพจนานุกรมภาษามือเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรม รวมถึงการจัดทำเอกสารเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายในรูปแบบหนังสือดิจิทัล (Electronic Publication : EPUB) เป็นต้น

(๒) กระทรวงยุติธรรม ได้รับมอบหมายให้จัดทำแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (Business and Human Rights) ตามที่นายกรัฐมนตรีได้ประกาศให้สิทธิมนุษยชนเป็นวาระแห่งชาติ ประเด็นเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ถือเป็นหนึ่งในกิจกรรมสำคัญภายใต้วาระแห่งชาติที่จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในปีนี้ ทั้งนี้ อาจจะได้พิจารณานำประเด็นที่ได้หารือในวันนี้เพื่อเป็นหนึ่งในประเด็นที่กระทรวงยุติธรรมผลักดันให้บรรจุเป็นแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจและสิทธิมนุษยชนต่อไป

๔.๒.๒.๑๗ บริษัทหลักทรัพย์ เคทีบี (ประเทศไทย) จำกัด

(๑) บริษัทหลักทรัพย์ เคทีบี (ประเทศไทย) จำกัด เป็นโบรกเกอร์ขนาดเล็ก ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ก.ล.ต. เนื่องจากผลิตภัณฑ์ของธุรกิจหลักทรัพย์มีความซับซ้อน ผู้ที่ทำหน้าที่ติดต่อนักลงทุนจะต้องรู้จักผู้ลงทุนอย่างถ่องแท้ ว่าลูกค้าเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ใด และมีระดับความเสี่ยงที่รับได้หรือไม่ ซึ่งเอกสารต่างๆ อาทิ หนังสือชี้ชวน มีทั้งรูปแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่ยังไม่มียุทธศาสตร์สำหรับคนตาบอดและหูหนวกเข้าถึงได้ ทั้งนี้ ในอนาคตหากมีความพร้อมอาจจะจัดทำในรูปแบบของอักษรเบรลล์สำหรับคนตาบอดต่อไป

(๒) จากกรณีในอดีตที่ผ่านมา บริษัทหลักทรัพย์ เคทีบี (ประเทศไทย) จำกัด เคยปฏิเสธคนตาบอดไม่ให้เปิดบัญชีหลักทรัพย์ นั้น เป็นเหตุผลมาจากความไม่พร้อมของบริษัท เนื่องจากบริษัทอยู่ในช่วงการเปลี่ยนแปลงผู้ถือหุ้นมาหลายครั้ง เป็นปัญหาระบบการจัดการภายในของบริษัทเอง เหตุผลการปฏิเสธดังกล่าวไม่ใช่เนื่องมาจากลูกค้าเป็นคนตาบอด ทั้งนี้ จะได้นำข้อมูลจากการประชุมในวันนี้กลับไปหารือในบริษัทเพื่อพัฒนาบริการในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการพัฒนาแบบดิจิทัล

๔.๒.๒.๑๘ กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.)

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) ได้ทำงานร่วมกับองค์กรคนพิการอย่างต่อเนื่องในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาให้คนพิการได้เข้าถึงสิทธิในทุก ๆ ด้าน สำหรับประเด็นปัญหาเรื่องการทำธุรกรรมทางการเงินของคนพิการจะได้นำข้อมูลในการประชุมครั้งนี้ เสนอต่อผู้บริหารเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนและผลักดันเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่อไป

๔.๒.๓ ข้อเสนอแนะต่อแนวทางแก้ไขปัญหา

(๑) การพัฒนาเทคโนโลยีทางการเงินหรือแพลตฟอร์มที่จะกำหนดขึ้นมานั้น ต้องคำนึงถึงการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ร่วมกันของคนทุกกลุ่ม ตามหลัก Inclusion ที่ประกอบด้วย ๓ มิติ คือ (๑) มิติการมีส่วนร่วม (Participation) ในการแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะ (๒) มิติการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ระหว่างเทคโนโลยีกับบุคคล (Accessibility) และ (๓) มิติการเสริมพลัง (Empowerment) จึงควรเร่งดำเนินการจัดทำมาตรฐานแนวทางปฏิบัติในการเปิดบัญชีของคนพิการ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการเข้าถึงบริการทางการเงินของคนพิการต่อไป

(๒) มาตรา ๖ (๔) แห่งพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้มีมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเป็นหลักประกันในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ของประชาชนอย่างเท่าเทียม ทัวถึง และเป็นธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำกฎหมายนี้เป็นฐานในการสร้างความชอบธรรมและสร้างความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ในการทำงานดังกล่าวได้

(๓) ธนาคารควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงอาคารสถานที่ตั้งของธนาคาร เช่น ทางลาด ประตูทางเข้าและเคาน์เตอร์ที่ให้บริการของธนาคาร เป็นต้น เพื่อทำให้คนพิการสามารถเข้าไปทำธุรกรรมทางการเงินกับธนาคารได้

(๔) ควรเชิญผู้แทนของบริษัท CP ALL ซึ่งเป็นผู้ดำเนินการร้านสะดวกซื้อ “เซเว่น อีเลฟเว่น” เข้าร่วมประชุมเพื่อหารือเกี่ยวกับแนวทางการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีในการให้บริการทางการเงินที่คนทุกคนรวมถึงคนพิการเข้าถึงได้ ซึ่งเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของคนพิการที่สามารถเข้าถึงบริการทางการเงิน

(๕) การพัฒนาแอปพลิเคชัน K PLUS Beacon ของธนาคารกสิกรไทยเพื่อรองรับคนตาบอดถือเป็นเรื่องดี อย่างไรก็ตาม ธนาคารควรพัฒนา K PLUS ซึ่งเป็นแอปพลิเคชันที่คนทั่วไปใช้งาน เพื่อให้คนทุกคนรวมถึงคนพิการใช้ได้ด้วย เนื่องจาก K PLUS เป็นแอปพลิเคชันหลักของธนาคารจึงไม่ควรละเลยในเรื่องการเข้าถึง ซึ่งการพัฒนาเทคโนโลยีหากคำนึงถึงหลัก Inclusion ตั้งแต่เริ่มต้น จะเกิดความคุ้มค่าและสะดวกสำหรับทุกคนมากกว่าที่จะแยกกันทำคนละส่วน

(๖) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเป็นประเด็นสำคัญ ที่จะช่วยส่งเสริมให้คนพิการได้เป็นนักลงทุน การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ถือเป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพหนึ่งของคนพิการ ช่วยเสริมพลังทางเศรษฐกิจให้กับคนพิการ ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมในการลงทุน ก.ล.ต. จึงควรเข้าไปกำกับดูแลให้โบรกเกอร์จัดทำแอปพลิเคชันที่ทุกคนรวมถึง

คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้งานได้ ทั้งการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านการลงทุน และบริการซื้อขายหลักทรัพย์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตได้เช่นเดียวกับคนปกติ

(๓) กรณีประกาศ ก.ล.ต. ที่กำหนดให้ผู้ประกอบการสามารถใช้ดุลยพินิจในกระบวนการเสนอขายผลิตภัณฑ์ต่อนักลงทุนรายย่อยได้นั้น มีความเสี่ยงอย่างยิ่งที่ผู้ประกอบการจะใช้ดุลยพินิจในการปฏิเสธการให้บริการกับคนพิการ ดังนั้น ก.ล.ต. ควรเน้นย้ำหลักการในการประเมินความเสี่ยงด้านการลงทุนที่ทุกคนรวมถึงคนพิการ ผู้ลงทุนทุกคนจะต้องสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ด้วยตนเอง และในทางเทคโนโลยีสามารถดำเนินการได้ ทั้งนี้ ความเสี่ยงด้านการลงทุนจะมากขึ้นขึ้นอยู่กับความรู้และความเข้าใจในเรื่องการลงทุน การเปิดช่องให้ใช้ดุลยพินิจที่มุ่งหวังให้เกิดความคุ้มครอง แต่อาจเกิดผลตรงกันข้ามกลายเป็นการใช้ดุลยพินิจที่ทำให้คนพิการเสียโอกาสในการเข้าถึงการลงทุน

(๔) งานด้านสิทธิมนุษยชนของกลุ่มที่มีความเสียเปรียบทางสังคม เช่น คนพิการ และผู้สูงอายุ ล้วนเกี่ยวข้องกับเชื่อมโยงในหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมือง ซึ่งมีลักษณะทับซ้อนกันอยู่ ไม่สามารถแยกด้านต่าง ๆ ออกจากกันได้ชัดเจน ซึ่งหลักการ Inclusion เป็นมุมมองสิทธิมนุษยชนด้านการพัฒนา ดังนั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงควรทำงานด้านสิทธิมนุษยชนในหลายๆ ด้านควบคู่กันไป ทั้งนี้ ประเด็นการเข้าถึงการพัฒนาด้านดิจิทัลถือเป็นประเด็นที่ควรถูกหยิบยกขึ้นมาในประเด็นหนึ่งของงานสำคัญด้านสิทธิมนุษยชนเช่นกัน

(๕) ประเด็นการเข้าถึง (Access) ของคนพิการ ถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะช่วยให้คนพิการสามารถแข่งขันกับคนทั่วไปได้อย่างมีคุณภาพ เมื่อประเทศไทยให้โอกาสให้คนพิการได้พัฒนาความสามารถเต็มตามศักยภาพ คนพิการก็มีชีวิตเช่นเดียวกับคนอื่นได้ รวมทั้งยังเป็นประเด็นที่จะช่วยสร้างประโยชน์ในทางธุรกิจ ขยายฐานลูกค้าทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศได้มากขึ้น ดังนั้น สถาบันการเงินทั้งในส่วนบุคคลและหลักทรัพย์ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาแอปพลิเคชันที่คนทุกกลุ่มรวมถึงคนพิการเข้าถึงและใช้บริการได้ เกิดความคุ้มค่าด้านการลงทุนสามารถนำไปลงทุนต่อได้ในต่างประเทศขยายกลุ่มลูกค้าให้เพิ่มมากขึ้นไปด้วย

(๑๐) ประเด็นความเท่าเทียมในการเข้าถึงบริการทางการเงิน การลงทุนของคนทุกกลุ่ม รวมถึงคนพิการ หากสามารถผลักดันให้เป็นต้นแบบของประเด็น ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (Business and Human Rights) จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง เนื่องจากคนส่วนใหญ่มักมองประเด็นคนพิการว่าเป็นประเด็นสวัสดิการ ยังไม่มองว่าเป็นเรื่องสิทธิ หากประเด็นนี้เป็นต้นแบบธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนได้จะช่วยยกระดับชื่อเสียงประเทศไทยให้มากขึ้น

(๑๑) ประเด็นการจัดทำข้อมูลข่าวสาร ทั้งหนังสือชี้ชวน และข้อมูลข่าวสารอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่มักจะจัดทำในรูปแบบของไฟล์ .pdf ซึ่งคนตาบอดไม่สามารถเข้าถึงได้ ดังนั้นผู้ประกอบการควรจัดทำในรูปแบบของไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ที่อ่านได้ด้วยเครื่อง (Machine Readable) อาทิ .txt .html .doc เป็นต้น เนื่องจากรูปแบบดังกล่าวคนพิการจำนวนมากสามารถอ่านได้ รวมถึงควรมีการจัดทำคำบรรยายแทนเสียง หรือ “Close Caption” บนวิดีโอต่าง ๆ นอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อคนหูหนวกแล้วคนทั่วไปก็ได้ประโยชน์เช่นกัน

ทั้งนี้ การจัดทำเอกสารในรูปแบบของอักษรเบรลล์มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ซึ่งจะจัดทำเฉพาะเอกสารที่คงที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่แก้ไขแล้วเท่านั้น ดังนั้น การจัดทำเอกสารในรูปแบบของไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ ที่อ่านได้ด้วยเครื่อง และการจัดทำคำบรรยายบนภาพวีดีโอ จะเป็นประโยชน์สำหรับคนทุกกลุ่มรวมถึงคนพิการ และเกิดความคุ้มค่าในการลงทุน

บทที่ ๕ ด้านอาคารสถานที่

๕.๑ พิจารณาศึกษาการปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๔๘

๕.๑.๑ ความเป็นมาในการพิจารณาศึกษา

(๑) คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้พิจารณาศึกษาการปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๔๘ อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ โดยเชิญผู้แทนจากกรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย เข้าร่วมประชุม^{๑๐}

(๒) สืบเนื่องจากคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้ติดตามผลการบังคับใช้กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. ๒๕๔๘ มาอย่างต่อเนื่อง พบว่ายังมีปัญหาและความบกพร่องในการบังคับใช้อยู่หลายประการ ซึ่งกรมโยธาธิการและผังเมืองในฐานะหน่วยงานหลักในการดำเนินการตามกฎกระทรวงดังกล่าว ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการแก้ไขและปรับปรุงกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราตามมาตรา ๘ (๑) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) และ (๙) แห่งพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่พิจารณาปรับปรุงแก้ไขร่างกฎหมายกระทรวงดังกล่าว ทั้งนี้ ทางเครือข่ายคนพิการได้มีความห่วงใยทั้งประเด็นทิศทางในการปรับปรุงแก้ไขร่างกฎกระทรวงและประเด็นการอ้างอิงมาตรฐานกลางของกรมโยธาธิการและผังเมืองหรือมาตรฐานของหน่วยงานอื่นที่กรมโยธาธิการและผังเมืองให้การรับรองนั้น จะสามารถกำกับ ติดตามและดูแลให้ถูกต้องตามมาตรฐาน รวมถึงจะสามารถดำเนินการได้สอดคล้องกับกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันและเป็นไปตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ CRPD ดังนั้น คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการจึงเรียนเชิญผู้แทนจากกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม เพื่อรับทราบข้อมูล ข้อเท็จจริง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการร่างกฎกระทรวงดังกล่าว

๕.๑.๒ การดำเนินงานของกรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้นำหลักการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งให้การรับรองสิทธิของผู้พิการและทุพพลภาพให้มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลือ

^{๑๐} บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๘ วันพุธที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

ที่เหมาะสมจากรัฐและเป็นไปด้วยความเท่าเทียมมาใช้ในการออกกฎกระทรวงดังกล่าว ตั้งแต่บังคับใช้กฎกระทรวงเมื่อปี ๒๕๔๘ จนถึงปี ๒๕๕๕ คณะกรรมการควบคุมอาคาร ซึ่งกรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นฝ่ายเลขานุการ ได้ติดตามผลความคืบหน้าการบังคับใช้กฎกระทรวงและนำมาหารืออย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งมีการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการแก้ไขและปรับปรุงกฎกระทรวงเพื่อให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบันให้มากที่สุด โดยหลักการพื้นฐานในการแก้ไขและปรับปรุงกฎกระทรวงฉบับนี้ มีสาระสำคัญ ๓ ประการ ดังนี้

(๑) กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๔๘ เป็นการมุ่งเน้นกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการ ผู้ทุพพลภาพ และคนชรา แต่หลักการของร่างกฎกระทรวงใหม่ที่อยู่ระหว่างดำเนินการนั้น จะมุ่งเน้นกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับกลุ่มบุคคลทุกคน ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย เพื่อให้เข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ และได้กำหนดชื่อเป็น “ร่างกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกของอาคาร เพื่อคนพิการ ผู้สูงอายุ และทุกคนสามารถเข้าถึงได้ พ.ศ.”

(๒) กรมโยธาธิการและผังเมืองซึ่งดูแลรับผิดชอบเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร ได้กำหนดหลักการที่สำคัญในการจัดทำร่างกฎกระทรวง คือ ทุกคนต้องสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ตามที่ได้กำหนดไว้ในร่างกฎกระทรวง ข้อ ๓ (๑) และ (๒) เพื่อให้ทุกอาคารต้องดำเนินการ ให้ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิ่งอำนวยความสะดวกได้

(๓) กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๔๘ ได้กำหนดรายละเอียดต่าง ๆ ของสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ละประเภทไว้ในกฎกระทรวง ทำให้เมื่อต้องการแก้ไขปรับปรุงรายละเอียดต้องดำเนินการแก้ไขปรับปรุงกฎกระทรวงซึ่งมีกระบวนการที่ยุ่งยากและใช้เวลามากในการดำเนินการ ดังนั้น ร่างกฎกระทรวงใหม่จึงกำหนดไว้เฉพาะประเด็นสำคัญ ส่วนรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกได้ถูกกำหนดไว้ในมาตรฐานของกรมโยธาธิการและผังเมือง เพื่อให้ผู้รับสร้างอาคารสามารถนำมาตรฐานดังกล่าวไปใช้เปรียบเทียบเพื่อให้ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกของอาคารตามที่กฎกระทรวงกำหนดให้ต้องดำเนินการ ทั้งนี้ มาตรฐานของกรมโยธาธิการและผังเมืองที่ถูกแยกออกจากกฎกระทรวง นั้นทำให้เกิดความสะดวกในการแก้ไขปรับปรุงรายละเอียดให้มีความเป็นปัจจุบันในอนาคต

(๔) จะได้นำข้อสังเกตและข้อเสนอแนะจากการประชุมร่วมกันของคณะกรรมการกิจการคนพิการในครั้งนี้ เสนอต่อคณะกรรมการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป และจะได้รายงาน ความคืบหน้าการดำเนินการในเรื่องดังกล่าว กลับมายังคณะกรรมการเพื่อทราบในโอกาสต่อไป

๕.๑.๓ ข้อเสนอแนะ

(๑) ควรปรับชื่อกฎกระทรวง “ร่างกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกของอาคาร เพื่อคนพิการ ผู้สูงอายุ และทุกคนสามารถเข้าถึงได้ พ.ศ.” โดยนำแนวคิดการออกแบบที่เป็นสากล และเป็นธรรม (Universal Design : UD) มาใช้ประกอบการพิจารณากำหนดชื่อร่างกฎกระทรวงดังกล่าว โดยปรับเปลี่ยนแนวคิดจากชื่อร่างกฎกระทรวงที่มุ่งเน้นไปยังคนพิการและผู้สูงอายุก่อน ซึ่งอาจจะทำให้ถูกมองได้ว่ากฎกระทรวงดังกล่าวเป็นเรื่องเฉพาะของคนพิการและผู้สูงอายุ ดังนั้น จึงควรปรับชื่อกฎกระทรวง

เพื่อกำหนดให้เป็นเรื่องของทุกคนที่จะสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ก่อน และให้รวมถึงคนพิการและผู้สูงอายุด้วย ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนแนวคิดให้เป็นกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกของอาคารที่ทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้รวมถึงคนพิการและผู้สูงอายุ ทั้งนี้ แนวคิดสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาประกอบการปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวง มี ๓ ประการ ได้แก่

๑) การออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรม

๒) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

๓) การให้ความช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล เพื่อให้เป็นไปตามหลักการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility)

นอกจากนี้ การใช้ข้อกำหนดกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกอาจจะยังไม่ครอบคลุมตามแนวคิดของ UD และเพื่อให้กฎกระทรวงดังกล่าวเป็นการกำหนดแนวคิดในการออกแบบระบบของอาคารหรือสภาพแวดล้อมของอาคารทั้งหมด และเพื่อเป็นหลักประกันให้ทุกคนรวมถึงคนพิการและผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้น คณะอนุกรรมการจึงขอเสนอให้ปรับเปลี่ยนชื่อกฎกระทรวงดังกล่าวเป็น “กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดสภาพแวดล้อมของอาคารที่ทุกคนรวมถึงคนพิการและผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ.” แต่อย่างไรก็ตาม ข้อเสนอในการปรับเปลี่ยนชื่อกฎกระทรวงดังกล่าวนั้น ควรพิจารณาบทบัญญัติของพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๔๓ ซึ่งให้อำนาจในการออกกฎกระทรวงดังกล่าว ทั้งนี้ หากไม่มีบทบัญญัติกำหนดชื่อไว้เป็นการเฉพาะ

ดังนั้น จึงขอเสนอให้กรมโยธาธิการและผังเมืองได้พิจารณาปรับเปลี่ยนชื่อกฎกระทรวงเพื่อให้ครอบคลุมตามหลักการ UD และเป็นหลักประกันสำคัญให้ทุกคนรวมถึงคนพิการ และผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

(๒) การกำหนดมาตรฐานของกรมโยธาธิการและผังเมือง และการรับรองมาตรฐานอื่นซึ่งได้กำหนดไว้ในข้อ ๔ ของร่างกฎกระทรวงฯ ทั้งนี้ มาตรฐานกลางถือเป็นประเด็นสำคัญ ดังนั้น การกำหนดรายละเอียดของสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ละประเภทให้เป็นไปตามมาตรฐานกลางตามที่กรมโยธาธิการและผังเมืองได้กำหนดไว้ เครือข่ายคนพิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะสามารถกำหนดให้สอดคล้องและเป็นไปตามความต้องการของคนพิการหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นหลักประกันว่ามาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกที่จะถูกกำหนดขึ้นนั้นมีความสอดคล้อง และเป็นไปตามความต้องการของคนพิการและผู้สูงอายุ จึงควรมีผู้แทนคนพิการและผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานดังกล่าวด้วย

ดังนั้น จึงควรกำหนดให้มีผู้แทนคนพิการและผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการจัดทำมาตรฐาน โดยกำหนดไว้ในร่างกฎกระทรวงให้ชัดเจนว่า “ในการจัดทำมาตรฐานของกรมโยธาธิการและผังเมือง หรือให้การรับรองมาตรฐานอื่นของคณะกรรมการควบคุมอาคาร ให้มีผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งเป็นผู้แทนคนพิการแต่ละประเภทมีส่วนร่วมด้วย” เพื่อเป็นหลักประกันของการมีส่วนร่วมและให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่ามาตรฐานดังกล่าวจะสามารถตอบสนองความต้องการของคนพิการได้อย่างแท้จริง

(๓) ประเภทและลักษณะของอาคารที่ต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกตามกฎกระทรวงซึ่งได้กำหนดไว้ในข้อ ๓ ของร่างกฎกระทรวงฯ ดังนี้

“ข้อ ๓ อาคารประเภทและลักษณะดังต่อไปนี้ ต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้

(๑) โรงพยาบาล สถานพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อาคารที่ทำการของราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย สถานศึกษา หอสมุด พิพิธภัณฑ์สถาน สถานีขนส่งผู้โดยสาร เช่น ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีรถไฟฟ้า ท่าเทียบเรือ ศาสนสถาน เมรุ และสถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง

(๒) สำนักงาน โรงแรม หอประชุม สนามกีฬา ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า ประเภทต่าง ๆ ภัตตาคาร อาคารอยู่อาศัยรวม และอาคารชุดตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด ที่มีลักษณะเป็นอาคารขนาดใหญ่

(๓) อาคารพาณิชย์กรรมประเภทค้าปลีกค้าส่งที่มีพื้นที่ใช้สอยอาคารรวมกันเพื่อประกอบกิจการในอาคารหลังเดียวกันหรือหลายหลังตั้งแต่ ๒๐๐ ตารางเมตรขึ้นไป”

การกำหนดประเภทอาคารดังกล่าวข้างต้น อาจจะทำให้เกิดช่องว่างสำหรับอาคารขนาดเล็กที่ไม่ต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกตามร่างกฎกระทรวงฉบับนี้ อาจจะเป็นเนื่องจากข้อจำกัดด้านทุนทรัพย์ของผู้ประกอบการซึ่งมีอาคารขนาดเล็กที่ยังไม่สามารถดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกได้ ทั้งนี้ ปัจจุบันมีมาตรการลดหย่อนทางภาษีสำหรับผู้ประกอบการที่จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ถือเป็นมาตรการส่งเสริมที่ช่วยให้ผู้ประกอบการที่มีอาคารขนาดเล็กสามารถจัดทำ สิ่งอำนวยความสะดวกของอาคารได้อย่างไรก็ตาม ในอนาคตควรกำหนดให้ทุกอาคารรวมถึงอาคารขนาดเล็ก ต้องดำเนินการตามกฎกระทรวงทั้งหมด ซึ่งหากผู้ประกอบการซึ่งมีสถานที่ ที่พัก โรงแรม หรืออาคารขนาดเล็ก จัดสิ่งอำนวยความสะดวกของอาคารเพื่อให้ทุกคนรวมถึงคนพิการและผู้สูงอายุได้เข้าถึงได้ทั้งหมดและในอนาคตประเทศไทยกำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ก็จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการกระตุ้นและส่งเสริมธุรกิจท่องเที่ยวของประเทศไทย ดังนั้น คณะอนุกรรมการจึงเห็นควรเพิ่มเติม (๔) ของข้อ ๓ ในร่างกฎกระทรวงฯ เป็นดังนี้

“(๔) อาคารอื่นที่ไม่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการควบคุมอาคาร หรือคณะกรรมการอื่นใดที่รับผิดชอบประกาศกำหนด”

ทั้งนี้ เพื่อให้มีความชัดเจนและเป็นการเปิดกว้างไว้ให้ครอบคลุมอาคารทุกประเภท ต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกของอาคารที่ทุกคนรวมถึงคนพิการและผู้สูงอายุเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้

(๔) ประเภทสิ่งอำนวยความสะดวกที่อาคารต้องจัดให้มี ซึ่งได้กำหนดไว้ในข้อ ๔ ตามร่างกฎกระทรวงฯ จำนวน ๙ ประเภท ได้แก่ (๑) ป้ายสัญลักษณ์ (๒) ทางลาดและลิฟต์ (๓) ที่จอดรถ (๔) ห้องน้ำห้องส้วม (๕) บันได (๖) ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อมอาคาร (๗) ประตู (๘) พื้นผิวต่างสัมผัส และ (๙) พื้นผิวเฉพาะ นั้น ถือเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่อาคารจะต้องจัดให้มี แต่ต้องพิจารณาว่ามีความครอบคลุมตามความต้องการของคนพิการทุกประเภทแล้วหรือไม่ และหากจะต้องมีการปรับปรุงเพิ่มเติมในอนาคตจะมีความยุ่งยากหรือไม่

ดังนั้น เพื่อให้การกำหนดประเภทของสิ่งอำนวยความสะดวกที่อาคารต้องจัดให้มีนั้น ครอบคลุมตามความต้องการพื้นฐานของคนพิการทุกประเภท และสามารถแก้ไขเพิ่มเติมได้สะดวกในอนาคต จึงควรยกเลิกการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก ๙ ประเภท ดังกล่าวข้างต้น แล้วกำหนดให้เป็น

อำนาจของคณะกรรมการในการออกประกาศกำหนดประเภทของสิ่งอำนวยความสะดวกแทนหรือควรพิจารณากำหนดประเภทของสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติมโดยให้ครอบคลุมทุกประเภทความพิการ โดยหลักเกณฑ์และรายละเอียดสิ่งอำนวยความสะดวกแต่ละประเภทให้ไปกำหนดไว้ในมาตรฐานของกรมโยธาธิการและผังเมือง

(๕) เมื่อกรมโยธาธิการและผังเมืองได้ดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขกฎกระทรวงดังกล่าวเสร็จแล้ว ก่อนนำส่งคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณา ควรนำร่างกฎกระทรวงฯ ดังกล่าว ทำประชาวิจารณ์เพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนเพื่อความรอบคอบในการปรับปรุงและแก้ไขกฎกระทรวงดังกล่าว

(๖) ข้อเสนอแนะต่อกระทรวงมหาดไทย

๑) ควรปรับชื่อร่างกฎกระทรวงเป็น “กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดสภาพแวดล้อมของอาคารที่ทุกคนรวมถึงคนพิการและผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ.”

๒) ควรกำหนดให้มีผู้แทนคนพิการและผู้สูงอายุได้มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการและผู้สูงอายุ

๓) ควรเพิ่มข้อความใน (๔) ของข้อ ๓ ในร่างกฎกระทรวงฯ เป็นดังนี้

“(๔) อาคารอื่นที่ไม่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการควบคุมอาคาร หรือคณะกรรมการอื่นใด ที่รับผิดชอบประกาศกำหนด”

๔) ควรยกเลิกการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก ๙ ประเภท ในข้อ ๔ ของร่างกฎกระทรวงฯ แล้วกำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการในการออกประกาศกำหนดประเภทของสิ่งอำนวยความสะดวก

๕) ควรนำร่างกฎกระทรวงฯ ทำประชาวิจารณ์เพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนนำส่งคณะกรรมการกฤษฎีกา

๖) ควรรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการปรับแก้กฎกระทรวงต่อคณะอนุกรรมการเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง

(๗) ควรติดตามความคืบหน้าการปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๔๘ ของกรมโยธาธิการและผังเมืองต่อไป

(๘) นำส่งข้อเสนอแนะต่อสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย ให้พิจารณาทบทวนกระบวนการพิจารณาบุคคลที่จะไปเป็นผู้แทนคนพิการเพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิของคณะกรรมการหรือคณะทำงานในเรื่องต่าง ๆ นั้น ควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในฐานะผู้แทนคนพิการเกิดประโยชน์ต่อคนพิการอย่างแท้จริง

๕.๒ ความคืบหน้าการปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๒๒

๕.๒.๑ ความเป็นมาในการพิจารณาศึกษา

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้พิจารณาศึกษาติดตามความคืบหน้าในการปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับ

ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๔๘ ตามข้อเสนอแนะต่อกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงมหาดไทย เรื่อง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. ๒๕๒๒^{๑๑}

๕.๒.๒ ความคืบหน้าการดำเนินงานของกรมโยธาธิการและผังเมือง กระทรวงมหาดไทย

(๑) ประเด็นควรปรับปรุงซึ่งร่างกฎกระทรวงเป็น “กฎกระทรวงว่าด้วยการจัดสภาพแวดล้อมของอาคารที่ทุกคนรวมถึงคนพิการและผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ และใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ.”

กรมโยธาธิการและผังเมืองได้พิจารณาแล้ว เห็นควรให้คงชื่อ “ร่างกฎกระทรวง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกของอาคารเพื่อคนพิการ ผู้สูงอายุ และทุกคนสามารถเข้าถึงได้ พ.ศ.” เนื่องจากการเปลี่ยนชื่อร่างกฎกระทรวงฯ ตามความเห็นของคณะกรรมการกิจการคนพิการ อาจเกินกว่าบทบัญญัติในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ แต่อย่างไรก็ตาม จะได้เสนอข้อเสนอแนะดังกล่าวให้คณะกรรมการควบคุมอาคารพิจารณาต่อไป

(๒) ประเด็นควรกำหนดให้ผู้แทนคนพิการและผู้สูงอายุมมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกที่สอดคล้องกับความต้องการของคนพิการและผู้สูงอายุ

กรมโยธาธิการและผังเมืองได้พิจารณาแล้วเห็นว่า ในคณะกรรมการแก้ไขและปรับปรุงกฎกระทรวงฯ มีผู้แทนคนพิการคือ นายชัยพร ภูผารัตน์ จากสมาคมสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยร่วมเป็นอนุกรรมการ และคณะกรรมการควบคุมอาคารได้มีคำสั่งที่ ๓/๒๕๕๘ ลงวันที่ ๙ เมษายน ๒๕๕๘ แต่งตั้งผู้แทนของสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทยเป็นอนุกรรมการเพิ่มเติมแล้ว

(๓) ประเด็นควรเพิ่มข้อความ (๔) ในข้อ ๓ ในร่างกฎกระทรวงฯ ดังนี้ “(๔) อาคารอื่นที่ไม่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการควบคุมอาคารหรือคณะกรรมการอื่นใดที่รับผิดชอบประกาศกำหนด”

กรมโยธาธิการและผังเมืองได้พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มิได้ให้อำนาจคณะกรรมการควบคุมอาคารหรือคณะกรรมการอื่นใดในการประกาศกำหนดเพิ่มเติมอาคารประเภทอื่นที่ไม่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวงได้ ซึ่งการเพิ่มเติมประเภทอาคารสามารถกระทำได้โดยการแก้ไขกฎกระทรวงเท่านั้น

(๔) ประเด็นควรยกเลิกการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก ๙ ประเภท ในข้อ ๔ ของร่างกฎกระทรวงฯ แล้วกำหนดให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการในการออกประกาศกำหนดประเภทของสิ่งอำนวยความสะดวก

กรมโยธาธิการและผังเมืองได้พิจารณาแล้วเห็นว่า บทบัญญัติในพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ มิได้ให้อำนาจคณะกรรมการควบคุมอาคารหรือคณะกรรมการอื่นใดในการประกาศกำหนดเรื่องดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตาม กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ปรับปรุงแก้ไข

^{๑๑} บันทึกการประชุมคณะกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการกิจการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๙/๒๕๕๘ วันพุธที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๘

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ คือ พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๘ บัญญัติให้กฎกระทรวงที่เป็นรายละเอียดทางด้านเทคนิคเกี่ยวกับการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายอาคารที่มีการเปลี่ยนแปลงเร็ว รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมอาคารสามารถประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษาได้

(๕) ประเด็นควรนำร่างกฎกระทรวงฯ ทำประชาวิจารณ์เพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนนำส่งคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรมโยธาธิการและผังเมืองได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อร่างกฎกระทรวงฯ ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการควบคุมอาคารแล้ว ก่อนเสนอให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณา กรมโยธาธิการและผังเมืองสามารถจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างกฎกระทรวงฯ จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องตามข้อเสนอแนะของคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้

๕.๒.๓ ข้อเสนอแนะ

(๑) ข้อเสนอแนะต่อกระทรวงมหาดไทย

๑) ควรแก้ไขชื่อ “ร่างกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกของอาคารเพื่อคนพิการ ผู้สูงอายุ และทุกคนสามารถเข้าถึงได้ พ.ศ.” เป็น “ร่างกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกของอาคารเพื่อทุกคนรวมถึงคนพิการและผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ พ.ศ.” เนื่องจากควรพิจารณากำหนดให้ความคุ้มครองสำหรับทุกคนอันเป็นหลักการทั่วไปเสียก่อน แล้วจึงกำหนดให้ความคุ้มครองสำหรับคนพิการและผู้สูงอายุอันเป็นหลักการเฉพาะไว้ท้ายของชื่อร่างกฎกระทรวงดังกล่าว

๒) กรณีกำหนดให้มีผู้แทนคนพิการและผู้สูงอายุได้เข้าไปมีส่วนร่วมนั้น คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการหมายถึง การกำหนดให้บุคคลดังกล่าวได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างกว้างขวาง ภายหลังจากที่กฎกระทรวงมีผลบังคับใช้แล้ว ซึ่งเป็นคนละกรณีกับการกำหนดให้มีผู้แทนคนพิการและผู้สูงอายุได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการแก้ไขและปรับปรุงกฎกระทรวงฯ

(๒) ติดตามความคืบหน้าการจัดทำร่างกฎกระทรวงฯ ดังกล่าวต่อไป

บทที่ ๖

ด้านการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA)

๖.๑ การพิจารณาศึกษาด้านการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA)

๖.๑.๑ ความเป็นมาในการพิจารณาศึกษา

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้พิจารณาควรจัดสัมมนาเพื่อสร้างความเข้าใจและรับฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นการให้ความช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) ในสังคมไทย โดยคำว่า “การให้ความช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล” หรือ “RA” ซึ่งต้องเกิดจากการยินยอมพร้อมใจของทั้งผู้รับบริการและผู้ให้บริการว่าทำอย่างไรจึงจะสมเหตุสมผล ซึ่งแตกต่างกับมาตรการเชิงบวก ที่เป็นความพร้อมใจของฝ่ายผู้ให้บริการเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้นที่จะทำหรือไม่ทำก็ได้ขึ้นอยู่กับผู้ให้บริการ^{๑๒}

๖.๑.๒ โครงการจัดสัมมนารับฟังความคิดเห็น เรื่อง การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) ในประเทศไทย^{๑๓}

(๑) หลักการและเหตุผล

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) คือ อนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนที่องค์การสหประชาชาติประกาศขึ้นเพื่อให้หลักประกันในสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อคนพิการ อย่างเสมอภาคกับคนทั่วไป ตลอดจนคุ้มครองและสนับสนุน (Protection and Advocacy) ให้คนพิการมีสิทธิเสรีภาพในการเลือกกระทำการต่าง ๆ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ทั้งนี้ ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเพื่อเข้าเป็นภาคีของ CRPD เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๑ กล่าวคือประเทศไทยจะปฏิบัติตามข้อกำหนดของ CRPD และถือเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนให้สังคมไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการคุ้มครอง ส่งเสริมและสนับสนุนให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิทธิอย่างสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการแต่ละคนโดยเน้นจัดอุปสรรคจากภายนอกและแก้ไขความเสียหายเปรียบทางสังคมของคนพิการ ทั้งนี้ CRPD ให้ความสำคัญต่อหลักการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ (Accessibility) จากสภาพแวดล้อมสาธารณะเพื่อช่วยคนพิการให้สามารถดำรงชีวิตได้ โดยการพึ่งตนเองเป็นอิสระ (Independent Living : IL) มีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่และเสมอภาคกับทุกคนในทุกด้านของการดำเนินชีวิต และช่วยคนพิการให้มีโอกาสเท่าเทียมกันกับทุกคนในการเข้าไปในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น สุขภาพ การศึกษา การประกอบอาชีพหรือการทำงาน รวมถึงการร่วมกิจกรรมทางสังคม โดยหลักการพื้นฐานที่สำคัญของ Accessibility มี ๓ ประการ ได้แก่

^{๑๒} บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๕/๒๕๖๑ วันพุธที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๑

^{๑๓} บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๘/๒๕๖๑ วันพุธที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑

(๑) การออกแบบ เพื่อคนทั้งมวล (Universal Design : UD) (๒) เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) และ (๓) การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA)

CPRD ได้กำหนดนิยาม การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงที่จำเป็นและเหมาะสมโดยไม่ก่อให้เกิดภาระอันเกินควรหรือเกินสัดส่วน เฉพาะในกรณีที่เป็นจำเป็นเพื่อเป็นหลักประกันว่า คนพิการได้อุปโภคและใช้สิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวงที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น ดังนั้น “RA” จึงเป็นหลักการพื้นฐานและเป็นความช่วยเหลือ หรือบริการในระดับปัจเจกบุคคลที่จำเป็นต้องจัดให้มีบริการ ในขณะที่ UD และ AT เป็นบริการที่เป็นประโยชน์ต่อคนทั้งมวลทุกคน “RA” ต้องเกิดจากความยินยอมพร้อมใจของทั้งผู้รับบริการและผู้ให้บริการว่าทำอย่างไร จึงจะเป็นประโยชน์ สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการและมีความเหมาะสม ซึ่งแตกต่างกับ มาตรการเชิงบวกที่เป็นความยินยอมพร้อมใจของผู้ให้บริการเพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น ผู้ให้บริการจะให้บริการความช่วยเหลือหรือไม่ก็ได้ขึ้นอยู่กับผู้ให้บริการ “RA” จึงเป็นความสมดุล ระหว่างความพึงพอใจของผู้รับบริการซึ่งต้องไม่เป็นภาระเกินสมควรต่อผู้ให้บริการ กล่าวคือ ผู้ให้บริการและผู้รับบริการ(คนพิการ) ต้องสร้างความเข้าใจร่วมกันว่าการช่วยเหลือควรเป็นอย่างไร จึงจะสมเหตุสมผล จึงกล่าวได้ว่า “RA” เป็นมาตรการความช่วยเหลือ หรือบริการขั้นต่ำที่คนพิการ ต้องได้รับตามกฎหมาย และเป็นมาตรการสำคัญอันจะนำไปสู่การจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะ ที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA)

คณะกรรมการการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในประเด็นการให้ความช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล หรือ RA อันเป็นมาตรการสำคัญประการหนึ่งของยุทธศาสตร์ AAA หรือ การจัดสภาพแวดล้อม สาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ คณะกรรมการจึงเห็นควรจัดสัมมนา เรื่อง “การให้ความช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) ในสังคมไทย” เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล และเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นปัญหาและอุปสรรคการ ดำเนินงาน RA รวมถึงทิศทางและแผนการดำเนินงาน RA ในสังคมไทย เพื่อนำสรุปผลการสัมมนา ดังกล่าวไปเป็นส่วนหนึ่งของรายงานผลการศึกษการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและ ใช้ประโยชน์ได้เพื่อเสนอ ต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

(๒) วัตถุประสงค์

๒.๑ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เจตคติ และการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ทุกภาคส่วนให้มีองค์ความรู้ เจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อ RA และตระหนักถึงความสำคัญ ของประเด็นการพัฒนา “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล”

๒.๒ เพื่อระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อประเด็นการบูรณาการ งานให้บริการ “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล” ด้านต่าง ๆ ในรูปแบบประชารัฐ จากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

๒.๓ เพื่อสังเคราะห์ข้อมูล ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมสัมมนา พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะต่อประเด็น “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล” เพื่อนำเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

(๓) เป้าหมาย ได้แก่ ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาคประชาสังคม ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และสื่อมวลชน จำนวน ๗๐ คน

(๔) สถานที่ ณ ห้องรับรอง ๑ - ๒ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒

(๕) งบประมาณจากสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

(๖) ระยะเวลาในการดำเนินการ วันพุธที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๑ ระยะเวลา ๑๓.๐๐ - ๑๖.๐๐ นาฬิกา

(๗) ผู้รับผิดชอบโครงการ คือ คณะกรรมาธิการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดำเนินการโดย คณะอนุกรรมาธิการกิจการคนพิการ

(๘) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๘.๑ ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้รับความรู้ ความเข้าใจ และเกิดเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อ RA รวมทั้งตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนา “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล”

๘.๒ ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อประเด็นการบูรณาการงานให้บริการ “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล” ด้านต่าง ๆ ในรูปแบบประชารัฐ

๘.๓ ได้รับทราบข้อมูล ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมสัมมนาในประเด็น “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล” เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อประเด็นดังกล่าวเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๖.๒ สรุปผลการสัมมนา เรื่อง “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) ในสังคมไทย” ^{๑๔}

๖.๒.๑ กล่าวรายงานการสัมมนา โดยนายมนเทียร บุญตัน รองประธานคณะกรรมการการสังคมฯ คนที่หนึ่ง และประธานคณะอนุกรรมาธิการกิจการคนพิการ

ตามที่คณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) โดยเห็นว่าการอำนวยความสะดวก

^{๑๔} สรุปผลการสัมมนาของคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เรื่อง “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) ในสังคมไทย” เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๑ ณ ห้องรับรอง ๑ - ๒ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒

ความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) เป็นมาตรการขั้นต่ำของยุทธศาสตร์ AAA ที่คนพิการต้องได้รับสิทธินั้นตามกฎหมาย หากประเทศใดไม่ดำเนินการ RA ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการตามที่อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการแห่งสหประชาชาติ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD) ได้รับรองไว้ ทั้งนี้ RA นับเป็นหลักการสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ AAA ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม ด้วยเหตุและผลดังกล่าว คณะกรรมการการการสังคมฯ จึงเห็นควรจัดสัมมนาเรื่อง “ การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) ในสังคมไทย ” เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ ระหว่างภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน เรื่องการตระหนักถึงความสำคัญของการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลรายบุคคล พร้อมทั้งเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นปัญหา อุปสรรค และทิศทางการดำเนินงานด้านการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลในสังคมไทย เพื่อนำผลสรุปการสัมมนาครั้งนี้ ไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ และใช้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานผลการศึกษา เรื่อง ประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้เพื่อเสนอต่อรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

- ผู้ทรงคุณวุฒิ/วิทยากรที่ให้เกิดความร่วมมืออภิปรายในครั้งนี้ ประกอบด้วย ศาสตราจารย์พิเศษกุลพล พลวัน อดีตอธิบดีอัยการ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน นางहरรรษา บุญรัตน์ ที่ปรึกษาคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และนายบุญธาทู โสภากู ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมความเสมอภาคและงานคดี กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

- สำหรับผู้เข้าร่วมสัมมนา มีจำนวน ๑๐๐ คน ประกอบด้วย ผู้แทนจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรภาคประชาสังคม ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ และสื่อมวลชน ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ในประเด็นการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) ในสังคมไทยต่อไป

๖.๒.๒ กล่าวเปิดการสัมมนา โดยนายสุรัชย์ เลียงบุญเลิศชัย รองประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ คนที่หนึ่ง กล่าวเปิดการสัมมนา

วันนี้ถือเป็นอีกวันหนึ่งที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติ โดยคณะกรรมการการการสังคมฯ ได้จัดเวทีสัมมนาขึ้น เพื่อเป็นการระดมความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส การจัดสัมมนา เรื่อง “ การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลในสังคมไทย ” เป็นหัวข้อที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมไทย ในอันที่จะทำให้ทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งคนพิการและคนทั่วไปสามารถเข้าถึงบริการของสังคมได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ประกอบกับการที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ ซึ่งหลักการสำคัญข้อหนึ่งของอนุสัญญานี้ คือ ต้องจัดให้มีการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลต่อคนพิการรายบุคคล เพื่อให้คนพิการทุกคนสามารถเข้าถึงบริการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบริการของภาครัฐหรือภาคเอกชน ทั้งนี้ ขอฝากประเด็นเพื่อให้เวทีนี้ได้ช่วยกันระดมความคิดเห็น ๒ ประการ คือ ประการแรก เรื่อง “ ความสมเหตุสมผล ” ซึ่งต้องคำนึงถึงทั้งภาระของผู้ให้บริการกับสิทธิ

ของผู้ใช้บริการ โดยเฉพาะสิทธิของคนพิการ ทำอย่างไรให้ดุลยแห่งความเหมาะสมเกิดขึ้นที่จะสามารถกล่าวได้ว่า เป็นการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล และประการที่สอง ถึงเวลาแล้วที่สังคมไทยต้องร่วมกันพัฒนาต่อยอด ยุกระดับแนวคิดด้านสิทธิของคนพิการในสังคมไทย จนก่อเกิดนวัตกรรมให้เป็นผู้นำด้านความคิดและผู้นำในทางปฏิบัติ เพื่อให้นานาชาติทั่วโลกได้เห็นว่สังคมไทยได้ให้ความสำคัญต่อสิทธิและความเสมอภาคของประชาชนทุกคน โดยเฉพาะคนพิการซึ่งไม่ได้จำกัดขอบเขตไว้เพียงหลักการที่ได้ผูกพันไว้ตามอนุสัญญาระหว่างประเทศเท่านั้น

สำหรับประเด็นการสัมมนา เรื่อง การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล ในสังคมไทย ซึ่งคณะกรรมการการการสังคมฯ จัดขึ้น ถือเป็นอีกมิติหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า สถานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญและมีความพยายามขับเคลื่อนเรื่องสิทธิในการเข้าถึงบริการของคนพิการ โดยจะส่งต่อข้อเสนอแนะต่าง ๆ ผ่านไปยังหน่วยงานภาครัฐซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรง อาทิ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นต้น ทั้งนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเวทีการจัดสัมมนาในวันนี้ จะเป็นอีกเวทีหนึ่งที่ทุกภาคส่วนจะได้ช่วยกันระดมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เพื่อส่งผ่านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ไปยังหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อช่วยกันผลักดันให้ประเด็นที่ได้นำเสนอเป็นหัวข้อสัมมนาในวันนี้ เกิดผลเป็นรูปธรรมขึ้นได้จริงในสังคมต่อไป ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาสังคมไทย เพื่อช่วยสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่ทุกคนรวมทั้งคนพิการและผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงได้ทุกระดับและสังคมไทยจะเป็นสังคมที่น่าอยู่มากขึ้น

๖.๒.๓ การอภิปราย เรื่อง “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) ในสังคมไทย”

๖.๒.๓.๑ นายมณฑิธร บัญตัน รองประธานคณะกรรมการการการสังคมฯ คนที่หนึ่ง

คำว่า “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA)” ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ มีปรากฏอยู่ในความหมายของคำว่า “การเลือกปฏิบัติ” ซึ่งรัฐธรรมนูญของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ จนถึงปัจจุบันใช้คำว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม” โดยนิยามของคำว่า “การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม” หมายความว่ารวมถึงการปฏิเสธด้วย ทั้งนี้ นิยามของคำว่า “Reasonable Accommodation” ที่ปรากฏอยู่ใน CRPD ได้แปล RA ว่า “การช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล” แต่ในการสัมมนาครั้งนี้ขอใช้ “RA” คือ “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล” เพื่อสื่อถึงความหมายที่ไม่เป็นเวทนามนิยาม และในอนาคตหากมีการทบทวนคำแปล CRPD จะได้เสนอให้คณะผู้แปลเปลี่ยน RA จากคำว่า “การช่วยเหลือ” เป็น “การอำนวยความสะดวก” ต่อไป สำหรับมาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นกับบุคคลอื่นหรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งกำหนดไว้ในวรรคสี่ มาตรา ๒๗ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน จะถือเป็นการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลหรือไม่ เนื่องจาก CRPD ได้กำหนดว่า มาตรการเชิงบวกของรัฐดังกล่าวไม่ถือเป็น RA ตามข้อบทที่ ๕.๔ ของ CRPD เรื่องมาตรการเฉพาะ

หรือมาตรการเชิงบวกของรัฐซึ่งเป็นผู้กำหนดขึ้นเพื่อส่งเสริมให้คนมีสิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาค โดยมาตรการเชิงบวกนั้น รัฐจะทำได้หรือไม่ทำก็ได้ เมื่อจัดมาตรการเชิงบวกจนเกิดความเสมอภาคเท่าเทียมแล้วก็หยุดดำเนินการได้ แต่การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลหากไม่ดำเนินการถือเป็นการเลือกปฏิบัติ ซึ่งในกฎหมายไทยยังไม่มีกำหนดเรื่องนี้ไว้ ทั้งนี้ จากการสืบค้นเอกสารวิชาการสรุปได้ว่า การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลเป็นเรื่องที่ทำตามคำขอ เป็นเรื่องที่ต้องปฏิบัติทันทีจะค่อยเป็นค่อยไปไม่ได้ คำขอต้องเป็นไปได้และไม่เป็นภาระเกินควร หากเป็นคำขอที่เกินเหตุเกินผลก็ไม่ถือเป็นการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล RA ถือเป็นเรื่องที่เข้าใจยาก จึงขอรับฟังความรู้จากวิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มเติม ในมุมมองเกี่ยวกับ “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล” หรือ “Reasonable Accommodation : RA” ในระบบกฎหมายไทย

๖.๒.๓.๒ ศาสตราจารย์พิเศษกุลพล พลวัน อติตอธิตีอัยการ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน

การช่วยเหลือที่สมเหตุสมผล หรือ การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล ยังคงค่อนข้างเป็นปัญหาเนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ซึ่งประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๐ แต่ประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ หรือ CRPD เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ทำให้กฎหมายคนพิการของไทยยังไม่มีคำว่า “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล” ทั้งนี้ เมื่อประเทศไทยเข้าเป็นภาคีใน CRPD แล้ว ประการแรก รัฐต้องสร้างหลักประกันเพื่อให้คนพิการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ได้อย่างจริงจัง และประการที่สอง รัฐต้องออกมาตรการทางกฎหมายและมาตรการอื่น ๆ เพื่อให้มีการปฏิบัติตามสิทธิที่บัญญัติใน CRPD การออกกฎหมายเพื่อแก้ไขยกเลิกกฎหมายที่ขัดหรือแย้งต่อ CRPD รวมถึงการกำหนดโครงการหรือระเบียบต่าง ๆ ของฝ่ายบริหารต้องสอดคล้องและเป็นไปตาม CRPD ด้วย อย่างไรก็ตาม “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลในสังคมไทย” ตามหัวข้อในวันนี้ จึงต้องมาคำนึงถึงวัฒนธรรมของสังคมไทยที่จะรับเรื่องนี้ได้มากน้อยเพียงใด รวมถึงขีดความสามารถทางเศรษฐกิจ มุมมองของฝ่ายนิติบัญญัติ เจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรม และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการว่าจะมองความสมเหตุสมผลอย่างไร ดังนั้น การสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อคำว่า “สมเหตุสมผล” ในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย รวมทั้งแนวปฏิบัติในอนาคตด้วย

ในอดีตคนพิการเป็นเรื่องที่สังคมยังไม่ยอมรับ อับอาย ผู้ปกครองมักจะซ่อนคนพิการไม่ให้ใครรู้ และคนพิการถือเป็นคนที่น่าสงสาร ต่อมาสังคมไทยเริ่มมีความตื่นตัวเรื่องคนพิการมากขึ้น โดยเริ่มต้นจากแนวคิดชาวตะวันตกซึ่งมองสิทธิคนพิการในเรื่องความเท่าเทียม ความเสมอภาค และหลักการดังกล่าวได้ปรากฏอยู่ในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการที่รับรองเรื่องความเท่าเทียมกัน ความเสมอภาคและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการถือเป็นการลดคุณค่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งถือเป็นแนวคิดของชาวตะวันตกที่ต้องการช่วยเหลือให้คนพิการสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ด้วยการสร้างโรงเรียนสอนคนตาบอด โรงเรียนสอนคนหูหนวกในประเทศไทย จึงเป็นวิวัฒนาการของสังคมไทยที่เริ่มยอมรับคนพิการมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. ๒๕๓๔ ขึ้นเป็นครั้งแรก และนำมาสู่การปรับปรุงแก้ไขเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นฉบับปัจจุบัน และได้เข้าเป็นภาคีในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑ ถือว่าประเทศไทยมีพัฒนาการเรื่องคนพิการขึ้นมาตามลำดับ “ความสมดุลของความสมเหตุสมผลในสังคมไทย” จึงเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณากันต่อไป รวมถึงการเชื่อมโยงกับคำว่า “การออกแบบที่เป็นสากล” ที่ปรากฏอยู่ใน CRPD แต่ในกฎหมายไทยยังไม่มี หมายความว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ สภาพแวดล้อม โปรแกรม และบริการที่บุคคลสามารถใช้ได้ในขอบเขตที่มากที่สุด เท่าที่จะเป็นไปได้ โดยไม่จำเป็นต้องดัดแปลงหรือออกแบบเป็นพิเศษ ซึ่งการช่วยเหลือคนพิการแบบนี้ ในรัฐธรรมนูญของไทยทุกฉบับกำหนดไว้ว่าการช่วยเหลือและส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เหมือนบุคคลอื่น ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล

ประเด็นกรณีตัวอย่างของต่างประเทศหรือมาตรฐานสากลที่น่าสนใจ เพื่อประกอบการพิจารณาเรื่อง RA ในสังคมไทย เช่น (๑) ศาลสูงสุดของประเทศแคนาดามีคำพิพากษา กรณีผู้โดยสารที่มีความอ้วนเป็นพิเศษมีสิทธินั่ง ๒ ที่นั่ง โดยไม่ต้องซื้อตั๋วโดยสาร ๒ ที่นั่ง (๒) ศาลวอชิงตันมีคำพิพากษา กรณีนักโทษ ที่ได้รับโทษประหารชีวิตโดยการแขวนคอ ร้องขอให้ศาลพิจารณาลดโทษเนื่องจากนักโทษมีน้ำหนัก ๑๘๒ กิโลกรัม หากถูกลงโทษด้วยวิธีการแขวนคอ จะทำให้คอขาดและได้รับความทรมานอย่างสูง ศาลจึงได้พิจารณาลดโทษเป็นจำคุกตลอดชีวิต (๓) ศาลมลรัฐโคโลราโดมีคำพิพากษา กรณีให้สามีภรรยาตาบอดสามารถสร้างโรงเรียนอนุบาลเลี้ยงเด็กได้ เนื่องจากสำเร็จวิชาเลี้ยงเด็กมาจากมหาวิทยาลัย จึงมีสิทธิเลี้ยงเด็กได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ปกครองว่าจะส่งเด็กให้เลี้ยงหรือไม่ (๔) กรณีการประกวดนางงามของประเทศแคนาดาที่ยอมให้มีกรรมการคนหนึ่งเป็นคนตาบอด และสามารถทำหน้าที่กรรมการได้อย่างยอดเยี่ยม และ (๕) กรณีอัยการหญิงของสหรัฐอเมริกาเป็นคนหูหนวก ซึ่งสามารถเป็นอัยการที่ว่าความได้โดยมีล่ามภาษามือ ยืนยันความให้ เป็นต้น กรณีที่กล่าวมานั้นถือเป็นตัวอย่างมาตรฐานของสากลที่น่าสนใจ แต่ประเทศไทยจะยอมรับได้มากน้อยเพียงใดต้องพิจารณากันต่อไป

ตัวอย่างเรื่องร้องเรียน ซึ่งผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการขจัด การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในฐานะอนุกรรมการคณะดังกล่าว มีกรณีที่น่าสนใจ เช่น (๑) กรณีสายการบินนกแอร์ ถูกร้องเรียนว่ามีนโยบายห้ามคนพิการทุกประเภทเดินทางโดยลำพัง ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ วินิจฉัยว่าเป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการสายการบินไม่สามารถออกนโยบายดังกล่าวได้ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ (๒) กรณีสำนักงานตำรวจแห่งชาติถูกร้องเรียนกรณีการออกระเบียบห้ามรับคนพิการเข้าเป็นข้าราชการตำรวจ ซึ่งคณะอนุกรรมการฯ วินิจฉัยว่าเป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการและขอให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องแก้ไขระเบียบดังกล่าว (๓) กรณีกลุ่มผู้ปกครองเด็กออทิสติก ร้องเรียนว่าไม่ได้รับการฝึกอบรมตามมาตรา ๓๕ ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และ (๔) กรณีสายการบิน Thai Lion Air ถูกร้องเรียนกรณีมีนโยบายจำกัดคนพิการในการเดินทางซึ่งคณะอนุกรรมการฯ วินิจฉัยว่าเป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการสายการบินไม่สามารถทำได้ เป็นต้น ถือกรณีตัวอย่างของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการเลือกปฏิบัติ โดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ

กรณีการรับสมัครบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการตุลาการและอัยการ ซึ่งมีผู้สมัครเป็นคนพิการป่วยเป็นโรคโปลิโอได้ขอสมัครเป็นข้าราชการตุลาการ แต่ศาลไม่รับเนื่องจากสภาพร่างกายไม่เหมาะสมที่จะเป็นข้าราชการตุลาการ ผู้สมัครจึงได้ร้องต่อผู้ตรวจการรัฐสภา ขอให้เสนอศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่ากฎหมายข้าราชการตุลาการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ซึ่งในขณะนั้นใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ. ๒๕๔๐ และศาลรัฐธรรมนูญได้ลงมติวินิจฉัยว่าไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากการเป็นผู้พิพากษาจะต้องมีรูปร่างกายสง่างาม ในส่วนของการสมัครเป็นข้าราชการอัยการซึ่งไม่รับเช่นกัน ผู้สมัครจึงได้มีร้องต่อศาลปกครอง และศาลปกครองสูงสุด มีคำวินิจฉัยว่าการกระทำดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย แม้ผู้สมัครจะมีร่างกายเป็นคนพิการจริง แต่มีสิทธิที่จะเป็นข้าราชการอัยการได้ และต่อมารัฐธรรมนูญ ฉบับปี พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้กำหนด เรื่อง การห้ามเลือกปฏิบัติเนื่องจากเหตุแห่งความพิการไว้เพิ่มเติม ผู้สมัครคนเดิมจึงได้ร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้พิจารณากรณีการปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าเป็นข้าราชการตุลาการอีกครั้ง โดยศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยใหม่ว่า กฎหมายว่าด้วยข้าราชการตุลาการที่กำหนดว่า “สภาพร่างกายจิตใจไม่เหมาะสมเป็นข้าราชการตุลาการ” นั้น เป็นข้อความที่กว้างเกินไป ทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ จึงวินิจฉัยให้ตัดข้อความดังกล่าวออกเสียและถือเป็นบรรทัดฐานสำคัญ ในการกำหนดคุณสมบัติบุคคลเข้ารับราชการ ทั้งนี้ กฎหมายข้าราชการอัยการก็ได้ตัดถ้อยคำดังกล่าว ออกไปแล้วเช่นกัน

จากตัวอย่างข้างต้นถือเป็นวิวัฒนาการที่มีความก้าวหน้าไปอย่างมาก และเป็นที่ยอมรับกันไปถึงกระบวนการยุติธรรมและศาลด้วยแล้ว ทั้งนี้ กรณีคนหูหนวกต้องมีล่ามภาษามือ ก็ยังเป็นปัญหาในชั้นตำรวจ ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ต้องมีล่ามภาษามือสำหรับพยานหรือผู้ต้องหาที่เป็นคนหูหนวก แต่ภาษามือส่วนใหญ่จะอยู่ในกรุงเทพมหานคร ล่ามภาษามือมีไม่เพียงพอที่จะสามารถเดินทางไปในต่างจังหวัดได้ ยังเป็นปัญหาทางปฏิบัติและทำให้เกิดปัญหาความคลั่งคลั่งระหว่างผู้ต้องหาหรือพยานคนหูหนวกในต่างจังหวัดกับกรุงเทพมหานคร ดังนั้น “ความสมเหตุสมผล” ต้องพิจารณาความสมดุลระหว่างคนพิการต้องการได้สิ่งที่ดีและรวดเร็วที่สุด แต่ผู้ให้บริการ ทั้งหน่วยงานรัฐ เอกชน บริษัทห้างร้านต่าง ๆ ต้องการให้เกิดค่าใช้จ่ายที่น้อยที่สุด จึงควรช่วยกันระดมความคิดเห็นว่าจะมีข้อเสนอแนะต่อเรื่องนี้อย่างไร เพื่อในอนาคตจะได้มีการปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการและกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้ดีขึ้น นอกจากนี้ คำว่า “Universal Design” ควรใช้คำไทยว่า “การออกแบบที่ใช้ได้ทั่วไป” เพื่อให้สื่อความหมายได้ตรงกับสังคมไทยมากขึ้น

๖.๒.๓.๓ นางहरषा บุญรัตน์ ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่ดูแลเรื่องสิทธิมนุษยชนตามสนธิสัญญาต่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคีทุกฉบับ รวมทั้งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการว่าด้วยเรื่องของคนพิการ ประเทศไทยมีองค์กรคนพิการและคนพิการที่ทำงานแข่งขันจนสามารถผลักดันกฎหมายด้านการคุ้มครองสิทธิคนพิการได้ค่อนข้างก้าวหน้า แต่ก็ยังมีประเด็นจะต้องพัฒนาปรับปรุงเพิ่มเติม โดยหัวข้อ การสัมมนาในวันนี้ เรื่อง “การอำนวยความสะดวก

ความสะดวกที่สมเหตุสมผลในสังคมไทย” จึงขอเชื่อมโยงไปถึงความ มุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการและหลักการด้านสิทธิมนุษยชน คือ ความเท่าเทียมในการได้รับสิทธิ การไม่เลือกปฏิบัติ และความเสมอภาค ซึ่งปรากฏอยู่ในทั้งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่เป็นเอกสารพื้นฐานเริ่มแรกในการแสดงเจตนารมณ์ของสมาชิกสหประชาชาติที่รับรองสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับซึ่งไม่ได้เป็นเอกสารที่มีผลผูกพันทางกฎหมาย จึงมีการพัฒนาเป็นกฎหมายระหว่างประเทศต่างๆ รวมทั้งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ

ความมุ่งหมายหรือเจตนารมณ์ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ คือ ทำอย่างไรที่จะทำให้คนพิการเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในสังคมได้เช่นเดียวกับคนอื่นเนื่องจากสิทธิมนุษยชน คือ สิทธิสำหรับบุคคล ไม่ว่าคนนั้นจะเป็นคนเชื้อชาติใด เพศใด มีสภาพทางร่างกายอย่างไร มนุษย์ทุกคนควรได้รับสิทธินั้น ซึ่งที่ผ่านมาคนพิการอาจถูกมองว่าเป็นคนที่ไม่สามารถทำงานได้ ไม่สามารถทำอะไรได้ เป็นคนกลุ่มที่ถูกกีดกัน เป็นกลุ่มคนที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เนื่องจากข้อจำกัดบางประการ ทำให้ไม่สามารถมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในสังคมเช่นเดียวกับคนทั่วไป แต่อนุสัญญาคนพิการมองว่าเป็นคนที่มีความสามารถ เพียงแต่มีข้อจำกัดทางร่างกายบางประการ ซึ่งข้อจำกัดนั้นสามารถแก้ไขได้หากสามารถจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม นอกจากนั้นคนพิการตามนิยามของ CPRD คือ สภาพทางร่างกายที่ไปมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่ทำให้คนพิการไม่สามารถมีส่วนร่วมในสังคมได้ ทั้งนี้ คนพิการเป็นส่วนหนึ่งในสังคมที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมสังคม ทำงาน และเดินทางได้เช่นเดียวกับคนอื่น ซึ่งสามารถทำได้โดยการปรับสภาพแวดล้อมโดยมีหลักการสำคัญ ๒ ประการ ได้แก่ (๑) การเข้าถึงและใช้ประโยชน์ หรือ Accessibility และ (๒) การอำนวยความสะดวกอย่างสมเหตุสมผล หรือ Reasonable Accommodation

คณะกรรมการประจำอนุสัญญาแต่ละอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนจะมีคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญ ๑ ชุด ซึ่งคอยทำหน้าที่ติดตามการปฏิบัติตามอนุสัญญาของรัฐภาคีทุก ๆ รัฐ รวมถึงการให้ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตามอนุสัญญาโดยเฉพาะในประเด็นที่อาจจะไม่มีความชัดเจนอาจจะต้องมีคำอธิบายเพิ่มเติม คณะกรรมการก็จะทำความเห็นออกมาเป็นเรื่อง ๆ ซึ่งคณะกรรมการประจำอนุสัญญาคนพิการได้ทำความเห็นมาแล้ว ๖ ฉบับ โดยในฉบับที่ ๖ เป็นเอกสารความเห็นที่เกี่ยวกับเรื่องความเสมอภาคและการไม่เลือกปฏิบัติ ซึ่งในเรื่องดังกล่าวก็จะมีกรกล่าวถึง เรื่องของการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลด้วย เนื่องจากการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องของการเลือกปฏิบัติ ซึ่งคนพิการสมควรที่จะได้รับการปฏิบัติในการได้รับสิทธิเช่นเดียวกับทุกคนในสังคม การให้ความช่วยเหลือที่สมเหตุสมผลเป็นการทำให้คนพิการสามารถเข้าถึงสิทธินั้นได้ หากผู้ที่มีหน้าที่ที่จะต้องให้ความช่วยเหลือในการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลแล้วไม่ให้ความช่วยเหลือนั้น ก็อาจจะถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ ทั้งนี้ การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลได้ถูกกำหนดนิยามในวรรคสี่ข้อบทที่ ๒ ของ CRPD หมายถึง “ การเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงที่จำเป็นและเหมาะสม โดยไม่ก่อให้เกิดภาระอันควร หรือเกินสัดส่วน เฉพาะในกรณีที่เป็น เพื่อประกันว่าคนพิการได้อุปโภคและใช้สิทธิมนุษยชน และเสรีภาพขั้นพื้นฐานทั้งปวงที่เท่าเทียมกับบุคคลอื่น” ซึ่งหมายถึงเมื่อคนพิการจะใช้บริการอย่างใดอย่างหนึ่งแล้วเกิดมีอุปสรรคที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมหรืออะไรก็ตาม

ที่ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงได้ ผู้ให้บริการก็มีหน้าที่ที่จะให้ความอำนวยความสะดวก ซึ่งมีองค์ประกอบ ๒ ส่วน คือ (๑) ผู้มีหน้าที่ต้องอำนวยความสะดวก และ (๒) ความไม่เกินสัดส่วน ซึ่งต้องมาวินิจฉัยว่า จะให้การอำนวยความสะดวกแค่ไหน อย่างไร ซึ่งในส่วนนี้อनुสัญญาไม่ได้กำหนดรายละเอียดไว้

ความแตกต่างของ “การอำนวยความสะดวก” หรือ “Reasonable Accommodation” กับ “การเข้าถึงและใช้ประโยชน์” หรือ “Accessibility” ซึ่งเป็นประเด็นที่อยู่ในความเห็นของคณะกรรมการประจำ CPRD ฉบับที่ ๖ สองคำนี้มีสาระสำคัญเหมือนกัน คือ การให้คนพิการได้เข้าถึง แต่มีความแตกต่างกัน คือ “Accessibility” เป็นลักษณะของการที่รัฐจะต้องออกแบบก่อนที่รัฐจะจัดบริการใด ๆ หรือสร้างอาคารใด ๆ จะต้องคำนึงถึงว่าอาคารนั้นหรือบริการนั้นคนพิการจะเข้าถึงได้หรือไม่ คนพิการใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ ตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบ เป็นการแก้ไขเชิงระบบเลย หากคำนึงถึงหลักการออกแบบที่เป็นธรรม หรือ “Universal Design” จะทำให้คนพิการทุกคนใช้ประโยชน์ได้ แต่ “Reasonable Accommodation” เป็นลักษณะของการให้เฉพาะกรณี ไม่ได้ให้เป็นการทั่วไป และมักจะเกิดกับอาคารหรือบริการอะไรที่มีอยู่ก่อนแล้ว ตั้งแต่ก่อนจะมี CRPD ไม่ได้คำนึงเรื่องของการใช้ประโยชน์ของคนพิการ ซึ่งในทางปฏิบัติบางครั้งการจะปรับสถานที่ บริการหรือผลิตภัณฑ์เพื่อให้คนพิการเข้าถึงได้ อาจจะต้องใช้เวลา ดังนั้นจึงต้องช่วยเหลือเป็นรายกรณีไป ความหมายของ “Reasonable Accommodation” เป็นการให้ความช่วยเหลือเมื่อคนพิการที่มาใช้ร้องขอ เป็นการส่งเสริมการเข้าถึงในลักษณะเชิงรับ เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะกรณี เป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าเมื่อคนพิการมาถึงที่แล้วร้องขอใช้บริการ แต่สำหรับ “Accessibility” เป็นการส่งเสริมการเข้าถึงในลักษณะเชิงรุก เป็นการป้องกันหรือเตรียมไว้ก่อน นอกจากนี้ RA ยังมีความหมายแตกต่างจากมาตรการพิเศษหรือมาตรการพิเศษชั่วคราวที่ส่งเสริมให้คนพิการได้เข้าถึงสิทธิเท่าเทียมกับคนอื่น ไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ เช่น กรณีมาตรการส่งเสริมการจ้างงาน คนพิการตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ที่กำหนดให้สถานประกอบการต้องจ้างคนพิการอย่างน้อยในสัดส่วนคนพิการ ๑ คน ต่อลูกจ้าง ๑๐๐ คน เป็นมาตรการพิเศษ ไม่ใช่ RA

ประเด็น “การให้อย่างสมเหตุสมผล” กับ “การไม่สร้างภาระที่เกินควรหรือเกินสัดส่วน” นั้น คณะกรรมการประจำ CPRD ได้อธิบายไว้เพื่อให้เป็นไปตามหลักของ CPRD โดย “การให้อย่างสมเหตุสมผล” ประกอบด้วย (๑) ลักษณะหรือรูปแบบของการให้จะต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคนพิการนั้น ๆ เนื่องจากคนพิการมีลักษณะที่แตกต่างกัน คนพิการมีหลายประเภทแต่ละประเภทก็อาจจะต้องการความสะดวกที่แตกต่างกันไป และ (๒) การให้ต้องเป็นการให้เพื่อให้คนพิการสามารถใช้ประโยชน์ในการเข้าถึงสิทธิหรือเข้าถึงบริการได้ จึงจะเป็นการให้อย่างสมเหตุสมผล สำหรับ “การไม่สร้างภาระที่เกินควรหรือเกินสัดส่วน” ประกอบด้วยหลายปัจจัย ได้แก่ (๑) ด้านงบประมาณ (๒) ด้านผลกระทบที่จะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนองค์กรเชิงโครงสร้างหรือปรับเปลี่ยนในสาระสำคัญ (๓) ด้านกระทบทางลบต่อสิทธิประโยชน์ต่อสุขภาพ ต่อความปลอดภัยของบุคคลอื่น อย่างไรก็ตาม ประเด็นด้านงบประมาณ คณะกรรมการ CPRD ให้อธิบายความเพิ่มเติมว่า การพิจารณาว่าการอำนวยความสะดวกนั้นเป็นภาระกับองค์กรด้านงบประมาณมากน้อยเพียงใด จะไม่ได้ดูเฉพาะตัวผู้ให้ตรงนั้น ตรงสถานที่นั้น แต่ต้องดู

ภาพรวมขององค์กร เช่น กรณีโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่สามารถรับเด็กพิการเข้าเรียนได้ เนื่องจากไม่มีงบประมาณในการจัดสภาพแวดล้อมหรืออุปกรณ์สำหรับช่วยให้เด็กพิการสามารถเรียนได้เช่นเดียวกับเพื่อนในชั้นเรียนเดียวกัน ภาระด้านงบประมาณจึงจะต้องพิจารณาภาพรวมของการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาลซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐภาคีที่จะต้องส่งเสริมความเท่าเทียมของคนพิการ เป็นต้น

Reasonable Accommodation ใน CPRD นอกจากจะเกี่ยวข้องกับเรื่องการเลือกปฏิบัติในข้อบทที่ ๕ แล้ว ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องอื่น ๆ ใน CRPD ได้แก่ (๑) เรื่องของคนพิการที่ถูกเลือกปฏิบัติตาม ข้อบทที่ ๑๔ เช่น กรณีที่คนพิการถูกจับกุมแล้วถูกส่งตัวเข้าเรือนจำ กรมราชทัณฑ์คงต้องพิจารณาว่าถ้ามีคนพิการเข้าไปอยู่ในเรือนจำจะอำนวยความสะดวกในการใช้ชีวิตประจำวันของคนพิการอย่างไร ซึ่งอาจมีความยืดหยุ่นเรื่องเวลาหรือการปรับปรุงอาคารสถานที่ เช่นการทำทางลาดเพิ่มเติม เป็นต้น (๒) เรื่องการศึกษาตามข้อบทที่ ๒๔ รัฐต้องจัดอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการในการเข้าถึงสิทธิในการศึกษา ทั้งระดับการศึกษาทั่วไป ระดับอุดมศึกษารวมทั้งการฝึกอาชีพ การศึกษาผู้ใหญ่ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (๓) เรื่องการทำงานของ คนพิการ ตามข้อบทที่ ๒๗ รัฐต้องมีหลักประกันว่าจะจัดให้มีการอำนวยความสะดวกกับคนพิการ ในสถานที่ทำงาน เป็นต้น ทั้งนี้ ประเด็นการนำ RA ไปใช้ในทางปฏิบัติซึ่งในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ ๒ ฉบับได้แก่ กฎหมายว่าด้วยส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการและกฎหมายว่าด้วยการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ แม้ยังไม่มีคำว่า “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล” แต่ได้กล่าวถึงหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดให้มีบริการสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้ โดยกำหนดไว้แบบกว้าง ๆ ไม่ได้กำหนดว่าเมื่อคนพิการมาขอรับบริการจะต้องจัดให้ทันทีหรือไม่ รวมทั้งกรณีสถานศึกษาไม่รับคนพิการเข้าเรียนซึ่งถือเป็นการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการ ก็ยังเป็นปัญหาในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นจริง

กรณีต่างประเทศ ในสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการห้ามเลือกปฏิบัติต่อคนพิการซึ่งมีประเด็น RA ในหลาย ๆ ด้าน ทั้งเรื่องการศึกษา การทำงาน และที่พักอาศัย มีแนวทางปฏิบัติในการรับคนพิการเข้าทำงานในหน่วยงานรัฐ รวมถึงการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้คนพิการสามารถทำงานได้เช่นเดียวกับคนอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงทางกายภาพ ทางลาด และห้องน้ำคนพิการ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในสถานที่ทำงาน เช่น โต๊ะเก้าอี้ เครื่องช่วยฟังสำหรับคนหูหนวก คอมพิวเตอร์สำหรับคนตาบอด หรืออื่น ๆ โดยคำนึงถึงประเภทความพิการ การปรับเวลาการทำงานเพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นเรื่องเวลาการทำงานสำหรับคนพิการ เป็นต้น นอกจากนี้ คนพิการบางคนอาจจะต้องมีผู้ช่วยหรือผู้ดูแลคนพิการที่จะต้องตามไปด้วย ซึ่งสถานที่ทำงานที่รับคนพิการเข้าทำงานต้องจัดสถานที่เพื่อรองรับผู้ช่วยคนพิการด้วย โดยในกฎหมายไทยก็มีกฎกระทรวงที่ออกตามกฎหมายควบคุมอาคาร ที่บังคับใช้กับอาคารใหม่ ต้องจัดให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ แต่อาคารเดิมที่กฎกระทรวงไม่มีผลบังคับย้อนหลัง ก็ต้องนำหลัก RA เข้ามาใช้ สำหรับด้านการศึกษาของสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายกำหนดว่าเด็กพิการต้องสามารถเข้าถึงการศึกษาในโรงเรียนของรัฐ กฎหมายจะบังคับเฉพาะในสถานศึกษาของรัฐจัดให้มี RA ในลักษณะคล้าย ๆ กับสถานที่ทำงานทั้งการปรับสถานที่ทางกายภาพ รับผิดชอบนักเรียน ล่าม

ภาษามือ อุปกรณ์ช่วยฟังสำหรับคนหูหนวก สื่อการเรียนการสอนที่เป็นอักษรเบรลล์สำหรับคนตาบอด สภาพห้องเรียน ที่เหมาะสมสำหรับเด็กพิการ รวมไปถึงการเตรียมแผนอพยพ กรณีเกิดภัยพิบัติหรืออุบัติเหตุในโรงเรียนก็จะต้องมีแผนดูแลเด็กพิการ ทั้งนี้ สหรัฐอเมริกาไม่มีปัญหาเรื่องของการอำนวยความสะดวกอย่างสมเหตุสมผล หากมีปัญหาเกิดขึ้นก็สามารถนำเรื่องขึ้นสู่ศาลเพื่อวินิจฉัยว่า ผู้มีหน้าที่ให้หรือจัดอำนวยความสะดวกปฏิเสธไม่จัดให้มี RA นั้นเป็นภาระเกินควรหรือไม่ และคำพิพากษาศาลก็จะเป็นบรรทัดฐานการดำเนินงานเรื่อง RA

ดังนั้น ลักษณะของการอำนวยความสะดวกอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งเป็นเฉพาะกรณี จึงไม่มีแนวทางอะไรที่ชัดเจน สามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในขณะนั้น และขึ้นอยู่กับความพิการ โดยกระบวนการที่สำคัญของ RA คือ กระบวนการคุยกับคนพิการว่าคนพิการที่เข้ามาใช้บริการมีความต้องการอย่างไร แล้วผู้มีหน้าที่ให้บริการจะสามารถจัดบริการให้ได้หรือไม่ ซึ่ง RA ถือเป็นกรณีปัญหาให้เป็น รายกรณี แต่การแก้ปัญหาเฉพาะรายนั้นก็อาจจะเป็นประโยชน์กับคนพิการโดยทั่วไปได้ด้วย ทั้งนี้ หากจะมีการแก้ไขกฎหมาย กลไกหนึ่งที่จะช่วยวางแนวทางเรื่อง RA ได้ คือ กลไกของคณะกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ จากกรณีเรื่องร้องเรียนการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ ซึ่งคณะกรรมการฯ ได้ช่วยแก้ปัญหา หรือกรณีที่มีผู้ให้บริการสามารถจัดอำนวยความสะดวกได้อย่างสมเหตุสมผล จึงเห็นควรรวบรวมแนวปฏิบัติ แนวข้อเสนอหรือความเห็นของคณะกรรมการฯ จากกรณีการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนต่าง ๆ ถือเป็นรูปแบบ RA อันจะเป็นประโยชน์กับคนพิการที่เจอปัญหาในลักษณะเดียวกัน เพื่อใช้กำหนดแนวทางปฏิบัติด้าน RA ก่อนที่จะนำไปสู่การแก้ไขเพิ่มเติมในกฎหมายต่อไป

๖.๒.๓.๔ นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ

กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เป็นหน่วยงานที่ตั้งขึ้นมาจากการปฏิรูปตามรัฐธรรมนูญปี พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม แยกศาลออกจากกระทรวงยุติธรรม เพื่อให้กระทรวงยุติธรรมเป็นหน่วยงานของฝ่ายบริหาร มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้กับประชาชน จึงเกิดกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ขึ้นภายใต้กระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่หลักในการส่งเสริมคุ้มครองและสร้างหลักประกันด้านสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐ ในขณะที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่ตรวจตราการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนของภาครัฐให้เห็นและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐด้านสิทธิมนุษยชนให้ดีขึ้น โดยกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพรับผิดชอบสนธิสัญญาระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ๕ ฉบับ จากทั้งหมด ๙ ฉบับ ได้แก่ (๑) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights : ICCPR) (๒) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights : ICESCR) (๓) อนุสัญญาว่าด้วย การขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination : CERD) (๔) อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการทรมาน และการกระทำอื่นๆ ที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยี

ศักดิ์ศรี (Convention Against Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment : CAT) และ (๕) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance : CED) โดยสนธิสัญญาอีก ๓ ฉบับ ได้แก่ (๑) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child : CRC) (๒) อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ (Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women : CEDAW) และ (๓) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิของคนพิการ (Convention on the Rights of the Persons with Disabilities :CRPD) อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) นอกจากนี้ กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ยังรับผิดชอบ เรื่อง แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งเป็นกลไกหรือเครื่องมือสำคัญในการติดตามการเข้าถึงสิทธิมนุษยชน โดยกำหนดให้คนพิการเป็นหนึ่งในกลุ่มเป้าหมาย และถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อน RA ได้เป็นอย่างดี ซึ่งขณะนี้อยู่ในช่วงของแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ และอยู่ระหว่างการเตรียมจัดทำแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๔

นอกจากกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ จะมีภารกิจหน้าที่หลักในการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน ตั้งแต่ขั้นสอบสวนไปจนถึงขั้นพิจารณาคดี การช่วยเหลือประชาชนให้เข้าถึงความเป็นธรรมได้อย่างเสมอภาคเท่าเทียม ยังได้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลด้านการส่งเสริมสิทธิของผู้พิการ ตามที่รัฐบาลได้ประกาศเห็นชอบวาระแห่งชาติด้านสิทธิมนุษยชน ร่วมขับเคลื่อนนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และถือเป็นครั้งแรกที่ประเทศไทยประกาศยกระดับประเด็นสิทธิมนุษยชนให้เป็นวาระแห่งชาติ รวมทั้งให้ทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมร่วมกันขับเคลื่อนประเด็นสิทธิมนุษยชน โดยมีวาระ ๒ ปี ทั้งนี้ ประเด็นที่สำคัญคือการสนับสนุนให้ภาคธุรกิจเข้ามารับผิดชอบต่อและเคารพสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ รัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรมให้ความสำคัญต่อการดำเนินการตามนโยบายการจ้างงานคนพิการของรัฐบาลเพื่อจ้างงานคนพิการให้ครบ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ และกำหนดการจ้างงานคนพิการให้เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกระทรวงต่าง ๆ ด้วย

การดำเนินงานด้านการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิของคนพิการที่สำคัญคือ ระบบคลังความรู้เปิดของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยเรียกว่า OER มีระบบที่สำคัญ คือ ระบบคำศัพท์ล่ามภาษามือในกระบวนการยุติธรรม จากการดำเนินงานด้านการดูแลผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ เพื่อดูแลเหยื่ออาชญากรรมโดยที่ตัวเองไม่มีส่วนร่วมในการกระทำผิดนั้น ซึ่งรัฐต้องดูแลความปลอดภัยในทรัพย์สินของประชาชนรวมทั้งการเยียวยาในเบื้องต้น จากประสบการณ์ทำงานพบว่ากลุ่มคนหูหนวก ยังมีอุปสรรคอย่างมากในกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่ขั้นสอบสวนไปจนถึงชั้นอัยการ เช่น กรณีถูกล่วงละเมิดทางเพศ คนหูหนวกบอกไม่ได้ว่าใครทำ จึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถนำผู้กระทำผิดมาลงโทษได้อย่างจริงจัง จึงเริ่มต้นจัดทำศัพท์ภาษามือซึ่งเป็นศัพท์ทางกฎหมาย จำนวน ๑๐๔ คำที่พัฒนาขึ้นมาเบื้องต้น โดยในเดือนกันยายน ๒๕๖๑ นี้ จะได้ส่งมอบให้กับทางโรงเรียนหรือ

หน่วยงานที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องของคนพิการเพื่อประโยชน์ต่อการให้บริการคนหูหนวกด้วย เนื่องจากช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนล่ามภาษามือ ซึ่งในชั้นการพิจารณาของศาลได้เริ่มใช้ระบบ การพิจารณาด้วยจอภาพแล้ว ดังนั้น ในชั้นการสอบสวนของตำรวจทั่วประเทศก็นำระบบ ดังกล่าวไปใช้ดำเนินการได้ เพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด ต้องจัดให้มีล่ามภาษามือ สำหรับผู้เสียหาย จำเลย หรือพยานที่เป็นคนหูหนวก นอกจากนี้ ยังมีบริการคิวอาร์โค้ด เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการทางสายตาหรือคนตาบอด สำหรับเป็นข้อมูลต่าง ๆ ในการให้บริการ ประชาชนที่เป็นคนตาบอด โดยจัดทำเป็นหนังสือเสียง และได้นำเสนอในงานสัมมนาด้านสิทธิ มนุษยชนของอาเซียนที่ผ่านมา โดยได้รับความชื่นชมว่าประเทศไทย มีความก้าวหน้าในด้านสิทธิ มนุษยชน ด้วยการแจ้งสิทธิประโยชน์และสิทธิต่าง ๆ ของคนพิการ ผ่านคิวอาร์โค้ด ทั้งนี้ ประเด็น ปัญหาของคนพิการที่สำคัญ คือ ปัญหาการรับรู้ข่าวสารของหน่วยงานรัฐ การเข้าถึงงานบริการของรัฐ ได้อย่างเท่าเทียม การเข้าถึงระบบการขนส่งสาธารณะ ความเสมอภาคของการจ้างงานของคนพิการ การหลีกหนีการให้บริการทางสาธารณสุขและการเข้าถึงระบบการศึกษายังเป็นปัญหา ที่ทุกหน่วยงานต้องบูรณาการร่วมกันทำงานต่อไป

๖.๒.๓.๕ นายบุญธาทู โสภากู ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมความเสมอภาคและงานคดี กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) เกิดขึ้นตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ จากเดิมชื่อสำนักงานส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์ (พม.) ต่อมามีการยกฐานะ เป็นหน่วยงานระดับกรมในสังกัดกระทรวง พม. ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๕๖ และเปลี่ยนชื่อจาก “สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ” เป็น “กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ ชีวิตคนพิการ” ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๕๘ จนถึงปัจจุบัน โดยอำนาจหน้าที่ของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ตามมาตรา ๑๓ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ ซึ่งได้กำหนดหน้าที่และอำนาจที่สำคัญ ๕ ประการ ได้แก่ (๑) ประสานงาน และร่วมมือกับหน่วยงานด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐบาล ส่วนราชการ หน่วยงานอื่น ๆ และ เอกชนที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ (๒) สำรวจ ศึกษา วิเคราะห์ รวบรวมและเก็บรักษาข้อมูล เกี่ยวกับคนพิการ (๓) จัดทำแผนงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (๔) สนับสนุนให้มีการจัดตั้ง การดำเนินงานและการสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการ และ (๕) ตรวจสอบการได้รับสิทธิประโยชน์ของคนพิการให้คำแนะนำและช่วยเหลือคนพิการ ให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสิ่งอำนวยความสะดวก สวัสดิการ และความช่วยเหลือ อื่นตามความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล ทั้งนี้ พก. มีการทำงานควบคู่กันไปทั้งด้านการส่งเสริม และด้านการบังคับใช้กฎหมายเช่นเดียวกับชื่อกลุ่มงานที่รับผิดชอบ คือ กลุ่มส่งเสริมความเสมอภาค และงานคดี ซึ่งมีหน้าที่และอำนาจทั้ง ๒ ด้าน คือ (๑) ภารกิจด้านการส่งเสริม เป็นการดำเนินการ เพื่อให้คนพิการได้รับสิทธิเช่นเดียวกับคนอื่น มีชีวิตความเป็นอยู่ ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก

การช่วยเหลือจากภาครัฐและภาคเอกชนเหมือนกับคนอื่น และ (๒) การปฏิบัติตามกฎหมาย โดยงานที่เห็นภาพชัดเจนที่สุด คือ การฟ้องร้องดำเนินคดีกับสถานประกอบการที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายการจ้างงานคนพิการ ซึ่งปัจจุบันได้ฟ้องคดีไปแล้วกว่า ๘๐ บริษัท หัวข้อ “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล” หากจะกล่าวให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น คือ “การช่วยเหลือหรือการอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสมและเป็นไปได้” ซึ่งต้องมีทั้ง “เหมาะสม” และ “เป็นไปได้” กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการได้กำหนดสิทธิของคนพิการต่าง ๆ ไว้ โดยประเด็นการจ้างงานคนพิการ ถือเป็นประเด็นที่สำคัญ ในภาคเอกชนมีการจ้างงานคนพิการแล้วกว่า ๑๓,๐๐๐ บริษัท คิดเป็นร้อยละ ๙๘ สำหรับจำนวนคงเหลือร้อยละ ๒ อยู่ระหว่างกระบวนการฟ้องดำเนินคดี ซึ่งส่วนใหญ่ก็จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ส่วนในภาครัฐ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ มีการจ้างงานคนพิการเพียงร้อยละ ๑๗ ทั้งนี้ ในต่างประเทศภาครัฐจะจ้างงานคนพิการครบร้อยละ ๑๐๐ เนื่องจากภาครัฐมีเนื้องานให้บริการประชาชนงานด้านวิชาการงานออฟฟิศซึ่งเป็นงานที่ไม่ได้มุ่งหวังผลกำไร ภาครัฐจึงสามารถจ้างงานคนพิการให้ทำงานในหน่วยงานรัฐได้ทันที จึงแตกต่างกับประเทศไทยที่ภาคเอกชนจ้างงานคนพิการถึงร้อยละ ๙๘ เนื่องจาก มีมาตรการส่งเสริมกับภาคเอกชน แต่ในส่วนของภาครัฐ แม้จะมีความพยายามในการหารือพูดคุยกับหน่วยงานต่าง ๆ แล้วก็ยังมีการจ้างงานคนพิการน้อย จนเมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๘ ที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติเรื่องการจ้างงานคนพิการ โดยขอให้ทุกหน่วยงานภาครัฐดำเนินการจ้างงานคนพิการให้ครบร้อยละ ๑๐๐ ตามที่กฎหมายกำหนดภายในสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๑ นี้ และให้รายงานข้อมูลการจ้างงานคนพิการ รวมทั้งแผนการจ้างงานคนพิการซึ่งในปัจจุบันมีอัตราการจ้างงานคนพิการของภาครัฐเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ ๘๓ จึงขอให้ทุกหน่วยงานได้ดำเนินการจ้างงานคนพิการให้ครบตามที่กฎหมายกำหนดและเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อปี ๒๕๕๘ ซึ่งนับจำนวนการจ้างงานตามภาพรวมกระทรวง หากไม่สามารถจ้างงานคนพิการ ก็สามารถจัดสถานที่จำหน่ายสินค้าหรือบริการให้กับคนพิการได้เช่นกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาข้อมูล ในเชิงลึกเกี่ยวกับการจ้างงานคนพิการในภาคเอกชนจำนวนกว่า ๖๕,๐๐๐ คน ในจำนวนดังกล่าวมีการจ้างงานคนพิการกว่า ๓๐,๐๐๐ คน ที่ไม่เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด โดยนำชื่อคนพิการรายงานข้อมูลการจ้างงานคนพิการ แต่ไม่ได้ให้คนพิการทำงานหรือขายสินค้าจริง บางรายจ่ายค่าตอบแทนบางส่วนให้คนพิการและจ่ายเงินเข้าประกันสังคมแทนคนพิการเพื่อให้มีข้อมูลคนพิการอยู่ในระบบประกันสังคมด้วย ถือเป็นกรหลีกเลียงการปฏิบัติตามกฎหมาย ทั้งนี้ อยู่ระหว่างการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายต่อไป นอกจากนี้ สิทธิคนพิการด้านการศึกษา กฎหมายกำหนดให้คนพิการในวัยเรียนหนังสือต้องได้เรียนหนังสือทุกคน ซึ่งมีการตราพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๑ ขึ้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาด้านการศึกษาสำหรับคนพิการให้ก้าวหน้า คนพิการมีสิทธิในการเรียนหนังสือมากขึ้น แต่ปัจจุบันก็ยังมีปัญหากรณีสถานศึกษาไม่รับคนพิการเข้าเรียนอยู่จำนวนมากเช่นกัน ซึ่งสถานศึกษาควรจัดการศึกษาแบบเรียนรวม เพื่อให้เด็กพิการและเด็กทั่วไปได้เรียนในชั้นเรียนเดียวกัน เด็กปกติและเด็กพิการได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน เป็นเพื่อนกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เมื่อเติบโตขึ้นเกิดความเข้าใจในความแตกต่างและไม่คิดว่าคนพิการไม่ใช่เรื่องของตนทั้งหมด คือกรณีตัวอย่างของสังคมไทยที่ยังมีการเลือกปฏิบัติ ไม่ช่วยเหลือคนพิการ ไม่อำนวยความสะดวกให้กับคนพิการเท่าที่ควร อาจจะทั้งรู้และไม่รู้ แม้กฎหมาย

ด้านคนพิการของประเทศไทยจะก้าวหน้าและถือเป็นผู้นำในประเทศอาเซียน แต่สังคมไทยก็ยังไม่พร้อมจะก้าวไปตามกฎหมาย หลายบริษัทยังจ้างงานคนพิการไม่เป็นไปตามกฎหมาย หลายบริษัทยังหลีกเลี่ยงปฏิบัติตามกฎหมาย หลายโรงเรียนยังปฏิเสธรับเด็กพิการเข้าเรียน โดยอ้างเหตุผลมากมาย รวมถึงบางครอบครัวยังปฏิเสธไม่รับคนพิการกลับบ้าน เช่นกรณีคนพิการทางจิตที่มีอาการทุเลาสามารถกลับไปให้ครอบครัวดูแลได้ แต่ยังมีครอบครัวจำนวนมากไม่รับกลับ เพราะเห็นว่าเป็นภาระ

ประเด็น “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล ที่เหมาะสม และเป็นไปได้” จึงเป็นเรื่องที่ต้องบัญญัติในกฎหมายเพื่อบังคับใช้ให้เกิดความชัดเจน เพราะสังคมไทยต้องมีกฎหมายนำซึ่งหากประเทศไทยไม่มีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ก็ยังไม่สามารถพัฒนางานด้านคนพิการมาได้ถึงวันนี้ ถึงแม้จะยังไม่สมบูรณ์เต็มที่แต่ก็ถือว่ามาไกลมากแล้ว ดังนั้นการมีกฎหมายว่าด้วยการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลจึงเป็นสิ่งที่น่าจะไปได้สำหรับสังคมไทย เพื่อใช้กฎหมายเดินนำแล้วบังคับใช้กฎหมายตาม และการสร้างสำนึกในการช่วยเหลือเกื้อกูลบุคคลที่เป็นคนพิการหรือคนด้อยโอกาส รวมทั้ง การบรรจุการเรียนการสอนไม่ว่าจะเป็นในโรงเรียนในระบบหรือนอกระบบ พ่อแม่ ครอบครัว และสังคมก็ควรต้องช่วยกันสอนตั้งแต่เด็กให้เข้าใจเรื่องคนพิการ ว่าคนพิการมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และเป็นพลเมืองไทยที่ต้องได้รับสิทธิและเช่นเดียวกับคนอื่นซึ่งรัฐธรรมนูญให้การรับรองไว้

๖.๒.๓.๖ สรุปประเด็นอภิปรายวิทยากร โดยนายมณฑิเตอร์ บุญตัน รองประธานคณะกรรมการสิทธิการสงฆ์สงฆ์ คนที่หนึ่ง

(๑) ศาสตราจารย์พิเศษกุลพล พลวัน อดีตอธิบดีอัยการ สำนักงานคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน ได้ให้ทัศนะและตัวอย่างที่สำคัญซึ่งเป็นมุมมองและแง่คิดตั้งต้นให้ได้ต่อยอดว่าการจัดการเลือกปฏิบัติแบบโดยตรง หรือ “Direct Discrimination” ทั้งในตะวันตกหรือตะวันออกหรือประเทศไทยมีความชัดเจน เพราะถือเป็นภาษาทางกฎหมายด้านสิทธิมนุษยชน แต่ RA ยังเป็นสิ่งที่จะต้องช่วยกันค้นหาว่าในกฎหมายไทยและแนวคิดของสังคมไทยจะเป็นไปได้หรือไม่ ต่อการกำหนดเรื่องการห้ามปฏิเสธการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลไว้ เพราะเมื่อใดที่ปฏิเสธการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลถือเป็นการเลือกปฏิบัติ ซึ่งเป็นเรื่องไกลไปกว่าการเลือกปฏิบัติแบบโดยตรงที่เข้าใจได้ง่ายกว่า ดังนั้น การอำนวยความสะดวกอย่างไรจะสมเหตุสมผล อย่างไรไม่สมเหตุสมผลในสังคมไทย จึงเป็นประเด็นที่ยังต้องช่วยกันคิดกันต่อไป

(๒) นางทรรษา บุญรัตน์ ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้เน้นย้ำเรื่องการขาดมาตรการทางกฎหมายว่าด้วยเรื่องการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลในระบบกฎหมายไทย ซึ่งการไม่อำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล นอกจากยังไม่มีในกฎหมายแล้ว ยังเป็นประเด็นที่เข้าใจยากในสังคมไทย อะไรคือความสมเหตุสมผลและภาระอันเกินสมควร ซึ่งต้องพิจารณาถึงภาพรวมของภารกิจของรัฐ เนื่องจากหน่วยงานได้รับงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ ภาระของหน่วยงานก็คือภาระของรัฐ จึงต้องจัดให้มีการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลกรณีโควตาการจ้างงานคนพิการก็ไม่ใช้การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล

แต่เป็นมาตรการพิเศษ เป็นมาตรการเชิงรุก หรือมาตรการเชิงบวก เนื่องจากรัฐมักจัดใช้มาตรการเชิงบวกเพื่อจัดการให้คนที่เขาเสียเปรียบได้เข้าถึงสิทธิและความเสมอภาค เมื่อคนพิการได้เข้าถึงสิทธิและความเสมอภาคแล้วจะหยุดดำเนินการหรือไม่ก็ได้ ซึ่งการจัดให้มีมาตรการลักษณะดังกล่าว รัฐธรรมนูญก็ได้คุ้มครองไว้แล้วว่าไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ แต่การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการแม้รัฐธรรมนูญไม่ได้กำหนดไว้

(๓) นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช อธิบดีกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ได้แสดงให้เห็นตัวอย่างการจัดมาตรการเชิงบวกหรือมาตรการเชิงรุก ซึ่งกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพมีความพยายามดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้คนพิการเข้าถึงบริการได้ และสังคมไทยส่วนใหญ่ก็มุ่งไปในการจัดสภาพแวดล้อมโดยรวมเพื่อให้คนพิการเข้าถึงได้ แต่ RA ถือเป็นการเชิงรับคือ เนื่องจากยังไม่มีบทบัญญัติในกฎหมายและการดำเนินงานที่ผ่านมาของหน่วยงานรัฐก็อาจจะเป็น RA ซึ่งผู้ให้บริการให้ได้และผู้รับพอใจแล้วโดยไม่รู้ตัว จึงเป็นความท้าทายในทางกฎหมายในการกำหนดอย่างชัดเจนว่าการไม่จัดบริการ RA ถือเป็นการเลือกปฏิบัติ

(๔) นายบุญธาตุ โสภากา ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมความเสมอภาคและงานคดี กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ได้ชี้ให้เห็นว่าแม้ปัจจุบันจะมีกฎหมายใช้บังคับกับทุกคนเป็นระดับมหภาค ก็ยังมีการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมาย ทั้งนี้ ประเด็นการจ้างงานคนพิการเป็นการปฏิบัติตามระบบโควตา ซึ่งเป็นมาตรการพิเศษชั่วคราวตามหลักสากล โดยมาตรการพิเศษ หรือมาตรการชั่วคราว หรือ Accessibility ที่ใช้คำว่า การออกแบบที่เป็นสากล มีขอบเขตที่กว้างขวาง เป็นหลักการทั่วไป ไม่สามารถบังคับได้ทันทีทันใด ไม่จำกัดจำนวนคนเป็นไปเพื่อคนทั้งหมด ไม่ต้องมีคำขอ รัฐบาลต้องวางมาตรการไปสู่ Accessibility ไปสู่การเข้าถึงเพื่อคนทั้งหมด แต่ RA ต้องบังคับใช้ในทันที เพราะตีความแบบแคบ เนื่องจากเป็นความต้องการเฉพาะกรณี เฉพาะบุคคล ซึ่งต้องเป็นคำขอ และเป็นเรื่องที่ไม่เกินภาระ ไม่เกินสมควรสำหรับผู้ให้ และเป็นมาตรการขั้นต่ำสุด

ดังนั้น ถึงเวลาแล้วหรือไม่ที่ประเทศไทยจะกำหนดให้ RA ซึ่งเป็นมาตรการขั้นต่ำที่ถูกกำหนดไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน หากผู้ที่มีหน้าที่ไม่จัดให้มีบริการ RA ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมขัดต่อรัฐธรรมนูญ ขัดต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ ขัดต่อกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการในอนาคต จึงขอรับฟังความคิดเห็นต่อประเด็นดังกล่าวจากทุกท่านที่เข้าร่วมสัมมนาในวันนี้

๖.๒.๔ การเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้เข้าร่วมสัมมนา

๖.๒.๔.๑ เครือข่ายขนส่งมวลชนทุกคนต้องขึ้นได้ มีข้อเสนอแนะ ๕ ประการ ดังนี้

(๑) ควรรวบรวมปัญหาที่เกี่ยวกับ RA ทั้งหลายมาทำเป็นแนวทาง (Guideline) แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ อาทิ เรื่องของเวลาสามารถปรับเปลี่ยนขยายหรือลดเวลาเพื่อให้คนพิการดำรงชีวิตได้เป็นปกติเช่นคนทั่วไป เป็นต้น

(๒) RA ควรต้องจัดให้อยู่บนพื้นฐานของการมีสิ่งอำนวยความสะดวกคือ ไม่ใช่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกแล้วไปยึดถือ RA อย่างเดียวไม่ได้ เพราะว่า RA เป็นสิ่งที่มาช่วยเสริม เป็นมาตรการขั้นต่ำที่มาช่วยเสริม ต้องไม่ใช่ข้ออ้างการไม่จัดสิ่งอำนวยความสะดวก

(๓) ประเด็นภาระเกินสมควร (Until Burden) ตามที่ CRPD กำหนดไว้ว่า ต้องไม่ใช่ ข้อเรียกร้องที่มากเกินไปสำหรับผู้ปฏิบัติ

(๔) ประเด็นผู้ใช้ต้องยอมรับได้ด้วย เช่น กรณีสายการบินที่ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก แล้วต้องมายกคนพิการขึ้น ซึ่งคนพิการบางคนกลัวจึงไม่ยอมรับ และมีสิทธิที่จะปฏิเสธ ทั้งนี้ กฎหมายต้องรับรองทางเลือกของคนพิการด้วยว่ามีสิทธิเลือกว่าบริการใดที่คนพิการรับได้หรือรับไม่ได้ เนื่องจากแต่ละคนมีความคิดเห็นและมุมมองไม่เหมือนกัน

(๕) การชดเชยความเสียหาย เพราะไม่ว่าจะเป็นภาระเกินสมควรหรือคนพิการยอมรับไม่ได้ แต่สุดท้ายคนพิการก็เป็นผู้ได้รับผลกระทบและเป็นผู้เสียหาย เช่น ไม่ได้ไปเรียน ไม่ได้ไปทำงาน และไม่ได้เดินทาง เป็นต้น

๖.๒.๔.๒ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (มศว.)

กรณีโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) เปิดเมื่อ ๑๐ ปีที่ผ่านมา มีเด็กพิเศษ ๕ คน และในขณะนี้ขยายเพิ่มเป็น ๑๐ คน ต้นทุนที่ใช้ในการดูแลเด็กทั้งหมดเพื่อให้อยู่ในสังคมและมีภูมิคุ้มกัน โดยต้องใช้งบประมาณกว่า ๒๕๐,๐๐๐ บาทต่อคน ซึ่งมีความสำคัญเทียบเท่ากับ RA ทั้งนี้ ได้มีการทดลองนำร่องในระดับมหาวิทยาลัย โดยปัญหาด้านการศึกษาพิเศษที่สำคัญ คือ (๑) โรงเรียนยังขาดแคลนอาจารย์ด้านการศึกษาพิเศษ เนื่องจากการศึกษาพิเศษไม่ค่อยมีคนเรียนและไม่มีการบรรจุอัตรากำลังเข้ารับราชการ รัฐบาลไม่สมทบงบประมาณเพื่อผลิตบุคลากรด้านนี้ คนเรียนต้องใช้เงินลงทุนตัวเองเรียนหมด เมื่อจบการศึกษาก็ต้องเสี่ยงต่อการบรรจุเข้าเป็นข้าราชการครู ซึ่งสาขานี้ในโรงเรียนยังไม่มีมีการบรรจุอัตราดังกล่าว (๒) การศึกษาพิเศษต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก รายหัวต้องสมทบมากกว่าเด็กปกติ รัฐจึงควรออกกฎหมายบังคับให้ทุกโรงเรียนต้องมีครูการศึกษาพิเศษบรรจุอย่างน้อย ๑ คน ทั้งนี้ การสร้างให้เด็กมีภูมิคุ้มกันที่ต้นต้นต้องใช้งบลงทุนจำนวนมาก ทั้งอาคาร สถานที่ ห้องทดลอง ห้องปฏิบัติการ โดย มศว. เปิดทดลองเป็นศูนย์การศึกษาพิเศษที่โรงเรียนสาธิตประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ส่วนระดับอุดมศึกษาก็เปิดโอกาสให้เด็กพิเศษได้เรียนจนถึงปัจจุบัน ดังนั้นเรื่อง RA ทุกมหาวิทยาลัยและทุกหน่วยงานของรัฐตระหนักอยู่แล้ว ตามเป้าหมายของสหประชาชาติเรื่อง SDG แต่ปัญหาสำคัญของเด็กพิการ คือ (๑) วัฒนธรรมของคนไทยที่รักลูกหลานจึงมักไม่ส่งลูกหลานไปทำงาน ไม่อยากให้ลูกหลานลำบากเพราะมีความพิการอยู่แล้ว (๒) ต้นทุนทางสังคมและต้นทุนทางเศรษฐกิจต่างกัน โดยเฉพาะระบบการศึกษาที่ไม่เท่าเทียม ไม่เข้าถึง อย่างไรก็ตามหากในตัวกฎหมายไม่ได้กำหนดหลักการ RA ไว้อย่างรัดกุมมากเพียงพอ ถ้าเกิดมีคดีฟ้องร้องหรือร้องเรียนขึ้นมาก็มีโอกาที่คนพิการจะเป็นฝ่ายแพ้คดี แม้ประเด็นโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นพื้นฐานแล้ว แต่สถานศึกษาก็ยังมีปัญหา ในการดูแลเด็กพิการ เนื่องจากความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับข้อมูลของนักเรียนพิการทั้งจำนวนและประเภทความพิการที่จะเข้ามาเรียนในแต่ละปี ประเด็น RA เป็นเรื่องของคุณธรรมจริยธรรมเบื้องต้น จึงเป็นเรื่องยากที่จะกำหนดไว้ในกฎหมาย ประเด็นคุณธรรมจริยธรรมจำเป็นต้องปลูกฝัง โดยให้คนไทยทุกคนได้เข้าถึงการศึกษา โดยเฉพาะด้านการศึกษาพิเศษเพื่อทำให้เด็กมีภูมิคุ้มกันและสามารถอยู่ในสังคม แล้ว RA ก็จะสามารถเกิดขึ้นได้

๖.๒.๔.๓ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

ประเด็น RA ในสังคมไทย ควรพิจารณาถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเที่ยวในเมืองไทยที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยองค์การการท่องเที่ยวโลก (The World Tourism Organization : UNWTO) ได้เคยจัดสัมมนาในประเทศไทย เรื่อง Tourism for All หรือการท่องเที่ยวสำหรับทุกคนขึ้น ทุกเพศ ทุกวัย สำหรับคนทุกระดับ รวมถึงกลุ่มนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นคนพิการ (Disable Tourist) ดังนั้น ประเทศไทยจึงควรจัดทำให้เกิดการเข้าถึง (Access) ในพื้นที่สาธารณะให้ครบถ้วนเพื่อรองรับทั้งกลุ่มนักท่องเที่ยว รวมถึงรองรับการจัดประชุม สัมมนา และการจัดนิทรรศการของนานาชาติ ซึ่งจะมีผู้มาร่วมงานในประเทศไทยจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ทุกคนสามารถเข้าถึงพื้นที่สาธารณะของประเทศไทยให้เพิ่มมากขึ้นและต่อเนื่อง ทั้งนี้ เห็นด้วยว่าการไม่ให้บริการ RA ผิดกฎหมาย แต่ในปัจจุบันธุรกิจการท่องเที่ยว อาทิ สมาคมโรงแรมไทย ที่พัก หรือร้านอาหาร ที่ต้องให้บริการนักท่องเที่ยว ยังมีความรู้ในเรื่องการให้บริการสำหรับคนพิการน้อยมาก จึงควรมีแนวปฏิบัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ให้ชัดเจน เพื่อรองรับกลุ่มคนพิการที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้นในอนาคต

๖.๒.๔.๔ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในมาตรา ๒๗ วรรคสามและวรรคสี่ มีความชัดเจนเพียงพอว่าการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล รวมถึงความแตกต่างทางความพิการจะกระทำมิได้ และมาตรการที่รัฐกำหนดเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลใช้สิทธิเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่นหรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่คนพิการไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมดังนั้น มาตรการที่รัฐต้องจัดขึ้นตามมาตรา ๒๗ วรรคสี่ของรัฐธรรมนูญจึงถือเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องขจัดอุปสรรคและส่งเสริมให้บุคคลรวมถึงคนพิการสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปกติมากที่สุดนอกจากรัฐธรรมนูญจะได้รับการรับรองเรื่องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไว้แล้ว ยังได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะทำให้คนพิการสามารถอยู่ในสังคมนี้ได้เช่นเดียวกับคนปกติ ดังนั้น วัตถุประสงค์ เรื่อง การบูรณาการงานบริการการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุผลเป็นรายบุคคลจึงเป็นประเด็นที่สำคัญ ในการขับเคลื่อนเรื่อง RA เช่น กรณีการเข้าถึงการศึกษาซึ่งได้มีการหารือพูดคุยกับทุกภาคส่วน เพื่อเปลี่ยนความคิดและมุมมอง จนในที่สุดมีโรงเรียนรับเด็กพิการเข้าเรียน มีการปรับหลักสูตรการศึกษา มีพี่เลี้ยง มีอุปกรณ์การศึกษาเข้ามาช่วยในการเรียนการสอนสำหรับคนพิการ ด้านภาคประชาสังคมที่ก็เข้ามาช่วยเหลือเด็กในช่วงที่ไม่ใช่ชั่วโมงเรียน หรือช่วยส่งคนเข้ามาดูแลเพิ่มเติม เป็นต้น ซึ่ง RA แม้จะเขียนไว้ในกฎหมายหรือหลักเกณฑ์ให้ชัดเจนแล้วก็ตาม การปรับแนวคิดมุมมองทุกภาคส่วนก็ยังเป็นประเด็นสำคัญในการบูรณาการ เรื่อง RA ให้เกิดผลที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม

๖.๒.๔.๕ สถาสถาปนิก

RA เป็นเรื่องของดุลพินิจ การบัญญัติให้เป็นกฎหมายจึงเป็นเรื่องยาก ทั้งนี้ กฎหมายของไทยก็มี เรื่อง RA อยู่แล้ว ตามกฎกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๔๘ และมติคณะรัฐมนตรีกำหนดให้สถานราชการต้องจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการจำนวน ๕ เรื่อง ได้แก่ ที่จอดรถ ทางเท้า มีทางลาด ห้องน้ำ และป้ายประชาสัมพันธ์ ก็ถือว่าเข้าข่าย

เป็น RA คือ อย่างน้อย RA ในพื้นที่ของภาครัฐที่จะต้องจัดให้มี ซึ่งปัจจุบันจากการตรวจสอบสถานที่ราชการก็ยังจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่ครบถ้วน และในฐานะที่เคยมีส่วนร่วมในการร่างกฎหมาย เห็นว่าการกำหนด RA ไว้ในกฎหมายถือเป็นเรื่องยาก เนื่องจากเป็นดุลพินิจ ความพอเหมาะและความพอดี ในฐานะที่ต้องจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับอาคาร จึงเห็นว่ามาตรฐานขั้นต่ำในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ก็คือ RA แม้ไม่ได้บังคับ RA กับอาคารสาธารณะของเอกชน บังคับใช้กับอาคารสถานที่ราชการ ดังนั้น จึงเห็นว่าประเทศไทยมี RA อยู่แล้ว ตามมติคณะรัฐมนตรี กำหนดให้ส่วนราชการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าว แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้ครบได้ และปัจจุบันก็ยังมีความพยายามแก้ไขปัญหาและทำความเข้าใจให้ตรงกันว่าสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทำขึ้นมาแล้วนั้นใช้ได้หรือไม่ รวมทั้งการปรับปรุงกฎกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๔๘ ให้ทันสมัยและมีรายละเอียดมากขึ้น ครอบคลุมอาคารมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การจะนำ RA มาเขียนเป็นกฎหมาย ยังเห็นว่าเป็นเรื่องยาก เนื่องจากเป็นเรื่องของดุลพินิจในการพิจารณาความสมเหตุสมผล ซึ่งวัดได้ยาก

๖.๒.๔.๖ สภาคมนตาทบอดแห่งประเทศไทย

(๑) กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและคุณภาพชีวิตคนพิการได้กำหนดเรื่องการเข้าถึง (Accessibility) ข้าราชการทางด้านสารสนเทศ โดยกำหนดให้หน่วยงานรัฐต้องดำเนินการจัดให้มี แต่ก็มีหน่วยงานรัฐหลายแห่งไม่ดำเนินการ เพราะคิดว่าเป็นสิ่งที่ควรจะทำมากกว่าสิ่งที่ต้องทำ จึงแสดงให้เห็นว่า แม้จะมีกฎหมายกำหนดให้หน่วยงานรัฐดำเนินการไว้อย่างชัดเจนแล้ว ก็ไม่ได้หมายความว่า จะเป็นหลักประกันได้ว่าสิ่งเหล่านั้นถูกกระทำขึ้น ดังนั้นจึงขอสนับสนุนให้กำหนดเรื่อง RA ไว้ในกฎหมายหรือมาตรการให้ชัดเจน อย่างน้อยเพื่อให้เกิดการกระตุ้นให้มีการขับเคลื่อนเรื่องนี้อย่างจริงจัง แม้ว่าเรื่อง RA จะเป็นสิ่งที่ยากแต่ถือเป็นเรื่องท้าทายที่จะต้องเดินหน้าขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นในสังคมไทยต่อไป

(๒) ประเด็น Access และ RA คือ สิ่งที่จะนำไปสู่การเข้าถึงสิทธิและเสรีภาพของคนพิการ จึงเห็นว่า RA จำเป็นต้องกำหนดไว้ในกฎหมาย เพราะในปัจจุบัน Access ไม่สามารถที่จะเป็นหลักประกันการเข้าถึงสิทธิและเสรีภาพของคนพิการได้อย่างแท้จริง ซึ่งหากมีระบบ Access ที่ดีแล้ว RA ก็ไม่มีความจำเป็น แต่การทำให้ระบบขนส่งสาธารณะทั้งประเทศ Access ทั้งหมดก็คงเป็นไปได้ RA จึงถือเป็นทางเลือกหนึ่ง เพื่อให้ผู้ประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชน ที่ยังไม่ได้จัดให้มี Access สามารถที่จะใช้ RA ได้ รวมถึงคนพิการก็ยังมีช่องทางหนึ่งในการเข้าถึงด้วย RA อย่างไรก็ตาม ไม่ได้หมายความว่า การกำหนด RA ไว้ในกฎหมายจะไปเป็นทางเลือกให้กับทางผู้ให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ไปเน้นใช้ RA แทนที่จะไปมุ่งพัฒนา Access จึงเป็นประเด็นที่ต้องระมัดระวังด้วยการเขียนในกฎหมายให้รัดกุม ดังนั้น การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลในสังคมไทย จะต้องไม่เป็น RA แบบไทย ๆ ตามแบบสังคมไทยเป็นสังคมที่มีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกันซึ่งการกำหนด RA ไว้ในกฎหมายไทยที่เกรงว่าจะเป็นการใช้การดุลพินิจเกินไปนั้น จำเป็นต้องร่วมกันจัดทำหลักเกณฑ์โดยการเรียนรู้กรณีศึกษาต่าง ๆ เกี่ยวกับ RA ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติแต่ละรายบุคคล และคำวินิจฉัยของศาล

๖.๒.๔.๗ มุลนิธิธรรมมิกชนเพื่อคนตาบอดในประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

ทุกคนล้วนต้องการสิทธิที่เท่าเทียม แม้คนตาบอดจะได้รับโอกาสเข้าเรียน ในสถานศึกษา แต่ก็ยังมีอุปสรรคในการเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนในการเรียนการสอน ของคนตาบอด โดยมีการแก้ไขปัญหามาเฉพาะหน้าของโรงเรียนสอนคนตาบอดจะมีหน่วยผลิตสื่อ การเรียนการสอน ซึ่งแท้จริงแล้วการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ รัฐบาลต้องจัดให้มี หน่วยวิเคราะห์สำรวจ จำนวนคนตาบอด เพื่อวิเคราะห์งบประมาณและผลิตสื่อการเรียนการสอน รวมถึงรูปแบบการผลิตสื่อ ทั้งนี้ RA สำหรับการเรียนของคนตาบอด คือ สื่อการเรียนการสอน เพื่อให้คนตาบอดสามารถเข้าถึงการเรียนการสอนได้เช่นเดียวกับคนทั่วไป คำว่า “Reason” แปลว่า เหตุผล ดังนั้น การจะใช้เหตุผลได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงจึงต้องการความรู้ และองค์ความรู้ ก็จะนำมาสู่การให้บริการที่ตรงกับความต้องการจำเป็นมากที่สุด แม้การบัญญัติ RA ไว้ในกฎหมาย จะเป็นเรื่องยาก จึงจำเป็นต้องนำความรู้ความเข้าใจมาสู่การบริหารจัดการในโรงเรียน ซึ่งนอกจาก จะต้องจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) ที่คำนึงถึงตัวบุคคลแล้ว เด็กทุกคนก็ต้องได้รับการดูแลให้เป็นไปตาม IEP ที่มีคุณภาพด้วย

๖.๒.๔.๘ เครือข่ายคนพิการทางจิตสังคม

คนพิการทางจิตสังคมต้องการได้รับความช่วยเหลือหรือการอำนวยความสะดวก เพื่อให้สามารถเรียนหรือทำงานได้ประสบความสำเร็จ คือ ต้องการความเข้าใจ ความรู้ และการสนับสนุน ความยืดหยุ่นในเรื่องเวลาซึ่งขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล รวมถึงต้องการความยุติธรรม คนพิการทางจิตสังคมจำนวนมากที่ตกหล่นไปจากระบบการศึกษา เนื่องจากคนพิการทางจิตสังคม มักจะใช้วิธีการถอยหนีมากกว่าที่จะเข้าไปเรียกร้องสิทธิ เช่นเดียวกับสังคมไทยที่มักจะไม่ค่อยกล้า เรียกร้องสิทธิเนื่องจากฝืนกับวัฒนธรรมไทย ที่มักเห็นว่าการเรียกร้องสิทธิเป็นสิ่งที่ไม่ค่อยเหมาะสม ดังนั้น การขับเคลื่อนให้ RA เป็นจริงได้ในสังคมไทย คือ ต้องเผยแพร่ความรู้เรื่องนี้ให้กว้างขวางที่สุด จนถึงตัวคนพิการ เพื่อให้คนพิการรู้ว่าการเรียกร้องสิทธิของตนไม่ใช่เรื่องผิด ไม่ใช่เรื่องก้าวร้าว และคนที่เกี่ยวข้องกับคนพิการก็ต้องมีความเข้าใจด้วยการกระทำดังกล่าวเป็นสิ่งที่ชอบธรรม เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับสิทธิที่ติดตัวคนพิการมาตั้งแต่เกิดเป็นมนุษย์ ซึ่งในอนาคตการส่งเสริม ให้คนพิการได้เข้าถึงการเรียน เข้าถึงการทำงาน จำเป็นต้องแก้ปัญหาการเข้าถึง (Accessibility) อย่างจริงจัง

๖.๒.๔.๙ ศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์ อนุกรรมการกิจการคนพิการ และ ในฐานะประธานคณะกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ

(๑) ประเด็นคนพิการมี ๒ เรื่องที่สำคัญ คือ Empowerment และ Access ซึ่งเรื่อง Access หรือประเด็นการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ต้องมีกฎหมายบังคับ เมื่อไม่ทำก็ผิดกฎหมาย แต่ประเด็นแม้ไม่มีกฎหมายเขียนไว้หากไม่ให้ RA ก็ถือว่าผิดกฎหมาย เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมซึ่งมีผลบังคับ แต่กลับไปถูกบังคับใช้ด้วย ทั้งนี้ ต้องมาซึ่ง วัด ว่าเป็นภาระเกินสมควรต่อผู้ให้หรือไม่ หากไม่ได้เป็นภาระเกินสมควรและไม่ให้ RA ก็ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ เช่น กรณีสายการบินให้บริการคนพิการขึ้นเครื่องบินโดยใช้คนยกขึ้น แต่คนพิการบอกว่าต้อง เป็นลิฟท์ยกเท่านั้น ซึ่งจะมีต้นทุนต่อสายบินมีค่าเช่ากว่า ๕,๐๐๐ บาทต่อครั้ง สายการบินเห็นว่า

เป็นภาระเกินไป ประเด็นดังกล่าวจึงต้องนำไปให้ศาลวินิจฉัยว่ากรณีดังกล่าวเป็นภาระเกินควรหรือไม่ หากศาลเห็นว่าเป็นภาระมากไปก็ถือว่าไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม หรือกรณีคนพิการขอให้สายการบินช่วยยกขึ้นเครื่อง แต่สายการบินไม่ยอมยกแล้วจะเกิดอุบัติเหตุแล้วสายการบินต้องรับผิดชอบ จึงให้คนพิการคลานขึ้นเครื่องเอง กรณีดังกล่าวคณะกรรมการจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมได้เคยวินิจฉัยแล้วว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม เพราะไม่ได้เป็นภาระเกินสมควรต่อสายการบิน ในเมื่อคนพิการยินดีให้สายการบินยกขึ้นเครื่องแล้ว แต่สายการบินไม่ยอมยกแต่กลับให้คนพิการคลานขึ้นเครื่องเอง ถึงแม้กฎหมายไม่ได้กำหนดไว้ชัดเจนว่าเป็นการเลือกปฏิบัติ แต่สายการบินทำให้คนพิการขึ้นเครื่องไม่ได้ในภาวะที่สายการบินสามารถทำได้

(๒) คณะอนุกรรมการฯ เคยใช้ Reasonable Accommodation หรือ RA เพื่อวินิจฉัยกรณีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมมาหลายเรื่อง หรือหากกำหนดเรื่อง RA ไว้ในกฎหมายให้ชัดเจนก็สามารถทำได้ แต่คนพิการต้องขยันร้องเรียน เช่น กรณีที่กฎหมายเขียนไว้ชัดเจนแล้วว่าโรงเรียนที่ปฏิเสธไม่รับคนพิการเข้าเรียนถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ แต่พ่อแม่ผู้ปกครองคนพิการที่โรงเรียนปฏิเสธไม่รับเข้าเรียนก็ยังไม่กล้าร้องเรียนหรือฟ้องต่อศาล ทั้งนี้ ระบบของสังคมไทยยังทำให้คนดีเป็นคนเลวไม่รู้ตัวจำนวนมาก และทำให้คนดีเป็นคนเลวแบบไม่รู้ตัวจำนวนมากเช่นกัน เช่น ระบบแข่งขันสอบเข้าเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เพื่อให้ได้คนเก่ง ๆ เข้าไปเรียนเข้าไปแข่งขันกัน กลายเป็นคนไม่ดีโดยไม่รู้ตัว แต่กรณีโรงเรียนที่มีคนพิการเรียนรวมก็เป็นการสร้างคุณธรรมในโรงเรียนโดยไม่รู้ตัวเช่นกัน เด็กเก่ง ๆ ได้มีส่วนช่วยเพื่อนเด็กก้อทิสติกเป็นต้น ดังนั้น สังคมไทยต้องช่วยกันทำให้คนไทยมีจิตวิญญาณเห็นประโยชน์สาธารณะเป็นใหญ่ ช่วยกันสร้างระบบทำให้คนไม่ดีเป็นคนดีโดยไม่รู้ตัว แล้วก็ต้องทำลายระบบทำให้คนดีเป็นคนเลวโดยไม่รู้ตัว ก็จะช่วยให้ประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ และการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล เกิดผลเป็นรูปธรรม ซึ่งคนพิการก็ต้องขยันร้องเรียนด้วย

๖.๒.๔.๑๐ นางहरรรษา บุญรัตน์ ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

จากการรับฟังความคิดเห็นอาจจะมีคลาดเคลื่อนระหว่าง RA กับ Accessibility อยู่บ้าง ทั้งนี้ Accessibility เป็นการเตรียมการรองรับว่าจะมีคนพิการเข้ามาใช้บริการตามหลักการออกแบบที่เป็นสากล หรือ “Universal Design” อาทิ กฎกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. ๒๕๔๘ ที่กำหนดให้อาคารต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อทำให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ แต่สำหรับอาคารที่สร้างก่อนกฎกระทรวงดังกล่าวประกาศใช้หรือก่อนที่ประเทศไทยเข้าเป็นภาคี CRPD ก็จะต้องนำ RA เข้ามาช่วยแก้ปัญหาการเข้าถึงอาคารของคนพิการ กรณีที่คนพิการต้องเข้าไปในสถานที่หรือใช้บริการอาคารที่ยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับไว้ ดังนั้น RA จึงเป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าสำหรับคนพิการคนนั้นที่เข้าไปถึงอาคารแล้วแต่ใช้ไม่ได้ ผู้ให้บริการจะแก้ปัญหาดังกล่าวอย่างไรที่ผู้ให้บริการให้ได้และผู้รับพอใจ หากผู้เข้าร่วมสัมมนาในวันนี้เห็นว่า ควรมีกฎหมาย RA เพื่อให้เกิดการบังคับใช้ แต่เนื่องด้วยเป็นดุลยพินิจอาจจะเป็นเรื่องยากในการออกเป็นกฎหมาย จึงต้องศึกษากฎหมายเรื่อง RA ของประเทศต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้ว

เพื่อศึกษาวิธีการและวางกรอบการใช้ดุลยพินิจ กรอบของความเป็นสัดส่วน หรือพิจารณาหลักเกณฑ์ของภาระที่เกินสมควรซึ่งศาลจะเป็นผู้ที่วางแนวปฏิบัติไว้

๖.๒.๕ สรุปความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ โดยนายมนเทียร บุญตัน รองประธานคณะกรรมการสิทธิการการสังคมฯ คนที่หนึ่ง

(๑) Accessibility for All หรือ AAA คือ การเข้าถึงระดับสูงสุด เป็นการเข้าถึงเพื่อคนทั้งหมด เป็นหลักการที่เป็นอุดมการณ์ ซึ่งปัจจุบันก็สามารถดำเนินการไปได้เยอะพอสมควร แต่สำหรับ RA คือ หลักประกันการเข้าถึงขั้นต่ำ ที่ผู้ให้ให้ได้ ผู้รับพอใจ และเป็นเรื่อง ณ เวลานั้น และเฉพาะบุคคลโดยหลักการและตามจารีตประเพณีการไม่ทำให้ RA เป็นการเลือกปฏิบัติ เนื่องจาก การกระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ ที่ทำให้คนพิการเสียสิทธิตามกฎหมาย ซึ่งครอบคลุมถึง RA ด้วย แต่ในหลายประเทศก็ยังคงต้องเติมให้รวมถึงการปฏิเสธที่จะอำนวยความสะดวกอย่างสมเหตุสมผล (Including Denial of Reasonable Accommodation) ทั้งนี้ คำว่า “Including Denial of Reasonable Accommodation” ไม่เคยปรากฏอยู่ในกฎหมายใด ๆ ในโลก มีครั้งแรกในกฎหมายสิทธิพลเมืองของประเทศสหรัฐอเมริกา และต่อมาก็ปรากฏในกฎหมายอื่น ๆ เช่น กฎหมายว่าด้วยการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการของสหรัฐอเมริกา และปรากฏชัดเจนอยู่ในกฎหมายคนพิการของสหรัฐอเมริกา หรือ Americans with Disabilities Act ซึ่งเป็นต้นทางของคำว่า “Reasonable Accommodation” ที่ปรากฏอยู่ใน CRPD ทั้งนี้ ในความหมายสิทธิมนุษยชนจารีตยังไม่ได้ไปไกลถึงการไม่ให้ความช่วยเหลือคนอื่นจะเข้าข่ายเลือกปฏิบัติ ถือเป็นประเด็นที่ต้องถกเถียงกันในเชิงวิชาการต่อไป

(๒) การทำงานเชิงรุกหรือมาตรการเชิงบวก (Positive Nature) เป็นสิ่งที่ควรดำเนินการ ทั้งนี้ กฎหมายไทย อาทิ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ ได้กำหนดกรณีการเลือกปฏิบัติไว้ชัดเจน การปฏิเสธไม่รับเด็กพิการเข้าเรียนถือเป็นการเลือกปฏิบัติ รวมทั้งกำหนดให้สถานศึกษาต้องจัดสภาพแวดล้อมทั้งสื่อการเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก แต่ก็ยังมีปัญหาในการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น การไม่อำนวยความสะดวกอย่างสมเหตุสมผล หรือ RA แม้ไม่ปรากฏในกฎหมาย ก็ถือเป็นการเลือกปฏิบัติแต่การกำหนด RA ไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน ถือเป็นประเด็นที่เข้าใจยากในสังคมไทยอีกหนึ่งเรื่อง แม้การให้ความช่วยเหลือตามกำลัง ตามอัตภาพตามความรักและเมตตา คนไทยมีเต็มที่อยู่แล้ว แต่การให้ความสะดวกซึ่งผู้ให้ ก็ให้ได้ ผู้รับก็พอใจตามหลัก RA กลับเป็นเรื่องยากยิ่ง

(๓) “RA” เป็น Subset ของ Accessibility แต่กรรมการ CRPD แบ่ง RA กับ Accessibility ออกจากกัน ทั้งนี้แนวคิดที่ Accessibility แบ่งออกเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ (๑) ระดับใหญ่สุด คือ การออกแบบเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design : UD) (๒) ระดับกลาง คือ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) และ (๓) ระดับย่อยสุด คือ การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) ซึ่งได้มีการเสนอแนวคิดดังกล่าวต่อกรรมการ CRPD ซึ่งเห็นด้วยในหลักการว่า RA เป็นส่วนย่อยของ Accessibility แต่ CRPD ไม่ได้เชื่อมโยงให้ Accessibility เข้ากับการเลือกปฏิบัติ โดย CRPD กำหนดให้ Accessibility เป็นสิ่งที่ค่อยเป็นค่อยไป ทั้งนี้ ประเทศไทยอาจจะเลือกที่จะบังคับใช้ Accessibility ไปพร้อม ๆ กับบังคับใช้ RA

(๔) ประเด็น Accessibility หรือ การเข้าถึง ตาม CRPD ไม่ได้กำหนดให้เป็นสิทธิ (Rights) แต่ Accessibility เป็นมาตรการเพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ เช่น การเดินทาง และข้อมูลข่าวสาร เป็นต้น แต่ Accessibility ได้ถูกนำไปกล่าวอ้างในบริบทต่าง ๆ เช่น การออกแบบ เพื่อคนทั้งมวล เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์เครื่องช่วยความพิการ ที่ปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายประเทศ อย่างไรก็ตาม RA ถูกบรรจุไว้ในความหมายชั้นสูงของสิทธิมนุษยชน ซึ่ง RA เป็นการเข้าถึง หรือ Accessibility ระดับบุคคล ระดับจุลภาค ระดับเล็กที่สุด เป็นระดับที่บุคคลสามารถรับได้ ผู้ให้ก็ให้ได้ ซึ่งกฎหมายไทยมีโอกาที่จะไปไกลกว่า CRPD ในการกำหนดให้ผู้ใดไม่จัด Accessibility ต้องมีบท sanction โดยการกำหนดให้ Accessibility เป็นสิทธิ และ RA เป็นสะพานระหว่าง Accessibility กับการไม่เลือกปฏิบัติ ดังนั้น RA จึงเป็น Accessibility ขั้นต่ำ ซึ่งเป็นมาตรการที่เป็นหลักประกันว่าคนพิการจะไม่ถูกเลือกปฏิบัติ หากกำหนด RA ไว้ในกฎหมายของประเทศไทยให้ชัดเจน ก็มีโอกาที่ประเทศไทยจะไปไกลกว่า CRPD

(๕) การบูรณาการถือเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งเรื่องนี้ต้องมีการพูดคุยกันในรายละเอียดอีกเช่นกัน คำว่า “บูรณาการ” แปรมาจากคำว่า “Integration” ยังเป็นคำที่ขาดความสมดุลระหว่าง Supply Side กับ Demand Side จึงควรเปลี่ยนไปใช้คำว่า “Inclusion” หรือ “Inclusive” หรือ “Inclusiveness” ซึ่งนักวิชาการด้านการพัฒนาของประเทศไทยยังไม่คุ้นชินกับคำนี้ อย่างไรก็ตามประเด็นมาตรการเชิงบวกตามที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคสี่ ซึ่งรัฐบาลไทยทำได้ตั้งอยู่แล้ว รวมทั้งมาตรการโคเวตการจ้างงานก็เป็นการสะท้อนเจตนารมณ์ มาตรการเชิงบวกตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด แต่ก็ยังไม่ปรากฏว่ามีกฎหมายของประเทศไทยที่กำหนดว่าการไม่อำนวยความสะดวกถือเป็นการเลือกปฏิบัติ ซึ่งเรื่องที่เทียบเคียงและใกล้เคียงที่สุดปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายความอาญา กรณีพบเจอคนที่อยู่ในภาวะที่อาจจะถึงแก่ชีวิตแต่ไม่ช่วยเหลือ ทั้งที่สามารถช่วยได้ ถือเป็นการละเมิดทางอาญา จึงเทียบเคียงได้กับ RA ว่าคนที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้แต่ไม่ให้ความช่วยเหลือตามหลักการของ RA ถือเป็นการเลือกปฏิบัติเป็นความผิดเช่นกัน

(๖) RA เป็นเรื่องเฉพาะบุคคล เป็นเรื่องการเจรจาต่อรองระหว่างผู้ให้กับผู้รับ ไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน เนื่องจาก RA นั้นเป็นเรื่องระหว่างคนสองคน จึงเปิดโอกาสให้เจรจาต่อรองกัน ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนและถกเถียงกันให้เกิดความเข้าใจในสังคมไทย เนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมที่เอื้ออาทรมีน้ำใจต่อกัน ไม่ชอบการบังคับน้ำใจ ให้ได้ตามความสมัครใจ แต่ RA ไม่ใช่อย่างนั้น RA เป็นสิ่งที่ต้องทำ แล้วต้องทำเป็นบรรทัดฐานเบื้องต้น จะอาศัยแต่ความสมัครใจไม่ได้ ต้องมีผู้ที่มีหน้าที่ต่อกัน ซึ่งสังคมไทยอาจจะคุ้นชินแต่เรื่องการทำตามความสมัครใจมากกว่าทำตามหน้าที่ โดยแท้ที่จริงแล้ว RA เป็นหลักการที่อยู่คู่กับสังคมไทยมานาน เพียงแต่เราไม่ได้ให้การรับรองอย่างเป็นทางการ ยังเห็นว่าเป็นเรื่องนอกระบบ เนื่องจากเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่พูดคุยกันเอง แต่ปัจจุบันการเจรจาระหว่างคนสองคนต้องมีกฎหมายรับรองคุ้มครองไว้ ดังนั้น RA ก็ควรจะต้องทำให้เป็นกฎหมาย และในวันนี้ขอขอบคุณทุกท่านที่เข้าร่วมสัมมนารับฟังและร่วมแลกเปลี่ยน ความคิดเห็น เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนให้สังคมไทยเป็นสังคมที่น่าอยู่ เป็นสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันต่อไป

บทที่ ๗ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

๗.๑ บทสรุป

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้พิจารณาศึกษาติดตามการขับเคลื่อนการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) หรือยุทธศาสตร์ AAA ของทุกหน่วยงาน ได้แก่ (๑) การกำหนดให้ประเด็นการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้สำหรับทุกคน (Accessibility for All Act : AAA) หรือยุทธศาสตร์ AAA เป็นวาระแห่งชาติ (๒) การเร่งผลักดันให้มีกฎหมายด้านการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ หรือ กฎหมาย AAA (๓) การบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) (๔) การกำหนดมาตรการตรวจสอบ ติดตาม ส่งเสริมและสนับสนุนการบังคับใช้กฎหมาย AAA ให้มีประสิทธิภาพ ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน (๕) การส่งเสริม สนับสนุนให้เกิดการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้เรื่อง การจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) และ (๖) การรณรงค์เผยแพร่ความรู้ ความเข้าใจ และสร้างจิตสำนึกในประเด็น AAA ให้ทุกภาคส่วนในสังคม รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสังคมในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ AAA ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคนในสังคม

การจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) มีหลักการสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ (๑) การออกแบบที่เป็นสากล เป็นมิตร และเป็นธรรมเพื่อคนทั้งมวล (Universal Design : UD) (๒) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) และ (๓) การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ AAA ถือเป็นประเด็นที่มีความสำคัญและเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จต่อการขับเคลื่อนนโยบายในการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ท่องเที่ยว วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป็นกุญแจสำคัญในการสร้างสังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Inclusive Society) และสอดคล้องกับบทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ เรื่องความเสมอภาคของคนพิการในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสภาพแวดล้อม โดย “สภาพแวดล้อม” นอกจากจะหมายถึงอาคาร สถานที่ หรือสิ่งที่จับต้องได้เป็นรูปธรรมแล้วยังหมายรวมถึงบริการ การสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ด้วย

ดังนั้น คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการจึงได้พิจารณาศึกษาสถานการณ์ ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงาน AAA ในประเด็นเฉพาะ ๕ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านระบบขนส่งมวลชน ยังมีปัญหาการขาดกลไกการควบคุมมาตรฐานการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility Standard) ในระบบขนส่งสาธารณะ (๒) ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT) ยังมีปัญหาด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับการให้บริการอุปกรณ์เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและเครื่องช่วยความพิการที่ยังไม่ครอบคลุมความต้องการของคนพิการ และไม่ตรงตามความต้องการจำเป็นของคนพิการ (๓) ด้านระบบดิจิทัล ยังมีปัญหาด้านการส่งเสริม สนับสนุน และการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลยังไม่ครอบคลุมการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ของทุกคนรวมถึงคนพิการ

(๔) ด้านอาคารสถานที่ ยังมีปัญหาความล่าช้าในการประกาศใช้กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมของอาคารที่คนพิการ ผู้สูงอายุ และทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งออกตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งมีการยกเว้นแก้ไขปรับปรุงกฎกระทรวงเดิมให้กว้างขวางครอบคลุมทุกกลุ่มคน รวมทั้งมีมาตรการออกใบอนุญาต ซึ่งถือเป็นมาตรการสำคัญในการบังคับใช้ประเด็นการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility) และ (๕) ด้านการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) ยังมีปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจและการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังต่อการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลเพื่อให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้กับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยมักเข้าใจว่ามาตรการเชิงบวกหรือการให้แต้มต่อเป็นเรื่องเดียวกันกับการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล ทั้งที่ตามหลักการสากลแล้ว RA เป็นมาตรการห้ามเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม กล่าวคือ การไม่อำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความพิการ ^{๑๕}

๗.๒ ข้อเสนอแนะ

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการได้พิจารณาศึกษาสถานการณ์ ปัญหา และอุปสรรคของการดำเนินงาน AAA ในประเด็นเฉพาะ ๕ ด้าน คือ (๑) ด้านระบบขนส่งมวลชน (๒) ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (๓) ด้านระบบดิจิทัล (๔) ด้านอาคารสถานที่ และ (๕) ด้านการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล และเห็นว่าเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) เกิดผลเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงาน AAA ดังนี้

๗.๒.๑ ด้านระบบขนส่งมวลชน

๑. คณะรัฐมนตรีควรพิจารณาแต่งตั้ง “คณะกรรมการเพื่อการเข้าถึงระบบขนส่งมวลชน/ขนส่งสาธารณะแห่งชาติ” โดยมีรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายหรือกำกับดูแลกระทรวงคมนาคม เป็นประธาน ทำหน้าที่กำหนดนโยบายหรือแผนงาน ให้ข้อเสนอแนะต่อการแก้ไข/ปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ออกมาตรการ/แนวปฏิบัติเพื่อการเข้าถึงระบบขนส่งมวลชน/ขนส่งสาธารณะทั้งทางบก ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศ เพื่อเป็น “กลไกหลัก” ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิการเข้าถึงระบบขนส่งมวลชน/ขนส่งสาธารณะในภาพรวมของประเทศ รวมทั้งกำกับติดตามหน่วยงานในสังกัดกระทรวงคมนาคมและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับบริการขนส่งมวลชน/ขนส่งสาธารณะ พิจารณากำหนด “บทลงโทษ” ที่เหมาะสมสำหรับผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ผู้ที่ละเมิดสิทธิหรือเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลในการเข้าถึงบริการขนส่งสาธารณะ ตั้งแต่การว่ากล่าวตักเตือนเป็นหนังสือ การพักใช้/ระงับใช้ใบอนุญาตเป็นเวลา ไปจนถึงขั้นการเพิกถอนใบอนุญาตประกอบกิจการขนส่งสาธารณะ เป็นต้น เพื่อป้องปรามผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายและปรับปรุงการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่

^{๑๕} ข้อบทที่ ๒ ของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CPRD)

๒. คณะรัฐมนตรีควรมีมติให้ โครงการก่อสร้าง/โครงการจัดซื้อ/เช่าซื้อ ระบบขนส่งมวลชน/ขนส่งสาธารณะที่มีมูลค่าเงินลงทุนรวมเกิน ๑ พันล้านบาททุกโครงการ ทั้งโครงการที่ภาครัฐหรือภาคเอกชนเป็นผู้ลงทุนเองทั้งหมดหรือบางส่วน ต้องจัดให้มีการประเมินผลกระทบการเข้าถึง (Accessibility Impact Assessments) เพื่อสร้างหลักประกันด้านการเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้ของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมาย

๓. กระทรวงคมนาคม ควรจัดทำ “แผนแม่บทระบบขนส่งสาธารณะของประเทศ” เพื่อรองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ และยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๘๐) โดยประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะ

๔. สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.) และกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (พก.) ควรร่วมกันจัดทำ “มาตรฐานสิ่งอำนวยความสะดวกในระบบขนส่งสาธารณะ” ทั้งทางบก ทางราง ทางน้ำ และทางอากาศ ที่เป็นมาตรฐานสากลและสอดคล้องกัน ในทุกระบบ ตั้งแต่การเดินทางออกจากบ้าน การเข้าถึงยานพาหนะ การเข้าถึงตัวสถานี/อาคาร สิ่งปลูกสร้าง การเข้าถึงบริการขนส่งสาธารณะประเภทต่าง ๆ การเข้าถึงอุปกรณ์/สิ่งอำนวยความสะดวก การเข้าถึงบริการข้อมูลข่าวสารและสารสนเทศที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะจุดเชื่อมต่อระหว่างระบบหนึ่งไปอีกระบบหนึ่ง ซึ่งเป็นปัญหาที่ยากต่อการแก้ไขและนับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น

๕. กระทรวงคมนาคมควรเป็นเจ้าภาพในการจัดทำ “ฐานข้อมูลการตรวจสอบติดตามปัญหาอุปสรรคการเข้าถึงระบบขนส่งสาธารณะแห่งชาติ” เพื่อกำกับ เร่งรัด ติดตามการแก้ไข/ปรับปรุงระบบขนส่งมวลชน/ขนส่งสาธารณะทุกระบบ ทั้งที่ก่อสร้างแล้วเสร็จ และ/หรือ อยู่ระหว่างก่อสร้าง/ระหว่างปรับปรุง ให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้อย่างเท่าเทียม เป็นธรรมและไม่เลือกปฏิบัติ ต่อเด็ก คนพิการ ผู้สูงอายุ และผู้ที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงอื่น

๗.๒.๒ ด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

๑. การจัดทำบัญชีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการหลักแห่งชาติ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ในฐานะหน่วยงานที่ทำหน้าที่การบริหารจัดการนโยบายลงสู่การปฏิบัติ รวมทั้งการกำกับติดตามการดำเนินงานตามกฎหมาย และนโยบาย ควรเป็นเจ้าภาพในการจัดทำบัญชีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหลักแห่งชาติ เพื่อให้เป็นบัญชีหลักบัญชีเดียวของประเทศ ในการจัดสวัสดิการเพื่อจัดสรรอุปกรณ์ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องช่วยความพิการ ให้แก่คนพิการ ดังนี้

(๑) ตั้งคณะทำงานศึกษาและยกร่างบัญชีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหลักแห่งชาติ โดยให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่จัดสวัสดิการเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเข้าร่วมเป็นคณะทำงาน อาทิ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สถาบันสิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) สำนักงานประกันสังคม กรมบัญชีกลาง และสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

(๒) แต่งตั้งคณะกรรมการบัญชีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหลักแห่งชาติ ภายใต้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่พิจารณารายการอุปกรณ์ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องช่วยความพิการ รวมทั้ง รายการย่อย ข้อบังคับ ราคาากลาง และวิธีการจัดสรร โดยให้ศึกษาแบบอย่างจากแนวทางดำเนินงานของคณะกรรมการยาหลักแห่งชาติ

(๓) เสนอพระราชบัญญัติบัญชีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหลักแห่งชาติ เพื่อกำหนดให้ กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานใด ๆ ที่ทำหน้าที่จัดสวัสดิการด้านเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ นำพระราชบัญญัตินี้ไปพิจารณาจัดสวัสดิการเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ หรือเครื่องช่วยความพิการให้คนพิการ เพื่อให้บัญชีเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกหลักแห่งชาติดังกล่าวมีผลบังคับใช้กับทุกหน่วยงาน

๒. การพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตและบริการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม^{๑๖} ควรสนับสนุน และส่งเสริมให้หน่วยงานในกำกับของกระทรวงฯ ที่มีหน้าที่วิจัยและพัฒนา นวัตกรรม และเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก ให้มีการพัฒนาอุตสาหกรรมการผลิตและบริการด้านเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกในประเทศไทยและส่งออกสู่ตลาดในภูมิภาคและโลก โดยให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก อุปกรณ์ และเครื่องช่วยความพิการที่ตอบสนองความต้องการของบริบทท้องถิ่นไทย เอเชียหรือโลกได้ รวมทั้งเชื่อมโยงการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก กับรายการบัญชีเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกหลักแห่งชาติ ให้มีคุณภาพมาตรฐานระดับสากล ซึ่งคิดค้นโดยนักวิจัยไทยหรือผู้ประกอบการไทยได้ด้วย โดยให้นำพระราชบัญญัติหรือระเบียบ ดังต่อไปนี้ไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม ดังนี้

(๑) ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัฒนานวัตกรรมตามความต้องการของภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๒ ในการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมที่ภาครัฐต้องการ โดยเฉพาะด้าน เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

(๒) พระราชบัญญัติการร่วมทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน พ.ศ. ๒๕๖๒ ในมาตรา ๗ กำหนดให้หน่วยงานเจ้าของโครงการที่จะจัดทำโครงการร่วมลงทุนในกิจการเกี่ยวกับ โครงสร้างพื้นฐานและบริการสาธารณะดังต่อไปนี้ ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ และในข้อที่ ๑๐ เป็นเรื่องที่อยู่อาศัยหรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้มีรายได้น้อยหรือปานกลาง ผู้สูงวัย ผู้ด้อยโอกาส หรือผู้พิการ

(๓) พระราชบัญญัติเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ตามมาตรา ๖ (๓) และ (๕) มาตรา ๗ (๑) มาตรา ๙ และมาตรา ๓๙ ที่บัญญัติไว้เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและได้รับ ประโยชน์จากการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) ตามนโยบายของรัฐบาลในการจัดทำโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคใน “เขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก” ตลอดจนการดำเนินการตามแผนการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ที่ต้องให้ประชาชน

^{๑๖} ร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่...) พ.ศ. ซึ่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติเห็นสมควร ประกาศใช้เป็นกฎหมาย เมื่อวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๒

รวมถึงคนพิการสามารถเข้าถึงได้โดยสะดวกและไม่เลือกปฏิบัติ โดยเฉพาะการส่งเสริมและสนับสนุนอุตสาหกรรมเป้าหมายพิเศษต้องนำหลักการการออกแบบที่เป็นสากลและการพัฒนาเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกมาประกอบการพิจารณาด้วย

(๔) พระราชบัญญัติพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๔๑ (๗) ซึ่งกำหนดเรื่องแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลที่สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลจัดทำขึ้นตามมาตรา ๓๕ (๑) ต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติ ว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และอย่างน้อยต้องกำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักการการออกแบบที่เป็นสากล และการพัฒนาเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวกด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ระบบดิจิทัลของประเทศเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไปโดยมิให้เป็นการเลือกปฏิบัติ

(๕) ร่างพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.^{๑๗} “มาตรา ๓๕/๑ กระบวนการพิจารณาอนุญาตเครื่องมือแพทย์ในส่วนนี้ ให้หมายความว่า การพิจารณาคำขอ การตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร การประเมินเอกสารทางวิชาการ การตรวจวิเคราะห์ การตรวจสถานประกอบการ หรือการตรวจสอบเพื่อออกหนังสือรับรอง ใบจดทะเบียน ใบอนุญาต ใบรับแจ้งรายการละเอียด ใบรับจดทะเบียน หรือใบรับรองการประเมิน ตลอดจนการพิจารณาใด ๆ เกี่ยวกับเครื่องมือแพทย์ กระบวนการพิจารณาอนุญาตเครื่องมือแพทย์ตามวรรคหนึ่ง ต้องให้ความสำคัญด้านการส่งเสริมการผลิตเครื่องมือแพทย์ในประเทศด้วย” ซึ่งได้กล่าวถึงการส่งเสริมอุตสาหกรรมเครื่องมือแพทย์ไว้ด้วย

๗.๒.๓ ด้านระบบดิจิทัล

รัฐควรดำเนินการเพื่อให้เกิดความเท่าเทียม ทั้งถึง และเป็นธรรมในการเข้าถึง และใช้ประโยชน์ได้จากระบบดิจิทัล ดังนี้

๑. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ควรเร่งปรับปรุง กฎหมาย ลำดับรอง ที่ออกตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ (๖) คือ กฎกระทรวงว่าด้วยกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูล ข่าวสาร การสื่อสาร บริการโทรคมนาคม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการสื่อสารและบริการสื่อสารมวลชนสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๔ ให้เป็นปัจจุบัน ทันกับสถานการณ์ทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และคำนึงถึงการให้บริการอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ

๒. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ควรเร่งดำเนินการกำหนดนโยบาย แผนระดับชาติและแผนยุทธศาสตร์ ของพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ตามมาตรา ๖ (๔) และและมาตรา ๔๑ (๗) ซึ่งมาตรา ๖ (๔) กำหนดให้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมมีเป้าหมายและแนวทาง ด้านการส่งเสริมให้เกิดมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องกันเพื่อให้การทำงานระหว่าง

^{๑๗} ร่างพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ซึ่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติเห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมาย เมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๒

ระบบสามารถทำงานเชื่อมโยงกันได้อย่างมีความมั่นคงปลอดภัย อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน รวมตลอด ทั้งทำให้ระบบหรือการให้บริการมีความน่าเชื่อถือ และแนวทางการส่งเสริมให้เกิดการใช้งานเทคโนโลยี ดิจิทัลในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และมีหลักประกันการเข้าถึงและใช้ ประโยชน์ของประชาชนอย่างเท่าเทียม ทั้งถึง และเป็นธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติ และมาตรา ๔๑ (๗) กำหนดเรื่องแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลที่สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลจัดทำขึ้น ตามมาตรา ๓๕ (๑) ต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคม และอย่างน้อยต้องกำหนดแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล ตามหลักการการออกแบบที่เป็นสากล และการพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวกด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ระบบดิจิทัลของประเทศเท่าเทียมกับประชาชน ทั่วไปโดยมิให้เป็นการเลือกปฏิบัติ

๓. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ควรเร่งออกกฎหมายลำดับรอง ของร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่..) พ.ศ.^{๑๘} มาตรา ๓๔/๓ วรรคสาม

“มาตรา ๓๔/๓ การพิสูจน์และยืนยันตัวตนของบุคคลอาจกระทำผ่านระบบ การพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลได้

ผู้ใดประสงค์จะอาศัยการพิสูจน์และยืนยันตัวตนของบุคคลอื่นผ่านระบบ การพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลอาจแจ้งเงื่อนไขเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของการพิสูจน์ และยืนยันตัวตน ทางดิจิทัลที่ต้องใช้ให้บุคคลอื่นนั้นทราบเป็นการล่วงหน้า และเมื่อได้มีการพิสูจน์ และยืนยันตัวตน ทางดิจิทัลตามเงื่อนไขดังกล่าวแล้ว ให้สันนิษฐานว่าบุคคลที่ได้รับการพิสูจน์ และยืนยันตัวตน เป็นบุคคลนั้นจริง

เงื่อนไขเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของการพิสูจน์และยืนยันตัวตนทางดิจิทัล ตามวรรคสองต้องมีมาตรฐานไม่ต่ำกว่าที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการตามมาตรา ๓๔/๔ วรรคสอง แล้วแต่กรณี ประกาศกำหนด โดยมีหลักประกันการเข้าถึงและการใช้ประโยชน์ ของประชาชนโดยสะดวกและไม่เลือกปฏิบัติ”

๔. สำนักนายกรัฐมนตรี ควรเร่งออกกฎหมายลำดับรองของร่างพระราชบัญญัติ การบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ.^{๑๙} “มาตรา ๑๗ ให้หน่วยงานของรัฐ จัดทำข้อมูลที่ต้องเปิดเผยตามกฎหมายว่าด้วยข้อมูลข่าวสารของราชการในรูปแบบข้อมูลดิจิทัลต่อสาธารณะ โดยต้องให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงได้อย่างเสรีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และสามารถนำไปเผยแพร่ ใช้ประโยชน์ หรือพัฒนาบริการและนวัตกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ มาตรฐานและหลักเกณฑ์ การเปิดเผยข้อมูลให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัลกำหนด ซึ่งต้องเป็นไป

^{๑๘} ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่..) พ.ศ.ซึ่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติเห็นสมควร ประกาศใช้เป็นกฎหมาย เมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

^{๑๙} ร่างพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. ซึ่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติลงมติ เห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมาย เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒

เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล” เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ระบบดิจิทัลของประเทศเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไป โดยมีให้เป็นการเลือกปฏิบัติ

๕. สำนักนายกรัฐมนตรีควรปรับปรุงพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐. โดยให้คำนึงถึงประเด็นการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ของคนทุกคนเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างระบบดิจิทัลนั้น ได้รับพัสดุ ครุภัณฑ์ และบริการ ที่ทุกคนสามารถใช้ได้ด้วยหลักการออกแบบที่เป็นสากล เป็นมิตร และเป็นธรรมเพื่อคนทั้งมวล

๗.๒.๔ ด้านอาคารสถานที่

กระทรวงมหาดไทย โดยกรมโยธาธิการและผังเมือง ควรเร่งประกาศใช้กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกและสภาพแวดล้อมของอาคารที่คนพิการ ผู้สูงอายุ และทุกคนสามารถเข้าถึงได้ ซึ่งถือเป็นมาตรฐานสำคัญต่อการกำหนดประเด็นการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ของอาคารสถานที่สำหรับทุกคน ^{๒๐}

๗.๒.๕ ด้านการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA)

๑. รัฐควรสร้างความตระหนักรู้ ความเข้าใจ เจตคติ ต่อทุกภาคส่วนในสังคมให้มีความรู้และเจตคติเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation: RA) โดยเฉพาะความเชื่อมโยงกับการจัดสภาพแวดล้อมสาธารณะที่ทุกคนเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ (Accessibility for All Act : AAA) และการขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม (Anti-Discrimination) เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการต่างๆ บนพื้นฐานความเท่าเทียมกับบุคคลอื่น โดยการศึกษาและใช้หลักการจากอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities: CRPD) และ ข้อ คัด เห็น ทั่วไป หมายเลข ๖ ความเท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติแห่งอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (CRPD General Comment No.6 on equality and non-discrimination)

๒. รัฐควรบังคับใช้กลไกคณะอนุกรรมการขจัดการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการในมิติต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดการดำเนินการด้านการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation: RA) รวมทั้งควรใช้กลไกดังกล่าวในการรวบรวมแนวปฏิบัติ แนวข้อเสนอ หรือความเห็นของคณะอนุกรรมการฯ จากกรณีการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนต่าง ๆ มาสร้างเป็นแนวทางปฏิบัติด้านการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Guideline) ตามที่ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการร้องขอ การรวบรวมพยานหลักฐานการไกล่เกลี่ย การวินิจฉัย และคำตอบแทนของคณะอนุกรรมการหรือผู้ไกล่เกลี่ยเกี่ยวกับการกระทำในลักษณะที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๖ กำหนดว่าการปฏิเสธการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการรูปแบบหนึ่ง

^{๒๐} นายสุธี มากบุญ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ตอบกระทู้ถาม เรื่องความล่าช้าในการปรับปรุงกฎกระทรวงที่ออกตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. ๒๕๒๒ ในการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๔๑/๒๕๖๐ เป็นพิเศษ เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๐ โดยยืนยันว่าจะสามารถประกาศใช้กฎกระทรวงดังกล่าวได้ภายในต้นปี พ.ศ. ๒๕๖๑

๓. รัฐควรเร่งออกพระราชบัญญัติจัดการเลือกปฏิบัติต่อบุคคล และเร่งแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๖ ให้ประกอบด้วยบทบัญญัติว่าด้วยการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation: RA) โดยเฉพาะหลักการเกี่ยวกับการปฏิเสธการอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผลถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อคนพิการ

บรรณานุกรม

กฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ (Convention on the Rights of Persons with Disabilities : CRPD)

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐

และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖

ข้อบังคับการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐

เอกสารอื่น ๆ

บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๘ วันพุธที่ ๑๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘

บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๙/๒๕๕๘ วันพุธที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๘

บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๓๑/๒๕๖๐ วันพุธที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๐

บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๗/๒๕๖๑ วันพุธที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๑

บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๙/๒๕๖๑ วันพุธที่ ๔ เมษายน ๒๕๖๑

บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๕/๒๕๖๑ วันพุธที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๑

บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๖/๒๕๖๑ วันพุธที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๖๑

บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๘/๒๕๖๑ วันพุธที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๑

บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๐/๒๕๖๑ วันพุธที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๑

บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๖๑ วันพุธที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๖๑

บันทึกการประชุมคณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ ในคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๒๓/๒๕๖๑ วันพุธที่ ๑๗ ตุลาคม ๒๕๖๑

สรุปผลการสัมมนาของคณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ เรื่อง “การอำนวยความสะดวกที่สมเหตุสมผล (Reasonable Accommodation : RA) ในสังคมไทย” เมื่อวันพุธที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๖๑ ณ ห้องรับรอง ๑ - ๒ ชั้น ๓ อาคารรัฐสภา ๒

ภาคผนวก

คณะกรรมการการสังคม เด็ก เยาวชน สตรี
ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๑. นายวัลลภ ตังคณานุรักษ์	ประธานคณะกรรมการ
๒. นายมณฑิเตอร์ บุญตัน	รองประธานคณะกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นางสาวรณิ สิริเวชชะพันธ์	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สอง
๔. คุณหญิงทรงสุตา ยอดมณี	รองประธานคณะกรรมการ คนที่สาม
๕. นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ	เลขาธิการคณะกรรมการ
๖. พลตำรวจเอก พงศพัศ พงษ์เจริญ	โฆษกคณะกรรมการ
๗. นายแถมสิน รัตนพันธุ์	กรรมการและที่ปรึกษา
๘. พลตรี จารึก อารีราชการันย์	กรรมการและที่ปรึกษา
๙. พลเรือเอก สุรศักดิ์ หุ่นเรืองรมย์	กรรมการและที่ปรึกษา
๑๐. พลเอก วีรฉัตร ฉันทศาสตร์โกศล	กรรมการและที่ปรึกษา
๑๑. นางกาญจนารัตน์ ลีวิโรจน์	กรรมการ
๑๒. รศ.กิตติชัย ไตรรัตนศิริชัย	กรรมการ
๑๓. พลเอก ธีระวัฒน์ บุญยะประดับ	กรรมการ
๑๔. พลเรือเอก นริส ประทุมสุวรรณ	กรรมการ
๑๕. นายปรีชา วัชรากัย	กรรมการ
๑๖. พลเรือเอก พลวัฒน์ สีโรดม	กรรมการ
๑๗. พลเอก ไพชยนต์ คำทันเจริญ	กรรมการ
๑๘. นายยุทธนา ทัพเจริญ	กรรมการ
๑๙. พลเอก ยุทธศิลป์ โดยชื่นงาม	กรรมการ
๒๐. พลเอก สกล ชื่นตระกูล	กรรมการ
๒๑. พลเอก สรรชัย อจลานนท์	กรรมการ
๒๒. พลเอก อุดุลยเดช อินทะพงษ์	กรรมการ
๒๓. พลเอก อรุณ สมตน	กรรมการ
๒๔. พลตำรวจเอก เอก อังสนานนท์	กรรมการ

ที่ปรึกษา ผู้ชำนาญการ นักวิชาการ และเลขานุการประจำคณะกรรมการ

๑. นางจิราภรณ์ เล้าเจริญ	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ
๒. นายเฉลิมชัย ยอดมาลัย	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ
๓. นางพวงแก้ว กิจธรรม	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ
๔. นายสมชาย เจริญอำนวยสุข	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ
๕. นายอภิวัชร บัวพันธ์	ที่ปรึกษาประจำคณะกรรมการ
๖. นายวิวัฒน์ กาญจนภูมิินทร์	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ
๗. นางพรรณรัตน์ เกரியวัฒนา	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ
๘. นายวงศ์พันธ์ วัฒนยพัต	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ
๙. นายวิญญู พิทักษ์ปกรณ์	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ
๑๐. นางอำไพวรรณ ตรีสกุล	ผู้ชำนาญการประจำคณะกรรมการ
๑๑. รองศาสตราจารย์อภัยชัยญา รัตนอุบล	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๒. นางงามจิต แต่สุวรรณ	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๓. นางนฤมล ล้อมทอง	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๔. นางรัตนา สัยยะนิฐี	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๕. นางอาทิตยา นรารวัชร	นักวิชาการประจำคณะกรรมการ
๑๖. พลโท จริญญา พันธุนนท์	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๑๗. นายชาติตรี ฤทธิ์ทอง	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๑๘. นายบุญชัย ตั้งจิตดำรงรัตน์	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๑๙. นางญานิน วังซ้าย	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๒๐. นางธนันทธร นิธิธีรพัชร	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๒๑. นางปนัดดา รักษาแก้ว	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๒๒. นายรณฤทธิ มงคลรัตน์	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๒๓. นางรัชดา บุญยุบล	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๒๔. นางรัตนา ตฤณารังสี	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๒๕. นาวาเอกหญิง วิชุดา วารุณประภา	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๒๖. นาวาโท สายชล ช้างน้อย	เลขานุการประจำคณะกรรมการ
๒๗. นายสืบสวัสดิ์ วุฒิวรดิษฐ์	เลขานุการประจำคณะกรรมการ

ที่ปรึกษาภคิตติมศักดิ์คณะกรรมการธิการ

๑. นายกันติพจน์ สิริภักดีสกุล
๒. นางกีระณา สุมาวงศ์
๓. นายเกียรติศักดิ์ เทพผดุงพร
๔. นางจันทิรา กิตติฐิติกุล
๕. นางสาวฐาปนี สุขสำราญ
๖. นายนิติ ถาวรวิชย์
๗. พลเอก บุญลือ วงษ์ท้าว
๘. นางสาวเบญจวรรณ อานเป็รื่อง
๙. นางผาณิต พูนศิริวงศ์
๑๐. นางเพ็ญพักตร์ ศรีทอง
๑๑. พลตำรวจโท ภาสกร รักษ์กุล
๑๒. นายสมบูรณ์ วราห์บัณฑิตวิทย์
๑๓. พันเอก สรศักดิ์ อนันตสมบูรณ์
๑๔. พลตำรวจโท สันติ เพ็ญสูตร
๑๕. นายสุรวัฒน์ ชมพูพงษ์
๑๖. นายอโณทัย ฤทธิปัญญาวงศ์
๑๗. พลโท อัครชัย จันทระโตชะ
๑๘. พลอากาศตรี อิศพร คณะเจริญ
๑๙. นายเอกพิทยา เอี่ยมคงเอก

คณะอนุกรรมการกิจการเด็ก และเยาวชน

๑. คุณหญิงทรงสุดา ยอดมณี	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. พลตำรวจเอก พงศพัศ พงษ์เจริญ	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลเรือเอก นริส ประทุมสุวรรณ	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. พลเอก สรรชัย อจลานนท์	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สาม
๕. นางเพ็ญศรี เคียงศิริ	อนุกรรมการ
๖. รศ. คุณหญิงวินิตา ดิถียนต์	อนุกรรมการ
๗. นางธัชกร เหมะจันทร	อนุกรรมการ
๘. นางสาวอนอมขวัญ ฦ ป้อมเพชร	อนุกรรมการ
๙. นางเทพวัลย์ ภรณวลัย	อนุกรรมการ
๑๐. นายบุรินทร์ สุขพิศาล	อนุกรรมการ
๑๑. นางนฤมล ล้อมทอง	อนุกรรมการและโฆษก
๑๒. นายกันติพจน์ สิริภักดีสกุล	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๓. นายแถมสิน รัตนพันธุ์	ประธานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๔. พลเอก ยุทธศิลป์ โดยขึ้นงาม	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๕. รองศาสตราจารย์อรรถชัย รัตนอุบล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๖. นายวิญญู พิทักษ์ปกรณ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๗. นางธนันท์จร นิธิธีรพัชร	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๘. นายเฉลิมชัย ยอดมาลัย	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๙. นายภูมิสรรค์ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๐. นางสาวพรทิพย์ เตชะสมบูรณาจิก	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๑. นางธิดาเพ็ญ ทวีศรี	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๒. นายพันธุ์ เจตณลิน	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๓. นายวงศกร ภูทอง	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๔. นายอิทธิพล สงวนดีกุล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๕. นายสัชญา สติรพงษ์สุทธิ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๖. นายเกษมศักดิ์ สีหพิทักษ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๗. นายโยธิน ทองพะวา	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๘. ประธานสภาเด็กและเยาวชน
แห่งประเทศไทย	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

คณะอนุกรรมการกิจการสตรี

๑. นางสาวรณิ สิริเวชชะพันธ์	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. นางกาญจนารัตน์ สิวโรจน์	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลเอก วีรณ ฉันทศาสตร์โกศล	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. พลเอก ยุทธศิลป์ โดยขึ้นงาม	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สาม
๕. นางสุชาดา นันทะพานิชสกุล	อนุกรรมการ
๖. นางสาวสุชาดา เมฆรุ่งเรืองกุล	อนุกรรมการ
๗. นางสุทิตินี เมธิประภา	อนุกรรมการ
๘. นายพิสุทธิ ทรัพย์วิจิตร	อนุกรรมการ
๙. นายสืบสวัสดิ์ วุฒิวรดิษฐ์	อนุกรรมการ
๑๐. นางรัตนา สัยยะนิฐี	อนุกรรมการ
๑๑. นางเกณิกา เฟื่องฟู	อนุกรรมการ
๑๒. พลตรี วีระศักดิ์ นาทะสิริ	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๓. นางกัระณา สุมาวงศ์	ประธานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๔. พลตรี เปรมชัย สโรบล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๕. นายราชันย์ บุญธิมา	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๖. นายเกียรติศักดิ์ เทพผดุงพร	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๗. นางอำไพวรรณ ตรีสกุล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๘. นายสุรวัดน์ ชมภูพงษ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๙. นางพรรณรัตน์ เกรียงวัฒนา	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๐. นางกรรณิการ์ จรัสอุไรสิน	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

คณะอนุกรรมการกิจการผู้สูงอายุ

๑. พลเรือเอก พลวัฒน์ สีโรตม	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. พลเอก ธีระวัฒน์ บุญยะประดับ	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. พลเอก อรุณ สมตน	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. รองศาสตราจารย์พินิจ กุลละวณิชย์	อนุกรรมการ
๕. พลเอก บุญลือ วงษ์ท้าว	อนุกรรมการ
๖. นางธิดา ศรีไพพรรณ	อนุกรรมการ
๗. พลโท กิจจา ศรีทองกุล	อนุกรรมการ
๘. พลตำรวจโท ภาสกร รักษ์กุล	อนุกรรมการ
๙. นายนิวัฒน์ กาญจนภูมิินทร์	อนุกรรมการ
๑๐. นาวาโท สมพล มหาสิงห์	อนุกรรมการ
๑๑. นาวาโท พัชระ ไม้หอม	อนุกรรมการ
๑๒. นางเมธินี รัตสาร	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๓. พลเอก สกล ชื่นตระกูล	ประธานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๔. ศาสตราจารย์สม จาตุศรีพิทักษ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๕. พลโท จริญญา พันธุนนท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๖. นางสาวอรุณโรจน์ เลี่ยมทอง	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๗. พลอากาศตรี อิทธิพร คณะเจริญ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๘. รองศาสตราจารย์อาชัญญา รัตนอุบล	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๙. รองศาสตราจารย์ศรีรินทร์ เกรย์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๐. นาวาเอกหญิง วิชุดา วารุณประภา	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๑. พันเอก สรศักดิ์ อนันตสมบุรณ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๒. พันเอกหญิง สิรินพรรณ ศรีกุลวงษ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๓. นายชาติรี ฤทธิ์ทอง	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๔. นายดำรงชัย พุ่มสงวน	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๕. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศุทธิดา ชวนวัน	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

คณะอนุกรรมการกิจการคนพิการ

๑. นายมณฑิร บัญตัน	ประธานคณะอนุกรรมการ
๒. พลตำรวจเอก เอก อังสนานนท์	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายกิตติศักดิ์ รัตนวราหะ	รองประธานคณะอนุกรรมการ คนที่สอง
๔. ศาสตราจารย์วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์	อนุกรรมการ
๕. นางสาวเครือวัลย์ เทียงธรรม	อนุกรรมการ
๖. นายรัตน์ กิจธรรม	อนุกรรมการ
๗. นางสาววันทนี พันธ์ชาติ	อนุกรรมการ
๘. นายวิหตุต บุนนาค	อนุกรรมการ
๙. นายสุชาติ โอวาทวรรณสกุล	อนุกรรมการ
๑๐. นางอาทิตยา นรารวัชร	อนุกรรมการ
๑๑. นางพวงแก้ว กิจธรรม	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๒. นายธีรยุทธ สุขธนวิท	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๓. พลอากาศเอก ชนัท รัตนอุบล	ประธานที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๔. นายชูศักดิ์ จันทยานนท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๕. นายต่อพงศ์ เสลานนท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๖. นางธนาภรณ์ พรหมสุวรรณ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๗. นางนุชจารี คล้ายสุวรรณ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๘. นางเบญจา ชลธารนนท์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๑๙. นายประกาศิต กายะสิทธิ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๐. นางพิมพ์า ขจรธรรม	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๑. แพทย์หญิงวัชรา รั้วไพบูลย์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๒. นายศุภชีพ ดิษเทศ	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๓. นายสมชาย เจริญอำนวยการสุข	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ
๒๔. นายสุภรธรรม มงคลสวัสดิ์	ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการ

ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการการสังคม
เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
สภานิติบัญญัติแห่งชาติ

๑. นางสาวศิริพร ภิญโญสิริธร	ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานคณะกรรมการ การพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส
๒. นางธนยา สิงห์มณี	นิติกรชำนาญการ
๓. นางสาวพิมพ์ปฎยา อติสิราวัชร	นิติกรชำนาญการ
๔. นางสาวเพชรรัตน์ ฉัตรเพชร	วิทยากรชำนาญการ
๕. นางจิตตินันท์ ศิริอังกานนท์	วิทยากรชำนาญการ
๖. นางสาวฉัตรสุดา ศิริวงศ์	นิติกรปฏิบัติการ
๗. นางสาวจิณณพัทธ์ ไชวิเชียร	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๘. นายสุริยะ อุปลาบัติ	นักวิชาการสนับสนุนงานวิชาการ
๙. นางสาวสโรชา แก่นจำปา	นักวิชาการสนับสนุนงานวิชาการ
๑๐. นางสาวนธิตา ศรีอุตะ	พนักงานสนับสนุนการประชุม
๑๑. นายรุ่งเพชร งามพร้อม	พนักงานสนับสนุนการประชุม

กลุ่มงานคณะกรรมการการพัฒนาสังคมและกิจการเด็ก
เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส สำนักกรรมการ ๓ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
โทรศัพท์ ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๕ - ๖ โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๒๖

ออกแบบและพิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภามติวิทยุแห่งชาติ

๐ ๒๕๒๔ ๑๕๖๑, ๐ ๒๕๒๔ ๑๗๔๑, ๐ ๒๕๓๑ ๙๔๓๒, ๐ ๒๕๓๑ ๙๔๓๕

